महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ लिमिटेड

(महाराष्ट्र शासनाचा अंगिकृत व्यवसाय)

M.A.I.D.C.

५७ वा वार्षिक अहवाल २०२२-२३

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

(महाराष्ट्र शासनाचा अंगिकृत व्यवसाय)

नोंदणीकृत कार्यालय

"कृषि उद्योग भवन", आरे दुग्ध वसाहत,

दिनकरराव देसाई मार्ग, गोरेगाव (पूर्व), मुंबई - 400 065.

CIN : UO5000MH1965SGC013380

५७ वा
वार्षिक अहवाल
२०२२-२३

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

(महाराष्ट्र शासनाचा अंगिकृत व्यवसाय)

संचालक मंडळ

संचालक

श्री. दत्तात्रय भरणे

माननीय मंत्री (कृषि)

महाराष्ट्र शासन

श्री. ॲड. आशिष जयस्वाल

माननीय राज्यमंत्री (कृषि)

महाराष्ट्र शासन

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी, भा.प्र.से.

अपर मुख्य सचिव (कृषि)

महाराष्ट्र शासन

श्री. सुरज मांढरे, भा.प्र.से.

आयुक्त (कृषि) महाराष्ट्र शासन

श्री. चंद्रशेखर लोही, उप आयुक्त (कृषि),

सहकार आणि शेतकरी कल्याण, भारत सरकार

श्री. मंगेश गोंदावले, भा.प्र.से.

व्यवस्थापकीय संचालक

नोंदणीकृत कार्यालय

"कृषि उद्योग भवन"

दिनकरराव देसाई मार्ग, आरे दुग्ध वसाहत,

गोरेगाव (पूर्व), मुंबई - 400 065.

फोन : 022-2871 9327

फॅक्स : 022-28719398/99

ई-मेल : patomdmaidcmumbai@gmail.com

वेबसाईट : https://maidcmumbai.com

सीआयएन : U05000MH1965SGC013380

बँकर :

स्टेट बँक ऑफ इंडिया

कॅनरा बँक

महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि.

एचडीएफसी बँक

इंडियन बँक

लेखापरीक्षक :

मे. एनबीएस अँड कं.

सनदी लेखापाल , मुंबई

वार्षिक अहवाल २०२२-२३

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	सविस्तर तपशील	पान क्र.
१	संचालक मंडळाचा अहवाल	४-२१
२	लेखापरीक्षकांचा अहवाल (स्वतंत्र)	२२-५३
३	महालेखापरिक्षकाचा अहवाल (स्वतंत्र)	५४
४	ताळेबंद पत्रक (स्वतंत्र)	५५-५६
५	नफा आणि तोटा पत्रक (स्वतंत्र)	५७-५८
६	रोख प्रवाह विवरण पत्रक (स्वतंत्र)	५९-६०
७	वित्तीय विवरणपत्राच्या टिपण्या (स्वतंत्र)	६१-८८
८	विभाग अहवाल (स्वतंत्र)	८९
९	लेखापरीक्षक अहवाल (एकत्रित)	९०-१०४
१०	महालेखापरीक्षकांचा अहवाल (एकत्रित)	१०५
११	ताळेबंद पत्रक (एकत्रित)	१०६-१०७
१२	नफा आणि तोटा पत्रक (एकत्रित)	१०८-१०९
१३	रोख प्रवाह विवरण पत्रक (एकत्रित)	११०-१११
१४	वित्तीय विवरणपत्राच्या टिपण्या (एकत्रित)	११२-१४०
१५	विभाग अहवाल (एकत्रित)	१४१
१६	महाराष्ट्र कीटकनाशके मर्यादित - ३९ वा वार्षिक अहवाल	१४२-१९७
१७	महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळा बद्दल थोडक्यात माहिती	१९८-२०४

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

५७ वा वार्षिक अहवाल २०२२-२३

संचालकांचा अहवाल

प्रति,

माननीय सदस्य

एमएआयडीसी लिमिटेड,

महोदय/महोदया,

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादितच्या संचालक मंडळाच्या वतीने, मला 2022-23 या वर्षासाठी आपल्या महामंडळाच्या कामकाजावरील 57 वा वार्षिक अहवाल सादर करताना आनंद होत आहे. यामध्ये 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीचे लेखापरीक्षित स्वतंत्र लेखे विवरण आणि त्यावर लेखापरीक्षकांचा अहवाल समाविष्ट आहे. तसेच, 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीचे लेखापरीक्षित एकत्रित लेखे विवरण आणि त्यावर लेखापरीक्षकांचा अहवाल देखील मी सादर करीत आहे.

वित्तीय विवरणे अंतिम करण्यात आणि त्यांचे लेखापरीक्षण (audit) होण्यास झालेला विलंब मुख्यत्वे 2020-21 आणि 2021-22 या वर्षांच्या लेखे अंतिम करण्यात राहिलेल्या थकीत कामामुळे आहे. मागील वर्षांचे लेखे अंतिम करण्यास झालेल्या या विलंबाचा परिणाम 2022-23 चे लेखे अंतिम करण्यावर देखील झाला आहे.

1) वित्तीय निकाल :-

(रु. कोटींमध्ये)

तपशील	**स्वतंत्र**		**एकत्रित**	
	31 मार्च 2023 रोजी समाप्त झालेले वर्ष	**31 मार्च 2022 रोजी समाप्त झालेले वर्ष**	**31 मार्च 2023 रोजी समाप्त झालेले वर्ष**	**31 मार्च 2022 रोजी समाप्त झालेले वर्ष**
विक्री	626.56	462.75	627.66	463.60
इतर उत्पन्न	33.22	31.28	33.47	31.57
एकूण महसूल	**659.78**	**494.03**	**661.13**	**495.17**
खर्च :-				
मालाच्या वापराचा खर्च	122.51	93.04	136.17	101.34
व्यापार मालाची खरेदी	501.67	300.59	480.72	286.82
मालाच्या साठ्यात बदल	-36.61	32.03	-41.80	30.59
कर्मचारी लाभ खर्च	29.46	34.01	30.62	35.54
वित्त खर्च	1.94	0.43	1.94	0.43
घसारा	1.14	1.06	1.25	1.18
इतर खर्च	30.08	25.87	33.67	28.23
एकूण खर्च	**650.19**	**487.03**	**642.57**	**484.13**

अपवादात्मक आणि असाधारण	9.59	7.00	18.56	11.04
बाबी व करपूर्व नफा				
अपवादात्मक आणि	-	-	0.02	0.00
असाधारण बाबी				
करपूर्व नफा	**9.59**	**7.00**	**18.54**	**11.04**
कमी करा:				
चालू कार्याचा कर खर्च :-				
(1) चालू कर	3.27	2.50	5.51	3.60
(2) स्थगित कर	-	-	-0.01	-0.01
चालू कार्याचा नफा (करानंतर)	6.32	4.50	13.04	7.45
प्रति शेअर कमाई :				
(1) मूळ	114.94	81.81	237.10	135.51
(2) विरळलेले	114.94	81.81	237.10	135.51

वर्ष 2022-23 च्या लेखांची ठळक वैशिष्ट्ये खालीलप्रमाणे होती.

वर्ष 2022-23 दरम्यान, महामंडळाने रु. 626.56 कोटी (मागील वर्ष रु. 462.75 कोटी) चा विक्री व्यवसाय केला आहे आणि रु. 9.59 कोटी (मागील वर्ष रु. 7.00 कोटी) चा करपूर्व नफा प्राप्त केला आहे.

वर्ष 2022-23 दरम्यान, महामंडळाने रु. 627.66 कोटी (मागील वर्ष रु. 463.60 कोटी) चा एकत्रित विक्री व्यवसाय केला आणि रु. 18.54 कोटी (मागील वर्ष रु. 11.04 कोटी) चा करपूर्व नफा प्राप्त केला आहे.

या वर्षात विविध विभागांची विक्री कामगिरी खालीलप्रमाणे आहे:

(रु. कोटींमध्ये)

विभाग	**विक्री कामगिरी 2022-23**	**विक्री कामगिरी 2021-22**	**% बदल**
खते	503.46	387.26	30.01
कीटकनाशके	112.23	66.84	67.91
कृषि -अभियांत्रिकी	4.33	2.79	55.20
पशुखाद्य	2.09	1.82	14.84
नोगा	4.45	4.04	10.15
एकूण	**626.56**	**462.75**	**35.40**

2) एकत्रित वित्तीय विवरण:-

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड (MIL) (CIN: U24210MH1984SGC032856) 2022-23 या वर्षात आपल्या महामंडळाची संपूर्ण मालकीची उपकंपनी म्हणून कायम राहिली आहे.

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 129 (3) नुसार आवश्यक असल्यामुळे, संपूर्ण मालकीची उपकंपनी अर्थात MIL च्या वित्तीय विवरणांचा विचार करून एकत्रित वित्तीय विवरण तयार करण्यात आले आहे. एकत्रित वित्तीय विवरणांनुसार करानंतरचा निव्वळ नफा रु. 13.04 कोटी (मागील वर्ष रु. 7.45 कोटी) आहे.

3) लाभांश :-

वित्तीय वर्ष 2022-23 दरम्यान, कंपनीने रु. 6.32 कोटी इतका निव्वळ नफा कमावला आहे. संचालक मंडळ 2022-23 साठी प्रत्येक शेअरवर रु. 7/- लाभांश देण्याची शिफारस करत आहे, जो कर अधीन असेल. आगामी वार्षिक सर्वसाधारण सभेत तो मंजूर झाल्यास, यासाठी रु. 38.50 लाख चा वित्तीय खर्च होईल.

4) कामकाजाचा आढावा :-

महामंडळ:

वर्ष 2022-23 दरम्यानची उलाढाल रु. 626.56 कोटी होती, जी मागील वर्षाच्या रु. 462.75 कोटी उलाढालीच्या तुलनेत वाढ आहे. महामंडळाच्या प्रमुख कार्यांची कामगिरी खालीलप्रमाणे आहे:

A) खते विभाग :-

i) एन.पी.के. खते:

वर्ष 2022-23 दरम्यानचे एन.पी.के. चे उत्पादन 68100 मे.टन होते, जे मागील वर्षी 63081 मे.टन होते. या वर्षात एकूण 69979 मे.टन एन.पी.के., ज्याचे मूल्य रु. 107.22 कोटी होते, त्याची विक्री झाली, तर मागील वर्षी 73398 मे.टन ची विक्री रु. 126.12 कोटी इतक्या मूल्याची झाली होती.

ii) सरळ खते आणि मिश्रखते :

वर्ष 2022-23 दरम्यान एकूण 32264 मे.टन सरळ खते आणि मिश्रखते, ज्यांचे मूल्य रु. 397.08 कोटी होते, त्याची विक्री झाली, तर मागील वर्षी 219639 मे.टन ची विक्री रु. 261.14 कोटी इतक्या मूल्याची झाली होती.

B) कीटकनाशके विभाग :-

वर्ष 2022-23 दरम्यान कीटकनाशक कार्याची एकूण विक्री रु. 112.23 कोटी होती, जी मागील वर्षीच्या रु. 66.84 कोटी च्या एकूण विक्रीच्या तुलनेत जास्त आहे.कीटकनाशक विभागाची मुख्य विक्री महाराष्ट्र शासनाच्या विविध योजनांनी झाली आणि कीटकनाशकांच्या मागणीत महाराष्ट्र शासनाकडून वाढ झाल्यामुळे विक्रीत प्रामुख्याने वाढ झाली.

C) कृषि अभियांत्रिकी विभाग :-

कृषि अभियांत्रिकी विभागाची कामगिरी चांगली राहिली असून, वर्ष 2022-23 दरम्यान रु. 4.33 कोटी ची विक्री झाली, जी मागील वर्षीच्या रु. 2.79 कोटी विक्रीच्या तुलनेत चांगली आहे. कृषि अभियांत्रिकी विभागाची संपूर्ण विक्री खुल्या बाजारात झाली.

D) पशुखाद्य विभाग :-

वर्ष 2022-23 दरम्यान पशुखाद्य कार्याची एकूण विक्री रु. 2.09 कोटी होती, जी मागील वर्षीच्या रु. 1.82 कोटी च्या एकूण विक्रीच्या तुलनेत जास्त आहे. पशुखाद्य विभागाची संपूर्ण विक्री खुल्या बाजारात झाली.

E) नोगा विभाग :-

या कार्याची विक्री उलाढाल वर्ष 2022-23 दरम्यान रु. 4.45 कोटी आहे, जी मागील वर्षी रु. 4.04 कोटी होती.

4) बुडीत कर्जे माफ करणे आणि न मागितलेल्या जमा शिलकीचा हिशेब रद्द करणे:

कंपनीने अवलंबिलेल्या लेखा धोरणानुसार आणि विवेकपूर्ण लेखा तत्त्वांनुसार, या वर्षात रु. शून्य (मागील वर्ष रु. शून्य) रक्कम माफ करण्यात आली आहे आणि रु. शून्य (मागील वर्ष रु. शून्य) रक्कम हिशेबात परत घेण्यात आली आहे, ज्यामुळे 2022-23 दरम्यान निव्वळ लेखा परिणाम रु. शून्य (मागील वर्ष रु. शून्य) झाला आहे.

5) भविष्यातील योजना :-

1) खाजगी खेळाडूंच्या मदतीने NOGA साठी देशांतर्गत बाजार वाढवण्याचा प्रस्ताव आहे.
2) महामंडळाच्या निष्क्रिय मालमत्तांसाठी तज्ञांच्या मदतीने उत्पन्न-पुनरावृत्ती मॉडेल लागू करण्याची शक्यता आहे.
3) खते आणि कीटकनाशकांच्या विक्रीसाठी महाराष्ट्रातील केयू (KU) विक्रीसाठी न वापरलेले खुले बाजार क्षेत्र हस्तगत करणे.
4) "कृषि -उद्योग" ब्रँड अंतर्गत कृषि अकमीरे आणि संबंधित उत्पादनांचे करार उत्पादन स्थापित करण्यासाठी महामंडळाच्या अतिरिक्त बांधकाम केलेल्या जागांचा उपयोग करणे.

6) संशयास्पद कर्जे आणि आगाऊ रकमेसाठी तरतूद :-

लेखा मानकांच्या आवश्यकतेनुसार आणि व्यवस्थापनाने स्वीकारलेल्या धोरणानुसार, कंपनीने 2022-23 दरम्यान बुडीत आणि संशयास्पद कर्जे तसेच आगाऊ रकमांसाठी रु. शून्य (मागील वर्ष रु. शून्य) ची तरतूद केली आहे.

7) उपकंपनी/सहयोगी कंपन्यांची वित्तीय कामगिरी :-

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड, जी महामंडळाची 100 % उपकंपनी आहे, तिची 2022-23 या वर्षातील वित्तीय कामगिरी खालीलप्रमाणे होती:

(रु. कोटींमध्ये)

	तपशील	**31 मार्च 2023 रोजी समाप्त झालेले वर्ष**	**31 मार्च 2022 रोजी समाप्त झालेले वर्ष**
अ.	विक्री	94.00	52.81
ब.	इतर उत्पन्न	0.25	0.29
क.	**एकूण योगदान**	**9.05**	**4.16**
ड.	तरतुदी	-	-
	घसारा	0.11	0.12
	संशयास्पद कर्जे/आगाऊ रकमेसाठी तरतूद	शून्य	शून्य
	कर आकारणी	2.23	1.09
फ.	**एकूण खर्च**	**2.34**	**1.21**
घ.	**निव्वळ योगदान (क-फ)**	**6.71**	**2.95**
	प्रति शेअर कमाई रु.	**671.86**	**295.35**

9) या वित्तीय विवरणाशी संबंधित असलेल्या 2022-23 या वित्तीय वर्षात आणि या अहवालाच्या तारखेपर्यंत व्यवसायाच्या स्वरूपात कोणताही बदल झालेला नाही.

10) वित्तीय वर्षाच्या अखेरीस आणि अहवालाच्या तारखेदरम्यान कंपनीच्या वित्तीय स्थितीवर परिणाम करणारे कोणतेही महत्त्वाचे बदल किंवा बंधने झालेले नाहीत.

11) चालू संस्था स्थिती आणि भविष्यातील कंपनीच्या कार्यावर परिणाम करणारे नियामक, न्यायालये किंवा न्यायाधिकरणे यांनी दिलेले कोणतेही महत्वपूर्ण आणि भौतिक आदेश नाहीत.

12) तुमच्या महामंडळाने कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ (प्रतिबंध, मनाई आणि निवारण) अधिनियम, 2013 अंतर्गत अंतर्गत तक्रार समितीच्या स्थापनेसंबंधीच्या तरतुदींचे पालन केले आहे. या अहवालाच्या तारखेपर्यंत कोणतीही तक्रार प्रलंबित किंवा प्राप्त झालेली नाही.

13) पुनरावलोकनधीन वर्ष 2022-23 दरम्यान कंपनीने कोणतीही ठेव स्वीकारली नाही किंवा तिचे नूतनीकरण केले नाही.

14) महामंडळाने दिलेले कर्ज, हमी आणि गुंतवणुकीचा तपशील :

तुमच्या महामंडळाने वर्ष 2022-23 दरम्यान कोणत्याही अन्य संस्थेला कोणतेही कर्ज किंवा हमी दिलेली नाही. तुमच्या महामंडळाने कोणत्याही अन्य महामंडळात किंवा अन्य संस्थेत गुंतवणूक केलेली नाही.

15) कंपनी सामाजिक दायित्व (सीएसआर) :

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 135 नुसार, कंपनी (कंपनी सामाजिक दायित्व धोरण) नियम, 2014 सह वाचून, आम्ही खालीलप्रमाणे अहवाल सादर करत आहोत.

(i) कंपनीच्या सीएसआर धोरणाची संक्षिप्त रुपरेषा, प्रस्तावित प्रकल्पांचे किंवा कार्यक्रमांचे विहंगावलोकन समाविष्ट :

कंपनी ही पूर्णपणे मालकीची सरकारी कंपनी आहे, तिचे तत्त्वज्ञान समाजाच्या सामाजिक आणि वित्तीय विकासाला चालना देणे आहे, ज्याचा देशावर मोठ्या प्रमाणात परिणाम होतो, आणि सर्वसाधारणपणे समाजाचे व विशेषतः शेतकऱ्यांचे वित्तीय उत्थान करणे आहे. महामंडळाचे संचालक महाराष्ट्रातील विशेषत: कोणत्याही मागास भागात जिल्हाधिकाऱ्यांद्वारे नियंत्रित ग्रामीण विकास प्रकल्पांसारख्या विविध पर्यायांची चाचपणी करत आहेत. असा ग्रामीण विकास प्रकल्प कंपनी कायदा, 2013 च्या अनुसूची सातव्या च्या आवश्यकता पूर्ण करेल.

कंपनी व्यावसायिक कार्यांच्या मूल्य साखळीतील सर्व भागधारकांसाठी मूल्य निर्मिती करण्यावर विश्वास ठेवते. भागधारकांमध्ये स्थानिक समुदाय, पर्यावरण, कर्मचारी, ग्राहक, विक्रेते, पुरवठादार, सरकार, गैर-सरकारी संस्था आणि नागरी समाज यांचा समावेश आहे, परंतु ते त्यांच्यापुरते मर्यादित नाहीत. कंपनीचे कंपनी सामाजिक दायित्व ("सीएसआर") उद्दिष्ट वरील मार्गदर्शक तत्त्वज्ञानावर आधारित आहे. सीएसआर उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी धोरणात्मक आणि अंमलबजावणीचे दृष्टिकोन स्पष्ट केले आहेत. पुनरावलोकनधीन वर्ष 2022-23 दरम्यान, तुमच्या कंपनीने या वर्षात 22-23 साठी रु. 9.77 लाख सह रु. 258.11 लाख वाटप केले आहे.

(ii) सीएसआर समितीची रचना आणि 2022-23 या वित्तीय वर्षात झालेल्या बैठकांची संख्या:

कंपनी सामाजिक दायित्व समितीमध्ये खालील सदस्यांचा समावेश आहे: (अ) अपर सचिव (कृषि), महाराष्ट्र शासन आणि म.कृ.उ.वि.म.चे संचालक हे समितीचे अध्यक्ष आहेत. (ब) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र शासन आणि म.कृ.उ.वि.म.चे संचालक हे समितीचे सदस्य आहेत. (क) म.कृ.उ.वि.म.चे व्यवस्थापकीय संचालक हे समितीचे सदस्य सचिव आहेत.

पुनरावलोकनधीन वर्षात, कंपनीने सीएसआर वर कोणतीही रक्कम खर्च केली नाही, या आधारावर वित्तीय वर्ष 2022-23 मध्ये समितीची बैठक झाली नाही.

(iii) कंपनीचा मागील तीन वित्तीय वर्षांतील सरासरी निव्वळ नफा:

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 135 अंतर्गत कंपनी सामाजिक दायित्वची तरतूद मागील तीन वित्तीय वर्षांच्या सरासरी निव्वळ नफ्याच्या 2% आहे. 1 एप्रिल 2022 पर्यंतची एकूण सीएसआर तरतूद रु. 248.34 लाख (खर्च करावयाची थकीत रक्कम) होती.

(iv) निर्धारित सीएसआर खर्च (वरील बाब 3 मधील रकमेच्या 2%):

तुमच्या महामंडळाने वर्ष 2022-23 साठी रु. 632.18 लाख चा निव्वळ नफा कमावला आहे (कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 197 च्या तरतुदींनुसार गणणा केली जाते). मागील तीन वित्तीय वर्षांच्या सरासरी निव्वळ नफ्याच्या 2% हे रु. 14.14 लाख इतके होते. अशा प्रकारे 31 मार्च 2023 पर्यंत सीएसआर तरतूद आणि वापरातील स्थिती खालीलप्रमाणे आहे:

(रु. लाखामध्ये)

अ. क्र.	तपशील	रक्कम
01	01.04.2022 रोजी सीएसआर तरतुदीची प्रारंभिक शिल्लक	248.34
02	कमी: 2022-23 वर्षात खर्च केलेली रक्कम	शून्य
03	वाढ: 2019-20, 2020-21 आणि 2021-22 च्या सरासरी नफ्याच्या 2%	14.14
04	31.03.2023 रोजी सीएसआर तरतूद शिल्लक {1} – {2} + {3}	262.48

(v) वित्तीय वर्षातील सीएसआर खर्चाचा तपशीलपुनरावलोकनधीन वर्षात, कंपनीने सीएसआर रक्कम खर्च केली नाही आणि तीच रक्कम न खर्च झालेल्या खात्यात हस्तांतरित केली.

(vi) निर्धारित सीएसआर रक्कम खर्च न झाल्यास, त्याची कारणे.पुनरावलोकनधीन वर्षात, कंपनीने सीएसआर रक्कम वाटप केली होती, परंतु मंजुरी उपलब्ध नसल्यामुळे ती खर्च करण्यात आली नाही.

16) संचालक :

वर्ष 2022-23 मध्ये, म्हणजेच 1 एप्रिल 2022 ते 31 मार्च 2023 या कालावधीत, संचालक मंडळात कोणताही बदल झाला नाही. 2022-23 या वर्षात कंपनीच्या मंडळाची रचना खालीलप्रमाणे होती:

अ. क्र.	नाव	पद	पासून	पर्यंत
1	**श्री. दादाजी दगडू भुसे** सन्माननीय मंत्री (कृषि)	अध्यक्ष	05.01.2020	29.06.2022
2	**श्री. अब्दुल सत्तार** सन्माननीय मंत्री (कृषि)	अध्यक्ष	09.08.2022	01.07.2023
3	**श्री. धनंजय मुंडे** सन्माननीय मंत्री (कृषि)	अध्यक्ष	02.07.2023	20.12.2024
4	**ॲड. माणिकराव शिवाजीराव कोकाटे** सन्माननीय मंत्री (कृषि)	अध्यक्ष	21.12.2024	31.07.2025
5	**श्री. दत्तात्रय भरणे** सन्माननीय मंत्री (कृषि)	अध्यक्ष	31.07.2025	आजपर्यंत
6	**श्री. विश्वजीत पतंगराव कदम** सन्माननीय राज्यमंत्री (कृषि)	संचालक	30.12.2019	29.06.2022
7	**ॲड. आशिष नंदकिशोर जयस्वाल** सन्माननीय राज्यमंत्री (कृषि)	संचालक	21.12.2024	आजपर्यंत
8	**श्री. एकनाथ राजाराम डवले , भा.प्र.से.** प्रधान सचिव (कृषि)	संचालक	31.08.2018	11.06.2023
9	**श्री. अनूप कुमार, भा.प्र.से.** अतिरिक्त सचिव (कृषि)	संचालक	12.06.2023	18.03.2024
10	**श्रीमती. इडजेस कुंदन, भा.प्र.से.** प्रधान सचिव (कृषि)	संचालक	19.03.2024	17.06.2024

11	**श्रीमती. व्ही. राधा,भा.प्र.से.,** प्रधान सचिव (कृषि)	संचालक	18.06.2024	01.01.2025
12	**श्री. विकास चंद्र रस्तोगी, भा.प्र.से.,** प्रधान सचिव (कृषि)	संचालक	02.01.2025	आजपर्यंत
13	**श्री. धीरजकुमार,भा.प्र.से.,** आयुक्त (कृषि)	संचालक	13.07.2020	29.11.2022
14	**श्री. सुनील चव्हाण, भा.प्र.से.,** आयुक्त (कृषि)	संचालक	30.11.2022	19.10.2023
15	**श्री. प्रवीण गेडाम, भा.प्र.से.,** आयुक्त (कृषि)	संचालक	20.10.2023	24.06.2024
16	**श्री. रवींद्र बिनवडे, भा.प्र.से.,** आयुक्त (कृषि)	संचालक	25.06.2024	31.12.2024
17	**श्री. सूरज मांढरे, भा.प्र.से.,** आयुक्त (कृषि)	संचालक	01.01.2025	आजपर्यंत
18	**श्री. सी.आर. लोही,** उप आयुक्त, कृषि विभाग, भारत सरकार	संचालक	22.02.2013	आजपर्यंत
19	**डॉ. अशोक करंजकर, भा.प्र.से.**	व्यवस्थापकीय संचालक	12.08.2016	05.05.2022
20	**श्री. गणेश पाटील, भा.प्र.से.**	व्यवस्थापकीय संचालक	10.06.2022	13.03.2023
21	**श्री. सुनील चव्हाण, भा.प्र.से.** आयुक्त (कृषि)	व्यवस्थापकीय संचालक	14.03.2023	31.08.2023
22	**डॉ. मंगेश गोंदावले, भा.प्र.से.**	व्यवस्थापकीय संचालक	01.09.2023	आजपर्यंत

संचालक मंडळ आणि त्यांच्या बैठका :

वित्तीय वर्ष 22-23 दरम्यान मंडळाची रचना वर नमूद केल्याप्रमाणे होती आणि संचालक मंडळ रीतसर गठीत आहे.पुनरावलोकनधीन वित्तीय वर्षात संचालक मंडळाच्या चार (4) बैठका आयोजित करण्यात आल्या आणि एक (1) सीएसआर समितीची बैठक आयोजित करण्यात आली, ज्यात समितीचे सर्व सदस्य उपस्थित होते.

तसेच, एक वार्षिक सर्वसाधारण सभा आयोजित करण्यात आली.

मंडळ आणि सदस्यांची उपस्थिती खालीलप्रमाणे आहे:

अ. क्र.	**मंडळ बैठकीची तारीख**	**संचालकाचे नाव आणि उपस्थिती तपशील**				
		मंत्री (कृषि) आणि अध्यक्ष	**प्रधान सचिव (कृषि)**	**आयुक्त (कृषि)**	**उपायुक्त (M&T), दिल्ली**	**व्यवस्थापकीय संचालक**
1.	04.08.2022	अनुपस्थित	उपस्थित	उपस्थित	अनुपस्थित	उपस्थित
2.	11.10.2022	उपस्थित	उपस्थित	उपस्थित	ऑनलाईन	उपस्थित
3.	11.01.2023	उपस्थित	अनुपस्थित	अनुपस्थित	अनुपस्थित	उपस्थित
4.	28.03.2023	उपस्थित	अनुपस्थित	उपस्थित	अनुपस्थित	उपस्थित

दिनांक: 19/10/2016 च्या शासकीय निर्णयानुसार क्र. 3316/क्र. 182/6A नुसार, मंडळाची रचना खालील पदांनी केली आहे:

1. मंत्री (कृषि) हे अध्यक्ष म्हणून कार्य करतील - (श्री अब्दुल सत्तार)
2. राज्यमंत्री (कृषि) - हे संचालक म्हणून कार्य करतील - (हे पद वर्षादरम्यान रिक्त होते)
3. प्रधान / अतिरिक्त सचिव (कृषि) - हे संचालक म्हणून कार्य करतील - (श्री एकनाथ राजाराम डवले)
4. आयुक्त (कृषि) - हे संचालक म्हणून कार्य करतील - (श्री धीरजकुमार आणि श्री सुनील चव्हाण)
5. उपायुक्त (M&T), दिल्ली - हे संचालक म्हणून कार्य करतील - (श्री सी आर लोही)
6. व्यवस्थापकीय संचालक - हे व्यवस्थापकीय संचालक म्हणून कार्य करतील - (श्री गणेश पाटील)

वार्षिक सर्वसाधारण सभा :

27 सप्टेंबर, 2022 (वित्तीय वर्ष 21-22 चे लेखे स्वीकारण्यासाठी आयोजित केली गेली होती, तथापि, महालेखाकार द्वारे लेखापरीक्षण न झाल्यामुळे ती स्थगित करण्यात आली). तीच सभा नंतर 30 सप्टेंबर, 2025 रोजी आयोजित करण्यात आली.

क्र.	सदस्याचे नाव	उपस्थिती तपशील (कोणाद्वारे प्रतिनिधित्व) (27 सप्टेंबर, 2022)	उपस्थिती तपशील (कोणाद्वारे प्रतिनिधित्व) (30 सप्टेंबर, 2025)	भागधारणेची टक्केवारी
1.	**महाराष्ट्राचे राज्यपाल** (महाराष्ट्राच्या राज्यपालांच्या नामनिर्देशित व्यक्तीने धारण केलेले पाच समभाग समाविष्ट)	व्यवस्थापकीय संचालक (श्री गणेश पाटील)	राज्यमंत्री (कृषि) (ॲड. आशिष जयस्वाल) प्रधान सचिव, कृषि (श्री विकास चंद्र रस्तोगी) आयुक्त, कृषि (श्री सूरज मांढरे) व्यवस्थापकीय संचालक (डॉ. मंगेश गोंदावले)	100
2.	**भारताचे राष्ट्रपती**	मंत्री (कृषि) आणि अध्यक्ष (श्री अब्दुल सत्तार) उपायुक्त (M&T), दिल्ली (श्री सी आर लोही)	मंत्री (कृषि) आणि अध्यक्ष (श्री दत्तात्रय भरणे)	

17) औद्योगिक संबंध :

वर्षभरात सर्व युनिट्समध्ये एकूण औद्योगिक संबंध सलोख्याचे राहिले आहेत. कर्मचाऱ्यांसाठी वेतन आयोगाच्या शिफारशी लागू करणे आणि काही जुने प्रलंबित प्रश्न सोडवणे तसेच शासनाच्या नियमांनुसार काळबद्ध पदोन्नती योजना लागू करण्याच्या दीर्घकाळ प्रलंबित असलेल्या समस्या सोडवण्यासाठी प्रयत्न केले गेले.

18) कर्मचाऱ्यांचा तपशील :

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 197 (12) नुसार, कंपनी (व्यवस्थापकीय कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती आणि मानधन) नियम, 2014 च्या नियम 5 वाचल्यास, महामंडळाच्या कोणत्याही कर्मचाऱ्याला विहित मर्यादेपेक्षा जास्त मानधन दिलेले नाही.

19) ऊर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान आत्मसात करणे आणि परकीय चलन आवक आणि जावक :

तुमचे महामंडळ वर्षभर ऊर्जा संवर्धनाच्या बाबतीत तत्पर राहिले आहे. अधिनियम 134 नुसार आणि कंपनी (लेखा) नियम, 2014 च्या नियम 8 वाचल्यास, तंत्रज्ञान आत्मसात करणे आणि परकीय चलन आवक व जावक यासंबंधीची माहिती शून्य आहे (मागील वर्षातही शून्य).

20) वार्षिक विवरणाचा सारांश:

कंपनी (व्यवस्थापन आणि प्रशासन) नियम, 2014 च्या नियम 12 वाचलेल्या कलम 92 च्या तरतुदींनुसार वार्षिक विवरणाचा सारांश परिशिष्ट – अ मध्ये दिला आहे आणि तो या अहवालासोबत जोडलेला आहे.

21) फॉर्म AOC II:

अधिनियमाच्या कलम 134 च्या उप-कलम (3) च्या खंड (ह) नुसार आणि कंपनी (लेखा) नियम, 2014 च्या नियम 8(2) नुसार आवश्यक असलेली माहिती फॉर्म AOC II मध्ये परिशिष्ट – ब मध्ये दिली आहे आणि ती या अहवालासोबत जोडलेली आहे.

22) संचालक जबाबदारी विधान :

तुमच्या संचालकांना प्राप्त झालेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि त्यांच्या सर्वोत्तम ज्ञान आणि विश्वासानुसार, तुमचे संचालक कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 134(3)(क) च्या अनुषंगाने खालील विधान करत आहेत:

(अ) 31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी वार्षिक लेखे तयार करताना, लागू असलेल्या लेखा मानकांचे पालन केले गेले आहे, तसेच महत्त्वाचे विचलन असल्यास, त्यासंबंधी योग्य स्पष्टीकरण दिले आहे;

(ब) संचालकांनी अशा लेखा धोरणांची निवड केली आहे आणि त्यांचा सातत्याने वापर केला आहे, तसेच 31 मार्च, 2023 रोजी कंपनीच्या स्थितीचे आणि त्या तारखेला संपलेल्या वर्षासाठी कंपनीच्या नफा आणि तोट्याचे वास्तववादी आणि योग्य निष्पक्ष दृष्टिकोन दर्शविण्यासाठी वाजवी आणि विवेकपूर्ण निर्णय आणि अंदाज केले आहेत;

(क) कंपनीच्या मालमत्तांचे संरक्षण करण्यासाठी आणि फसवणूक व इतर अनियमितता रोखण्यासाठी आणि शोधण्यासाठी, कंपनी अधिनियम, 2013 च्या तरतुदींनुसार पुरेसा लेखा अभिलेख राखण्यासाठी संचालकांनी योग्य आणि पुरेशी काळजी घेतली आहे;

(ड) वार्षिक लेखे 'चालू संस्था' या आधारावर तयार करण्यात आले आहेत;

(इ) संचालकांनी कंपनीने पाळायची असलेली आंतरिक वित्तीय नियंत्रणे निश्चित केली होती आणि अशी आंतरिक वित्तीय नियंत्रणे पुरेशी आहेत आणि ती प्रभावीपणे कार्य करत आहेत;

(फ) संचालकांनी सर्व लागू कायद्यांच्या तरतुदींचे पालन सुनिश्चित करण्यासाठी योग्य प्रणाली तयार केल्या होत्या आणि अशा प्रणाली पुरेशा व प्रभावीपणे कार्यरत होत्या.

23) लेखापरीक्षक :

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक (C A G) यांनी त्यांच्या दिनांक 13/09/2022 च्या पत्र क्र. C . A . V . COY/MAHARASHTRA, MHAGRO(1)/1727/ द्वारे, मेसर्स एन बी एस अँड कं., सनदी लेखापाल, मुंबई यांची वर्ष 2022-23 साठी महामंडळाचे वैधानिक लेखापरीक्षक म्हणून नियुक्ती केली आहे. अहवालातील वित्तीय विवरणांचे लेखापरीक्षण मेसर्स एन बी एस अँड कं., सनदी लेखापाल यांनी केले आहे. वित्तीय वर्ष 2022-23 चे लेखे अंतिम करण्यासाठी चांगले सहकार्य आणि मार्गदर्शन केल्याबद्दल आम्ही मेसर्स एन बी एस अँड कं., सनदी लेखापाल आणि वैधानिक लेखापरीक्षक यांचे आभारी आहोत.

24) खर्च अभिलेख देखभाल आणि वैधानिक लेखापरीक्षकांची नियुक्ती :

तुमचे महामंडळ कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 148(1) अंतर्गत केंद्र सरकारने निर्दिष्ट केल्यानुसार खर्च अभिलेख आणि खर्च लेखा राखते. तुमच्या मंडळाने मेसर्स शांतीराम चटोपाध्याय अँड असोसिएट्स, मुंबई, खर्च लेखापरीक्षक (सदस्यता क्र. 101437) यांची वर्ष 2022-23 साठी महामंडळाच्या खत आणि अभियांत्रिकी क्रियाकलापांच्या संदर्भात राखलेल्या खर्च अभिलेखांच्या लेखापरीक्षणासाठी खर्च लेखापरीक्षक म्हणून नियुक्ती केली आहे. वित्तीय विवरणे अंतिम करण्याचे काम सुरु असल्याने फॉर्म CRA-4 अंतर्गत खर्च लेखापरीक्षण अहवाल दाखल करणे प्रलंबित आहे.

25) आभारप्रदर्शन :

संचालक या संधीचा उपयोग करुन कृषि विभाग, महाराष्ट्र राज्य तसेच कृषि मंत्रालय, भारत सरकार यांच्या अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांनी केलेल्या मदतीबद्दल आणि सहकार्याबद्दल त्यांचे आभार व्यक्त करतात. संचालकांनी एचडीएफसी बँक, स्टेट बँक ऑफ इंडिया आणि सिंडिकेट बँक (आता कॅनरा बँक) यांना त्यांच्या सेवांसाठी धन्यवाद दिले आहेत. संचालकांनी प्रधान महालेखापाल आणि त्यांच्या कर्मचाऱ्यांनी दिलेल्या सेवा, मदत आणि सहकार्याबद्दल त्यांचेही आभार मानले आहेत. कंपनीच्या वाढीसाठी रचनात्मक योगदान दिल्याबद्दल मंडळ महामंडळाचे अधिकारी आणि कर्मचारी यांचेही आभारी आहे.

संचालक मंडळाच्या वतीने आणि त्यांच्यासाठी

	श्री. विकास चंद्र रस्तोगी	**डॉ. मंगेश गोंदावले**
मुंबई	संचालक	व्यवस्थापकीय संचालक
दिनांक : 19/12/2025	DIN: 08881573	DIN: 10375630

परिशिष्ट अ

फॉर्म क्रमांक MGT-9

31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या वित्तीय वर्षाचा वार्षिक विवरणाचा सारांश

[कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 92 (3) आणि

कंपनी (व्यवस्थापन आणि प्रशासन) नियम, 2014 च्या नियम 12 (1) अन्वये]

1. नोंदणी आणि इतर तपशील :

अ. क्र.	माहिती	तपशील
i.	कंपनी ओळख क्रमांक	U05000MH1965SGC013380
ii.	नोंदणीची तारीख	15/12/1965
iii.	कंपनीचे नाव	महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित
iv.	कंपनीची श्रेणी/उप-श्रेणी	समभागांद्वारे मर्यादित कंपनी / राज्य सरकारी कंपनी - खाजगी कंपनी
v.	नोंदणीकृत कार्यालयाचा पत्ता आणि संपर्क माहिती	कृषि उद्योग भवन, आरे दुग्ध वसाहत, दिनकरराव देसाई मार्ग, गोरेगाव पूर्व, मुंबई - महाराष्ट्र - 400065. दूरध्वनी: 22-29272027 ईमेल: patomdmaidcmumbai@gmail.com
vi.	सूचीबद्ध कंपनी आहे का	नाही
vii.	नोंदणी आणि हस्तांतरण एजंटचे नाव, पत्ता आणि संपर्क तपशील, असल्यास	काहीही नाही

2. कंपनीचे प्रमुख व्यावसायिक क्रियाकलाप :

(कंपनीच्या एकूण उलाढालीमध्ये 10% किंवा त्याहून वाढ योगदान देणाऱ्या सर्व व्यावसायिक क्रियाकलापांचा उल्लेख केला जावा):-

या वर्षातील कंपनीची उलाढाल रु. 626.56 कोटी होती.

अ. क्र.	मुख्य उत्पादनाचे/सेवेचे नाव आणि वर्णन	उत्पादन/ सेवेचा एनआयसी कोड	कंपनीच्या एकूण उलाढालीमध्ये टक्केवारी
01	खते	9961/99611720	80.35
02	कीटकनाशके	9986/99861193	17.91
03	कृषि -अभियांत्रिकी	9983/99833290	0.69
04	पशुखाद्य	9988/99881700	0.33
05	प्रक्रिया केलेले अन्न (नोगा)	9988/99881690	0.71

3. धारक, उपकंपनी आणि सहयोगी कंपन्यांचा तपशील :

अ. क्र.	कंपनीचे नाव आणि पत्ता	CIN/GLN	धारक/ उपकंपनी/ सहयोगी	धारण केलेल्या समभागांची टक्केवारी	लागू असलेले कलम
01	महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड	U24210MH1984HGC032856	उपकंपनी	100 %	87(ii)

4. समभाग धारणा नमुना (इक्विटी समभाग भांडवलाचा एकूण इक्विटीच्या टक्केवारीनुसार तपशील) :

1. वर्गानुसार समभाग धारणा :

समभागधारकांचा वर्ग	वर्ष 2022 च्या सुरुवातीला धारण केलेल्या समभागांची संख्या				वर्ष 2023 च्या अखेरीस धारण केलेल्या समभागांची संख्या				वर्षा दरम्यानची टक्केवारी बदल
	डीमॅट	भौतिक	एकूण	एकूण समभागांची टक्केवारी	डीमॅट	भौतिक	एकूण	एकूण समभागांची टक्केवारी	
अ. प्रवर्तक									
1) भारतीय									
अ) व्यक्तीगत/एचयुएफ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ब) केंद्र सरकार	0.00	2,50,000	2,50,000	45.45	0.00	2,50,000	2,50,000	45.45	0.00
क) राज्य सरकार	0.00	3,00,000	3,00,000	54.55	0.00	3,00,000	3,00,000	54.55	0.00
ड) संयुक्त कंपन्या	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
इ) बँका / वित्तीय संस्था	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
फ) इतर कोणतेही	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
उप-एकूण (अ)(1):-	**निरंक**	**5,50,000**	**5,50,000**	**100.00**	**निरंक**	**5,50,000**	**5,50,000**	**100.00**	**निरंक**
2) परदेशी									
g) अनिवासी									
भारतीय-व्यक्ती	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ह) इतर-व्यक्ती	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ळ) महामंडळे	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
जे) बँका / वित्तीय संस्था	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
के) इतर कोणतेही	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
उप-एकूण(अ)(2):-	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**

ब. सार्वजनिक समभाग धारणा									
1. संस्था									
अ) म्युच्युअल फंड	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ब) बँका / वित्तीय संस्था	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
क) केंद्र सरकार	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ड) राज्य सरकार	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
इ) व्हेंचर भांडवल निधी	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
फ) विमा कंपन्या	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ग) वित्तीय संस्था	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ह) परदेशी व्हेंचर भांडवल निधी	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ळ) इतर	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
उप-एकूण(ब)(1)	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
2. बिगर संस्था									
अ) संयुक्त कंपन्या-									
(i) भारतीय,									
(ii) परदेशी	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ब) वैयक्तीक-									
(i) ₹ 1 लाख पर्यंत भागभांडवल असलेले, भागधारक	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
(ii) ₹ 1 लाखांपेक्षा अधिक भागभांडवल असलेले भागधारक									
क) इतर	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
उप-एकूण(ब)(2)	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
सार्वजनिक भागभांडवल (ब) = (ब)(1) + (ब)(2)	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
एकूण									
क. काळजीवाहकाकडे असलेले भाग	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
एकूण (अ+ब+क)	**निरंक**	**5,50,000**	**5,50,000**	**100**	**निरंक**	**5,50,000**	**5,50,000**	**100**	**निरंक**

2. **प्रवर्तकांची समभाग धारणा**

क्र.	समभागधारकाचे नाव	वर्षाच्या सुरुवातीला समभाग धारणा – 01/04/2022			वर्षाच्या अखेरीस समभाग धारणा – 31/03/2023			वर्षादरम्यान समभाग
		समभागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण समभागांची टक्केवारी	एकूण समभागांच्या गहाण/बोजा असलेल्या समभागांची टक्केवारी	समभागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण समभागांची टक्केवारी	एकूण समभागांच्या गहाण/बोजा असलेल्या समभागांची टक्केवारी	धारणेतील टक्केवारी बदल
1.	महाराष्ट्राचे राज्यपाल	3,00,000	54.55	0%	3,00,000	54.55	0%	निरंक
2.	भारताचे राष्ट्रपती	2,50,000	45.45	0%	2,50,000	45.45	0%	निरंक
	एकूण	**5,50,000**	**100.00**	**0%**	**5,50,000**	**100.00**	**0%**	**निरंक**

3. **प्रवर्तकांच्या समभाग धारणेतील बदल** (कृपया कोणताही बदल नसल्यास त्याचा स्पष्ट उल्लेख करा.)

क्र.	तपशील	वर्षाच्या सुरुवातीला समभाग धारणा		वर्षादरम्यानची एकत्रित समभाग धारणा	
		समभागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण समभागांची टक्केवारी	समभागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण समभागांची टक्केवारी
	वर्षाच्या सुरुवातीला वर्षादरम्यान प्रवर्तकांच्या समभाग धारणेत झालेली तारीख-निहाय वाढ / घट, तसेच वाढ/घटीची कारणे नमूद करणे (उदा. वितरण/हस्तांतरण/ बोनस/थेट समभाग इ.)	5,50,000 वर्षादरम्यान समभाग धारणेत कोणताही बदल नाही.	100%	5,50,000 वर्षादरम्यान समभाग धारणेत कोणताही बदल नाही.	100%
	वर्षाच्या अखेरीस	5,50,000	100%	5,50,000	100%

4. **संचालक, प्रवर्तक, आणि जीडीआर व एडीआर धारकांव्यतिरिक्त इतर शीर्ष 10 समभागधारकांचा समभाग धारणा नमुना**

संचालक, प्रवर्तक, आणि जीडीआर व एडीआर धारकांव्यतिरिक्त इतर शीर्ष 10 समभागधारकांची कोणतीही समभाग धारणा नाही.

क्र.	तपशील	वर्षाच्या सुरुवातीला समभाग धारणा		वर्षादरम्यानची एकत्रित समभाग धारणा	
		समभागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण समभागांची टक्केवारी	समभागांची संख्या	कंपनीच्या एकूण समभागांची टक्केवारी
	वर्षाच्या सुरुवातीला वर्षादरम्यान प्रवर्तकांच्या समभाग धारणेत झालेली तारीख-निहाय वाढ / घट, तसेच वाढ/घटीची कारणे नमूद करणे (उदा. वितरण/हस्तांतरण/ बोनस/थेट समभाग इ.)	निरंक लागू नाही लागू नाही	0%	निरंक लागू नाही लागू नाही	0%
	वर्षाच्या अखेरीस	निरंक	0%	निरंक	0%

5. ऋणग्रस्तता :

कंपनीचा थकलेला/जमा झालेला, परंतु देय नसलेला व्याजासह असलेला ऋणग्रस्तता

तपशील	ठेवी वगळता सुरक्षित कर्जे	असुरक्षित कर्जे	ठेवी	एकूण ऋणग्रस्तता
वित्तीय वर्षाच्या सुरुवातीची उपकृतता	**निरंक**	**निरंक**	**निरंक**	**निरंक**
i) मूळ रक्कम	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
ii) देय असलेले, परंतु न भरलेले व्याज	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
iii) जमा झालेले, परंतु देय नसलेले व्याज	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
एकूण (1+2+3)	**निरंक**	**निरंक**	**निरंक**	**निरंक**
- वाढ	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
- घट	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
निव्वळ नफा	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
वित्तीय वर्षाच्या अखेरीस उपकृतता	**निरंक**	**निरंक**	**निरंक**	**निरंक**
i) मूळ रक्कम	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
ii) देय असलेले, परंतु न भरलेले व्याज	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
iii) जमा झालेले, परंतु देय नसलेले व्याज	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
एकूण (1+2+3)	**निरंक**	**निरंक**	**निरंक**	**निरंक**

6. संचालक आणि प्रमुख व्यवस्थापकीय व्यक्तींचे वेतन : निरंक

अ) व्यवस्थापकीय संचालक, पूर्णवेळ संचालक आणि/किंवा व्यवस्थापकांचे वेतन

(रु. लाखांत)

क्र.	वेतनाचे तपशील	व्यवस्थापकीय संचालक/ पूर्णवेळ संचालक/ व्यवस्थापक यांचे नाव डॉ. अशोक नागराव करंजकर	एकूण रक्कम
1.	**एकूण वेतन**		
	(अ) आयकर अधिनियम, 1961 च्या कलम 17(1) मधील तरतुदीनुसार वेतन	9.87	9.87
	(ब) आयकर अधिनियम, 1961 च्या कलम 17(2) नुसार विशेष लाभांचे मूल्य	0	0
	(क) आयकर अधिनियम, 1961 च्या कलम 17(3) नुसार वेतनातून नफा	0	0
2.	समभाग पर्याय	0	0
3.	समभाग	0	0
4.	कमिशन		
	- नफ्याच्या टक्केवारीनुसार	0	0
	- इतर, नमूद करा...	0	0
5.	इतरांसाठी, कृपया नमूद करा	0	0
6.	**एकूण (अ)**	**9.87**	**9.87**
	अधिनियमानुसार कमाल मर्यादा	लागू नाही, कारण कोणतेही व्यवस्थापकीय वेतन दिले जात नाही.	

डॉ. अशोक नागराव करंजकर – 05.05.2022 पर्यंत पदावर होते.

ब. इतर संचालकांना मानधन

क्र.	मानधनाचा तपशील	नाव	एकूण रक्कम
	स्वतंत्र संचालक		
	- मंडळ / समिती बैठकांना उपस्थित राहण्यासाठी शुल्क	0.00	0.00
	- कमिशन	0.00	0.00
	· इतर, कृपया नमूद करा	0.00	0.00
	एकूण (1)	**0.00**	**0.00**
	इतर गैर-कार्यकारी संचालक		
	- मंडळ / समिती बैठकांना उपस्थित राहण्यासाठी शुल्क	0.00	0.00
	- कमिशन	0.00	0.00
	-इतर, कृपया नमूद करा: पगार	0.00	0.00
	एकूण (2)	**0.00**	**0.00**
	एकूण (ब) = (1+2)	**0.00**	**0.00**
	एकूण व्यवस्थापकीय मानधन	**0.00**	**0.00**
	अधिनियमानुसार एकूण कमाल मर्यादा	**0.00**	**0.00**

क. व्यवस्थापकीय संचालक/व्यवस्थापक/पूर्णवेळ संचालक वगळता इतर प्रमुख व्यवस्थापकीय कर्मचाऱ्यांचे मानधन

क्र.	मानधनाचा तपशील	प्रमुख व्यवस्थापकीय कर्मचारी			
		मुख्य कार्यकारी अधिकारी	कंपनी सचिव	मुख्य वित्तीय अधिकारी	एकूण
1.	**एकूण मानधन**				
(अ)	आयकर अधिनियम, 1961 च्या कलम 17(1) मधील तरतुदीनुसार वेतन	0.00	0.00	0.00	0.00
(ब)	आयकर अधिनियम, 1961 च्या कलम 17(2) नुसार विशेष लाभांचे मूल्य	0.00	0.00	0.00	0.00
(क)	आयकर अधिनियम, 1961 च्या कलम 17(3) नुसार वेतनातून नफा	0.00	0.00	0.00	0.00
2.	**समभाग विकल्प**	0.00	0.00	0.00	0.00
3.	**समभाग**	0.00	0.00	0.00	0.00
4.	**कमिशन**				
	- नफ्याच्या टक्केवारीनुसार	0.00	0.00	0.00	0.00
	- इतर, नमूद करा...	0.00	0.00	0.00	0.00
5.	**इतरांसाठी, कृपया नमूद करा**	0.00	0.00	0.00	0.00
6.	**एकूण**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**

7. दंड/शिक्षा/गुन्ह्यांची तडजोड : निरंक

प्रकार	कंपनी अधिनियम कलम	संक्षिप्त वर्णन	दंड/ शिक्षा/तडजोड शुल्काचा तपशील	प्राधिकरण [प्रादेशिक संचालक/ राष्ट्रीय कंपनी कायदा न्यायाधिकरण / न्यायालय]	अपील, केले असल्यास (तपशील द्या)
अ. कंपनी					
दंड	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
शिक्षा	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
अपराध	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
ब. संचालक					
दंड	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
शिक्षा	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
अपराध निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	
क. इतर कसूरदार अधिकारी					
दंड	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
शिक्षा	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
अपराध निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	

फॉर्म क्रमांक ए.ओ.सी. – 2

(अधिनियमाच्या कलम 134 च्या उप-कलम (3) चा खंड (ह) आणि
कंपनी (लेखा) नियम, 2014 चा नियम 8(2) अन्वये)

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 188 च्या उप-कलम (1) मध्ये संदर्भित संबंधित पक्षांसह कंपनीने केलेल्या करार/व्यवस्थापनाच्या तपशिलांच्या प्रकटीकरणासाठी फॉर्म, तसेच तिसऱ्या परंतुकाखालील काही निष्पक्ष व्यवहारांचा समावेश.

1. निष्पक्ष आधारावर नसलेल्या करार, व्यवस्था किंवा व्यवहारांचे तपशील.

अ. क्र.	तपशील	माहिती
अ)	संबंधित पक्षाचे नाव आणि संबंधाचे स्वरूप	निरंक
ब)	करार/व्यवस्था/व्यवहाराचे स्वरूप	निरंक
क)	करार/व्यवस्था/व्यवहाराचा कालावधी	निरंक
ड)	करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहाराच्या मुख्य अटी, मूल्यांसह	निरंक
इ)	असे करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहार करण्याचे समर्थन	निरंक
फ)	संचालक मंडळाच्या मंजुरीची तारीख	निरंक
ग)	आगाऊ म्हणून अदा केलेली रक्कम, असल्यास	निरंक
ह)	कलम 188 च्या पहिल्या तरतुदीनुसार आवश्यकतेनुसार सर्वसाधारण सभेत विशेष ठराव मंजुर झाल्याची तारीख	निरंक

2. निष्पक्ष आधारावर असलेल्या करार, व्यवस्था किंवा व्यवहारांचे तपशील

तपशील	माहिती
संबंधित पक्षाचे नाव (नावे) आणि संबंधाचे स्वरूप	लागू नाही
करार/व्यवस्था/व्यवहाराचे स्वरूप	लागू नाही
करार/व्यवस्था/व्यवहाराचा कालावधी	लागू नाही
करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहाराच्या मुख्य अटी, मूल्यांसह	लागू नाही
आगाऊ म्हणून भरलेली रक्कम, असल्यास	लागू नाही

संचालक मंडळाच्या वतीने आणि त्यांच्यासाठी

	श्री. विकास चंद्र रस्तोगी	**डॉ. मंगेश गोंदावले**
मुंबई	संचालक	व्यवस्थापकीय संचालक
दिनांक : 19/12/2025	DIN: 08881573	DIN: 10375630

स्वतंत्र लेखापरीक्षकाचा अहवाल

महाराष्ट्र कृषि -उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित च्या सदस्यांसाठी

स्वतंत्र वित्तीय विवरणांवरील अहवाल

पात्र मत

आम्ही महाराष्ट्र कृषि -उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित च्या सोबतच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांचे लेखापरीक्षण केले आहे, ज्यामध्ये 31 मार्च 2023 रोजीचे ताळेबंद, त्या तारखेला समाप्त झालेल्या वर्षाचे नफा आणि तोटा विवरण, रोख प्रवाह विवरण आणि महत्त्वपूर्ण लेखा धोरणांचा सारांश तसेच इतर स्पष्टीकरणात्मक माहितीसह स्वतंत्र वित्तीय विवरणांवरील नोंदी यांचा समावेश आहे. यापुढे ज्यांना 'स्वतंत्र वित्तीय विवरण' म्हणून संबोधले जाईल.

आमच्या मते, आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार व स्पष्टीकरणानुसार, 'पात्र मताचा आधार' मधील परिच्छेद 1 ते 11 मध्ये वर्णन केलेल्या बाबींच्या संभाव्य परिणाम वगळता, उपरोक्त स्वतंत्र वित्तीय विवरण कंपनी कायदा, 2013 ('कायदा') नुसार आवश्यक असलेली माहिती, त्या आवश्यक पद्धतीने, प्रदान करतात आणि कंपनीची 31 मार्च 2023 रोजीची वित्तीय स्थिती, त्या तारखेला समाप्त झालेल्या वर्षातील नफा आणि रोख प्रवाह, हे भारतातील सर्वसाधारणपणे स्वीकारलेल्या लेखा तत्त्वांनुसार खरे व न्याय्य चित्र दर्शवतात.

पात्र मताचा आधार

1. मालमत्तांवरील मूल्य ऱ्हासासाठी लेखा मानक 28 नुसार कंपनीने तपासणी करणे आवश्यक आहे. तथापि, कंपनीच्या व्यवस्थापनाने स्वतंत्र वित्तीय विवरणातील टीप क्र. 39 मध्ये नमूद केल्यानुसार मूल्य ऱ्हास तपासणी केलेली नाही. लेखा मानक 28 नुसार निश्चित मालमत्तांच्या मूल्य ऱ्हासासाठी कोणतीही कार्यप्रणाली उपलब्ध नसल्यामुळे, स्वतंत्र वित्तीय निष्कर्षांवर मूल्य ऱ्हासाचा होणारा संभाव्य परिणाम निश्चित करता येत नाही. 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी स्वतंत्र वित्तीय निष्कर्षांवरील लेखापरीक्षण अहवाल देखील या संदर्भात पात्र होता.

2. कंपनीने विलंबित कर मालमत्ता/दायित्व निश्चित करून लेखाबद्ध केलेले नाही. त्यामुळे 'उत्पन्नावर कर लेखांकन' हे लेखा मानक 22 चे उल्लंघन झाले आहे. (स्वतंत्र वित्तीय विवरणातील टीप क्र. 1 (XIX) पहा.)

3. स्वतंत्र वित्तीय विवरणातील टीप क्र. 29 (अ) मध्ये नमूद केल्यानुसार, कंपनीने 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी मेसर्स अलायन्स ॲग्रो इंडिया लि. मधील 14% संचयी प्रतिदेय अग्रक्रम समभागांमध्ये केलेल्या रु. 386.20 लाख गुंतवणुकीसाठी कोणतीही तरतूद केलेली नाही. टीप क्र. 29 (अ) मध्ये नमूद केलेल्या अटी आणि पुनरुज्जीवनासाठी स्पष्ट संकेत किंवा योजनांचा अभाव, यावरून आमच्या मते, 31 मार्च 2023 पर्यंत गुंतवणुकीची वहन केलेली रक्कम वसूल होण्याबाबत लक्षणीय अनिश्चितता आहे. कंपनीने धारण केलेल्या गुंतवणुकीवर आणि वर्षातील नफ्यावर होणारा परिणाम आम्हाला निश्चित करता आलेला नाही.

4. अभियांत्रिकी विभागाकडून राज्य शासनाकडून येणे बाकी असलेल्या रकमांची पडताळणी/पुष्टीकरण आणि परिणामी समायोजन प्रलंबित आहे. याचा कोणताही परिणाम असल्यास तो निश्चित करता येत नाही आणि त्यावर टिप्पणी करता येत नाही. (टीप 15(3) पहा.)

5. 31 मार्च 2023 पर्यंत, कंपनीने सहाव्या आणि सातव्या वेतन आयोगाच्या थकबाकीपोटी रु. 2,358.09 लाख इतकी तरतूद केली आहे, जी पडताळणी आणि समायोजनाच्या अधीन आहे. ही पडताळणी प्रलंबित असल्यामुळे, आम्ही या रकमेच्या सत्यतेवर आणि तिचा नफा/तोटा आणि मालमत्ता/दायित्व यांवर होणाऱ्या परिणामावर भाष्य करु शकत नाही. (टीप क्र. 9 पहा.)

6. ग्राहक, पुरवठादार, कंत्राटदार आणि इतर पक्षांकडून मिळालेल्या ठेवींची शिल्लक, व्यापार देयके, विविध योजनांसाठी आगाऊ

रक्कम, समायोजित न झालेली अनुदान, ग्राहकांकडून मिळालेली आगाऊ रक्कम, विविध योजनांवर देय व्याज, इतर देय व्याज, ठेवी, व्यापार प्राप्ती, रोख किंवा वस्तूरूपात येणे बाकी आगाऊ रक्कम आणि कर्ज व आगाऊ रकमा यांची पडताळणी/पुष्टीकरण आणि परिणामी समायोजन प्रलंबित आहे. याचा कोणताही परिणाम असल्यास तो निश्चित करता येत नाही आणि त्यावर टिप्पणी करता येत नाही. (टीप 4, 7, 8, 15, 17 आणि 18 पहा.)

7. वितरकांनी कपात केलेला रु. 76.75 लाख (मागील वर्ष रु. 76.75 लाख) टीडीएस, जो मागील वर्षांशी संबंधित आहे, कंपनीच्या पुस्तकांमध्ये देय म्हणून दिसत आहे आणि तो व्यापार प्राप्तीविरुद्ध समायोजित केला गेला नाही. परिणामी, संशयास्पद कर्जांसाठी जास्त तरतूद तयार झाली आहे, ज्याचे प्रमाण निश्चित केलेले नाही. (टीप क्र. 15 (4) पहा.)

8. पुरवठादारांकडून खतांच्या मोठ्या प्रमाणात खरेदीवरील सूट ही पुरवठादाराला पेमेंट केल्यावरच लेखांकित केली गेली आहे. परिणामी, मालाची किंमत आणि खतांच्या पुरवठादारांसाठी असलेले कर्ज जास्त दर्शविले गेले आहे आणि नफा कमी दर्शविला गेला आहे. याचे प्रमाण निश्चित केलेले नाही. यामुळे 'जमा आधार' या लेखांकनाच्या मूलभूत संकल्पनेचे उल्लंघन झाले आहे.

9. स्वतंत्र वित्तीय विवरणातील टीप क्र. 31 मध्ये नमूद केल्यानुसार, कंपनीला विविध योजनांसाठी शासनाकडून रु. 2014.94 लाख रक्कम मिळाली आहे, ज्यावर शासनाला 6.5% प्रति वर्ष व्याज देय आहे. तसेच, कंपनीला वित्तीय वर्ष 2010-11 ते वित्तीय वर्ष 2016-17 या कालावधीत विविध योजनांमधील कृषि वस्तूंच्या पुरवठ्यापोटी शासनाकडून रु. 5528.30 लाख येणे बाकी आहेत. ही पडताळणी प्रलंबित असल्यामुळे, कंपनीने वित्तीय वर्ष 2016-17 पासून या रकमेवर देय व्याजासाठी कोणतीही तरतूद केलेली नाही. परिणामी, नफा जास्त दर्शविला गेला आहे आणि दायित्वे तेवढ्या प्रमाणात कमी दर्शविली गेली आहेत.

10. व्यापार प्राप्ती, व्यापार देयके, ग्राहकांकडून मिळालेली आगाऊ रक्कम, विक्रेत्यांना दिलेली आगाऊ रक्कम, मिळालेल्या ठेवी, दिलेल्या ठेवी आणि विविध सरकारी योजनांमुळे येणे बाकी असलेल्या व देय असलेल्या रकमांचे अचूक 'कालावधी वर्गीकरण' उपलब्ध नसल्यामुळे, कंपनी अधिनियम, 2013 च्या सुधारित अनुसूची III नुसार या वहन मूल्यांवर आणि संबंधित प्रकटीकरणांवर आम्ही भाष्य करु शकत नाही.

11. टीडीएस, सेवा कर आणि वस्तू व सेवा कर शी संबंधित तरतुदींचे अनुपालन करण्याबाबत विविध खाती आणि पुष्टीकरणाखालील शिलका यासंबंधीच्या पडताळणीमुळे होणारा संभाव्य परिणाम निश्चित करणे बाकी आहे.

विविध खाती आणि पुष्टीकरणाखालील शिलकांशी संबंधित ताळमेळामुळे टीडीएस, सेवा कर आणि वस्तू व सेवा कर च्या तरतुदींच्या अनुपालनाच्या संदर्भात जो परिणाम उद्भवू शकतो.उपरोक्त बाबींचा एकूण परिणाम आणि 31 मार्च 2023 रोजीच्या स्वतंत्र नफा आणि तोटा विवरणावर तसेच स्वतंत्र ताळेबंदावर होणारे परिणाम निश्चित करता येत नाहीत आणि त्यावर भाष्य करता येत नाही.

महत्वाच्या बाबींवर भर

आम्ही स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या खालील नोंदींकडे लक्ष वेधतो, ज्यात पुढील बाबींचा समावेश आहे:

1. महाराष्ट्र शासन आणि केंद्र सरकारकडून विविध योजनांसाठी प्राप्त झालेली रु. 2014.94 लाख रक्कम (मागील वर्ष रु. 2014.94 लाख) पडताळणी/ताळमेळ करण्याच्या अधीन आहे आणि ती सरकारी विभागाच्या लेखापरीक्षणाच्या अधीन आहे. (टीप क्र. 8 पहा.)

2. काही योजनांतर्गत प्राप्त रकमेविरुद्ध झालेला रु. 4.62 लाख (मागील वर्ष रु. 4.62 लाख) अतिरिक्त खर्च संबंधित सरकारी विभागांच्या मान्यतेच्या अधीन आहे.

3. विविध कर्जदार, विविध धनको, कर्ज आणि आगाऊ रकमा, तसेच शासनाकडून येणे बाकी/शासनाला देय असलेल्या जमा/नावे रकमा पुष्टीकरण/ताळमेळ करण्याच्या अधीन आहेत. (टीप क्र. 36 पहा.)

4. वित्तीय वर्ष 2013-14 साठी रु. 147.47 लाख आणि वित्तीय वर्ष 2014-15 साठी रु. 134.48 लाख कर्मचाऱ्यांसाठी 'सानुग्रह अनुदान' म्हणून केलेली तरतूद राज्य सरकारच्या मान्यतेच्या अधीन आहे. (टीप क्र. 9 पहा.)

5. मागील सहा वर्षांपासून 'मार्गात असलेले हस्तांतरण' मध्ये रु. 2.94 लाख (मागील वर्ष रु. 2.94 लाख) समाविष्ट आहेत, ज्याची तपासणी करण्यासाठी कंपनीने कोणतेही प्रयत्न केले नाहीत. (टीप क्र. 16 (iv) पहा.)

6. कंपनीच्या कर्जदारांच्या शिलकेत रु. 3,301 लाख नावे शिल्लक दिसत आहे, ज्यावर वर्षादरम्यान कोणताही व्यवहार झाला नाही आणि कर्जदारांकडून येणे बाकी असलेल्या रकमेचे कोणतेही कालावधी वर्गीकरण प्रदान केलेले नाही.

7. कंपनीने वित्तीय वर्ष 2022-23 (मूल्यांकन वर्ष 2023-24) साठी 31 ऑक्टोबर 2023 रोजी आयकर विवरणपत्र दाखल केले आहे. आयकर पोर्टलवर अपलोड केलेले ताळेबंद आणि नफा आणि तोटा खाते हे अलेखापरीक्षित वित्तीय विवरणांवर आधारित आहे, त्यामुळे भविष्यातील कर निर्धारणाची संभाव्य देयता निश्चित केली जाऊ शकत नाही.

8. आम्ही या वस्तुस्थितीकडे लक्ष वेधतो की, सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांमध्ये ठेवलेल्या कंपनीच्या बँक शिलकांच्या संदर्भात, आम्ही थेट बँकांकडून पुष्टीकरण मागवले होते. बँकांकडून अशी पुष्टीकरणे येणे बाकी असल्यामुळे, आम्ही कंपनीने उपलब्ध करुन दिलेले बँक स्टेटमेंट आणि बँक ताळमेळ तपासले आहेत. केलेल्या कार्यपद्धतींवर आधारित, आम्ही शिलकांच्या शुद्धतेवर समाधानी आहोत. उपरोक्त बाबींच्या संदर्भात आमच्या मतामध्ये कोणताही बदल झालेला नाही.

मुख्य लेखापरीक्षण बाबी

मुख्य लेखापरीक्षण बाबी म्हणजे अशा बाबी ज्या आमच्या व्यावसायिक निर्णयानुसार, 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वित्तीय वर्षासाठी स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या आमच्या लेखापरीक्षणामध्ये सर्वात जास्त महत्त्वपूर्ण होत्या. या बाबींचा विचार आमच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या संपूर्ण लेखापरीक्षणाच्या संदर्भात करण्यात आला आणि त्यावर मत तयार करताना, आम्ही या बाबींवर स्वतंत्र मत देत नाही. खालील प्रत्येक बाबीसाठी, आम्ही आमच्या लेखापरीक्षणाद्वारे त्या बाबीचा कसा निपटारा केला याचे वर्णन त्या संदर्भात दिले आहे.

खाली वर्णन केलेल्या बाबींना आमच्या अहवालात कळवल्या जाणाऱ्या मुख्य लेखापरीक्षण बाबी म्हणून आम्ही निश्चित केले आहे. आम्ही आमच्या अहवालातील 'स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणासाठी लेखापरीक्षकाची जबाबदारी' या विभागामध्ये वर्णन केलेल्या जबाबदाऱ्या पूर्ण केल्या आहेत, ज्यात या बाबींच्या संदर्भातील जबाबदाऱ्यांचा समावेश आहे. त्यानुसार, आमच्या लेखापरीक्षणामध्ये स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या महत्त्वपूर्ण गैर-विधानाच्या जोखमीच्या आमच्या मूल्यांकनाला प्रतिसाद देण्यासाठी तयार केलेल्या कार्यपद्धतींचा समावेश होता. खालील बाबींवर लक्ष देण्यासाठी केलेल्या कार्यपद्धतींसह, आमच्या लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींचे निष्कर्ष सोबतच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांवरील आमच्या लेखापरीक्षण मताचा आधार प्रदान करतात.

तपशील	लेखापरीक्षण प्रक्रिया
कंपनीने स्वतंत्र वित्तीय विवरणातील टीप क्र. 27 मध्ये प्रामुख्याने प्रलंबित वाद आणि दाव्यांमुळे उद्भवलेली काही आकस्मिक दायित्वे उघड केली आहेत. अशा दायित्वांच्या मूल्यांकनासाठी लागू कायदे, नियम आणि परिणामांची संभाव्यता यावर भाष्य करताना तसेच कायदेशीर सल्ल्यावर अवलंबून राहताना महत्त्वपूर्ण व्यवस्थापकीय निर्णय आवश्यक असतो. यामध्ये गुंतलेल्या रकमेचे महत्त्व आणि संसाधनांचा बहिर्वाह होण्याची शक्यता तपासण्यासाठी आवश्यक असलेला उच्च स्तराचा निर्णय विचारात घेता, हे क्षेत्र एक प्रमुख लेखापरीक्षण बाब मानले गेले आहे.	आमच्या लेखापरीक्षण प्रक्रियांमध्ये, खालील बाबींचा समावेश होता, परंतु त्या केवळ इतक्यांपुरत्या मर्यादित नव्हत्या: * आकस्मिक दायित्वे ओळखण्यासाठी आणि त्यांचे मूल्यांकन करण्यासाठी व्यवस्थापनाने लागू केलेल्या प्रक्रियेची माहिती घेतली. * अशा दायित्वांचे मूल्यांकन आणि प्रकटीकरणाशी संबंधित नियंत्रणांची रचना तपासली आणि त्यांची कार्यपद्धती प्रभावीता तपासली. * व्यवस्थापनासोबत महत्त्वपूर्ण वाद आणि दाव्यांवर चर्चा केली आणि लागू असल्यास, कंपनीच्या बाह्य कायदेशीर सल्लागाराकडून पुष्टीकरणे मिळवली. * कायदेशीर मते आणि इतर उपलब्ध पुराव्यांच्या आधारावर, परिणामांची संभाव्यता आणि संभाव्य वित्तीय परिणामांचे अंदाज याबाबत व्यवस्थापनाच्या मूल्यांकनाची तपासणी केली. * लेखा मानक 29 "तरतुदी, आकस्मिक दायित्वे आणि आकस्मिक मालमत्ता" नुसार स्वतंत्र वित्तीय विवरणांमधील प्रकटीकरणांची पर्याप्तता आणि औचित्य तपासले. उपरोक्त प्रक्रियांच्या आधारावर, आम्हाला आढळले की व्यवस्थापनाचे मूल्यांकन आणि आकस्मिक दायित्वांचे संबंधित प्रकटीकरण, वित्तीय विवरणांच्या संपूर्ण संदर्भात, वाजवी आणि पुरेसे आहे.

इतर माहिती

कंपनीचे व्यवस्थापन आणि संचालक मंडळ हे इतर माहितीसाठी जबाबदार आहेत. इतर माहितीमध्ये कंपनीच्या वार्षिक अहवालात समाविष्ट असलेल्या माहितीचा समावेश होतो, परंतु त्यात वित्तीय विवरण आणि त्यावरचा आमचा लेखापरीक्षण अहवाल समाविष्ट नसतो.

स्वतंत्र वित्तीय विवरणांवरील आमचे मत इतर माहितीला लागू होत नाही आणि आम्ही त्यावर कोणत्याही प्रकारचे खात्रीचे निष्कर्ष व्यक्त करत नाही.स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या आमच्या लेखापरीक्षणाच्या संदर्भात, इतर माहिती वाचणे ही आमची जबाबदारी आहे आणि असे करताना, इतर माहिती स्वतंत्र वित्तीय विवरणांशी किंवा लेखापरीक्षणामध्ये प्राप्त झालेल्या आमच्या ज्ञानाशी भौतिकरित्या विसंगत आहे किंवा अन्यथा भौतिकरित्या चुकीची दर्शविली गेली आहे का, याचा विचार करणे आवश्यक आहे. आम्ही केलेल्या कामाच्या आधारावर, जर आम्ही असा निष्कर्ष काढला की या इतर माहितीमध्ये भौतिक गैर-विधान आहे; तर आम्हाला त्या वस्तुस्थितीचा अहवाल देणे आवश्यक आहे. या संदर्भात आम्हाला कळवण्यासारखे काहीही नाही.

स्वतंत्र वित्तीय विवरणांसाठी व्यवस्थापनाची जबाबदारी

कंपनीचे व्यवस्थापन आणि संचालक मंडळ हे अधिनियम, 2013 च्या कलम 134(5) मध्ये नमूद केलेल्या बाबींसाठी जबाबदार आहेत. ही जबाबदारी, अधिनियम, 2013 च्या कलम 133 नुसार आणि कंपनी (लेखा) नियम, 2014 च्या नियम 7 नुसार निर्दिष्ट केलेल्या लेखा मानकांसह, भारतात सर्वसाधारणपणे स्वीकारलेल्या लेखा तत्त्वांनुसार कंपनीची वित्तीय स्थिती, नफा आणि रोख प्रवाह यांचे खरे आणि न्याय्य चित्र देणारी ही स्वतंत्र वित्तीय विवरण तयार करण्याशी संबंधित आहे.

या जबाबदारीमध्ये कंपनीच्या मालमत्तेचे संरक्षण करण्यासाठी आणि फसवणूक व इतर अनियमितता रोखण्यासाठी व शोधण्यासाठी अधिनियमातील तरतुदींनुसार पुरेसा लेखा नोंदींचा रेकॉर्ड करणे; योग्य लेखा धोरणे निवडणे आणि लागू करणे; वाजवी आणि विवेकपूर्ण निर्णय व अंदाज घेणे; आणि स्वतंत्र वित्तीय विवरण तयार करण्यासाठी आणि सादर करण्यासाठी प्रभावीपणे कार्य करणारे पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण डिझाइन करणे, अंमलात आणणे व देखरेख करणे समाविष्ट आहे, जेणेकरून वित्तीय विवरण खरे व न्याय्य चित्र देतील आणि फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे झालेले कोणतेही भौतिक गैर-विधान टाळले जाईल.

स्वतंत्र वित्तीय विवरण तयार करताना, कंपनीची कार्यरत राहण्याची क्षमता तपासणे, लागू असल्यास, चालू संस्थेशी संबंधित बाबी उघड करणे आणि लेखांकनाचा चालू संस्थेचा आधार वापरणे ही व्यवस्थापन आणि संचालक मंडळाची जबाबदारी आहे, जोपर्यंत व्यवस्थापनाचा कंपनीच संपुष्टात आणण्याचा किंवा कामकाज थांबवण्याचा हेतू नसेल किंवा तसे करण्याशिवाय दुसरा कोणताही व्यवहार्य पर्याय नसेल.कंपनीच्या वित्तीय अहवाल प्रक्रियेवर देखरेख ठेवण्यासाठी देखील संचालक मंडळ जबाबदार आहे.

स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणासाठी लेखापरीक्षकाची जबाबदारी

आमचे उद्दिष्ट हे वाजवी खात्री मिळवणे आहे की, स्वतंत्र वित्तीय विवरण संपूर्णपणे फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे झालेल्या भौतिक गैर-विधानांपासून मुक्त आहेत आणि त्यावर आमचे मत समाविष्ट असलेला लेखापरीक्षकाचा अहवाल जारी करणे आहे. वाजवी खात्री ही उच्च स्तराची खात्री आहे, परंतु लेखा मानक (SAs) नुसार केलेल्या लेखापरीक्षणातून भौतिक गैर-विधान नेहमीच आढळेल याची ती हमी देत नाही. गैर-विधान फसवणूक किंवा त्रुटीतून उद्भवू शकते आणि जर ते स्वतंत्रपणे किंवा एकत्रितपणे, या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांवर आधारित वापरकर्त्यांच्या वित्तीय निर्णयांवर परिणाम करेल अशी वाजवी अपेक्षा असेल, तर ते भौतिक मानले जाते. लेखा मानकांसह लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून, आम्ही व्यावसायिक निर्णय वापरतो आणि संपूर्ण लेखापरीक्षणादरम्यान व्यावसायिक संशय कायम ठेवतो. आम्ही हे देखील करतो:

* स्वतंत्र वित्तीय विवरणांमधील भौतिक गैर-विधानाच्या धोक्यांची ओळख करणे आणि मूल्यांकन करणे, ते फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे असो, त्या धोक्यांना प्रतिसाद देणाऱ्या लेखापरीक्षण प्रक्रियांची रचना करणे आणि त्या पार पाडणे, तसेच आमच्या मताला आधार देण्यासाठी पुरेसा आणि योग्य लेखापरीक्षण पुरावा मिळवणे. फसवणुकीमुळे होणारे भौतिक गैर-विधान न आढळण्याचा

धोका त्रुटीमुळे होणाऱ्या गैर-विधानापेक्षा जास्त असतो, कारण फसवणुकीमध्ये संगनमत, बनावटगिरी, हेतुपुरस्सर वगळणे, चुकीचे सादरीकरण किंवा अंतर्गत नियंत्रणाचे उल्लंघन समाविष्ट असू शकते.

* परिस्थितीनुसार योग्य असलेल्या लेखापरीक्षण प्रक्रियांची रचना करण्यासाठी लेखापरीक्षणाशी संबंधित अंतर्गत नियंत्रणाची माहिती मिळवणे. अधिनियमाच्या कलम 143(3)(आय) नुसार, कंपनीकडे वित्तीय विवरणांच्या संदर्भात पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण आहे आणि अशा नियंत्रणांची कार्यप्रणाली प्रभावी आहे की नाही, यावर आमचे मत व्यक्त करण्यासाठी देखील आम्ही जबाबदार आहोत.
* वापरलेल्या लेखा धोरणांचे औचित्य आणि व्यवस्थापनाने केलेले लेखा अंदाजांचे वाजवीपण तसेच संबंधित प्रकटीकरणांचे मूल्यांकन करणे.
* लेखांकनाचा चालू संस्थेचा आधार वापरणे व्यवस्थापनासाठी योग्य आहे की नाही यावर निष्कर्ष काढणे आणि प्राप्त झालेल्या लेखापरीक्षण पुराव्याच्या आधारावर, कंपनीची चालू संस्था म्हणून कार्यरत राहण्याची क्षमता संशयास्पद ठरू शकेल अशा घटना किंवा परिस्थितींशी संबंधित कोणतीही भौतिक अनिश्चितता अस्तित्वात आहे का हे तपासणे. जर आम्ही असा निष्कर्ष काढला की भौतिक अनिश्चितता अस्तित्वात आहे, तर आम्हाला आमच्या लेखापरीक्षण अहवालात स्वतंत्र वित्तीय विवरणांमधील संबंधित प्रकटीकरणांकडे लक्ष वेधणे आवश्यक आहे किंवा जर अशी प्रकटीकरणे अपुरी असतील, तर आमच्या मतामध्ये बदल करणे आवश्यक आहे. आमचे निष्कर्ष आमच्या लेखापरीक्षण अहवालाच्या तारखेपर्यंत प्राप्त झालेल्या लेखापरीक्षण पुराव्यावर आधारित आहेत. तथापि, भविष्यातील घटना किंवा परिस्थितीमुळे कंपनी चालू संस्था म्हणून कार्य करणे थांबवू शकते.
* प्रकटीकरणांसह, स्वतंत्र वित्तीय विवरणांचे संपूर्ण सादरीकरण, रचना आणि सामग्रीचे मूल्यांकन करणे आणि स्वतंत्र वित्तीय विवरण अंतर्निहित व्यवहार आणि घटनांचे न्याय्य सादरीकरण साधतील अशा पद्धतीने प्रतिनिधित्व करतात की नाही हे तपासणे. आम्ही प्रशासनाचे प्रभारी असलेल्या व्यक्तींशी, इतर बाबींसह, लेखापरीक्षणाची नियोजित व्याप्ती आणि वेळ तसेच महत्त्वपूर्ण लेखापरीक्षण निष्कर्षांबद्दल संवाद साधतो, ज्यात आमच्या लेखापरीक्षणादरम्यान आम्ही ओळखलेल्या अंतर्गत नियंत्रणातील कोणत्याही महत्त्वपूर्ण त्रुटींचा समावेश असतो. आम्ही प्रशासनाचे प्रभारी असलेल्या व्यक्तींना एक निवेदन देखील प्रदान करतो की आम्ही स्वातंत्र्याबाबत संबंधित नैतिक आवश्यकतांचे पालन केले आहे आणि त्यांच्याशी आमच्या स्वातंत्र्यावर वाजवीपणे परिणाम करू शकणारे सर्व संबंध आणि इतर बाबी कळवतो आणि जेथे लागू असेल तेथे संबंधित सुरक्षा उपाययोजना कळवतो. प्रशासनाचे प्रभारी असलेल्या व्यक्तींशी संवाद साधलेल्या बाबींमधून, आम्ही चालू कालावधीच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणामध्ये सर्वात महत्त्वपूर्ण असलेल्या बाबी निश्चित करतो आणि म्हणूनच त्या प्रमुख लेखापरीक्षण बाबी आहेत. आम्ही या बाबींचे वर्णन आमच्या लेखापरीक्षकांच्या अहवालात करतो, जोपर्यंत कायदा किंवा नियम सार्वजनिक प्रकटीकरणास मनाई करत नाही किंवा अत्यंत दुर्मिळ परिस्थितीत, तसे करण्याचे प्रतिकूल परिणाम सार्वजनिक हिताच्या फायद्यांपेक्षा जास्त असतील अशी वाजवी अपेक्षा असल्यास, आम्ही ती बाब आमच्या अहवालात कळवू नये असे ठरवतो.

इतर कायदेशीर आणि नियामक आवश्यकतांवरील अहवाल

1. कंपनीने वर्षादरम्यान तिच्या संचालक मंडळाच्या चार बैठका घेतल्या आहेत, ज्यामुळे निर्धारित केलेली किमान संख्या पूर्ण झाली आहे. तथापि, दोन सलग बैठकांमध्ये एकशे वीस दिवसांपेक्षा जास्त अंतर होते, परिणामी कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 173(1) चे उल्लंघन झाले आहे.
2. अधिनियमाच्या कलम 143 च्या उप-कलम (11) च्या आधारावर भारत सरकारच्या केंद्रीय सरकारने जारी केलेल्या कंपनी (लेखापरीक्षक अहवाल) आदेश, 2020 नुसार आवश्यकतेनुसार, आम्ही "परिशिष्ट - अ" मध्ये, आदेशाच्या परिच्छेद 3 आणि 4 मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या बाबींवर, लागू असलेल्या मर्यादेपर्यंत, एक निवेदन देतो.
3. अधिनियमाच्या कलम 143(3) नुसार आवश्यकतेनुसार, आम्ही अहवाल देतो की:

अ) आमच्या लेखापरीक्षणाच्या उद्देशांसाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती आणि स्पष्टीकरणे आम्ही आमच्या सर्वोत्तम ज्ञान आणि विश्वासानुसार मागवली आणि प्राप्त केली आहेत.

ब) आमच्या मतानुसार, कायद्यानुसार आवश्यक असलेले योग्य लेखा पुस्तके कंपनीने ठेवले आहेत, जे त्या पुस्तकांच्या आमच्या तपासणीतून दिसून येते, आणि ज्या शाखांना आम्ही भेट दिली नाही, त्यांच्याकडून आमच्या लेखापरीक्षणाच्या उद्देशांसाठी पुरेसे योग्य विवरण प्राप्त झाले आहे.

क) या अहवालात समाविष्ट असलेले स्वतंत्र ताळेबंद, स्वतंत्र नफा आणि तोटा विवरण आणि स्वतंत्र रोख प्रवाह विवरण हे लेखा पुस्तकांशी आणि आम्ही भेट न दिलेल्या शाखा/युनिट्सकडून प्राप्त झालेल्या विवरणांशी जुळतात.

ड) पात्र मताच्या आधाराच्या परिच्छेद 1 ते 11 मध्ये वर्णन केलेल्या बाबींच्या परिणामांव्यतिरिक्त, आमच्या मते, उपरोक्त स्वतंत्र वित्तीय विवरण कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 133 नुसार, कंपनी (लेखा) नियम, 2014 च्या नियम 7 सह वाचले असता, निर्दिष्ट केलेल्या लेखा मानकांचे पालन करतात.

इ) कंपनी सरकारी कंपनी असल्याने, कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 164 (2) च्या तरतुदी कंपनीला लागू होत नाहीत.

फ) कंपनीच्या वित्तीय विवरणांच्या संदर्भात अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांची पर्याप्तता आणि अशा नियंत्रणांची कार्यप्रणाली प्रभावी असण्याबाबत, आमच्या स्वतंत्र अहवालासाठी "परिशिष्ट ब" पहा.

ग) सुधारित अधिनियमाच्या कलम 197(16) च्या आवश्यकतांनुसार लेखापरीक्षकाच्या अहवालात समाविष्ट करावयाच्या इतर बाबींच्या संदर्भात, आमच्या मते आणि आमच्या सर्वोत्तम माहितीनुसार व आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने वर्षादरम्यान तिच्या संचालकांना दिलेले वेतन अधिनियमाच्या कलम 197 च्या तरतुदींचे पालन करते.

ह) कंपनी (लेखापरीक्षण आणि लेखापरीक्षक) नियम, 2014 च्या नियम 11 च्या आवश्यकतांनुसार लेखापरीक्षकाच्या अहवालात समाविष्ट करावयाच्या इतर बाबींच्या संदर्भात, आमच्या मते आणि आमच्या सर्वोत्तम माहितीनुसार व आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार:

i. कंपनीने 31 मार्च 2023 पर्यंत प्रलंबित असलेल्या वादांचा तिच्या वित्तीय स्थितीवर होणारा परिणाम तिच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांमध्ये उघड केला आहे – (वित्तीय विवरणांवरील टीप क्र. 27 पहा);

ii. कंपनीकडे कोणतेही दीर्घकालीन करार, ज्यात डेरिव्हेटिव्ह करार समाविष्ट आहेत, नव्हते ज्यासाठी कोणतेही भौतिक संभाव्य नुकसान होते.

iii. कंपनीद्वारे गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधीमध्ये हस्तांतरित करणे आवश्यक असलेली कोणतीही रक्कम नव्हती.

iv. अ. व्यवस्थापनाने असे सादर केले आहे की, त्यांच्या सर्वोत्तम ज्ञान आणि विश्वासानुसार, स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या टीप क्र. 48 (अ) मध्ये उघड केल्यानुसार, कंपनीने कोणत्याही इतर व्यक्तीला किंवा संस्थेला, परदेशी संस्थेसहित ("मध्यस्थ"), कंपनीने किंवा कंपनीच्या वतीने कोणत्याही प्रकारे ओळखल्या गेलेल्या इतर व्यक्तींना किंवा संस्थांना ("अंतिम लाभार्थी") मध्यस्थ थेट किंवा अप्रत्यक्षपणे कर्ज देईल किंवा गुंतवणूक करेल किंवा अंतिम लाभार्थ्यांच्या वतीने कोणतीही हमी, सुरक्षा किंवा तत्सम वस्तू प्रदान करेल, अशा समजूतीने (लेखी किंवा अन्यथा नोंदवलेला) कोणतेही निधी (कर्ज घेतलेले निधी किंवा समभाग अधिमूल्य किंवा इतर कोणत्याही स्त्रोतांकडून) आगाऊ दिले, कर्ज दिले किंवा गुंतवले नाहीत;

ब. व्यवस्थापनाने असे सादर केले आहे की, त्यांच्या सर्वोत्तम ज्ञान आणि विश्वासानुसार, स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या टीप क्र. 48 (ब) मध्ये उघड केल्यानुसार, कोणत्याही व्यक्ती किंवा संस्थेकडून, परदेशी संस्थेसहित ("निधी देणारे पक्ष"), कंपनी निधी देणाऱ्या पक्षाच्या वतीने कोणत्याही प्रकारे ओळखल्या गेलेल्या इतर व्यक्तींना

किंवा संस्थांना ("अंतिम लाभार्थी") थेट किंवा अप्रत्यक्षपणे कर्ज देईल किंवा गुंतवणूक करेल किंवा अंतिम लाभार्थ्यांच्या वतीने कोणतीही हमी, सुरक्षा किंवा तत्सम वस्तू प्रदान करेल, अशा समजूतीने (लेखी किंवा अन्यथा नोंदवलेला) कंपनीने कोणतेही निधी प्राप्त केले नाहीत;

v. परिस्थितीनुसार वाजवी आणि योग्य मानल्या गेलेल्या लेखापरीक्षण प्रक्रियांच्या आधारावर, उपरोक्त उप-खंड (अ) आणि (ब) अंतर्गत सादर केलेल्या निवेदनांमध्ये कोणतीही भौतिक चुकीची माहिती आहे, असे आम्हाला वाटण्याचे कोणतेही कारण आढळले नाही.

vi. स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या टीप क्र. 46 मध्ये नमूद केल्यानुसार, कंपनीने वित्तीय वर्ष 2022-23 दरम्यान कोणतेही लाभांश दिले नाहीत आणि संचालक मंडळाने वर्ष 2022-23 साठी रु. 38.50 लाख लाभांश प्रस्तावित केला आहे.

i) कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 143(5) नुसार आवश्यकतेनुसार, आमच्या उपरोक्त लेखापरीक्षणानुसार, आम्ही "परिशिष्ट क" मध्ये भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांनी जारी केलेले निर्देश, त्यावर केलेली कार्यवाही आणि कंपनीच्या खात्यांवर आणि वित्तीय विवरणांवर झालेला वित्तीय परिणाम सोबत जोडत आहोत.

एनबीएस ॲण्ड कंपनीसाठी

सनदी लेखापाल

फर्म नोंदणी क्रमांक. 110100W

राहुल जैन

भागीदार

सदस्यता क्र. 159635

यु.डी.आय.एन.: 25159635GZINFW2747

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : 19/12/2025

स्वतंत्र लेखापरीक्षणाच्या अहवालास 'परिशिष्ट अ'

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी कंपनीच्या वित्तीय विवरणांवरील आमच्या स्वतंत्र लेखापरीक्षण अहवालातील 'इतर कायदेशीर आणि नियामक आवश्यकतांवरील अहवाल' मधील परिच्छेद 2 मध्ये संदर्भित केल्यानुसार.

कंपनी (लेखापरीक्षक अहवाल) आदेश, 2020 च्या परिच्छेद 3 आणि 4 मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या बाबींवरील निवेदन:

i. **मालमत्ता, यंत्रसामग्री, उपकरणे आणि अमूर्त मालमत्ता :**

(अ) (ए) कंपनीने मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणांचे परिमाणात्मक तपशील आणि स्थान दर्शविणारी नोंदी ठेवली आहेत; तथापि, त्या सर्वसमावेशक नाहीत आणि सर्व मालमत्तांचे संपूर्ण तपशील, परिमाणात्मक तपशील आणि स्थाननिहाय स्थिती पूर्णपणे समाविष्ट करण्यासाठी त्यामध्ये पुढील सुधारणा आवश्यक आहेत.

(बी) कंपनीने अमूर्त मालमत्तांचे तपशील दर्शविणारी नोंदी ठेवली आहेत; तथापि, त्या योग्य नाहीत आणि लागू असल्यास, परिमाणात्मक तपशील आणि स्थान/स्थितीसह संपूर्ण तपशील समाविष्ट करण्यासाठी त्यांना आणखी बळकटी देणे आवश्यक आहे.

(ब) आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि कंपनीच्या नोंदींच्या आमच्या तपासणीनुसार, मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे यांची व्यवस्थापनाने वाजवी अंतराने भौतिक पडताळणी केली आहे. आमच्या मते, ही भौतिक पडताळणीची वारंवारता कंपनीचे स्वरूप, आकार आणि तिच्या मालमत्तेचे स्वरूप पाहता वाजवी आहे. अशा पडताळणीमध्ये कोणतेही महत्त्वपूर्ण फरक आढळले नाहीत.

(क) आम्हाला प्रदान केलेल्या नोंदणीकृत विक्री करार/हस्तांतरण करार/विक्रीपत्र तपासल्यानंतर, आम्ही अहवाल देतो की, मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणांखाली वित्तीय विवरणांमध्ये उघड केलेल्या सर्व अचल मालमत्तांची मालकी हक्काची कागदपत्रे ताळेबंदच्या तारखेला कंपनीच्या नावावर आहेत.

(ड) आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षात कंपनीने तिची मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे आणि अमूर्त मालमत्ता किंवा दोन्हीचे पुनर्मूल्यांकन केलेले नाही.

(इ) कंपनीच्या व्यवस्थापनाने आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, बेनामी व्यवहार (प्रतिबंध) अधिनियम, 1988 (1988 चा 45) आणि त्याखालील नियमांनुसार कोणतीही बेनामी मालमत्ता धारण केल्याबद्दल कंपनीविरुद्ध कोणतीही कार्यवाही सुरु झालेली नाही किंवा प्रलंबित नाही.

ii. (अ) वर्षादरम्यान व्यवस्थापनाने मालाच्या साठ्याची भौतिक पडताळणी केली आहे. आमच्या मते, व्यवस्थापनाच्या पडताळणीची वारंवारता वाजवी आहे आणि अशा पडताळणीची व्याप्ती व प्रक्रिया योग्य आहे. अशा भौतिक पडताळणीमध्ये मालाच्या प्रत्येक वर्गात एकूण 10% किंवा त्याहून वाढ फरक आढळले नाहीत.

(ब) आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीला वर्षादरम्यान चालू मालमत्तांच्या सुरक्षिततेच्या आधारावर बँका किंवा वित्तीय संस्थांकडून एकत्रितपणे पाच कोटी रुपयांपेक्षा जास्त कार्यरत भांडवल मर्यादा मंजूर झालेली नाही. घेतलेले कर्ज मुदत ठेवींविरुद्ध सुरक्षित आहेत, जी चालू मालमत्ता नाहीत. त्यानुसार, कंपनी (लेखापरीक्षक अहवाल) आदेश, 2020 च्या कलम 3(ii)(ब) अंतर्गत अहवाल देणे कंपनीला लागू नाही.

iii. (अ) वर्षादरम्यान, कंपनीने कंपन्या, भागीदारी संस्था, मर्यादित दायित्व भागीदारी संस्था किंवा इतर कोणत्याही पक्षांना कर्ज, कर्जाच्या स्वरुपातील आगाऊ रक्कम, हमी दिली नाही किंवा सुरक्षा प्रदान केली नाही. त्यानुसार, आदेशाच्या कलम 3(iii)(अ) वर अहवाल देण्याची आवश्यकता कंपनीला लागू नाही.

(ब) वर्षादरम्यान, कंपनीने कंपन्या, भागीदारी संस्था, मर्यादित दायित्व भागीदारी संस्था किंवा इतर कोणत्याही पक्षांना गुंतवणूक केली नाही, हमी दिली नाही, सुरक्षा प्रदान केली नाही आणि कर्जाच्या स्वरुपातील आगाऊ रक्कम दिली नाही. त्यानुसार, आदेशाच्या कलम 3(iii)(ब) वर अहवाल देण्याची आवश्यकता कंपनीला लागू नाही.

(क) वर्षादरम्यान, कंपनीने कंपन्या, भागीदारी संस्था, मर्यादित दायित्व भागीदारी संस्था किंवा इतर कोणत्याही पक्षांना कोणतीही हमी किंवा सुरक्षा प्रदान केलेली नाही किंवा कर्जाच्या स्वरुपातील आगाऊ रक्कम मंजूर केलेली नाही. त्यानुसार, आदेशाच्या कलम 3(iii)(क) ते 3(iii) (फ) वर अहवाल देण्याची आवश्यकता कंपनीला लागू नाही.

iv. आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार, कलम 185 आणि 186 च्या तरतुदी लागू नसलेली कोणतीही कर्ज, हमी आणि सुरक्षा दिलेली नाही. त्यामुळे त्यावर टिप्पणी केलेली नाही. आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने केलेल्या गुंतवणुकीसाठी अधिनियमाच्या कलम 186 च्या तरतुदींचे पालन कंपनीने केले आहे.

v. कंपनीने जनतेकडून कोणतीही ठेव स्वीकारलेली नाही आणि त्यामुळे भारतीय रिझर्व्ह बँकेने जारी केलेले निर्देश आणि अधिनियमाचे कलम 73 ते 76 किंवा इतर कोणतीही संबंधित तरतूद आणि त्याखालील नियम लागू नाहीत. त्यामुळे, आदेशाच्या कलम 3 (v) अंतर्गत अहवाल देणे लागू नाही.

vi. कंपनीकडे उपलब्ध असलेला शेवटचा खर्च लेखापरीक्षण अहवाल वित्तीय वर्ष 2023-24 साठी आहे. त्यानंतरच्या कालावधीसाठी खर्च लेखापरीक्षण प्रक्रिया सुरु आहे. कंपनीद्वारे उत्पादित केलेल्या वस्तूंसाठी खर्च नोंदी ठेवण्याबाबत अधिनियमाच्या कलम 148(1) अंतर्गत निर्दिष्ट केलेल्या कंपनीद्वारे ठेवलेल्या लेखा पुस्तकांचे आम्ही स्थूलमानाने पुनरावलोकन केले आहे आणि आमच्या मते, प्रथमदर्शनी, निर्धारित खाती आणि नोंदी तयार केल्या गेल्या आहेत आणि त्यांची देखभाल केली गेली आहे. तथापि, त्या अचूक किंवा पूर्ण आहेत की नाही हे निश्चित करण्याच्या उद्देशाने आम्ही खर्च नोंदींची सविस्तर तपासणी केलेली नाही.

vii. (अ) आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्याद्वारे तपासलेल्या नोंदींच्या आधारावर, आमच्या मते, कंपनी आयकर, वस्तू आणि सेवा कर, मूल्यवर्धित कर, उपकर, भविष्य निर्वाह निधी, कर्मचारी राज्य विमा, सीमा शुल्क, उत्पादन शुल्क आणि इतर महत्वपूर्ण वैधानिक देयके यासह विवाद नसलेल्या वैधानिक देयकांची योग्य वाढाऱ्यांकडे नियमितपणे भरणा करत आहे.

(ब) आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, 31 मार्च 2023 पर्यंत आयकर, वस्तू आणि सेवा कर, मूल्यवर्धित कर, उपकर, भविष्य निर्वाह निधी, कर्मचारी राज्य विमा, सीमा शुल्क, उत्पादन शुल्क आणि इतर महत्वपूर्ण वैधानिक देयकांच्या संदर्भात देय असलेली कोणतीही विवाद नसलेली रक्कम, ती देय झाल्यानंतर सहा महिन्यांपेक्षा वाढ कालावधीसाठी थकीत नव्हती.

आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि कंपनीच्या नोंदींच्या तपासणीनुसार, 31 मार्च 2023 पर्यंत आयकर, विक्री कर, सेवा कर, सीमा शुल्क, उत्पादन शुल्क, मूल्यवर्धित कर, वस्तू व सेवा कर आणि उपकर यासंदर्भात खालील वगळता कोणतीही विवादित देयके जमा केलेली नव्हती:

क्र.	कायद्याचे नाव	कालावधी	रक्कम (रुपये लाखात)	जिथे वाद प्रलंबित आहे तो मंच
1.	आयकर कर	निर्धारण वर्ष 2011-12	57.04	उच्च न्यायालय
2.	आयकर कर	निर्धारण वर्ष 2017-18	16.50	आयकर विभाग
3.	आयकर कर	निर्धारण वर्ष 2018-19	130.89	आयकर आयुक्त
4.	आयकर कर	निर्धारण वर्ष 2022-23	182.56	आयकर विभाग
5.	विक्री कर	वित्तीय वर्ष 2011-12	115.60	संयुक्त विक्री कर आयुक्त अपील
6.	विक्री कर	वित्तीय वर्ष 2012-13	259.19	संयुक्त विक्री कर आयुक्त अपील
7.	विक्री कर	वित्तीय वर्ष 2013-14	230.43	उप विक्री कर आयुक्त अपील
8.	विक्री कर	वित्तीय वर्ष 2014-15	177.30	उप विक्री कर आयुक्त अपील
9.	विक्री कर	वित्तीय वर्ष 2015-16	144.03	उप विक्री कर आयुक्त अपील
10.	विक्री कर	वित्तीय वर्ष 2016-17	827.85	उप विक्री कर आयुक्त अपील
11.	विक्री कर	वित्तीय वर्ष 2017-18	356.44	उप विक्री कर आयुक्त अपील

viii. आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि नोंदींच्या तपासणीनुसार, आयकर अधिनियम, 1961 अंतर्गत कर निर्धारणामध्ये या वर्षात कोणतेही नोंद न केलेले उत्पन्न म्हणून घोषित केलेले किंवा सोडून दिलेले व्यवहार आढळलेले नाहीत.

xi. (अ) आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने वर्षादरम्यान कोणत्याही कर्जदाराला कर्ज किंवा इतर रकमांच्या परतफेडीत किंवा त्यावरील व्याज भरण्यात कोणतीही कसूर केलेली नाही.

(ब) कोणत्याही बँकेने, वित्तीय संस्थेने किंवा इतर कर्जदाराने कंपनीला हेतुपुरस्सर थकबाकीदार म्हणून घोषित केलेले नाही.

(क) कंपनीने वर्षादरम्यान कोणतेही मुदत कर्ज घेतलेले नाही. घेतलेली कार्यरत भांडवल सुविधा मुदत ठेवींच्या बदल्यात सुरक्षित आहे आणि तिचा वापर नमूद केलेल्या कारणासाठीच केला गेला आहे.

(ड) वित्तीय विवरणांच्या सर्वांगीण तपासणीनुसार, अल्पमुदतीसाठी उभारलेला निधी दीर्घकालीन कारणांसाठी वापरला गेलेला नाही.

(इ) कंपनीने तिच्या उपकंपन्या, सहयोगी कंपन्या किंवा संयुक्त उपक्रमांच्या जबाबदाऱ्या पूर्ण करण्यासाठी कोणत्याही संस्थेकडून किंवा व्यक्तीकडून कोणताही निधी घेतलेला नाही.

(फ) कंपनीने वर्षादरम्यान तिच्या उपकंपन्या, संयुक्त उपक्रम किंवा सहयोगी कंपन्यांमधील समभाग तारण ठेवून कोणतेही कर्ज घेतलेले नाही. घेतलेले कर्ज मुदत ठेवींच्या बदल्यात सुरक्षित आहे, ज्या बिगर-चालू मालमत्ता आहेत.

x. (अ) कंपनीने आरंभिक सार्वजनिक ऑफर किंवा पुढील सार्वजनिक ऑफरद्वारे पैसे उभारलेले नाहीत, त्यामुळे या आदेशाच्या कलम 3(x)(अ) अंतर्गत अहवाल देणे लागू नाही. कंपनीने वर्षादरम्यान कोणतेही मुदत कर्ज घेतलेले नाही.

(ब) कंपनीने वर्षादरम्यान शेअर्स किंवा परिवर्तनीय डिबेंचर्सचे कोणतेही पसंतीचे वाटप किंवा खाजगी प्लेसमेंट केलेले नाही, त्यामुळे या आदेशाच्या कलम 3(x)(ब) अंतर्गत अहवाल देणे लागू नाही.

xi. (अ) कंपनीच्या लेखा पुस्तकांच्या आणि नोंदींच्या आमच्या तपासणीदरम्यान आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार आणि व्यवस्थापनाने केलेल्या निवेदनानुसार, कंपनीमध्ये किंवा कंपनीवर तिच्या अधिकारी किंवा कर्मचाऱ्यांकडून कोणताही फसवणुकीचा प्रकार या वर्षात निदर्शनास आलेला नाही किंवा कळवला गेलेला नाही.

(ब) कंपनी अधिनियमाच्या कलम 143 च्या उप-कलम (12) अंतर्गत केंद्र सरकारकडे विहित नमुन्यात कोणताही अहवाल दाखल करण्यात आलेला नाही.

(क) आमच्या तपासणीदरम्यान आणि व्यवस्थापनाने दिलेल्या माहितीनुसार, कंपनीकडे कोणतीही व्हिसलब्लोअर तक्रार प्राप्त झालेली नाही.

xii. आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार, कंपनी ही निधी कंपनी नाही. त्यानुसार, या आदेशाच्या कलम 3(xii) च्या तरतुदी लागू नाहीत.

xiii. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि कंपनीच्या नोंदींच्या आमच्या तपासणीनुसार, संबंधित पक्षांशी केलेले व्यवहार अधिनियमाच्या कलम 177 आणि 188 च्या अनुपालनात आहेत आणि अशा व्यवहारांचा तपशील लागू लेखा मानकांनुसार वित्तीय विवरणांमध्ये उघड केला आहे.

xiv. (अ) आमच्या मते आणि तपासणीनुसार, कंपनीकडे अंतर्गत लेखापरीक्षण प्रणाली आहे जी तिच्या व्यवसायाचा आकार आणि स्वरूपाशी सुसंगत आहे.

(ब) आम्ही लेखापरीक्षणाधीन कालावधीसाठी आतापर्यंत जारी करण्यात आलेल्या कंपनीच्या अंतर्गत लेखापरीक्षण अहवालांचा विचार केला आहे.

xv. आमच्या मते, कंपनीने तिच्या संचालकांशी किंवा त्यांच्याशी संबंधित व्यक्तींशी कोणताही बिगर-रोख व्यवहार केलेला नाही, त्यामुळे कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 192 च्या तरतुदी कंपनीला लागू होत नाहीत.

xvi. भारतीय रिझर्व्ह बँक अधिनियम, 1934 च्या कलम 45-आयए अंतर्गत कंपनीला नोंदणी करणे आवश्यक नाही, त्यामुळे या आदेशाच्या परिच्छेद 3 (xvi) च्या तरतुदी लागू नाहीत.

xvii. आमच्या लेखापरीक्षणाने व्यापलेल्या वित्तीय वर्षात आणि त्याच्या लगतच्या मागील वित्तीय वर्षात कंपनीला कोणताही रोख तोटा झालेला नाही.

xviii. वर्षादरम्यान कंपनीच्या वैधानिक लेखापरीक्षकाने कोणताही राजीनामा दिलेला नाही, त्यानुसार हे कलम लागू नाही.

xix. आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि वित्तीय गुणोत्तर, वित्तीय मालमत्तांच्या वसुलीच्या आणि वित्तीय दायित्वांच्या देय तारखांच्या आधारावर, तसेच संचालक मंडळाच्या आणि व्यवस्थापनाच्या योजनांच्या आमच्या तपासणीनुसार, लेखापरीक्षण अहवालाच्या तारखेला अशी कोणतीही भौतिक अनिश्चितता अस्तित्वात आहे असे आम्हाला वाटण्याचे कारण नाही की कंपनी ताळेबंद तारखेपासून एक वर्षाच्या कालावधीत तिची दायित्वे पूर्ण करण्यास सक्षम नाही. तथापि, आम्ही हे स्पष्ट करतो की ही कंपनीच्या भविष्यातील व्यवहार्यतेची हमी नाही. आमचा अहवाल लेखापरीक्षण अहवालाच्या तारखेपर्यंतच्या तथ्यांवर आधारित आहे.

xx. (अ) सुरु असलेल्या प्रकल्पांव्यतिरिक्त इतर बाबतीत, कंपनीने वित्तीय वर्षाच्या अखेरीस खर्च न केलेली कंपनी सामाजिक दायित्वची रक्कम वेगळ्या बँक खात्यात हस्तांतरित केलेली नाही, जे अधिनियमाच्या कलम 135(6) च्या तरतुदींचे उल्लंघन आहे.

(ब) आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार, सुरु असलेल्या प्रकल्पांच्या संदर्भात कोणतीही खर्च न केलेली रक्कम शिल्लक नाही, त्यामुळे या आदेशाचे कलम 3(xx)(ब) लागू नाही.

एनबीएस ॲण्ड कंपनीसाठी

सनदी लेखापाल

फर्म नोंदणी क्रमांक. 110100W

राहुल जैन

भागीदार

सदस्यता क्र. 159635

यु.डी.आय.एन.: 25159635GZINFW2747

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : 19/12/2025

स्वतंत्र लेखापरीक्षणाच्या अहवालास 'परिशिष्ट ब'

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 143 च्या उप-कलम 3 च्या खंड (i) अंतर्गत

अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांवरील अहवाल

आम्ही 31 मार्च 2023 रोजी महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित ('कंपनी') च्या वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांचे लेखापरीक्षण केले आहे. हे लेखापरीक्षण त्या तारखेला संपलेल्या वर्षासाठी कंपनीच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या आमच्या लेखापरीक्षणाच्या अनुषंगाने केले आहे.

मत

अ. वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या संरचनेच्या पर्याप्ततेवर पात्र मत :

पात्र मत

आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या लेखापरीक्षणावर आधारित, 31 मार्च 2023 रोजी कंपनीच्या वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या पर्याप्ततेमध्ये खालील महत्त्वपूर्ण उणिवा आढळल्या आहेत:

1. कंपनीकडे वाढारांचे प्रत्यायोजन आहे, परंतु मानक कार्यप्रणालीची पुस्तिका आणि जोखीम नियंत्रण आराखडा उपलब्ध नाही. कंपनीकडे वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांसाठी कोणतीही लेखी किंवा दस्तऐवजीकरण केलेली चौकट नाही. तथापि, व्यवहार कमी गुंतागुंतीचे असणे आणि व्यवस्थापनाचे स्तर कमी असणे या वस्तुस्थितीवर आधारित, आम्ही वर्षअखेरीस अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांची पर्याप्तता आणि त्यांच्या कार्यात्मक प्रभावीतेबद्दल पुरेसा पुरावा मिळवण्यासाठी थेट चौकशी, उपक्रमांचे निरीक्षण आणि कमी औपचारिक दस्तऐकमींची तपासणी यासारख्या इतर प्रक्रियेसह नियंत्रणांच्या चाचणीवर अवलंबून राहिलो आहोत.
2. खतांच्या खरेदीवर मिळणारी सूट किंवा सवलत योग्य कालावधीत जमा करण्यासाठी कंपनीकडे योग्य अंतर्गत नियंत्रण प्रणाली नाही. सध्याच्या पद्धतीनुसार, ही सूट केवळ पुरवठादाराला पेमेंट करतेवेळीच नोंदवली जाते. यामुळे प्रत्यक्ष खरेदीच्या कालावधीनंतरच्या काळात सवलतीची नोंद होते, ज्यामुळे खरेदी आणि पुरवठादाराची देणी जास्त दर्शविली जातात. अशा प्रकारे, कंपनी लेखांकनाच्या 'जमा आधार' पद्धतीपासून दूर जाते.
3. खरेदी बीजकाच्या आधारे खरेदी म्हणून नोंदवलेला माल कंपनीला प्रत्यक्ष प्राप्त झाला आहे की नाही, हे तपासण्यासाठी कंपनीकडे योग्य अंतर्गत नियंत्रण प्रणाली नाही. यामुळे खरेदी आणि पुरवठादाराची देणी संभाव्यतः जास्त नोंदवली जाऊ शकतात.

ब. वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या कार्यात्मक प्रभावीतेवर पात्र मत आणि अशा नियंत्रणांच्या पर्याप्ततेवर विनाशर्त मत

पात्र मत

आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या लेखापरीक्षणावर आधारित, 31 मार्च 2023 रोजी कंपनीच्या वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या कार्यात्मक प्रभावीतेमध्ये खालील महत्त्वपूर्ण उणिवा आढळल्या आहेत:

1. वर्षअखेरीस सिस्टीममधून व्यापार प्राप्तीची कालावधीनिहाय यादी काढण्याबाबत कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे प्रभावीपणे कार्यरत नव्हती. परिणामी, कंपनीकडून थकबाकीदार कर्जदारांचा प्रभावी पाठपुरावा न होणे आणि पुस्तकांमध्ये व्यापार प्राप्तीसाठी कमी किंवा जास्त तरतूद होणे, अशी शक्यता निर्माण होऊ शकते.
2. अभियांत्रिकी विभागाच्या थकीत व्यापार प्राप्तीविरुद्ध शासनाकडून प्राप्त झालेले अनुदान समायोजित करण्याबाबत कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे प्रभावीपणे कार्यरत नव्हती. यामुळे व्यापार प्राप्ती आणि अनुदान दायित्वे जास्त दर्शविली जाणे आणि संशयास्पद व्यापार प्राप्तीसाठी चुकीची तरतूद होणे, अशी शक्यता निर्माण होऊ शकते.
3. पुरवठादारांच्या शिलकेचे पुष्टीकरण मिळवणे आणि त्यांचा ताळमेळ घालण्याबाबत कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे प्रभावीपणे

कार्यरत नव्हती. यामुळे कंपनी पुरवठादारांची शिल्लक रक्कम जास्त किंवा कमी दर्शवू शकते आणि फरकाची ओळख पटवण्यास व तो पुस्तकांमध्ये समायोजित करण्यास उशीर होऊ शकतो. येणे बाकी आणि देय रकमांच्या संदर्भात सरकारी संस्थांकडून पुष्टीकरण मिळवण्याची कोणतीही यंत्रणा नाही.

4. खत विभागाच्या हस्तलिखित रजिस्टरमध्ये ठेवलेली पुरवठादारांची शिल्लक रक्कम आणि सिस्टीममध्ये दिसणारी शिल्लक यांचा ताळमेळ राखण्याबाबत कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे सिस्टीममध्ये प्रभावीपणे कार्यरत नव्हती. यामुळे पुरवठादारांची शिल्लक रक्कम चुकीची दर्शवली जाणे आणि ताळमेळ घालण्यास विलंब होणे, अशी शक्यता निर्माण होऊ शकते.
5. ताळेबंदात दिसणारे प्रगतीपथावरील भांडवली काम हे पूर्ण झालेल्या कामाच्या आधारावर नसून ताळेबंद तारखेपर्यंत केलेल्या देयकांच्या आधारावर नोंदवले गेले आहे. यामुळे लेखा मानक-1 (जमा आधार) चे उल्लंघन होते आणि त्याचे मूल्यांकन कमी किंवा जास्त होऊ शकते.

आमचे मत वरील बाबींच्या मर्यादेपर्यंत पात्र आहे.

महत्त्वाच्या बाबीवर भर :

1. वर्षादरम्यान, कंपनीने मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणांच्या संदर्भात आपली अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे लक्षणीयरीत्या मजबूत केली आहेत. व्यवस्थापनाने भौतिक पडताळणी, मालमत्तेचे टॅगिंग, आधारभूत दस्तऐवज राखणे, भांडवलीकरण पद्धती आणि भंगार मूल्याची ओळख याबाबत कंपनी अधिनियम, 2013 आणि लागू लेखा मानकांच्या आवश्यकतांनुसार प्रक्रिया राबवल्या आहेत. मागील वर्षाच्या तुलनेत स्थिर मालमत्तांवरील नियंत्रण वातावरणात बरीच सुधारणा झाली असली तरी, वर्षभर नियंत्रणांचे सुसंगत आणि प्रभावी कार्य सुनिश्चित करण्यासाठी अंतर्गत प्रक्रिया आणि दस्तऐवजीकरणाच्या काही पैलूंना वाढ बळकट करण्याची आवश्यकता आहे. व्यवस्थापनाने असे सादर केले आहे की, स्थिर मालमत्ता नियंत्रण आराखड्यांतर्गत देखरेख, वेळोवेळी पुनरावलोकन आणि दस्तऐवजीकरण यंत्रणा वाढवण्यासाठी पावले उचलली जात आहेत. त्यानुसार, आमच्या मते, स्थिर मालमत्तेच्या संदर्भात वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे बरीच सुधारली असली आणि बहुतेक क्षेत्रांमध्ये प्रभावीपणे कार्यरत असली, तरी पूर्ण कार्यात्मक मजबुती आणि सुसंगतता प्राप्त करण्यासाठी त्यांना वाढ बळकट करण्याची आवश्यकता आहे.

आमचे मत वरील बाबीच्या संदर्भात पात्र नाही.

'महत्त्वपूर्ण उणीव' म्हणजे वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणातील अशी कमतरता किंवा कमतरतांचे संयोजन, ज्यामुळे कंपनीच्या वार्षिक किंवा अंतरिम वित्तीय विवरणांमधील भौतिक चुकीची माहिती वेळेवर रोखली जाण्याची किंवा शोधली जाण्याची वाजवी शक्यता असते.

आमच्या मते, वरील परिच्छेद 'अ' मध्ये वर्णन केलेल्या महत्त्वपूर्ण उणिवांचे परिणाम वगळता, कंपनीने सर्व भौतिक बाबींमध्ये वित्तीय अहवालावर पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे राखली आहेत आणि परिच्छेद 'ब' मध्ये वर्णन केलेल्या महत्त्वपूर्ण उणिवांचे संभाव्य परिणाम वगळता, अशी नियंत्रणे 31 मार्च 2023 रोजी प्रभावीपणे कार्यरत होती.

आम्ही वर नमूद केलेल्या महत्त्वपूर्ण उणिवांचा विचार आमच्या 31 मार्च 2023 रोजीच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणात केला आहे आणि या उणिवांचा कंपनीच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांवरील आमच्या मतावर कोणताही परिणाम होत नाही.

अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांसाठी व्यवस्थापनाची जबाबदारी :

भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने जारी केलेल्या 'वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या लेखापरीक्षणावरील मार्गदर्शन टिप्पणी' मध्ये नमूद केलेल्या अंतर्गत नियंत्रणाच्या आवश्यक घटकांचा विचार करून, कंपनीने स्वतः स्थापित केलेल्या निकषांच्या आधारावर अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे प्रस्थापित करणे आणि राखणे ही कंपनीच्या व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. या जबाबदाऱ्यांमध्ये कंपनीच्या धोरणांचे पालन, मालमत्तेचे संरक्षण, फसवणूक आणि त्रुटी रोखणे व शोधणे, लेखा नोंदींची अचूकता आणि पूर्णता, आणि

विश्वसनीय वित्तीय माहिती वेळेवर तयार करणे यासाठी प्रभावीपणे कार्यरत असलेली पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे डिझाइन करणे, अंमलात आणणे आणि राखणे यांचा समावेश होतो.

लेखापरीक्षकाची जबाबदारी :

आमची जबाबदारी आमच्या लेखापरीक्षणाच्या आधारावर कंपनीच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या संदर्भात अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांवर मत व्यक्त करणे ही आहे. आम्ही आमचे लेखापरीक्षण भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने जारी केलेल्या 'वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या लेखापरीक्षणावरील मार्गदर्शन टिप्पणी' आणि लेखापरीक्षणाचे मानके यांच्या अनुषंगाने केले आहे.

आमच्या लेखापरीक्षणात वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणालीची पुरेशीता आणि त्यांच्या कार्यक्षम परिणामकारकतेबद्दल लेखापरीक्षण पुरावे मिळवण्यासाठी प्रक्रिया पार पाडणे समाविष्ट आहे. वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या आमच्या लेखापरीक्षणात वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांची समज मिळवणे, भौतिक कमकुवतपणा अस्तित्वात आहे की नाही याचे मूल्यांकन करणे आणि मूल्यांकन केलेल्या जोखमीवर आधारित अंतर्गत नियंत्रणाच्या डिझाइन आणि कार्यात्मक प्रभावीतेची चाचणी आणि मूल्यांकन करणे समाविष्ट आहे. निवडलेल्या प्रक्रिया लेखापरीक्षकाच्या निर्णयावर अवलंबून असतात, ज्यामध्ये फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे सुधारित स्वतंत्र वित्तीय विवरणांच्या महत्त्वाच्या चुकीच्या विधानाच्या जोखमीचे मूल्यांकन समाविष्ट आहे.आम्हाला असे वाटते की आम्हाला मिळालेले लेखापरीक्षण पुरावे कंपनीच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणालीवरील वित्तीय अहवालावरील आमच्या लेखापरीक्षण मतासाठी आधार देण्यासाठी पुरेसे आणि योग्य आहेत.

वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांचा अर्थ :

कंपनीचे वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण ही एक प्रक्रिया आहे जी सामान्यतः स्वीकृत लेखा तत्त्वांनुसार वित्तीय अहवालाची विश्वासार्हता आणि बाह्य हेतूंसाठी वित्तीय विवरणे तयार करण्याबाबत वाजवी हमी प्रदान करण्यासाठी डिझाइन केलेली आहे. कंपनीच्या वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांमध्ये अशा धोरणे आणि प्रक्रियांचा समावेश आहे ज्या: (1) कंपनीच्या मालमत्तेचे व्यवहार आणि विल्हेवाट वाजवी तपशीलवार, अचूक आणि निष्पक्षपणे प्रतिबिंबित करणाऱ्या नोंदी ठेवण्याशी संबंधित आहेत; (2) सामान्यतः स्वीकृत लेखा तत्त्वांनुसार वित्तीय विवरणे तयार करण्यास परवानगी देण्यासाठी आवश्यकतेनुसार व्यवहार रेकॉर्ड केले जातात आणि कंपनीच्या पावत्या आणि खर्च केवळ कंपनीच्या व्यवस्थापन आणि संचालकांच्या अधिकृततेनुसार केले जात आहेत याची वाजवी हमी प्रदान करणे; आणि (3) कंपनीच्या मालमत्तेचे अनधिकृत संपादन, वापर किंवा विल्हेवाट रोखण्यासाठी किंवा वेळेवर शोधण्याबाबत वाजवी हमी प्रदान करणे ज्याचा वित्तीय विवरणांवर महत्त्वाचा परिणाम होऊ शकतो.

अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या अंगभूत मर्यादा :

वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या अंगभूत मर्यादांमुळे, ज्यात संगनमत किंवा नियंत्रणांचे अयोग्य व्यवस्थापकीय उल्लंघन समाविष्ट आहे, त्रुटी किंवा फसवणुकीमुळे भौतिक गैर-विधान घडू शकते आणि ते शोधले जाणार नाही अशी शक्यता असते. तसेच, भविष्यातील कालावधीसाठी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या मूल्यांकनाचे कोणतेही अंदाज हे परिस्थितीतील बदलांमुळे नियंत्रणे अपुरी पडण्याच्या किंवा धोरणांच्या पालनाचा स्तर खालावण्याच्या जोखमीच्या अधीन असतात.

एनबीएस ॲण्ड कंपनीसाठी
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक. 110100W

राहुल जैन
भागीदार
सदस्यता क्र. 159635
यु.डी.आय.एन.: 25159635GZINFW2747

ठिकाण : मुंबई
दिनांक : 19/12/2025

स्वतंत्र लेखापरीक्षकाच्या अहवालास परिशिष्ट - क

महाराष्ट्र कृषि -उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित च्या सदस्यांसाठी

आजच्या दिनांकाच्या आमच्या लेखापरीक्षण अहवालातील 'इतर कायदेशीर आणि नियामक आवश्यकतांवरील अहवाल' मधील परिच्छेद 2 मध्ये संदर्भित केल्यानुसार आणि कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 143(5) अंतर्गत भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक कार्यालयाने जारी केलेल्या दिशा-निर्देशांनुसार, आम्ही त्यामध्ये संदर्भित बाबींवर आमची टिप्पणी खालीलप्रमाणे देत आहोत.

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 143(5) अंतर्गत दिशा-निर्देश

1. **कंपनीकडे सर्व लेखा व्यवहारांवर माहिती तंत्रज्ञान प्रणालीद्वारे प्रक्रिया करण्याची यंत्रणा उपलब्ध आहे का? असल्यास, माहिती तंत्रज्ञान प्रणालीच्या बाहेर लेखा व्यवहारांवर प्रक्रिया केल्यामुळे खात्यांच्या अखंडतेवर होणारा परिणाम आणि कोणताही वित्तीय परिणाम असल्यास तो नमूद करावा.**

   कंपनीने 'टॅली ईआरपी' मध्ये लेखा नोंदी ठेवल्या आहेत. व्यवहार सुधारण्यावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी कंपनीने प्रणाली लेखापरीक्षण केले आहे. प्रत्येक पुरवठादाराला स्वतंत्र विक्रेता कोड दिलेला नाही, परिणामी कालावधीनिहाय वर्गीकरण, निव्वळ शिल्लक आणि टीडीएस सारखी वैधानिक अनुपालने हस्तलिखित किंवा मॅन्युअली पार पाडली गेली आहेत.

2. **कंपनी कर्ज परतफेड करण्यास असमर्थ असल्यामुळे कर्जदाराने विद्यमान कर्जाची पुनर्रचना केली आहे का किंवा कर्ज/व्याज माफीची काही प्रकरणे आहेत का? असल्यास, त्याचा वित्तीय परिणाम नमूद करावा. अशा प्रकरणांची योग्य नोंद केली आहे का? (जर कर्ज देणारी संस्था ही सरकारी कंपनी असेल, तर हा दिशा-निर्देश कर्ज देणाऱ्या कंपनीच्या वैधानिक लेखापरीक्षकासही लागू होतो).**

   विद्यमान कर्जाची कोणतीही पुनर्रचना झालेली नाही किंवा कर्ज, देणी अथवा व्याज माफीची कोणतीही प्रकरणे आढळलेली नाहीत.

3. **केंद्र/राज्य सरकार किंवा त्यांच्या संस्थांकडून विशिष्ट योजनांसाठी प्राप्त झालेला किंवा येणे बाकी असलेला निधी (अनुदान/सवलत इत्यादी) योग्यरित्या लेखाबद्ध केला गेला आहे का किंवा अटी व शर्तींनुसार त्याचा वापर केला गेला आहे का? विचलनाची प्रकरणे सूचीबद्ध करा.**

   यासाठी मुख्य अहवालातील 'महत्वाच्या बाबींवर जोर' या विभागातील परिच्छेद क्र. 2 पहा.

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 143(5) अंतर्गत उप-निर्देश

1. **बियाणे, पॅकिंग/प्रमाणन साहित्य आणि इतर वस्तूंच्या साठ्याची नोंद, भौतिक पडताळणीत आढळलेली तूट किंवा जादा साठा समायोजित केल्यानंतर साठा नोंदींच्या आधारे घेतली आहे का? तसेच, जुन्या साठ्याच्या गुणवत्तेत होणाऱ्या घसरणीचा योग्य विचार केला गेला आहे का, ज्यामुळे साठ्याचे मूल्य वास्तवपेक्षा जास्त दिसू शकते?**

   कंपनीकडे बियाणे, पॅकिंग/प्रमाणन साहित्य आणि इतर तत्सम वस्तूंचा साठा नाही.

2. **लेखापरीक्षण अहवालात नमूद केलेला नफा किंवा तोटा कंपनीच्या नफा आणि तोटा खात्यानुसार आहे का?**

   होय, लेखापरीक्षण अहवालातील 'पात्र मताचा आधार' मधील परिच्छेद 1 ते 11 मध्ये वर्णन केलेल्या बाबींचे संभाव्य परिणाम वगळता, तो नफा आणि तोटा खात्यानुसारच आहे.

3. **विशिष्ट उपक्रम राबवण्यासाठी केंद्र किंवा राज्य सरकार किंवा त्यांच्या संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या अनुदानाचा किंवा सवलतींचा वापर इतर कारणांसाठी (निधी वळवणे) झाल्याची प्रकरणे नोंदवा.**

   सरकारकडून प्राप्त झालेली अनुदाने आणि सवलती ताळमेळ घालण्यासाठी प्रलंबित आहेत. या संदर्भात लेखापरीक्षण अहवालातील 'वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांवरील पात्र मत' मधील टीप क्र. 1 ते 4 पहा.

4. **काही प्रकल्प किंवा योजनांसाठी प्राप्त झालेल्या रकमेचा वापर न झाल्यामुळे त्यावर मिळालेल्या व्याजाच्या चुकीच्या**

लेखांकनाची प्रकरणे नोंदवा.

चालू वर्ष 2022-23 दरम्यान, योजनेच्या न वापरलेल्या रकमेवर सरकारसोबत ताळमेळ प्रलंबित असल्यामुळे कंपनीने देय व्याजासाठी कोणतीही तरतूद केलेली नाही.

5. **सर्व खर्चाचे घटक समाविष्ट केले आहेत याची खात्री करण्यासाठी कंपनीने तयार केलेल्या किंमत धोरणाची तपासणी करा.**

आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार, कंपनीच्या विविध श्रेणीतील उत्पादन विक्रीसाठी विभागनिहाय किंमत धोरणे खालीलप्रमाणे आहेत: -

खत विभाग :

खतांची विक्री सहसा वर्षातून दोन हंगामात होते. मुख्य हंगाम 'खरीप' असून त्याचा कालावधी एप्रिल ते सप्टेंबर असतो आणि दुसरा हंगाम 'रब्बी' असून त्याचा कालावधी ऑक्टोबर ते मार्च असा असतो. स्वतः उत्पादित केलेल्या खतांचे (उदा. 18:18:10 ग्रेड) कारखान्यातील दर हे कच्च्या मालाचा खर्च, बांधणी साहित्याचा खर्च, इंधन खर्च आणि कारखान्यातील इतर खर्चाच्या आधारे ठरवले जातात. स्वतः उत्पादित खतांचे विक्री दर हे तयार मालाचे कारखान्यातील दर, विक्री खर्च आणि नफ्याचा हिस्सा विचारात घेऊन व्यवस्थापनाच्या मंजुरीने ठरवले जातात. इतर खरेदी केलेल्या खतांसाठी, खरेदी दरामध्ये नफ्याचा हिस्सा जोडून विक्री दर ठरवले जातात.

कीटकनाशक विभाग :

विक्री किमती व्यवस्थापनाच्या मंजुरीने खरेदी खर्च आणि कंपनीचा नफ्याचा हिस्सा यांच्या आधारे ठरवल्या जातात.

कृषि अभियांत्रिकी विभाग :

विक्री किमती व्यवस्थापनाच्या मंजुरीने खरेदी खर्च आणि नफ्याचा हिस्सा यांच्या आधारे ठरवल्या जातात.

पशुखाद्य विभाग :

पशुखाद्य उत्पादनांचे विक्री दर या विभागाद्वारे तयार केले जातात आणि व्यवस्थापनाकडून त्यांना मंजुरी दिली जाते. खर्चाचे विविध घटक आणि नफ्याचा हिस्सा विचारात घेऊन विक्री दर निश्चित केले जातात. व्यापाराच्या बाबतीत, उत्पादने खरेदी खर्च वाढ नफ्याचा हिस्सा या दराने विकली जातात.

नोगा विभाग :

नोगा उत्पादनांचे विक्री दर साहित्य खरेदी, उपयुक्तता खर्च, इतर खर्च आणि नफ्याचा हिस्सा विचारात घेऊन व्यवस्थापनाच्या मंजुरीने ठरवले जातात.

6. **कंपनी सामाजिक दायित्व उपक्रमांच्या अहवाल आणि प्रकटीकरणाच्या संदर्भात कंपनी अधिनियमाच्या तरतुदींचे पालन केले आहे का याची तपासणी करा.**

कंपनीने कंपनी सामाजिक दायित्वशी संबंधित तरतुदींचे आणि प्रकटीकरणाचे पालन केले आहे.

एनबीएस ॲण्ड कंपनीसाठी

सनदी लेखापाल

फर्म नोंदणी क्रमांक. 110100W

राहुल जैन

भागीदार

सदस्यता क्र. 159635

यु.डी.आय.एन.: 25159635GZINFW2747

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

मुख्य कार्यालय: मुंबई

प्रलंबित कायदेशीर / न्यायालयीन प्रकरणांचा तपशील

31 मार्च 2023 रोजी महामंडळाने दाखल केलेल्या कायदेशीर प्रकरणांची स्थिती

रक्कम (लाखात)

क्र.	संदर्भ / वर्ष	न्यायिक प्राधिकरण	अंदाजित मूळ दावा	व्याज	एकूण	सद्यस्थिती
अ)	**दिवाणी दावा :-**					
I)	**वि.का. नांदेड**					
1	जे के सीड्स अँड पेस्ट, परभणी (दावा क्र. 49/2008)	नांदेड न्यायालय	12.03	9.67	21.70	पुढील तारीख 16.06.2025
2	व्यंकटेश के के, परभणी (दावा क्र. 47/2011)	परभणी न्यायालय	29.40	59.96	89.36	29.40 लाख रुपयांची संपूर्ण मुद्दल रक्कम प्राप्त झाली आहे. व्याजाच्या रकमेसाठी उच्च न्यायालयाने स्थगिती दिली आहे. पुढील तारीख 25.06.2025
3	व्यंकटेश के के, परभणी (दावा क्र. 38/16 विशेष दावा 1/19)	परभणी न्यायालय	178.52	100.62	279.14	पुढील तारीख 08.05.2025
4	जय किसान एएससी हट्टा, जि. हिंगोली (दावा क्र. 140/2012)	नांदेड न्यायालय	4.87	5.93	10.80	उच्च न्यायालयात दाखल केलेले प्रथम अपील क्र. 1382/08 नांदेड न्यायालयात वर्ग करण्यात आले आहे. पुढील तारीख 09.05.2025, सायटेशन (Citation)
		एकूण	**224.82**	**176.18**	**401.00**	
II)	**वि.का. जळगाव**					
5	राजश्री फार्म्स अँड फीड्स, धुळे (जळगाव दावा क्र. 171/2017)	जळगाव न्यायालय	5.20	2.76	7.96	1. 2.59 लाख रुपये प्राप्त झाले. 2. भागीदारी संस्था; एका भागीदाराचे निधन झाले आहे. 3. डिक्री (न्यायालयीन आदेश) हस्तांतरणाची प्रक्रिया सुरु आहे. पुढील तारीख 06.05.2025

6	शेतकरी सहकारी संघ, नवापूर (विशेष दिवाणी दावा क्र. 104/2022)	नंदुरबार न्यायालय	7.42	2.60	10.02	4.72 लाख रुपये मुद्दल आणि 0.89 लाख रुपये व्याज वसूल झाले आहे. पुढील तारीख 30.04.2025
		एकूण	**12.62**	**5.36**	**17.98**	
III)	**वि.का. धाराशिव**					
7	गिर्बाने कृषि सेवा केंद्र (द्वितीय अपील 8847/2017)	उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	3.66	3.48	7.14	17,706/- रुपये प्राप्त झाले. अधिसूचनेसाठी प्रलंबित. 16.04.2020 नंतर पुढील तारीख मिळालेली नाही.
8	सिद्धेश्वर कृषि केंद्र, करकंब (द्वितीय अपील क्र. 34436/2019)	उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	4.41	4.95	9.36	आदेशासाठी प्रलंबित. 29.01.2021 नंतर पुढील तारीख मिळालेली नाही.
9	वसुंधरा ॲग्रो ट्रेडर्स, लातूर (द्वितीय अपील क्र. 27/2010)	उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	4.56	1.39	5.95	आदेशासाठी प्रलंबित. 29.01.2020 नंतर पुढील तारीख मिळालेली नाही.
10	मे. गजानन केएसके लातूर (द्वितीय अपील क्र. 8851/2017 - खते+कीटकनाशके)	उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	4.70	8.39	13.09	अधिसूचनेसाठी प्रलंबित. 16.04.2020 नंतर पुढील तारीख मिळालेली नाही.
11	मे. अनंतछाया ॲग्रो प्रोसेसिंग (3 रे संयुक्त दिवाणी न्यायाधीश स्तर आणि अतिरिक्त मुख्य न्यायदंडाधिकारी)	धाराशिव न्यायालय	8.10	3.91	12.01	उपस्थिती, पुढील तारीख 16.07.2025
12	न्यू किसान ट्रेडर्स, कोंडी (दावा क्र. 128/2015)	धाराशिव न्यायालय	1.08	2.02	3.10	आम्ही उच्च न्यायालय औरंगाबाद येथे अपील दाखल करण्यासाठी मुख्यालय स्तरावर प्रस्ताव (पत्र क्र. 1217/03.11.2023) पाठवला आहे. मंजुरीची प्रतीक्षा आहे.
		एकूण	**26.51**	**24.14**	**50.65**	
IV)	**वि.का. अकोला**					
13	प्रगती केएसके, पातुर (दावा क्र. 87/2005)	अकोला जिल्हा न्यायालय	28.81	18.05	46.86	निकाल महामंडळाच्या बाजूने लागला आहे. विरोधी पक्षाने या निकालाविरुद्ध अपील केले आहे. पुढील तारीख 29.04.2025
14	ऋषिकेश ॲग्रो एजन्सी, चिखली (दावा क्र. 167/2022)	अकोला जिल्हा न्यायालय	3.20	0.00	3.20	दावा अंशतः मंजूर (22.11.2024). गेल्या 12 महिन्यांत 1,10,000/- रुपये प्राप्त झाले आहेत.

15	कृषि सेवा केंद्र, मुर्तीजापूर (दावा क्र. 100/2024)	अकोला जिल्हा न्यायालय	12.94	13.98	26.92	पुरावा प्रक्रिया सुरु. पुढील तारीख 17.04.2025. गेल्या 6 महिन्यांत 12,94,194/- रुपये प्राप्त झाले आहेत.
16	एठावास कृषि सेवा केंद्र (दावा क्र. 654/2025)	अकोला जिल्हा न्यायालय	41.21	0.00	41.21	समन्सची प्रतीक्षा आहे. पुढील तारीख 28.04.2025
		एकूण	**86.16**	**32.03**	**118.19**	
V)	**वि.का. कोल्हापूर**					
17	वैष्णवी ट्रेडर्स, कोल्हापूर (दावा क्र. 167/2020)	दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर, कोल्हापूर	7.63	5.11	12.74	मालकाचे 01.03.2021 रोजी निधन झाले. कायदेशीर वारसांविरुद्ध कायदेशीर कार्यवाही सुरु आहे. पुढील तारीख 28.04.2025 (पुराव्यावरील सुनावणी पूर्ण झाली आहे)
18	श्री गोविंद कृषि सेवा केंद्र, सातवे (दावा क्र. 146/2021)	दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर, कोल्हापूर	5.73	3.86	9.59	मालकाचे निधन झाले आहे. कायदेशीर वारसांविरुद्ध कायदेशीर कार्यवाही सुरु आहे. पुढील तारीख 08.07.2025 (सुनावणी)
19	मे. कुनार ट्रेडर्स (विशेष दिवाणी दावा क्र. 59/2024)	दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर, कोल्हापूर	11.40	14.31	25.71	समन्स बजावण्यात आले आहेत. पुढील तारीख 30.04.2025 (साक्षीदारांची यादी)
20	मे. दत्तात्रय ॲग्रो केंद्र, गंगापूर (फौजदारी खटला क्र. 111/2015, फौजदारी अपील क्र. 50/2018)	दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर, अफझलपूर, कर्नाटक राज्य	1.65	0.00	1.65	मा. न्यायालयाने अटक वॉरंट जारी केले आहे. अहवाल प्रलंबित असून त्यानंतर उच्च न्यायालय, कलबुर्गी (कर्नाटक राज्य) येथे अपील सादर केले जाईल.
21	मे. दत्तात्रय पेस्टिसाइड्स, गुलबर्गा (अंमलबजावणी याचिका क्र. 21/2019)	दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर, अफझलपूर, कर्नाटक राज्य	16.40	30.37	46.77	आम्ही जप्तीसाठी अर्ज सादर केला आहे.
22	मे. कोल्हापूर जिल्हा बीजोत्पादक संघ (विशेष दर्खास्त क्र. 15/2021)	दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर, कोल्हापूर	0.00	7.94	7.94	वॉरंटच्या प्रतीक्षेत - 23.04.2025
		एकूण	**42.81**	**61.59**	**104.40**	

VI) वि.का. पुणे						
23	ओहल एजन्सी (अपील एल 8590/2018)	उच्च न्यायालय, मुंबई	1.66	6.47	8.13	खटला फेटाळला
24	महालक्ष्मी फूड प्रॉडक्ट्स, मालक नेहा निखिथंदियर (खटला क्र. 64098/2024)	प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी, पुणे	2.51	0.00	2.51	पुढील तारीख 27.06.2025
	एकूण		**4.17**	**6.47**	**10.64**	
VII) वि.का. नाशिक						
25	श्री आर. बी. कुलत, आर. बी. होले आणि एम. एम. राजूरकर (महामंडळ कर्मचारी - विशेष दावा क्र. 1414/2022)	जिल्हा न्यायालय, नाशिक	68.22	0.00	68.22	महामंडळाच्या निधीच्या अपहाराची रक्कम वसूल करण्यासाठी दावा दाखल. पुढील तारीख 30.04.2025
26	महाराष्ट्र शासन विरुद्ध श्री आर. बी. कुलत, आर. बी. होले आणि एम. एम. राजूरकर (आरसीसी क्र. 864/2018)	अहमदनगर न्यायालय	0.00	0.00	0.00	अपहार प्रकरण; पुढील तारीख 22.05.2025
		एकूण	**68.22**	**0.00**	**68.22**	
VIII) वि.का. चंद्रपूर						
27	श्री गणेश केएसके, खटला क्र. (08/2021)	चंद्रपूर न्यायालय	20.64	17.29	37.93	1. युक्तिवाद सुरू आहे. 2. पुढील तारीख 29.04.2025
28	श्री साई धनलक्ष्मी के.एस. केंद्र, पिपर्डा (खटला 70/2022)	चंद्रपूर न्यायालय	7.91	4.49	12.40	पुढील तारीख 03.05.2025
		एकूण	**28.55**	**21.78**	**50.33**	
IX) वि.का. नागपूर						
29	झूनी एंटरप्रायजेस, बुटीबोरी (प्रकल्प विभाग - आर.सी. क्र. 3 एलईएन-39/2018-19)	जिल्हाधिकारी, नागपूर	44.00	0.00	44.00	भाडे वसुलीसाठी. उपजिल्हाधिकारी नागपूर यांनी 30.01.2020 रोजी महामंडळाच्या बाजूने आदेश दिला आहे. मुख्यालयाने दिवाणी दावा 182/2023 दाखल केला आहे. पुढील तारीख 02.08.2025
30	झूनी एंटरप्रायजेस, बुटीबोरी (प्रकल्प विभाग - किरकोळ अपील 627/2022)	जिल्हा न्यायालय, नागपूर	0.00	0.00	0.00	अर्ज न्यायालयाने निकाली काढला आहे. 10.10.2023 रोजीच्या न्यायालयीन आदेशाची प्रत ईमेलद्वारे मुख्यालयातील नोगा विभागाला पाठवली आहे.

31	खुराना एजन्सीज, पुलगाव (78/2022)	जिल्हा न्यायालय, वर्धा	2.87	0.00	2.87	प्रतिवाद्याच्या उपस्थितीसाठी . पुढील तारीख 28.07.2025
32	गुरुदेव केएसके, अमगाव (देवळी - दावा क्र. 796/2022)	जिल्हा न्यायालय, नागपूर	9.90	0.00	9.90	पुढील तारीख 07.08.2025
		एकूण	**56.77**	**0.00**	**56.77**	
X) वि.का. अमरावती						
33	दांडेकर केएसके, बाभुळगाव (दावा क्र. 726/2022)	जिल्हा न्यायालय, अमरावती	6.18	0.00	6.18	प्रतिवाद्याला समन्स बजावण्यात आलेले नाही, पक्षकार फरार आहे. वर्तमानपत्राद्वारे समन्स बजावले जाईल. पुढील तारीख 02.05.2025
		एकूण	**6.18**	**0.00**	**6.18**	
		एकूण बेरीज	**556.81**	**327.55**	**884.36**	

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

मुख्य कार्यालय: मुंबई

31 मार्च 2023 रोजी महामंडळाने दाखल केलेल्या कायदेशीर प्रकरणांची स्थिती

रक्कम (लाखात)

क्र.	संदर्भ / वर्ष	न्यायिक प्राधिकरण	अंदाजित मूळ दावा	सद्यस्थिती
ब)	**फौजदारी खटला –**			
I)	**वि.का. नांदेड**			
1	बालाजी केएसके, कवठा (दावा क्र. 777/2014)	नांदेड न्यायालय	0.50	50,000/- रुपये प्राप्त झाले आहेत. आपापसातील तडजोडीचा प्रस्ताव मुख्यालयाकडे पाठवला आहे. पुढील सुनावणी 06.05.2025
2	बालाजी ॲग्रो, उमरी (आरसीए 30/2018)	नांदेड न्यायालय	61.06	पुढील सुनावणी 30.04.2025 रोजी
3	व्यंकटेश एजन्सी, परभणी (दावा क्र. 27/2014)	परभणी न्यायालय	10.40	कनिष्ठ न्यायालयाचा निकाल महामंडळाच्या बाजूने लागला आहे, परंतु पक्षकाराने जिल्हा न्यायालयात अपील केले आहे. नोटीस प्रलंबित आहे.
4	व्यंकटेश एजन्सी, परभणी (दावा क्र. 60/2014)	परभणी न्यायालय	1.00	-
5	व्यंकटेश एजन्सी, परभणी (दावा क्र. 61/2014)	परभणी न्यायालय	20.00	-
6	व्यंकटेश एजन्सी, परभणी (दावा क्र. 320/2014)	परभणी न्यायालय	22.00	-
7	व्यंकटेश एजन्सी, परभणी (दावा क्र. 321/2014)	परभणी न्यायालय	22.00	-
8	व्यंकटेश एजन्सी, परभणी (दावा क्र. 322/2014)	परभणी न्यायालय	24.00	-
9	आनंद के. ए. (खटला क्र. 68/2022)	नांदेड न्यायालय	12.01	म्हणणे दाखल करणे बाकी आहे. पुढील सुनावणी 26.06.2025
10	संतोष ट्रेडिंग कंपनी, लोहा (एसएससी 2953/2024)	नांदेड न्यायालय	1.37	उपस्थिती, पुढील सुनावणी 06.05.2025
11	रहाटकर ट्रेडिंग कंपनी, लोहा (एएलपी 15/2025)	छ. संभाजीनगर उच्च न्यायालय	41.75	उच्च न्यायालयात कार्यवाहीसाठी अपील दाखल
		एकूण	**216.09**	
II)	**वि.का. जळगाव**			
12	राजू ट्रेडर्स, धुळे (खटला क्र. 1064 ते 1074/2014 - एकूण 11 खटले)	उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	17.50	1. धुळे न्यायालयात 11 खटले दाखल केले होते. 2. निकाल महामंडळाच्या विरोधात लागल्याने (खटले

				फेटाळले), आम्ही 06.06.2022 रोजी औरंगाबाद उच्च न्यायालयात अपील दाखल केले आहे. 3. प्रकरण अद्याप सुनावणीसाठी बोर्डावर आलेले नाही.
13	उल्हास केएसके (खटला क्र. 1153/2003, अपील क्र. 172/2010)	उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	0.76	पक्षकाराने अपील दाखल केले आहे. प्रकरण उच्च न्यायालयात प्रलंबित आहे.
14	किसान कृषि केंद्र, भादली (दावा क्र. 2299/2021)	जळगाव न्यायालय	12.61	5.34 लाख रुपये वसूल. पुढील तारीख 24.06.2025
15	निर्मलादेवी केके, चाळीसगाव (दावा क्र. 1998/2022)	जळगाव न्यायालय	7.18	7.03 लाख रुपये वसूल. पुढील तारीख 12.06.2025
16	वर्धमान कृषि केंद्र, चाळीसगाव (दावा क्र. 1997/2022)	जळगाव न्यायालय	29.05	17.25 लाख रुपये वसूल. पुढील तारीख 08.05.2025
17	यश ॲग्रो एजन्सी, नरडाणा (दावा क्र. 0002593/2023)	धुळे न्यायालय	2.04	0.20 लाख रुपये वसूल. पुढील तारीख 02.05.2025
18	भाग्यश्री केएसके, धुळे (दावा क्र. 797/2024)	धुळे न्यायालय	0.73	पुढील तारीख 21.05.2025
		एकूण	**69.87**	
III) वि.का. छत्रपती संभाजी नगर				
19	न्यू गजानन केएसके, भराडी (दावा क्र. 10960/2021)	जिल्हा सत्र न्यायालय, छत्रपती संभाजी नगर	47.30	समन्सची प्रतीक्षा. पुढील तारीख 26.06.2025
20	न्यू गजानन केएसके, भराडी (दावा क्र. 212/2022)	जिल्हा सत्र न्यायालय, छत्रपती संभाजी नगर	20.00	पुराव्यावरील सुनावणी सुरू. पुढील तारीख 12.06.2025
21	न्यू गजानन केएसके, भराडी (दावा क्र. 1376/2022)	जिल्हा सत्र न्यायालय, छत्रपती संभाजी नगर	20.00	फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम 313 अंतर्गत जबाब. पुढील तारीख 20.06.2025
22	न्यू गजानन केएसके, भराडी (दावा क्र. 3050/2022)	जिल्हा सत्र न्यायालय, छत्रपती संभाजी नगर	26.40	जामीनपात्र वॉरंट (B.W.) तयार नाही. पुढील तारीख 08.05.2025
23	मे. मंगल एजन्सीज, भोकरदन (दावा क्र. 10959/2021)	जिल्हा सत्र न्यायालय, छत्रपती संभाजी नगर	29.00	फौजदारी अपील 187/2023 प्रलंबित.
		एकूण	**142.70**	
IV) वि.का. नाशिक				
24	श्री एस. आर. भामरे केएसके (दावा क्र. 7/2007 - सटाणा)	नाशिक न्यायालय	1.89	1. न्यायालयाचा निकाल महामंडळाच्या विरोधात लागला. 2. अपील दाखल केले आहे.

25	मे. जोगेश्वरी फर्टिलायझर, अजंगवडे, मालेगाव (674/2020)	नाशिक न्यायालय	11.69	प्रकरण निकाली काढले.
26	श्री ॲग्रो एजन्सी, वणी (दावा क्र. 1525/2022)	नाशिक न्यायालय	5.54	पुढील तारीख 13.06.2025. सबमिशन जारी केले आहे.
27	मे. स्थानीस इम्पोर्ट आणि एक्सपोर्ट, पुणे (दावा क्र. 108/24)	नाशिक न्यायालय	12.80	पुढील तारीख 09.07.2025. खटला दाखल.
28	मे. सुग्रास ट्रेडर्स, नाशिक (दावा क्र. 228/24)	नाशिक न्यायालय	13.77	पुढील तारीख 09.07.2025. खटला दाखल.
29	मे. भंडारी केएसके, कुकाणा, नेवासा (दावा क्र. 671/2023)	अहमदनगर न्यायालय	2.67	पुढील तारीख 30.07.2025
		एकूण	**48.36**	
V)	**वि.का. धाराशिव**			
30	प्रवीण केएसके (दावा क्र. 574/2020)	2 रे संयुक्त जे.एम.एफ.सी., धाराशिव	1.50	उपस्थितीसाठी. पुढील तारीख 28.04.2025
31	साई ॲग्रो एजन्सी, वाघोली (832/2021)	संयुक्त जे.एम.एफ.सी., धाराशिव	17.62	उपस्थितीसाठी. पुढील तारीख 25.06.2025
32	छेडे फर्टिलायझर, मोहा (513/2022)	4 थे संयुक्त जे.एम.एफ.सी., धाराशिव	4.35	जामीनपात्र वॉरंट जारी करण्यासाठी. पुढील तारीख 15.05.2025
33	शुभदा ऑटो इंजिनिअरिंग वर्क्स (575/2020)	2 रे संयुक्त जे.एम.एफ.सी., धाराशिव	0.95	नोटीसची प्रतीक्षा. पुढील तारीख 10.05.2025
34	महात्मा फुले केएसके, मेंढा (25/2020)	3 रे संयुक्त जे.एम.एफ.सी., धाराशिव	12.84	उपस्थितीसाठी. पुढील तारीख 24.04.2025
35	यशवंत के.एस.के., येडशी (2800/2023)	3 रे संयुक्त जे.एम.एफ.सी., धाराशिव	1.16	पुराव्यासाठी. पुढील तारीख 16.05.2025
36	अविनाश केएसके, पिलिव (दावा क्र. 3159/2023)	संयुक्त जे.एम.एफ.सी., धाराशिव	3.97	समन्सची प्रतीक्षा. पुढील तारीख 25.06.2025
37	माधवराव संभाजी मस्के, लातूर (सीआरए 33948/2023)	औरंगाबाद उच्च न्यायालय	0.00	पक्षकारांच्या कायदेशीर वारसांनी डिक्री अंमलबजावणीच्या आदेशाविरुद्ध उच्च न्यायालयात अपील दाखल केले आहे.
		एकूण	**42.39**	

VI) वि.का. अकोला				
38	प्रगती केएसके, पातुर (5 खटले) क्र. 24172/3, 24173/3, 26185/3, 2642/4, 2643/4	अकोला जिल्हा न्यायालय	28.81	प्रकरणे निकाली काढली.
39	पाटील केएसके, वाशिम (खटला क्र. 1487/16)	अकोला जिल्हा न्यायालय	13.85	प्रकरण निकाली काढले.
40	केएसके मुर्तीजापूर (दावा क्र. 7414/2021)	अकोला जिल्हा न्यायालय	10.00	पुराव्यासाठी. पुढील तारीख 29.04.2025
41	द्वारका केएसके, चंदास (दावा क्र. 7140/2021)	अकोला जिल्हा न्यायालय	20.00	वॉरंटची प्रतीक्षा. पुढील तारीख 05.05.2025
42	सिद्धिविनायक केएसके, घुसर (दावा क्र. 2144/2022)	अकोला जिल्हा न्यायालय	10.00	समन्सची प्रतीक्षा. पुढील तारीख 11.06.2025
43	ऋषिकेश केएसके, चिखली (दावा क्र. 1746/2022)	अकोला जिल्हा न्यायालय	3.85	पुराव्यासाठी. पुढील तारीख 05.05.2025
		एकूण	**86.51**	
VII) वि.का. चंद्रपूर				
44	गणेश केएसके, चंद्रपूर (1791/19)	चंद्रपूर न्यायालय	17.60	युक्तिवाद सुरु आहे. पुढील तारीख 29.04.2025
45	श्री साई धनलक्ष्मी के.के., पिपर्डा (1351/2021)	चंद्रपूर न्यायालय	5.00	पुढील तारीख 03.05.2025
		एकूण	**22.60**	
VIII) वि.का. कोल्हापूर				
46	दत्तात्रय पेस्टिसाइड्स, गुलबर्गा (दावा क्र. 5927/2005)	जे.एम.एफ.सी कोल्हापूर	10.67	सुनावणीच्या वेळी आरोपी अनुपस्थित होता, त्यामुळे न्यायालयाने आरोपीविरुद्ध वॉरंट जारी केले आहे. फाइल सुप्त स्थितीत आहे. पुढील तारीख 03.07.2024
47	मे. निगडे केमिकल्स आणि फर्टिलायझर्स लि. (4421/2017)	जे.एम.एफ.सी कोल्हापूर	1.62	अजामीनपात्र (NB) वॉरंट अहवाल प्रलंबित. पुढील तारीख 19.04.2024
48	मे. निगडे केमिकल्स आणि फर्टिलायझर्स लि. (4539/2017)	जे.एम.एफ.सी कोल्हापूर	2.11	सुनावणी. पुढील तारीख 19.04.2024
49	मे. सम्राट कृषि केंद्र (953/2018)	जे.एम.एफ.सी कोल्हापूर	7.20	पुराव्यासाठी. पुढील तारीख 10.06.2025
50	कुणाल ट्रेडर्स (खटला क्र. 2246/2022)	जे.एम.एफ.सी कोल्हापूर	11.40	पक्षकाराने मध्यस्थीची विनंती केली होती, परंतु ती यशस्वी झाली नाही. पुढील तारीख 10.06.2025 (कलम 313 अंतर्गत जबाब)

51	मे. श्री समर्थ ट्रेडर्स (खटला क्र. 11187/2024)	जे.एम.एफ.सी कोल्हापूर	25.27	पुराव्यासाठी. पुढील तारीख 12.06.2025
		एकूण	**58.27**	
IX) वि.का. नागपूर				
52	मे. बसोने केके, आमगाव, जि. नागपूर (354/18)	नागपूर जिल्हा न्यायालय	17.14	पुढील तारीख 05.05.2025 (पुरावा टप्पा)
53	खुराना एजन्सीज, पुलगाव (187/2022)	नागपूर जिल्हा न्यायालय	2.87	पुढील तारीख 11.08.2025
54	यश केके, चाचेर (18011/2022)	नागपूर जिल्हा न्यायालय	7.42	पुढील तारीख 16.04.2025
55	गुरुदेव केएसके, आमगाव (देवळी), जि. गोंदिया (30641/2019)	नागपूर जिल्हा न्यायालय	9.90	पुढील तारीख 18.08.2025
	एकूण		**37.33**	
X) वि.का. अमरावती				
56	दांडेकर केएसके, बाभुळगाव (2467/2020)	जे.एम.एफ.सी यवतमाळ	6.18	समन्स बजावण्यात आले नाही. पुढील तारीख 22.05.2025
57	सागर केएसके, अंजनगाव (1553/2024)	जे.एम.एफ.सी यवतमाळ	2.35	खत खरेदीचा धनादेश न वटल्याने कलम 138 अंतर्गत खटला. पुढील तारीख 12.06.2025
		एकूण	**2.35**	
		एकूण बेरीज	**726.47**	

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

मुख्य कार्यालय: मुंबई

31 मार्च 2023 रोजी महामंडळाने दाखल केलेल्या कायदेशीर प्रकरणांची स्थिती

रक्कम (लाखात)

क्र.	संदर्भ / वर्ष	न्यायिक प्राधिकरण	अंदाजित मूळ दावा	व्याज	एकूण	सद्यस्थिती
क)	**डिक्री दावा (अंमलबजावणीसाठी) –**					
I)	**वि.का. नांदेड**					
1	जयकिसान एएससी हट्टा (दावा क्र. 1/09, आरसीए 140/12)	वसमत न्यायालय	6.41	5.94	12.35	1. सुनावणी 2. पुढील तारीख 09.05.2025
2	हेमानी केएसके, चिंचखेड (दावा क्र. 36/2010)	नांदेड न्यायालय	3.58	7.45	11.03	निकाली काढले
3	रहाटकर ट्रेडिंग कंपनी, लोहा (दावा क्र. 61/2011, 20/2019)	नांदेड न्यायालय	41.75	85.19	126.94	1. नोटिशीची प्रतीक्षा. 2. पुढील तारीख 27.06.2025
4	शेतकरी एस.के.के., परभणी (दावा क्र. 7/12, 03/14)	नांदेड न्यायालय	7.49	3.2	10.69	1. सुनावणी सुरू. 2. पुढील तारीख 21.05.2025
5	आनंद के. ए., नांदेड (दावा क्र. 5/2013)	नांदेड न्यायालय	12.01	24.12	36.13	1. पुढील कार्यवाही सुरू. 2. पुढील तारीख 08.05.2025
6	बालाजी ॲग्रो, उमरी (दावा क्र. 11/2018)	नांदेड न्यायालय	62.14	16.57	78.71	1. पूर्तता प्रक्रिया. 2. पुढील तारीख 08.05.2025
		एकूण	**133.38**	**142.47**	**275.85**	
II)	**वि.का. छत्रपती संभाजी नगर**					
7	मे. गजानन केएसके, शिरसाळा (खटला क्र. 4/2019)	अंबाजोगाई न्यायालय	0.72	0.98	1.70	पुढील तारीख 23.06.2025
8	मे. गजानन केएसके, शिरसाळा (खटला क्र. 4/2019)	अंबाजोगाई न्यायालय	0.8	0.65	1.45	पुढील तारीख 23.06.2025
9	मे. आशीर्वाद ॲग्रो इनपुट, केज (खटला क्र. 600001/2009)	अंबाजोगाई न्यायालय	9.81	4.85	14.66	पुढील तारीख 10.06.2025
10	मे. डोंगरगाव, व्हीकेएसएस (खटला क्र. 200045/2006)	अंबाजोगाई न्यायालय	1.30	0.77	2.07	निकाली: प्रतिवाद्याचा अचूक पत्ता उपलब्ध नाही.
		एकूण	**12.63**	**7.25**	**19.88**	

III) वि.का. जळगाव						
11	मे. धुळे जिल्हा के.यु.एस.एस. (440/89)	धुळे न्यायालय	1.17	0.35	1.52	1. 35,029/- रु. वसूल. 2. जप्ती वॉरंट जारी.
12	मालपूर व्ही.के.एस. (दावा क्र. 91/99, 80/2010)	धुळे न्यायालय	1.60	1.44	3.04	1. जप्ती वॉरंट जारी. 2. पुढील तारीख 02.05.2025
13	गजानन मागासवर्गीय (दावा क्र. 219/99, 216/2012)	जामनेर न्यायालय	3.04	1.79	4.83	1. 3,06,381/- रु. वसूल. 2. व्याजाच्या रकमेची अंमलबजावणी सुरु.
14	मे. शंकर अँड सन्स, भडगाव (दावा क्र. 101/2006)	जळगाव न्यायालय	3.56	2.66	6.22	डिक्री अंमलबजावणी प्रक्रिया सुरु आहे.
15	मे. महेश फर्टिलायझर्स, अमळनेर (दावा क्र. 183/2008)	जळगाव न्यायालय	4.50	10.96	15.46	1. 2.32 लाख रु. वसूल. डिक्री अमळनेर 2. न्यायालयात वर्ग. 3. पुढील तारीख 05.08.2024
16	राजू ट्रेडर्स, धुळे (20/2022)	धुळे न्यायालय	42.65	29.3	71.95	डिक्री धुळे न्यायालयात हस्तांतरणाची प्रक्रिया सुरु. पुढील तारीख 12.06.2025
		एकूण	**56.52**	**46.5**	**103.02**	
IV) वि.का. नाशिक						
17	प्रवरा दूध उत्पादक (दावा क्र. 67/06)	नाशिक न्यायालय	10.25	4.86	15.11	नोटीस पाठवली, अध्यक्षांनी नाकारली. पुढील तारीख 21.06.2025
18	अकोले तालुका खरेदी विक्री संघ (दावा क्र. 133/2010)	नाशिक न्यायालय	15.95	14.02	29.97	12.69 लाख रु. वसूल. प्रशासकास नोटीस जारी. पुढील तारीख 23.07.2025
		एकूण	**26.20**	**18.88**	**45.08**	
V) वि.का. चंद्रपूर						
19	चंदा झेड. कृषि ए.यु. संस्था (235/04)	चंद्रपूर न्यायालय	0.26	0.44	0.70	-
20	साईकृपा ॲग्रो सर्व्हिसेस, राजुरा (23/2006) 942	चंद्रपूर न्यायालय	7.15	3.70	10.85	डिक्री मिळाली, अंमलबजावणी प्रलंबित. पुढील तारीख 30.04.2025
21	जयकिसान ता. ख. वि. संघ, राजुरा (20/2006)	चंद्रपूर न्यायालय	6.30	3.54	9.84	डिक्री मिळाली, अंमलबजावणी प्रलंबित.

22	अंबिका कृषि केंद्र, आवरपूर (49/2008, 15/2022)	चंद्रपूर न्यायालय	7.52	6.66	14.18	डिक्री मिळाली, अंमलबजावणी प्रलंबित. पुढील तारीख 23.06.2025
		एकूण	**21.23**	**14.34**	**35.57**	
VII) वि.का. धाराशिव						
23	आझाद केएसके (दावा क्र.38/2023)	औरंगाबाद उच्च न्यायालय	0.00	0.00	0.00	मालकाच्या वारसांनी डिक्री अंमलबजावणी आदेशाविरुद्ध अपील केले आहे
.24	आझाद केएसके (दावा क्र.128/2013)	लातूर न्यायालय	3.70	0.78	4.48	नोटिशीसाठी. पुढील तारीख 05.05.2025
25	औसा ता. ख. वि. संघ (दावा क्र.46/2005)	लातूर न्यायालय	0.68	0.53	1.21	विक्रेता हजर न राहिल्याने लातूर न्यायालयाने खटला फेटाळला (14.08.2024).
26	राहुल कृषि सेवा केंद्र (14/2015)	उदगीर न्यायालय	1.30	1.31	2.61	पुढील कार्यवाहीसाठी .
27	स्वामी मशिनरी स्टोअर्स (दावा क्र.172/2010)	उदगीर न्यायालय	5.75	4.57	10.32	पुढील कार्यवाहीसाठी. पुढील तारीख 07.05.2025
28	पंढरपूर टी.के.व्ही.एस. (181/2010) (140/2022)	धाराशिव न्यायालय	2.08	1.55	3.63	नोटिशीची प्रतीक्षा. पुढील तारीख 21.04.2024
29	संगमेश्वर ट्रेडर्स, उदगीर (दावा क्र.173/2010)	उदगीर न्यायालय	1.57	1.11	2.68	वॉरंटची प्रतीक्षा. पुढील तारीख 25.06.2025
30	पाटील कृषि सेवा केंद्र, उदगीर (27/2023)	धाराशिव न्यायालय	8.42	5.42	13.84	पुराव्यावरील युक्तिवाद. पुढील तारीख 23.06.2025
31	पंढरीनाथ ट्रेडिंग कंपनी, लातूर (28/2014)	धाराशिव न्यायालय	5.64	5.10	10.74	पुराव्यावरील युक्तिवाद. पुढील तारीख 07.07.2025
32	गणेश ॲग्रो एजन्सी, लातूर (129/2014)	धाराशिव न्यायालय	6.94	6.82	13.76	नोटिशीसाठी. पुढील तारीख 19.04.2025
33	रमेश डीलर्स, औसा	धाराशिव न्यायालय	0.75	0.40	1.15	वारसांची माहिती मिळत नसल्याने खटला पुनर्सूचयित नाही.
		एकूण	**36.83**	**27.59**	**64.42**	
VIII) वि.का. अकोला						
34	एम.पी. ट्रेडिंग (दावा क्र.133/2004)	अकोला न्यायालय	3.23	1.72	4.95	खटला फेटाळला; मालकाचे निधन झाले असून वारस नाहीत. 'राईट ऑफ' प्रस्ताव पाठवला.
35	सह्याद्री (दावा क्र.34/2007)	बुलढाणा न्यायालय	27.34	21.34	48.68	11.89 लाख रु. वसूल. डिक्री अंमलबजावणी सुरु.

36	दीप फर्टिलायझर्स, रायपूर (दावा क्र.146/2007)	बुलढाणा न्यायालय	6.65	3.38	10.03	1.26 लाख रु. वसूल. डिक्री बुलढाणा न्यायालयाकडे वर्ग.
37	विशाल (दावा क्र.51/2003)	बुलढाणा न्यायालय	21.55	9.66	31.21	डिक्री मिळाली, अंमलबजावणी प्रलंबित (बुलढाणा वर्ग).
38	सिद्धिविनायक केएसके, घुसर (दावा क्र.137/2022)	अकोला न्यायालय	60.43	12.69	73.12	निकाली; एकतर्फी डिक्री दि. 18.10.2023
39	द्वारका केएसके, चंदास (दावा क्र.141/2022)	अकोला न्यायालय	50.00	15.00	65.00	निकाली; डिक्री मंजूर.
		एकूण	**169.20**	**63.79**	**232.99**	
IV) वि.का. कोल्हापूर						
40	सम्राट केएसके	कोल्हापूर न्यायालय	7.98	7.03	15.01	डिक्री अंमलबजावणी प्रक्रिया सुरु आहे.
41	मे. निगडे केमिकल्स अँड फर्टिलायझर्स	कोल्हापूर न्यायालय	3.33	4.06	7.39	डिक्री अंमलबजावणीचे सबमिशन सुरु.
		एकूण	**11.31**	**11.09**	**22.40**	
		एकूण बेरीज	**467.30**	**331.91**	**799.21**	

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

31.3.2023 रोजीची संभाव्य दायित्वे

(31 मार्च 2023 पर्यंत महामंडळाच्या विरोधात दाखल केलेल्या कायदेशीर प्रकरणांची स्थिती)

(30.6.2023 पर्यंत अद्ययावत)

क्र.	संदर्भ / वर्ष	दाव्याची रक्कम (रुपये लाखात)	न्यायिक प्राधिकरण	सद्यस्थिती
1.	मे. बी. आर. देशमुख प्रोप – जयकिशन के.एस.के. बसमत (R O नांदेड) SA 700/16 CA 10331/18	22.00	उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	जिल्हा न्यायाधीश, परभणी यांच्या RCA No 139/15 मधील आदेशाविरुद्ध MAIDC ने दुसरे अपील दाखल केले आहे आणि उच्च न्यायालयाने आदेशाला स्थगिती दिली आहे (द्वेषपूर्ण खटला).
2.	बी. आर. एकलारे, पुर्ण वर्ष: (97/2006)	1.60	उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	न्यायालयाच्या निर्णयाची प्रतीक्षा (KU NPK चा दर फरक दावा).
3.	बी.ई.एस.टी. विरुद्ध एम.ए.आय.डी.सी. सूट नं. 3330/02 (588/20)	6.37	मुंबई सिटी कोर्ट	न्यायालयाच्या निर्णयाची प्रतीक्षा.
4.	करवीर कामगार संघ, कोल्हापूर (WP No. 8434/2013 F.F. कोल्हापूर)	13.20	उच्च न्यायालय, मुंबई	4 रोजंदारी कामगारांनी वेळोवेळी नियुक्तीसाठी रिट याचिका दाखल केली. उच्च न्यायालयाने दिलेल्या अंतरिम आदेशानुसार, उच्च न्यायालयात 13.20 लाख रुपये जमा केले आहेत. अंतिम निर्णयाची प्रतीक्षा आहे.
5.	नांदेड माथाडी, हमाल आणि इतर विरुद्ध एम.ए.आय.डी.सी. सूट नं. RCS NO. 192/12	1.50	जिल्हा न्यायालय, नांदेड	कामगार नुकसान भरपाईचा दावा. न्यायालयाच्या निर्णयाची प्रतीक्षा.
6.	पडगीलवार ॲग्रो इंडस्ट्रीज, नागपूर MH/20/S/NGR/02471	1480.00	MSEFC, नागपूर	स्प्रे पंपच्या पुरवठ्याबाबत थकीत थकबाकी वसुलीसाठी पार्टीने लवाद न्यायाधिकरणासमोर केलेला दावा.
7.	श्रीराम दाल मिल (RS 4/2023)	16.35	नांदेड न्यायालय	लेखी विधान
8.	झूनी एंटरप्राइजेस, बुटीबोरी (MCA 152/2023)	44.00	जिल्हा न्यायालय, नागपूर	पार्टी विरुद्ध अपील.
9.	विरुद्ध प्रवीण शेटे (CJM Case SCCC/1182/2021)	2.38	रत्नागिरी न्यायालय	सप्टेंबर 2023 मध्ये 88,112/- रुपये वसूल झाले.
10.	विजय एकनाथ बावले (FFK) (P.G. ACT No 223/2017 Delay Appli. No. PGA/3/2023)	2.98	कामगार न्यायालय, सोलापूर	20.11.2023 रोजी अपील दाखल केले.
	एकूण रक्कम	**1590.38**		

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 143(6) (B) अंतर्गत

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित यांच्या

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या स्वतंत्र वित्तीय विवरणपत्रांवर

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्राय

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुंबई यांचे 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाचे स्वतंत्र आर्थिक विवरणपत्र कंपनी कायदा, 2013 अंतर्गत निश्चित केलेल्या आर्थिक अहवाल चौकटीनुसार तयार करणे ही कंपनीच्या व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. या कायद्याच्या कलम 143(10) अंतर्गत विहित केलेल्या अंकेक्षण मानकांनुसार स्वतंत्र अंकेक्षणाच्या आधारे, कलम 143 अंतर्गत स्वतंत्र आर्थिक विवरणपत्रांवर मत व्यक्त करण्याची जबाबदारी कायद्याच्या कलम 139(5) अंतर्गत भारताच्या नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षकांनी नियुक्त केलेल्या वैधानिक अंकेक्षकांची आहे. त्यांनी ही प्रक्रिया पूर्ण करून 19 डिसेंबर 2025 रोजीचा अंकेक्षण अहवाल सादर केल्याचे नमूद केले आहे.

मी, भारताच्या नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षकांच्या वतीने, महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुंबई यांच्या 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या स्वतंत्र आर्थिक विवरणपत्राचे कलम 143(6)(a) अंतर्गत पूरक अंकेक्षण केले आहे. हे पूरक अंकेक्षण वैधानिक अंकेक्षकांच्या कामकाजी कागदपत्रांचा वापर न करता स्वतंत्रपणे केले गेले असून ते प्रामुख्याने वैधानिक अंकेक्षक आणि कंपनीच्या कर्मचाऱ्यांची चौकशी तसेच काही हिशोब नोंदींच्या निवडक तपासणीपुरते मर्यादित आहे.

माझ्या पूरक अंकेक्षणाच्या आधारे अशी कोणतीही महत्त्वपूर्ण बाब माझ्या निदर्शनास आलेली नाही, ज्यावर कलम 143(6)(b) अंतर्गत वैधानिक अंकेक्षकांच्या अहवालावर कोणतीही टिप्पणी करावी किंवा पूरक भर घालावी लागेल.

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक
यांच्याकरिता व त्यांच्या वतीने

स्थान: मुंबई
दिनांक: 02/09/2026

(डी. जयशंकर)
प्रधान महालेखापाल (अंकेक्षण)-I महाराष्ट्र

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

31 मार्च 2023 रोजीचा ताळेबंद

(रु. लाखात)

	तपशील	नोंद क्र.	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
I.	**समभाग आणि दायित्वे**			
1.	**भागधारकांचा निधी**			
अ)	भाग भांडवल	2	550.00	550.00
ब)	राखीव निधी आणि संचित नफा	3	21,351.54	20,736.25
2.	**स्थित दायित्वे**			
अ)	दीर्घकालीन कर्जे		-	-
ब)	स्थगित कर दायित्व - निव्वळ		-	-
क)	इतर दीर्घकालीन दायित्वे	4	3,855.96	3,744.76
ड)	दीर्घकालीन तरतुदी	5	1,297.36	1,746.94
3.	**चालू दायित्वे**			
अ)	अल्पकालीन कर्जे	6	2,704.02	-
ब)	व्यापारी देणी	7	15,890.94	11,230.34
क)	इतर चालू दायित्वे	8	9,652.87	9,273.20
ड)	अल्पकालीन तरतुदी	9	3,856.58	3,707.70
	एकूण		**59,159.27**	**50,989.19**
II.	**मालमत्ता**			
1.	**स्थायी मालमत्ता**			
अ)	स्थावर मालमत्ता, संयंत्रे, उपकरणे आणि अमूर्त मालमत्ता			
i)	मालमत्ता, संयंत्रे आणि उपकरणे	10	2,265.91	2,291.62
ii)	अमूर्त मालमत्ता		11.95	12.52
iii)	प्रगतीपथावरील भांडवली काम		831.05	753.20
ब)	चालू नसलेली गुंतवणूक	11	12,091.18	12,904.53
क)	स्थगित कर मालमत्ता - निव्वळ		-	-

ड)	दीर्घकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	12	2,972.60	2,702.28
इ)	इतर चालू नसलेली मालमत्ता	13	220.85	101.73
2.	**चालू मालमत्ता**			
अ)	चालू गुंतवणूक		-	-
ब)	वस्तूसूची	14	10,568.42	3,719.68
क)	व्यापारी येणी	15	13,923.26	7,792.19
ड)	रोख आणि रोख बँकेतील शिल्लक	16	14,491.97	16,550.82
इ)	अल्पकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	17	528.62	2,342.20
फ)	इतर चालू मालमत्ता	18	1,253.46	1,818.42
	एकूण		**59,159.27**	**50,989.19**

महत्त्वाची लेखा धोरणे आणि वित्तीय विवरणांवरील नोंदी : 1 आणि 2 ते 49

संचालक मंडळाच्या वतीने:

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी

(संचालक)

डॉ. मंगेश गोंदावले

(व्यवस्थापकीय संचालक)

सुजित पाटील

(महाव्यवस्थापक - वित्त व लेखा)

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

सोबत जोडलेल्या अहवालाप्रमाणे:

मे. एनबीएस अँड कंपनी

(सनदी लेखापाल)

कंपनीचा नोंदणी क्र. 110100W

राहुल जैन

(भागीदार)

सदस्यता क्र. 159635

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाचे नफा आणि तोटा पत्रक

(रु. लाखात)

तपशील	नोंद क्र.	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2022 रोजी रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
कार्यातून मिळणारे उत्पन्न (विक्री)	19	62,655.98	46,275.37
इतर उत्पन्न	20	3,321.83	3,127.59
एकूण उत्पन्न		**65,977.81**	**49,402.96**
खर्च:			
वापरलेल्या कच्च्या मालाचा खर्च	21	12,251.29	9,303.80
विक्रीसाठी खरेदी केलेला माल		50,166.65	30,058.73
मालसाठ्यातील बदल	22	(3,660.15)	3,202.81
कर्मचारी लाभ खर्च	23	2,945.55	3,401.62
वित्तीय खर्च	24	193.99	42.93
घसारा	25	113.54	106.24
इतर खर्च	26	3,007.76	2,586.89
एकूण खर्च		**65,018.63**	**48,703.02**
अपवादात्मक आणि असाधारण वस्तू आणि करापूर्वीचा नफा		959.18	699.94
अपवादात्मक आणि असाधारण वस्तू		-	-
करापूर्वीचा नफा		959.18	699.94
कमी: चालू कार्यातून होणारा कर खर्च:			
1. विद्यमान कर		327.00	250.00
2. अस्थगित कर		-	-
करानंतरचा निव्वळ नफा		**632.18**	**449.94**
प्रति शेअर उत्पन्न:			
1. मूलभूत उत्पन्न		114.94	81.81
2. सौम्यीकृत उत्पन्न		114.94	81.81

महत्त्वाची लेखा धोरणे आणि वित्तीय विवरणांवरील नोंदी : 1 आणि 2 ते 49

मंडळाच्या वतीने:

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी

(संचालक)

डॉ. मंगेश गोंदावले

(व्यवस्थापकीय संचालक)

सुजित पाटील

(महाव्यवस्थापक - वित्त व लेखा)

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

सोबत जोडलेल्या अहवालाप्रमाणे:

मे. एनबीएस अँड कंपनी

(सनदी लेखापाल)

कंपनीचा नोंदणी क्र. 110100W

राहुल जैन

(भागीदार)

सदस्यता क्र. 159635

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाचे रोख प्रवाह पत्रक

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ. परिचालन क्रियाकलापांतून उद्भवणारा रोख प्रवाह		
करापूर्वीचा निव्वळ नफा	959.18	699.94
समायोजने:		
घसारा	113.54	106.24
व्याज उत्पन्न	(1,344.55)	(1,634.71)
भाडेपट्टा शुल्क	0.52	0.52
व्याज खर्च	193.99	42.93
स्थिर मालमत्तेच्या विक्रीवरील नफा किंवा तोटा	(1.17)	(0.05)
प्राप्त लाभांश	(0.20)	(0.20)
खेळत्या भांडवलातील बदलापूर्वीचा परिचालन नफा	**(78.69)**	**(785.33)**
खेळत्या भांडवलातील बदलांसाठी समायोजन:		
मालसाठ्यातील वाढ किंवा घट	(6,848.74)	4,886.31
व्यापारी येणीमधील वाढ किंवा घट	(6,131.07)	3,036.98
व्यापारी देणीमधील वाढ किंवा घट	4,660.60	(5,342.24)
अल्पकालीन कर्जांमधील वाढ किंवा घट	2,704.02	-
अल्पकालीन कर्जे आणि आगाऊ रकमेतील वाढ किंवा घट	1,813.59	(1,723.06)
इतर चालू दायित्वामधील वाढ किंवा घट	379.66	(1,158.84)
इतर चालू मालमत्तेतील वाढ किंवा घट	564.95	641.25
इतर चालू नसलेल्या मालमत्तेतील वाढ किंवा घट	(119.12)	8.22
इतर चालू नसलेल्या दायित्वामधील वाढ किंवा घट	111.21	142.83
इतर अल्पकालीन तरतुदींमधील वाढ किंवा घट	148.88	105.97
इतर दीर्घकालीन तरतुदींमधील वाढ किंवा घट	(449.58)	243.66
खेळत्या भांडवलातील बदलांमधून निव्वळ रोख प्रवाह	**(3,165.60)**	**841.08**
परिचालन क्रियाकलापांतून मिळणारी रोख	**(3,244.29)**	**55.75**
कमी: भरलेला कर	327.00	250.00
परिचालन क्रियाकलापांतून निव्वळ रोख प्रवाह	**(3,571.29)**	**(194.25)**

ब. गुंतवणूक क्रियाकलापांतून उद्भवणारा रोख प्रवाह		
स्थिर मालमत्तेची खरेदी	(196.99)	(220.15)
स्थिर मालमत्तेची विक्री	15.65	0.09
चालू नसलेली गुंतवणूक	813.34	1,679.64
दीर्घकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	(270.32)	22.77
व्याज उत्पन्न	1,344.55	1,634.71
गुंतवणूक क्रियाकलापांतून निव्वळ रोख प्रवाह	**1,706.23**	**3,117.06**
क. वित्तीय उपक्रमांतून उद्भवणारा रोख प्रवाह		
दिलेला लाभांश -	-	
दिर्घकालीन कर्जे -	-	
भरलेले व्याज	(193.99)	(42.93)
प्राप्त लाभांश	0.20	0.20
वित्तीय उपक्रमांतून निव्वळ रोख प्रवाह	**(193.79)**	**(42.73)**
रोख आणि रोख समतुल्य मधील निव्वळ घट किंवा वाढ	**(2,058.85)**	**2,880.08**
वर्षाच्या सुरुवातीला असलेली रोख शिल्लक	**16,550.82**	**13,670.74**
वर्षाच्या शेवटी असलेली रोख शिल्लक	**14,491.97**	**16,550.82**

मंडळाच्या वतीने:

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी

(संचालक)

डॉ. मंगेश गोंदावले

(व्यवस्थापकीय संचालक)

सुजित पाटील

(महाव्यवस्थापक - वित्त व लेखा)

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

सोबत जोडलेल्या अहवालाप्रमाणे:

मे. एनबीएस अँड कंपनी

(सनदी लेखापाल)

कंपनीचा नोंदणी क्र. 110100W

राहुल जैन

(भागीदार)

सदस्यता क्र. 159635

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

इक्विटी आणि दायित्वे :

टिप्पणी क्र. 2 : भाग भांडवल

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी		31 मार्च 2022 रोजी	
	संख्या	रुपये लाखात	संख्या	रुपये लाखात
अधिकृत:				
100 रुपये प्रत्येकी किमतीचे 800,000 समभाग	800,000	800.00	800,000	800.00
एकूण	**800,000**	**800.00**	**800,000**	**800.00**
विक्रीस काढलेले, वर्गणी भरलेले आणि पूर्ण भरलेले:				
100 रुपये प्रत्येकी किमतीचे पूर्ण भरलेले 550,000 समभाग	550,000	550.00	550,000	550.00
एकूण	**550,000**	**550.00**	**550,000**	**550.00**

टिप्पणी क्र. 2 (अ): वर्षाच्या सुरुवातीला आणि शेवटी थकीत असलेल्या शेअर्सच्या संख्येचा मेळ

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी		31 मार्च 2022 रोजी	
	संख्या	रुपये लाखात	संख्या	रुपये लाखात
इक्विटी शेअर्स:				
वर्षाच्या सुरुवातीला थकीत असलेले शेअर्स	550,000	550.00	550,000	550.00
वर्षभरात जारी केलेले शेअर्स	-	-	-	-
वर्षभरात पुर्नखरेदी केलेले शेअर्स	-	-	-	-
वर्षाच्या शेवटी थकीत असलेले शेअर्स	550,000	550.00	550,000	550.00

टिप्पणी क्र. 2(ब) : समभाग संबंधित अधिकार, प्राधान्ये आणि निर्बंध

समभाग :

महामंडळामध्ये केवळ एकच प्रकारचे समभाग आहेत, ज्यांचे दर्शनी मूल्य रु. 100 प्रति शेअर आहे. प्रत्येक भागधारक त्याने धारण केलेल्या प्रत्येक शेअरमागे एक मत देण्यासाठी पात्र आहे. संचालक मंडळाने प्रस्तावित केलेला लाभांश, आगामी वार्षिक सर्वसाधारण सभेत भागधारकांच्या मान्यतेच्या अधीन असतो (मध्यंतरीचा लाभांश वगळता). महामंडळ बंद होण्याच्या प्रसंगी, सर्व अग्रक्रम देणी दिल्यानंतर शिल्लक राहिलेली मालमत्ता प्राप्त करण्यास इक्विटी भागधारक त्यांच्या भागभांडवलाच्या प्रमाणात पात्र असतील.

टिप्पणी क्र. 2 (क) : 5% पेक्षा जास्त समभाग धारण करणाऱ्या भागधारकांचा तपशील

भागधारकाचे नाव	31 मार्च 2023 रोजी		31 मार्च 2022 रोजी	
	धारण केलेली भाग संख्या	धारण केलेली टक्केवारी (%)	धारण केलेली भाग संख्या	रुपये लाखात टक्केवारी (%)
महाराष्ट्र शासन	300,000	54.55%	300,000	54.55%
भारत सरकार	250,000	45.45%	250,000	45.45%

टिप्पणी क्र. 2 (ड) : प्रवर्तकांचे भागभांडवल आणि वर्षादरम्यान झालेला टक्केवारीतील बदल

प्रवर्तकांकडील शेअर्स (वर्षाच्या शेवटी)	अहवाल कालावधीच्या अखेरची आकडेवारी (31 मार्च 2023 रोजी)			अहवाल कालावधीच्या अखेरची आकडेवारी (31 मार्च 2022 रोजी)		
	धारण केलेली भाग संख्या	एकूण शेअर्सची टक्केवारी (%)	बदल (%)	धारण केलेली भाग संख्या	एकूण शेअर्सची टक्केवारी (%)	बदल (%)
महाराष्ट्र शासन	300,000	54.55	-	300,000	54.55	-
भारत सरकार	250,000	45.45	-	250,000	45.45	-

टिप्पणी क्र. 3 : राखीव निधी आणि संचित नफा

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) भांडवली राखीव निधी:		
महाराष्ट्र शासनाकडून मिळालेला भांडवली राखीव निधी		
वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक	**20.00**	**20.00**
वाढ: वर्षादरम्यान झालेली वाढ	-	-
कमी: वर्षादरम्यान निर्लेखित केलेली रक्कम	-	-
शिल्लक	**20.00**	**20.00**
ब) गुंतवणूक राखीव निधी:		
भारत सरकारकडून मिळालेले अनुदान		
वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक	**11.55**	**14.29**
वाढ: वर्षादरम्यान झालेली वाढ	-	-
कमी: वर्षादरम्यान निर्लेखित केलेली रक्कम (संदर्भ टिप्पणी 9)	2.75	2.74
शिल्लक	**8.80**	**11.55**
क) सामान्य राखीव निधी:		
वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक	**20,704.70**	**20,267.74**
वाढ: वर्षाचा निव्वळ नफा	632.18	449.94
कमी: सी.एस.आर. (सीएसआर) निधीकडे वर्ग	14.14	12.98
कमी: लाभांश	-	-
शिल्लक	**21,322.74**	**20,704.70**
एकूण	**21,351.54**	**20,736.25**

टिप्पणी क्र. 4 : इतर दीर्घकालीन दायित्वे **(रु. लाखात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
ग्राहक, पुरवठादार, कंत्राटदार आणि इतर मिळालेल्या ठेवी*	3855.96	3,744.76
एकूण	**3855.96**	**3,744.76**

* पुष्टीकरण/समेट होणे बाकी असून पूर्ण तपशीलांच्या अभावामुळे सदर रक्कम दीर्घकालीन दायित्व म्हणून ग्राह्य धरण्यात आली आहे.
* यामध्ये 5 वर्षांहून वाढ काळापासून थकीत असलेल्या रु. 286.37 लाखांच्या (मागील वर्ष रु. 303.38 लाख) जुन्या रकमांचा समावेश आहे, ज्याबाबत संबंधिताकडून या वर्षात कोणताही दावा प्राप्त झालेला नाही. योग्य पडताळणीनंतर या रकमा निर्लेखित करण्यासाठी विचारात घेतल्या जातील.
* सदर रक्कम रु. 3.18 लाखांच्या (मागील वर्ष रु. 0.90 लाख) नावे शिल्लक कमी करून दर्शवण्यात आली आहे, ज्यांच्या जमा रकमा अद्याप ओळखणे बाकी आहे.

टिप्पणी क्र. 5 : दीर्घकालीन दायित्वे **(रु. लाखात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
रजा पगार रोखीकरण	1,166.92	1,221.46
उपदान	130.44	525.48
एकूण	**1,297.36**	**1,746.94**

टिप्पणी क्र. 6 : अल्पकालीन कर्जे **(रु. लाखात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
सुरक्षित:		
बँकेकडून ओव्हरड्राफ्ट:		
स्टेट बँक ऑफ इंडिया (बँकेकडून घेतलेला ओव्हरड्राफ्ट हा मुदत ठेवींच्या तारणावर सुरक्षित आहे)	2,704.02	-
एकूण	**2,704.02**	**-**

टिप्पणी क्र. 7 : व्यापारी देणी **(रु. लाखात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
(अ) सूक्ष्म, लघू आणि मध्यम उद्योगांची एकूण थकीत देणी	762.58	791.84
(ब) सूक्ष्म, लघू आणि मध्यम उद्योगांव्यतिरिक्त इतर खर्चापोटी असणारी एकूण थकीत देणी	15,128.35	10,438.50
एकूण	**15,890.94**	**11,230.34**

टिप्पणी क्र. 7 (अ) : व्यापारी देणी कालावधी वेळापत्रक

31 मार्च 2023 रोजी **(रु. लाखात)**

तपशील	देय नाही	देय तारखेपासून थकीत कालावधी				एकूण
		1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	
निर्विवाद देणी -एमएसएमई	-	-	-	-	762.58	762.58
निर्विवाद देणी - इतर	-	5,943.31	2,463.61	3,325.33	3,396.11	15,128.36
विवादित देणी - एमएसएमई	-	-	-	-	-	-
विवादित देणी - इतर	-	-	-	-	-	-
एकूण व्यापारी देणी	**-**	**5,943.31**	**2,463.61**	**3,325.33**	**4,158.69**	**15,890.94**

31 मार्च 2022 रोजी **(रु. लाखात)**

तपशील	देय नाही	देय तारखेपासून थकीत कालावधी				एकूण
		1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	
निर्विवाद देणी - एमएसएमई	-	-	-	-	791.84	791.84
निर्विवाद देणी - इतर	-	4,872.23	1,081.44	192.33	4,292.50	10,438.50
विवादित देणी -एमएसएमई	-	-	-	-	-	-
विवादित देणी - इतर	-	-	-	-	-	-
एकूण व्यापारी देणी	**-**	**4,872.23**	**1,081.44**	**192.33**	**5,084.34**	**11,230.34**

टिप्पणी क्र. 8 : इतर चालू दायित्वे **(रु. लाखात)**

	तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ)	विविध योजनांसाठी मिळालेली आगाऊ रक्कम*	2,014.94	2,014.94
ब)	असमायोजित अनुदान **	1,624.90	1,624.90
क)	ग्राहकांकडून मिळालेली आगाऊ रक्कम***	2,242.40	1,666.49
ड)	विविध योजनांसाठी देय व्याज****	2,535.77	2,535.77
इ)	वैधानिक दायित्वे	44.25	38.52
फ)	कर्मचाऱ्यांशी संबंधित दायित्वे	19.41	12.32
ग)	इतर देय व्याज*****	96.61	90.02
ह)	ठेवी	12.00	12.00
इ)	देय जी.एस.टी.	147.90	362.03
ज)	इतर दायित्वे******	694.91	696.21
ट)	भारत सरकारकडून मिळालेले अनुदान*******	219.78	220.00
	एकूण	**9,652.87**	**9,273.20**

* विविध सरकारी योजनांतर्गत कृषि निविष्ठांचा पुरवठा करण्यासाठी केंद्र आणि राज्य सरकारने महामंडळाची 'नोडल एजन्सी' म्हणून नियुक्ती केली आहे. या योजनांची असमायोजित रक्कम 'आगाऊ रक्कम' म्हणून दर्शविली आहे, जी सरकारी पुष्टीकरण, समेट आणि लेखापरीक्षणाच्या अधीन आहे.

** पुष्टीकरण आणि समेट होणे बाकी आहे (टिप्पणी क्र. 36 पहा).

*** यामध्ये कर्जदारांच्या रु. 2179.71 लाख (मागील वर्ष रु. 1600.50 लाख) जमा शिलकीचा समावेश आहे, ज्याचा समेट घालणे बाकी आहे.

**** यामध्ये विविध योजनांसाठी वार्षिक 6.5% दराने देय असलेल्या रु. 2535.77 लाख (मागील वर्ष रु. 2535.77 लाख) व्याजाचा समावेश आहे.

***** यामध्ये सूक्ष्म, लघू आणि मध्यम उद्योग विकास अधिनियम 2006 अंतर्गत थकीत रकमांवरील रु. 96.61 लाख (मागील वर्ष रु. 90.02 लाख) देय व्याजाचा समावेश आहे.

****** यामध्ये 3 वर्षांहून वाढ काळ थकीत असलेल्या रु. 56.38 लाख जुन्या रकमांचा समावेश आहे, ज्यावर कोणताही दावा प्राप्त झालेला नाही. पडताळणीनंतर या रकमा निर्लेखित करण्यासाठी विचारात घेतल्या जातील.

******* नागपूर येथील 'नोगा' कारखान्यात इनक्युबेशन सेंटर स्थापन करण्यासाठी भारत सरकारकडून वित्तीय वर्ष 2021-22 मध्ये प्राप्त झालेले अनुदान. या केंद्राच्या मालमत्तेवरील घसाऱ्यापोटी रु. 22173/- 'विलंबित अनुदान उत्पन्न' म्हणून मान्यता देण्यात आली आहे.

टिप्पणी क्र. 9 : अल्पकालीन तरतुदी **(रु. लाखात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) कर्मचारी लाभ तरतूद :		
(i) बोनस	1.33	1.56
(ii) प्रोत्साहन भत्ता/सानुग्रह अनुदान *	281.95	281.95
(iii) सहावी आणि सातवी वेतन सुधारणा	2,358.09	2,479.22
(iv) रजा रोखीकरण	235.36	271.18
(v) उपदान**	317.04	317.04
ब) इतर तरतुदी :		
(i) व्हॅट तरतूद	3.69	3.69
(ii) कर आकारणी	396.64	104.72
(iii) सी.एस.आर. निधी (टिप्पणी क्र. 45 पहा)	262.48	248.34
एकूण	**3,856.58**	**3,707.70**

* कर्मचाऱ्यांसाठी सानुग्रह अनुदानाची तरतूद, ज्यामध्ये वित्तीय वर्ष 2013-14 साठी रु. 147.47 लाख आणि वित्तीय वर्ष 2014-15 साठी रु. 134.48 लाख समाविष्ट आहेत, ही राज्य सरकारच्या मान्यतेच्या अधीन आहे.

** यामध्ये 1 जानेवारी 2006 ते 31 मार्च 2014 या कालावधीसाठी सेवानिवृत्त कर्मचाऱ्यांना तदर्थ तत्त्वावर प्रदान करावयाच्या रु. 317.04 लाख (मागील वर्ष रु. 317.04 लाख) ग्रॅच्युइटीचा समावेश आहे.

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुख्य कार्यालय, मुंबई

टिप्पणी क्र. 10 : स्थिर मालमत्ता — 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी आर्थिक विवरणांवरील टिप्पणी (स्वतंत्र)

(रुपये लाखात)

		एकूण मूल्य							घसारा / कर्जमाफी							निव्वळ मूल्य	
अ. क्र.	तपशील	मूळ मूल्य 1 एप्रिल 2022 रोजी	वर्षा - दरम्यान समायोजन 2023	वर्षा - दरम्यान झालेली वाढ 202	आंतर-युनिट हस्तांतरण	आंतर-युनिट हस्तांतरण	विक्री/ वजावट 2023	मूळ मूल्य 31 मार्च 2023 रोजी	एकत्रित घसारा 1 एप्रिल 2022 पर्यंत	वर्षा - दरम्यानचे समायोजन 2023	वर्षा - दरम्यान झालेली वाढ	आंतर-युनिट हस्तांतरण	आंतर-युनिट हस्तांतरण	विक्री/ वजावट 2023	एकत्रित घसारा 31 मार्च 2023 पर्यंत	31 मार्च 2023 रोजी निव्वळ मूल्य	31 मार्च 2022 रोजी निव्वळ मूल्य
		₹	+	-	(+)	(-)	-	C+S+E+F	+	+	+	(+)	(-)	-	H+I+J+K	WDV	WDV
अ	**मूर्त मालमत्ता**																
1	जमीन : पूर्ण मालकीची	1,031.65	(0.00)	-	-	-	-	1,031.65	-	-	0.00	-	-	-	-	1,031.65	1,031.65
	जमीन : भाडेपट्टा	49.44	-	-	-	-	-	49.44	16.37	0.52	0.00	-	-	-	16.89	32.54	33.06
2	इमारती *	1,693.65	(1.95)	37.12	-	-	-	1,728.82	868.42	25.29	2.60	-	-	-	891.11	837.70	825.23
3	यंत्रसामग्री व स्वयंत्र	1,115.35	(0.00)	1.06	-	-	8.29	1,108.11	893.47	28.98	5.31	-	-	7.87	909.27	198.85	221.88
4	विद्युत मांडणी	135.35	(0.15)	-	-	-	0.68	130.51	118.00	1.34	(0.02)	-	-	0.64	118.72	11.79	13.35
5	फर्निचर व फिटिंग्ज	123.44	(0.01)	8.13	-	-	1.70	129.87	109.67	4.68	0.01	-	-	1.50	112.84	17.03	13.77
6	वाहने	432.01	(4.00)	27.00	-	-	-	455.02	325.26	30.86	(11.85)	-	-	-	367.98	87.04	102.75
7	संगणक	225.53	(0.01)	2.28	-	1.88	0.14	225.79	207.85	7.24	0.50	-	-	1.97	212.62	13.16	17.68
8	कार्यालयीन उपकरणे	170.51	0.00	7.02	-	-	0.55	176.98	145.92	7.02	0.03	-	-	0.53	152.37	24.60	24.59
9	भांडवली अनुदान मालमत्ता	38.62	-	6.84	-	-	-	45.45	30.96	2.97	-	-	-	-	33.93	11.53	7.66
	एकूण (A)	**5,011.55**	**(6.12)**	**89.44**	**-**	**1.88**	**11.36**	**5,081.64**	**2,715.93**	**108.90**	**(3.41)**	**-**	**-**	**12.50**	**2,815.73**	**2,265.91**	**2,291.62**
ब	**अमूर्त मालमत्ता :**																
1	संगणक सॉफ्टवेअर	28.51	0.00	3.93	-	0.00	-	32.44	15.99	4.48	(0.04)	-	-	-	20.49	11.95	12.52
	एकूण (B)	**28.51**	**0.00**	**3.93**	**0.00**	**0.00**	**-**	**32.44**	**15.99**	**4.46**	**(0.04)**	**-**	**-**	**-**	**20.49**	**11.95**	**12.52**
क	**प्रगतीपथावरील कामे :**																
1	भांडवली कामे	626.24	0.00	114.97	-	37.12	0.00	704.10	-	-	-	-	-	-	0.00	704.10	626.24
2	मोर्शी प्रकल्प	126.95	0.00	0.00	-	0.00	0.00	126.95	0.00	0.00	(0.00)	-	-	-	0.00	126.95	126.95
	एकूण (C)	**753.19**	**0.00**	**114.97**	**0.00**	**37.12**	**-**	**831.05**	**-**	**-**	**(0.00)**	**-**	**-**	**-**	**0.00**	**831.05**	**753.19**
	एकूण (A+B+C)	**5,793.26**	**(6.12)**	**208.34**	**0.00**	**39.00**	**11.36**	**5,945.13**	**2,731.92**	**113.36**	**(3.45)**	**-**	**-**	**12.50**	**2,836.23**	**3,108.91**	**3,057.34**

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुख्य कार्यालय, मुंबई

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी आर्थिक विवरणांवरील टिप्पणी (स्वतंत्र)

(रुपये लाखात)

		एकूण मूल्य							घसारा / कर्जमाफी							निव्वळ मूल्य	
अ. क्र.	तपशील	मूळ मूल्य 1 एप्रिल 2021 रोजी	वर्षा - दरम्यान समायोजन	वर्षा - दरम्यान झालेली वाढ	आंतर-युनिट हस्तांतरण	आंतर-युनिट हस्तांतरण	विक्री/ वजावट	मूळ मूल्य 31 मार्च 2022 रोजी	एकत्रित घसारा 1 एप्रिल 2021 पर्यंत	वर्षा - दरम्यानचे समायोजन 2022	वर्षा - दरम्यान झालेली वाढ	आंतर-युनिट हस्तांतरण	आंतर-युनिट हस्तांतरण	विक्री/ वजावट	एकत्रित घसारा 31 मार्च 2022 पर्यंत	31 मार्च 2022 रोजी निव्वळ मूल्य	31 मार्च 2021 रोजी निव्वळ मूल्य
	सुग्रास कारखाना चिंचवड :-																
	यंत्रसामग्री आणि स्वयंत्र	38.62	-	-	-	-	-	38.62	30.96	2.74	-	-	-	0.00	33.70	4.91	7.66
	नाशिक चेहडी	0.00	-	-	-	-	-	0.00	0.00	-	-	-	-	-	0.00	-	-
	नोगा नागपूर इनक्युबेशन सेंटर	-	-	6.84	-	-	-	6.84	-	0.22	-	-	-	-	0.22	6.62	-
	एकूण	**38.62**	**-**	**6.84**	**0.00**	**-**	**-**	**45.45**	**30.96**	**2.97**	**-**	**-**	**-**	**-**	**33.93**	**11.53**	**7.66**

1) भांडवली अनुदानातून अर्थसहाय्यित मालमत्तेवर चालू वर्षात आकारलेला रु. 2.74 लाख घसारा (मागील वर्षी रु. 2.74 लाख) हा भांडवली राखीव निधीमध्ये समायोजित करण्यात आला आहे.

2) सहकारी गृहनिर्माण संस्था किंवा अपार्टमेंट ओनर्स असोसिएशनमधील मालकीच्या फ्लॅट्सचा समावेश आहे, ज्यांची मूळ खरेदी किंमत रु. 16.41 लाख आहे.

3) ज्या मालमत्तांचे निव्वळ मूल्य प्रत्येकी 1 रुपया आहे, अशा मालमत्ता सध्या वापरामध्ये नाहीत आणि त्या अद्याप निकालात काढायच्या आहेत.

4) फ्रीहोल्ड जमिनीमध्ये जळगाव येथील एकूण 2125 चौ. मी. व्यावसायिक जमिनीचा समावेश आहे. ही जमीन स्थानिक महानगरपालिकेने विस्तारित जळगावच्या विकास आराखड्यात आरक्षित केली आहे. जेव्हा प्रत्यक्ष नुकसान भरपाई प्राप्त होईल, तेव्हा त्याचे आवश्यक परिणाम हिशोबात दिले जातील. विकास आराखड्याचा 15 वर्षांचा कालावधी उलटून गेल्यामुळे, महामंडळाने महानगरपालिका आणि राज्य शासनाकडे सदर आरक्षण रद्द करण्याची किंवा मागे घेण्याची विनंती केली आहे.

5) नोगा नागपूर येथील इनक्युबेशन सेंटर प्रकल्पासाठी पायाभूत सुविधा विकासाच्या उद्देशाने प्राप्त झालेल्या सरकारी भांडवली अनुदानातून अर्थपुरवठा करण्यात आला आहे. ही रक्कम चालू वर्षात स्थिर मालमत्तेखाली भांडवलीकृत करण्यात आली आहे. महामंडळाच्या लेखा धोरणानुसार, या मालमत्तेवर आकारलेला घसारा भांडवली राखीव निधीमध्ये समायोजित केला जातो. या मालमत्तेसाठी कोणताही महसुली खर्च नफा-तोटा पत्रकात आकारला गेलेला नाही.

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

टिप्पणी क्र. 11 : चालू नसलेली गुंतवणूक

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
1. सरकारी रोख्यांमध्ये :		
6 वर्षे राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे (A.P.O. वाढाऱ्यांच्या ताब्यात)	-	0.30
वाणिज्य कर अधिकारी सर्कल भोपाळ यांच्याकडे मुदत ठेव	0.05	0.05
बँकांकडे एक वर्षापेक्षा जास्त मुदतीच्या ठेवी	11,603.78	12,416.83
(यामध्ये स्टेट बँक ऑफ इंडियाच्या रु. 134 कोटी ओव्हरड्राफ्ट सुविधेसाठी तारण असलेल्या मुदत ठेवींचा समावेश आहे)		
	11,603.83	**12,417.18**
2. समभागांमध्ये :		
अ) व्यापारी पुर्णत: प्रदत		
उपकंपन्या (संपूर्ण मालकीच्या) :		
महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईड्स लिमिटेडचे		
प्रत्येकी 100 रुपयांचे 1,00,000 समभाग	100.00	100.00
ब) इतर व्यापारी गुंतवणूक :		
कृषक भारती को-ऑपरेटिव्ह लिमिटेडचा		
प्रत्येकी 1,00,000 रुपयांचा 1 शेअर	1.00	1.00
दि को-ऑपरेटिव्ह स्टोअर्स लिमिटेड नवी दिल्लीचे		
प्रत्येकी 10 रुपयांचे 1,000 शेअर्स	0.10	0.10
मेसर्स अलायन्स ॲग्रो इंडियाचे 14% संचयी रिडीमेबल		
प्रेफरन्स शेअर्स (टिप्पणी क्र. 29 (अ) पहा)	386.20	386.20
	487.30	**487.30**
3. व्यापाराव्यतिरिक्त इतर गुंतवणूक : पूर्ण भरणा केलेले		
महाराष्ट्र स्टेट को-ऑपरेटिव्ह बँक लिमिटेडचा		
प्रत्येकी 1,000 रुपयांचा 1 शेअर	0.01	0.01
सहकारी औद्योगिक वसाहत लिमिटेड, पाचोरा, जिल्हा जळगाव		
प्रत्येकी 1,000 रुपयांचा 1 शेअर	0.01	0.01
सहकारी गृहनिर्माण संस्था मर्यादितचे		
प्रत्येकी 50 रुपयांचे 61 इक्विटी शेअर्स	0.03	0.03
	0.05	**0.05**
एकूण	**12,091.18**	**12,904.53**

टिप्पणी क्र. 12 : दीर्घकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
असुरक्षित, अन्यथा निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे:		
अ) भांडवली अग्रीम	-	-
ब) संबंधित पक्षांना दिलेली कर्जे आणि अग्रीम	-	-
क) इतर कर्जे आणि अग्रीम:		
i) विक्रीकर प्राधिकरणांकडील शिल्लक	2,516.56	2,516.56
ii) ॲग्रो ॲडव्हान्टेजला दिलेल्या अग्रीम*	230.68	230.68
iii) कर्मचाऱ्यांना दिलेल्या अग्रीम	0.72	0.72
iv) आगाऊ कर (तरतुदी कमीकरुन निव्वळ)	455.32	185.00
एकूण	**3,203.28**	**2,932.96**
कमी: संशयास्पद अग्रीम तरतूद		
अ) रोख किंवा वस्तू स्वरुपात मिळण्यायोग्य अग्रीम	230.68	230.68
एकूण	**2,972.60**	**2,702.28**

***** 1998 मध्ये 'ॲग्रो ॲडव्हान्टेज' शेतकरी मेळाव्याच्या आयोजनासाठी महामंडळाने दिलेल्या आगाऊ रकमेचा समावेश आहे, जी महाराष्ट्र शासनाकडून अद्याप प्राप्त झालेली नाही. या घटनेला 25 वर्षांहून वाढ काळ लोटल्यामुळे या रकमेसाठी पूर्ण तरतूद करण्यात आली आहे.

टिप्पणी क्र. 13 : इतर बिगर-चालू मालमत्ता

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
असुरक्षित :		
प्राप्त दावे (संशयास्पद मानलेले)	224.30	224.30
ठेवी (41.16 लाख रुपयांच्या संशयास्पद ठेवींचा समावेश आहे)	262.01	142.89
	486.31	**367.19**
कमी: संशयास्पद बाबींसाठी तरतूद	265.46	265.46
एकूण	**220.85**	**101.73**

टिप्पणी क्र. 14 : वस्तूसूची

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
तयार माल	4,719.49	1,101.46
कच्चा माल	5,415.69	2,234.91
पॅकिंग साहित्य	205.76	214.11

उपभोग्य स्टोअर्स	137.86	121.70
इतर साठा	114.79	72.67
	10,593.59	**3,744.85**
कमी: कालबाह्य/निकामी साठ्यासाठी तरतूद	25.17	25.17
एकूण	**10,568.42**	**3,719.68**

व्यवस्थापनाद्वारे मूल्यमापन आणि प्रमाणित

टिप्पणी क्र. 15 : व्यापार येणी

(रु. लाखात)

तपशील	**31 मार्च 2023 रोजी**	**31 मार्च 2022 रोजी**
असुरक्षित:		
देय तारखेपासून सहा महिन्यांहून वाढ कालावधीसाठी		
थकीत असलेली व्यापार प्राप्तीपत्रक	8,999.34	6,418.09
इतर व्यापार प्राप्ती	6,609.91	3,060.09
	15,609.25	**9,478.18**
कमी: संशयास्पद कर्जांसाठी तरतूद	1,685.99	1,685.99
एकूण	**13,923.26**	**7,792.19**

1. प्रणालीच्या मर्यादांमुळे, कर्जदारांच्या थकबाकीचा कालावधी अचूकपणे निश्चित करता येत नाही. उपलब्ध माहितीच्या आधारे कर्जदारांचे वर्गीकरण आणि वयोमान निश्चित करण्यात आले आहे.
2. व्यापार येणीमध्ये रु. 236.85 लाख (मागील वर्षी रु. 311.20 लाख) अशा रकमांचा समावेश आहे ज्यासाठी महामंडळाकडे बँकांचे हमीपत्र उपलब्ध आहे.
3 व्यापार येणीमध्ये अभियांत्रिकी विभागाच्या अशा कर्जदारांचा समावेश आहे ज्यांच्यासाठी तरतूद करण्यात आली आहे. संबंधित प्राधिकरणांकडून आवश्यक माहिती उपलब्ध नसल्यामुळे, राज्य सरकारकडून महामंडळाला प्राप्त झालेल्या अनुदानाचा विचार न करता ही तरतूद करण्यात आली आहे.
4. कर्जदारांनी कमीकेलेला रु. 76.75 लाख(मागील वर्षी रु. 76.75 लाख) इतका एकूण स्त्रोत कर कमीवट (TDS) महामंडळाच्या खात्यात जमा आहे. संशयास्पद प्राप्त करण्यायोग्य तरतूद करताना ही रक्कम व्यापार येणीमध्ये समायोजित केलेली नाही, कारण या टीडीएस कमीवटीचा पक्षनिहाय तपशील महामंडळाकडे उपलब्ध नाही.

टिप्पणी क्र. 15 (अ) : व्यापार येणी वयोमान वेळापत्रक

31 मार्च 2023 रोजी **(रु. लाखात)**

तपशील देय	देय नाही	तारखेपासून खालील कालावधीसाठी थकीत					एकूण
		6 महिन्यां-पेक्षा कमी	6 महिने - 1 वर्ष	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	
निर्विवाद - चांगले मानलेले	-	6,609.91	1,347.77	1,870.81	266.01	5,514.75	15,609.25
निर्विवाद - संशयास्पद मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
वादग्रस्त - चांगले मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
वादग्रस्त- संशयास्पद मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
एकूण प्राप्ती	**-**	**6,609.91**	**1,347.77**	**1,870.81**	**266.01**	**5,514.75**	**15,609.25**

31 मार्च 2022 रोजी **(रु. लाखात)**

तपशील देय	देय नाही	तारखेपासून खालील कालावधीसाठी थकीत					एकूण
		6 महिन्यां-पेक्षा कमी	6 महिने - 1 वर्ष	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	
निर्विवाद - चांगले मानलेले	-	3,060.09	1,807.01	268.30	1,728.53	2,614.25	9,478.18
निर्विवाद - संशयास्पद मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
वादग्रस्त - चांगले मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
वादग्रस्त- संशयास्पद मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
एकूण प्राप्ती	**-**	**3,060.09**	**1,807.01**	**268.30**	**1,728.53**	**2,614.25**	**9,478.18**

टिप्पणी क्र. 16: रोख आणि रोख समतुल्य

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) रोख रक्कम	**-**	**-**
ब) बँकांमधील शिल्लक:		
i) बँकांकडील मुदत ठेवी	13,280.54	15,551.97
(परिपक्वता कालावधी 3 महिन्यांपेक्षा जास्त आणि 1 वर्षापर्यंत)		
(SBI कडील 60 कोटी रुपये आणि HDFC बँकेकडील 85 कोटी रुपयांच्या ओव्हरड्राफ्ट सुविधेसाठी तारण ठेवलेल्या मुदत ठेवींचा समावेश आहे)		
ii) चालू खात्यातील शिल्लक*	487.65	838.32
iii) वसुली खात्यातील शिल्लक	720.80	157.55
iv) ट्रान्सिटमध्ये पाठवलेली रक्कम	2.94	2.94
क) अवर्गीकृत बँकांमधील शिल्लक:		
चालू खात्यांमध्ये	0.04	0.04
एकूण	**14,491.97**	**16,550.82**

टिप्पणी क्र. 17: अल्पकालीन कर्जे आणि अग्रीम

(रु. लाखात)

तपशील		31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
असुरक्षित, चांगले मानलेले:			
I)	**कर्जे आणि आगाऊ रक्कम:**		
अ)	पुरवठादारांना दिलेली अग्रीम	1,141.53	2,946.31
ब)	कर्मचाऱ्यांना दिलेली कर्जे आणि अग्रीम	12.36	22.68
II)	**इतर:**		
अ)	आगाऊ खर्च	19.09	17.57
ब)	सरकारी प्राधिकरणांकडील शिल्लक:		
i)	पी.एल.ए. खाते	1.13	1.13
	एकूण	**1,174.11**	**2,987.69**
	कमी: संशयास्पद आगाऊ रकमेसाठी तरतूद	645.49	645.49
	एकूण	**528.62**	**2,342.20**

टिप्पणी क्र. 18: इतर चालू मालमत्ता

(रु. लाखात)

तपशील		31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
असुरक्षित, चांगले मानलेले:			
अ)	प्राप्य व्याज*	1,144.69	1,799.21
ब)	प्राप्य दावे	8.91	12.67
क)	अन्य प्राप्य	99.86	6.54
ड)	विल्हेवाटीसाठी ठेवलेली मालमत्ता**	0.00	0.00
	एकूण	**1,253.46**	**1,818.42**

* मुदत ठेवींवरील रु. 1101.53 लाख (मागील वर्षी रु. 915.27 लाख) व्याजाचा समावेश आहे.

** विल्हेवाटीसाठी ठेवलेल्या मालमत्तेची एकूण रक्कम रु. 111.90 (मागील वर्षी रु. 111.90) आहे.

टिप्पणी क्र. 19 : कामकाजातून मिळालेला महसूल

(रु. लाखात)

तपशील		31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
विक्री			
अ)	**उत्पादित उत्पादने:**		
	खते	10,572.46	12,868.96
	कृषि अभियांत्रिकी	2.44	7.78
	प्रक्रिया केलेली फळे आणि भाज्या	438.71	402.78
	एकूण (अ)	**11,013.61**	**13,279.52**

ब)	**खरेदी केलेली (व्यापारी) उत्पादने:**		
	खते	39,715.96	25,716.71
	पशुखाद्य	209.58	182.62
	कीटकनाशके	11,222.93	6,683.99
	कृषि अभियांत्रिकी	430.39	271.07
	इतर विक्री	63.51	141.46
	एकूण (ब)	**51,642.37**	**32,995.85**
	एकूण (अ+ब)	**62,655.98**	**46,275.37**

1 वर दर्शविलेली विक्री रु. 229.05 लाख (मागील वर्षी रु. 1,077.81 लाख) व्यापारी सवलत कमीकरुन आहे.

2. विक्रीची रक्कम जीएसटी कमीकरुन दर्शवण्यात आली आहे.

टिप्पणी क्र. 20 : इतर उत्पन्न **(रु. लाखात)**

	तपशील	**31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष**	**31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष**
अ)	**व्याज उत्पन्न:**		
	ग्राहकांकडून	0.25	1.12
	गुंतवणूकीवर (बँकेत ठेवी)	1,344.55	1,634.71
	एकूण (अ)	**1,344.80**	**1,635.83**
ब)	**मिळालेले भाडे:**		
	कार्यालयीन आवारातून	336.61	209.32
	निवासी इमारतींतून	14.04	5.80
	एकूण (ब)	**350.65**	**215.12**
क)	**इतर उत्पन्न:**		
	खरेदीवर मिळालेली रोख सवलत	666.18	993.82
	मिळालेला लाभांश	0.20	0.20
	इतर पावत्या*	958.61	282.57
	स्थिर मालमत्ता विक्रीवरील नफा	1.17	0.05
	मान्यताप्राप्त स्थगित अनुदान उत्पन्न***	0.22	-
	एकूण (क)	**1,626.38**	**1,276.64**
	एकूण (अ+ब+क)	**3,321.83**	**3,127.59**

** डिलिव्हरीपूर्वीच्या रु. 0.05 लाख (मागील वर्ष रु. 0.25 लाख) तपासणी शुल्काचा समावेश आहे, जे निव्वळ महामंडळाने केलेल्या खर्चाची प्रतिपूर्ती आहे. त्यामुळे हे इतर उत्पन्न म्हणून दाखवण्यात आले आहे आणि सेवा उत्पन्न म्हणून नाही, कारण महामंडळाने संबंधित पक्षांना कोणतीही सेवा प्रदान केलेली नाही.

***विलंबित अनुदान उत्पन्न इन्क्युबेशन सेंटरच्या मालमत्तेवरील घसारा म्हणून मान्यता दिली आहे.

टिप्पणी क्र. 21 : कच्चा माल, पॅकिंग साहित्य आणि साठवणूक साहित्याचा वापर

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
कच्चा माल, पॅकिंग साहित्य आणि साठवणूक साहित्याचा सुरुवातीचा साठा	2,570.72	4,254.22
वाढ :		
कच्चा माल, पॅकिंग साहित्य आणि साठवणूक साहित्याची खरेदी	15,439.88	7,620.30
कमी:		
कच्चा माल, पॅकिंग साहित्य आणि साठवणूक साहित्याचा अंतिम साठा	5,759.31	2,570.72
एकूण	**12,251.29**	**9,303.80**

टिप्पणी क्र. 22: वस्तूसूचीमध्ये झालेला बदल

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
सुरुवातीचा साठा :		
तयार वस्तू	590.60	2,138.95
व्यापार साठा	583.53	2,237.99
एकूण (अ)	**1,174.13**	**4,376.94**
अंतिम साठा :		
तयार वस्तू	4,009.42	590.60
व्यापार साठा	824.86	583.53
एकूण (ब)	**4,834.28**	**1,174.13**
एकूण बदल (अ - ब)	**(3,660.15)**	**3,202.81**

टिप्पणी क्र. 23 : कर्मचारी लाभ व्यय

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
व्यवस्थापकीय संचालकांचे मानधन:		
वेतन	9.87	30.58
रजा वेतन अंशदान	-	1.04
निवृत्ती वेतन अंशदान	-	4.25
एकूण	**9.87**	**35.87**

कर्मचाऱ्यांचे मानधन:		
वेतन, मजुरी आणि बोनस*	2,550.70	2,661.41
भविष्य निर्वाह निधी आणि इतर निधींमधील अंशदान	248.93	255.91
उपदान	66.06	356.92
कल्याणकारी व्यय	69.99	91.51
	2,935.68	**3,365.75**
एकूण	**2,945.55**	**3,401.62**

* यामध्ये रु.1.33 लाख (मागील वर्षी रु. 1.56 लाख) बोनसच्या तरतुदीचा समावेश आहे.

टिप्पणी क्र. 24 : वित्तीय खर्च

(रु. लाखात)

तपशील	**31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष**	**31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष**
ओव्हरड्राफ्टवरील व्याज	117.74	-
ठेवींवर दिलेले व्याज	59.40	31.00
करांवरील व्याज 7.79	0.10	
एमएसएमई पुरवठादारांच्या थकबाकीवरील व्याज	9.06	11.83
एकूण	**193.99**	**42.93**

टिप्पणी क्र. 25 : घसारा आणि कर्जमुक्ती खर्च

(रु. लाखात)

तपशील	**31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष**	**31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष**
घसारा	113.54	106.24
एकूण	**113.54**	**106.24**

टिप्पणी क्र. 26 : इतर खर्च

(रु. लाखात)

तपशील	**31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष**	**31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष**
थेट खर्च :		
वीज आणि इंधन वापर	120.68	103.33
पाणी शुल्क	7.59	7.91
प्रक्रिया शुल्क आणि इतर उत्पादन खर्च	402.50	499.15
एकूण	**530.77**	**610.39**

अप्रत्यक्ष खर्च :		
दुरुस्ती आणि देखभाल खर्च	67.16	70.22
सवलती / डिस्काउंट	16.60	201.62
कमिशन खर्च	11.04	11.95
जाहिरात खर्च	24.41	22.87
बाह्य वाहतूक खर्च	498.83	208.02
भाडे खर्च	277.26	83.45
दर आणि कर	62.09	37.93
भाडेपट्टा शुल्क	0.52	0.52
छपाई आणि लेखनसामग्री	13.31	18.96
टपाल आणि दूरध्वनी	11.08	13.32
विमा खर्च	26.51	21.77
वाहन खर्च	124.32	142.33
बँक शुल्क	2.26	6.50
कायदेशीर आणि व्यावसायिक शुल्क	70.63	48.84
कृषि संशोधन आणि विकास खर्च	1.07	0.78
प्रवास आणि वाहतूक खर्च	54.92	32.64
सुरक्षा सेवा शुल्क	26.16	21.90
इतर खर्च	1,170.56	1,022.35
लेखापरीक्षक मानधन :		
अ) वैधानिक लेखापरीक्षण शुल्क	6.51	5.28
ब) अंतर्गत लेखापरीक्षण शुल्क	8.50	4.00
क) कर आकारणीचे मुद्दे	3.25	1.25
ड) कंपनी कायदा बाबी	-	-
एकूण	**2,476.99**	**1,976.50**
एकूण	**3,007.76**	**2,586.89**

टिप्पणी क्र. 1 :

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीच्या वित्तीय विवरणांचा भाग असलेली महत्त्वपूर्ण लेखा धोरणे

1) महामंडळाची माहिती :

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित ('कंपनी') ची स्थापना 15 डिसेंबर 1965 रोजी कंपनी कायदा, 1956 अंतर्गत सरकारी कंपनी म्हणून करण्यात आली. कंपनीचे नोंदणीकृत कार्यालय 'कृषि उद्योग भवन', दिनकरराव देसाई मार्ग, आरे कॉलनी, गोरेगाव (पूर्व), मुंबई 400 065 येथे आहे. शेतीसाठी लागणारी यंत्रसामग्री तयार करणे व त्यांचे वितरण करणे, तसेच खते, कीटकनाशके यांसारख्या इतर कृषि निविष्ठांचे उत्पादन व वितरण करणे आणि दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन व संलग्न व्यापार आणि तत्सम पूरक सेवा प्रदान करणे हे कंपनीचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.

2) सामान्य :

अ) वित्तीय विवरणे ऐतिहासिक खर्च नियमांनुसार, सामान्यतः स्वीकारल्या गेलेल्या लेखा तत्त्वांच्या आणि कंपनी कायदा, 2013 च्या तरतुदींनुसार तयार करण्यात आली आहेत.

ब) कंपनी सामान्यतः व्यापारी लेखाप्रणालीचे पालन करते आणि उत्पन्न व खर्चाच्या महत्त्वपूर्ण बाबीं उपार्जित तत्त्वावर करते, फक्त अशा प्रकरणांशिवाय जिथे उत्पन्नाबाबत मोठी अनिश्चितता आहे.

3) मालसाठा मूल्यांकन :

मालसाठ्याचे मूल्यांकन खालील आधारावर करण्यात आले आहे:

तपशील	**मूल्यांकनाचा आधार**
कच्चा माल आणि पॅकिंग साहित्य	सरासरी खर्च किंवा निव्वळ वसुलीयोग्य मूल्य, यांपैकी जे कमी असेल ते.
व्यापारी वस्तू (निर्मित)	भारीत सरासरी खर्च किंवा निव्वळ वसुलीयोग्य मूल्य, यांपैकी जे कमी असेल ते.
व्यापार केलेला माल	भारीत सरासरी खर्च किंवा निव्वळ प्राप्तीयोग्य मूल्य, जे कमी असेल त्यावर.
अर्ध-तयार वस्तू	सरासरी किमतीत.
उपभोग्य वस्तू आणि सैल साधने	सरासरी किमतीत.
वापरलेली बारदाने आणि इतर साहित्य	अंदाजित मूल्यावर किंवा निविदा मागवल्या असल्यास त्या आधारावर.
पुनर्प्रक्रिया/पुनर्रचना करण्यासाठीचा तयार माल	गुणवत्ता किंवा घटकांमधील अंदाजित घसरणीनुसार मूल्य कमी करुन अंदाजित सरासरी खर्चावर.

4) स्थिर मालमत्ता :

स्थिर मालमत्ता त्यांच्या ऐतिहासिक खरेदी किमतीवर दर्शवल्या जातात, ज्यामध्ये मालमत्ता मिळवणे, तिची स्थापना आणि नोंदणीसाठी लागणाऱ्या इतर खर्चांचा समावेश होतो.

5) घसारा :

अ) मूर्त मालमत्ता : मालमत्तेच्या मूळ किमतीवर घसारा मोजला जातो. मालमत्तेचे अंदाजित उर्वरित मूल्य मूळ किमतीच्या 5% राखून, 'सरळ रेषा पद्धती' नुसार वापरलेल्या कालावधीच्या प्रमाणात घसारा आकारला जातो. मालमत्तेचे उपयुक्त आयुष्य 'कंपनी कायदा, 2013' च्या परिशिष्ट II नुसार निश्चित केले जाते. रु. 5,000 पर्यंतच्या किमतीच्या मालमत्तांवर खरेदीच्या वर्षातच पूर्णपणे घसारा आकारला जातो.

ब) **अमूर्त मालमत्ता :** सॉफ्टवेअरचा खर्च पाच वित्तीय वर्षांच्या कालावधीत समप्रमाणात विभागला जातो. भाडेतत्त्वावरील जमिनीचा खर्च भाडेपट्ट्याच्या प्राथमिक कालावधीत विभागला जातो.

6) महसूल मान्यता :

जेव्हा कंपनीला वित्तीय लाभ मिळण्याची शक्यता असते आणि महसूल विश्वसनीयपणे मोजता येतो, तेव्हा तो ओळखला जातो. मालाची मालकी आणि त्याशी संबंधित जोखीम व लाभ खरेदीदाराकडे हस्तांतरित झाल्यावर विक्रीतून मिळणारा महसूल नोंदवला जातो.

7) विक्री :

विक्री ही जीएसटी कमीकरुन दर्शवली जाते. विक्रीची नोंद करताना त्यातून व्यापारी सवलत आणि परिमाण सवलत कमीकेली जाते. यामध्ये विभागांतर्गत हस्तातराचा समावेश नसतो.

8) खरेदी :

व्यापारी मालाची खरेदी, माल नियोजित स्थळी प्राप्त झाल्याच्या आधारावर नोंदवली जाते.

9) जीएसटी :

जीएसटी क्रेडिटची नोंद संबंधित कच्च्या मालाच्या खरेदी किमतीतून कमीकरुन केली जाते.

10) उत्पन्न आणि खर्च लेखाजोखा :

अ) सरकारी अनुदान, विम्याचा हप्ता आणि भाडेतत्त्वावरील जमिनीचे भाडे वगळता, सर्व महत्त्वाचे उत्पन्न आणि खर्च जमा आधारावर मोजले जातात.

ब) व्यापारी मालाच्या विम्याचा दावा 'खरेदी खात्याला' जमा केला जातो. कच्चा माल, उत्पादित माल आणि इतर बाबींचा विमा दावा ज्या वर्षी घटना घडते आणि दावा दाखल केला जातो, त्या वर्षी 'इतर उत्पन्न' म्हणून दर्शवला जातो. दाव्याच्या अंतिम सेटलमेंटमधील फरक, तो ज्या वर्षी प्राप्त होतो त्या वर्षी नोंदवला जातो.

11) गुंतवणूक :

दीर्घकालीन गुंतवणुकीची नोंद मूळ किमतीवर केली जाते. आवश्यक असल्यास, दीर्घकालीन गुंतवणुकीच्या मूल्यात होणाऱ्या घटीसाठी तरतूद केली जाते.

12) सेवानिवृत्ती लाभ :

अ) भविष्य निर्वाह निधी, सुपरॅन्युएशन आणि ग्रॅच्युइटी फंड मधील योगदान मान्यताप्राप्त फंडांमध्ये जमा केले जाते आणि नफा-तोटा खात्याला खर्च म्हणून आकारले जाते.

ब) कर्मचाऱ्यांच्या ग्रॅच्युइटीची उत्तरदायित्व तरतूद ॲक्चुअरियल मूल्यांकनाच्या आधारावर केली जाते आणि ती भारतीय आयुर्विमा महामंडळ द्वारे व्यवस्थापित फंड योजनेद्वारे पूर्ण केली जाते.

क) रजा रोखीकरण लाभाची तरतूद ॲक्चुअरियल मूल्यांकनाच्या आधारावर केली जाते.

13) संशोधन आणि विकास खर्च :

महसुली खर्च नफा-तोटा पत्रकात नोंदवला जातो आणि भांडवली खर्च ज्या वर्षी खर्च होतो त्या वर्षी स्थिर मालमत्तेच्या किमतीत जोडला जातो.

14) सरकारी अनुदान :

विशिष्ट मालमत्तेशी संबंधित भांडवली अनुदाने मालमत्तेच्या एकूण मूल्यांमधून कमीकेली जातात. प्रकल्पासाठीच्या भांडवली सबसिडीची रक्कम 'भांडवली रिझर्व्ह'मध्ये जमा केली जाते. इतर महसुली अनुदाने नफा-तोटा पत्रकात जमा केली जातात किंवा संबंधित खर्चातून कमीकेली जातात.

15) बुडीत आणि संशयास्पद कर्जांसाठी तरतूद:

कंपनी खालीलप्रमाणे तरतूद करते:

अ) तीन वर्षांपेक्षा जास्त काळ थकीत असलेल्या येण्यांवर: 100%

ब) दोन वर्षांपेक्षा जास्त काळ थकीत असलेल्या येण्यांवर: 25%

क) एक वर्षापेक्षा जास्त काळ थकीत असलेल्या येण्यांवर: 10%

ड) याशिवाय, प्रत्येक प्रकरणाची स्वतंत्रपणे तपासणी केली जाते आणि वसुली संशयास्पद वाटल्यास, वयाचा विचार न करता 100% तरतूद केली जाते. सरकारी देण्यांवर कोणतीही तरतूद केली जात नाही.

16) पूर्वीच्या कालावधीतील बाबी :

उत्पन्न आणि खर्चाच्या बाबी, ज्या मागील लेखा कालावधीशी संबंधित आहेत, त्या नफा आणि तोटा पत्रकामध्ये "मागील वर्षांचे समायोजन" या शीर्षकाखाली नोंदवल्या जातात; मात्र अशा बाबी वगळून ज्या वर्षाच्या दरम्यान किंवा वर्षाच्या अखेरीस घडलेल्या घटनांमुळे उद्भवल्या आहेत आणि ज्या चालू वर्षाशी संबंधित मानल्या जातात.

17) चालू मालमत्ता :

ताळेबंदात चालू मालमत्ता, कर्जे आणि आगाऊ रकमा त्यांच्या वसूलीयोग्य मूल्यावर दर्शवल्या जातात (संशयास्पद देणी आणि आगाऊ रक्कम वगळता).

18) आकस्मिक दायित्वे :

लेखा मानक-29 (AS-29) नुसार परिभाषित आकस्मिक दायित्वे खात्याच्या नोंदीद्वारे उघड केली जातात.

19) उत्पन्नावर कर :

चालू कर हा त्या कालावधीसाठीच्या करपात्र उत्पन्नाच्या संदर्भात देय कराची रक्कम म्हणून निर्धारित केला जातो.

एका कालावधीत उद्भवणाऱ्या आणि त्यानंतरच्या एक किंवा अधिक कालावधीत उलट होण्यास सक्षम असलेल्या, करपात्र उत्पन्न आणि लेखा उत्पन्न यांच्यातील वेळेच्या फरकामुळे निर्माण होणाऱ्या विलंबित कर मालमत्तेच्या बाबतीत, सावधगिरीच्या विचारांमुळे विलंबित कराची मान्यता न देणे.

टिप्पणी 27 : आकस्मिक दायित्वे

तपशील	31 मार्च 2023 पर्यंत	31 मार्च 2022 पर्यंत
भांडवली वचनबद्धता (तरतूद न केलेली)	शून्य	शून्य
महामंडळाविरुद्धचे दावे जे कर्ज म्हणून मान्य नाहीत	रु. 1590.38	रु. 1524.67
विवादित विक्री कर / व्हॅट मागण्या	रु. 2110.84	रु. 2116.66
विवादित जीएसटी मागण्या	रु. 427.95	-
विवादित आयकर मागण्या	रु. 386.99	रु. 78.07

टिप्पणी 28 : भांडवली वचनबद्धता

भांडवली वचनबद्धता: काहीही नाही

टिप्पणी 29 : इतर महत्त्वाच्या बाबी

अ) महाराष्ट्र शासनाने काटोल आणि मोर्शी येथे दोन बहु-फळ प्रक्रिया प्रकल्प उभारण्यासाठी कंपनीची नोडल एजन्सी म्हणून नियुक्ती केली होती. या दोन प्रकल्पांपैकी, काटोल प्रकल्प सरकारी आदेशानुसार मेसर्स अलायन्स ॲग्रो इंडिया लिमिटेडकडे सुपूर्द करण्यात आला होता आणि मेसर्स अलायन्स ॲग्रो इंडिया लिमिटेडने कंपनीला त्यांच्या वाट्यासाठी रु. 386.20 लाख 14% संचयी शोधनीय अग्रहक्क शेअर्स जारी केले होते. वरील अग्रहक्क शेअर्सवर लाभांश मिळाल्यापासून तो प्राप्त झालेला नाही किंवा त्याचा हिशोब ठेवलेला नाही आणि जेव्हा तो प्राप्त होईल, तेव्हाच त्याचा हिशोब ठेवला जाईल. कंपनीने 06.08.2010 रोजी माननीय उच्च न्यायालयात मेसर्स अलायन्स ॲग्रो इंडिया लिमिटेड विरुद्ध कंपनी बंद करण्यासाठी याचिका दाखल केली आहे. माननीय उच्च न्यायालयाने मालमत्तेची विल्हेवाट लावण्यासाठी 02.08.2012 रोजी शासकीय लिक्विडेटरची नियुक्ती केली आहे. तथापि, महाराष्ट्र शासनाने दिलेल्या निर्देशांनुसार, काटोल प्रकल्प शासकीय लिक्विडेटरकडून परत घ्यायचा आहे. कंपनीने त्यासाठी माननीय उच्च न्यायालयात अर्ज दाखल केला असून तो प्रलंबित आहे. म्हणूनच, कंपनीकडे उपलब्ध असलेल्या मालमत्तेबाबत स्पष्टता येईपर्यंत, या गुंतवणुकीवर वित्तीय विवरणांमध्ये कोणतीही हानी मान्य केलेली नाही. कंपनीने मोर्शी प्रकल्पावर रु. 126.95 लाख (मागील वर्ष रु. 126.95 लाख) (समायोजन वगळून) खर्च केले आहेत. हे भांडवली प्रगतीपथावरील काम म्हणून दाखवण्यात आले आहे.

ब) बुटीबोरी फूड पार्क येथे बांधलेले गोदाम एका पक्षाला भाड्याने दिले होते. 2011-12 या वर्षात कंपनीला असे आढळले की तो पक्ष अनधिकृत कामासाठी जागेचा वापर करत आहे आणि कंपनीने त्या पक्षाला लीज संपवण्याची नोटीस बजावली. त्या पक्षाने या नोटिसीला मुंबई उच्च न्यायालयात आव्हान दिले आहे आणि तो अजूनही त्या जागेवर ताबा ठेवून आहे. गोदामाचा बेकायदेशीर वापर, पोहोच रस्त्याच्या नुकसानीमुळे झालेले नुकसान, जागा रिकामी न केल्यामुळे झालेले नुकसान आणि शुल्काची वसुली यापोटी कंपनीने त्या पक्षाविरुद्ध रु. 102.97 लाख (मागील वर्ष रु. 102.97 लाख) अधिक वार्षिक 24% व्याजाचा दावा करत लवाद प्रक्रिया सुरु केली आहे. कंपनीने या येणे असलेल्या रकमांची नोंद हिशोबात केलेली नाही, कारण त्या लवादाच्या निकालावर अवलंबून असल्याने संभाव्य स्वरुपाच्या आहेत. तसेच, लवादाच्या तारखेपासून 31 मार्च 2023 पर्यंतच्या कालावधीसाठी जागेच्या ताब्याबद्दलचे येणे भाडे देखील लवादाच्या निकालावर अवलंबून असल्याने आणि संभाव्य स्वरुपाचे असल्याने त्याची नोंद केलेली नाही.

क) महाराष्ट्रातील विदर्भ क्षेत्रासाठी पंतप्रधान विशेष पॅकेजअंतर्गत, भारत सरकारने यवतमाळ येथे रु. 85.00 लाख अंदाजित प्रकल्प खर्चासह चारा ब्लॉक उत्पादन प्रकल्प उभारण्यास मंजुरी दिली आहे. या प्रकल्पासाठी महाराष्ट्र शासन आणि भारत सरकारकडून रु. 74.37 लाख रक्कम प्राप्त झाली आहे. यंत्रसामग्रीची उभारणी करण्यात आली होती आणि चाचणी उत्पादनही घेण्यात आले होते, परंतु मागणी कमी असल्यामुळे व्यावसायिक उत्पादन सुरु झाले नाही. एकूण रु. 47.62 लाख (मागील वर्ष रु. 47.62 लाख) झालेला भांडवली खर्च भांडवलीकृत करण्यात आला आहे. अनुदानाची उर्वरित रु. 26.75 लाख (मागील वर्ष रु. 26.75 लाख) रक्कम देय आहे. ही रक्कम 'इतर विविध धनको' म्हणून दाखवण्यात आली आहे.

ड) संत्रा, इतर फळे, भाज्या आणि किरकोळ वन उत्पादनांच्या (अळंबी) प्रक्रियेसाठी नोगा फॅक्टरी, नागपूर येथे इन्क्युबेशन सेंटर स्थापन करण्यासाठी 'पीएमएफएमई' योजनेअंतर्गत भारत सरकारच्या अन्न प्रक्रिया उद्योग मंत्रालयाकडून महामंडळाला आर्थिक वर्ष 2021-22 मध्ये 2.20 कोटी रुपये अनुदान मिळाले आहे. हे अनुदान 'इतर चालू दायित्वे' गटांतर्गत "भारत सरकारकडून अनुदान खाते" मध्ये दर्शवण्यात आले आहे. आर्थिक वर्ष 2022-23 दरम्यान महामंडळाने 6.84 लाख रुपयांची मालमत्ता खरेदी केली असून ती "टिपणी क्र. 9-स्थिर मालमत्ता" मध्ये दर्शवण्यात आली आहे. नफा आणि तोटा खात्यात 22,173/- रुपये घसारा नावे टाकण्यात आला आहे.

त्याच वेळी, हीच रक्कम अनुदानातून समायोजित करून नफा आणि तोटा खात्यात जमा (क्रेडिट) करण्यात आली आहे.

इ) मेसर्स पडगीलवार ॲग्रो इंडस्ट्रीजने 15.11.2021 रोजी महामंडळाविरुद्ध रु. 14.80 कोटी मागणी करणारी तक्रार दाखल केली. सदर रकमेमध्ये खरेदीपोटी रु. 3.29 कोटी समावेश आहे, जे कृषी योजनेअंतर्गत राज्य सरकारकडून प्राप्त झाल्यावर देय आहेत. उर्वरित रकमेमध्ये एमएसएमईडी कायदा, 2006 च्या कलम 16 अंतर्गत व्याजाचा समावेश आहे. पुढे, 31.1.2024 रोजीच्या एमएसएमई लवाद आदेशाच्या अनुषंगाने, कंपनीने एमएसएमई लवाद आदेशाविरुद्ध अपील दाखल करण्यासाठी नागपूर जिल्हा न्यायालयात एकूण दायित्वाच्या 75% रक्कम (रु. 4.76 कोटी) आधीच जमा केली आहे. म्हणूनच, महामंडळाने रु. 14.80 कोटी संभाव्य दायित्व म्हणून घोषित केले आहेत.

30) इतर चालू दायित्वांमध्ये महाराष्ट्र शासनाकडून प्राप्त झालेल्या रु. 1624.90 लाखाच्या (मागील वर्षी रु. 1624.90 लाख) अनुदानाचा समावेश आहे. हे अनुदान शेतकऱ्यांना कृषि अभियांत्रिकी उत्पादनांच्या विक्रीपोटी मिळालेले आहे. मंजुरी देणाऱ्या प्राधिकाऱ्यांकडून आवश्यक कागदपत्रे मिळणे प्रलंबित असल्याने, या अनुदानाचे व्यापार येणींमध्ये असलेल्या रकमांशी ताळमेळ बसवणे आणि समायोजन करण्याचे काम सध्या प्रगतीपथावर आहे.

31) कंपनीला महाराष्ट्र शासनाकडून विविध योजनांसाठी रु. 2014.94 लाख प्राप्त झाले होते, ज्यावर शासनाला व्याज देणे देय आहे. यासाठी वित्तीय वर्ष 2016-17 पर्यंत रु. 2535.77 लाखांची तरतूद करण्यात आली आहे, जी पुष्टीकरणाच्या अधीन आहे. या दोन्ही रकमा "इतर चालू दायित्वे" मध्ये दर्शवण्यात आल्या आहेत. शिवाय, कंपनीला वित्तीय वर्ष 2010-11 ते 2016-17 या कालावधीत विविध योजनांतर्गत कृषि निविष्ठांच्या पुरवठ्यापोटी शासनाकडून रु. 5528.30 लाख येणे बाकी आहे. ही बाब विचारात घेता, या वर्षात देय व्याजाची तरतूद करण्यात आलेली नाही.

32) सेवानिवृत्तीनंतरच्या लाभांशी संबंधित खुलासे:

अ) लेखा मानक 15 (सुधारित) – कर्मचारी लाभ नुसार, कंपनीने कर्मचाऱ्यांना प्रदान केलेल्या विविध सेवानिवृत्ती लाभांचे वर्गीकरण खालीलप्रमाणे केले आहे:

(रुपये लाखात)

	तपशील	**31.03.2023 रोजी संपलेले वर्ष**	**31.03.2022 रोजी संपलेले वर्ष**
I.	**परिभाषित योगदान योजना:**		
अ.	भविष्य निर्वाह निधी	-	-
ब.	निवृत्ती वेतन निधी	-	-
क.	**राज्य परिभाषित योगदान योजना:**		
	- राज्य कर्मचारी विमा योजनेतील नियोक्त्यांचे योगदान	-	-
	- कर्मचारी पेन्शन योजना 1995 मधील नियोक्त्यांचे योगदान	-	-
	चालू वर्षात नफा-तोटा पत्रकात नोंदवलेल्या रकमा:		
	भविष्य निर्वाह निधीतील नियोक्त्यांचे योगदान	204.62	205.71
	निवृत्ती वेतन निधीतील नियोक्त्यांचे योगदान -	-	
	राज्य कर्मचारी विमा योजनेतील नियोक्त्यांचे योगदान	0.68	1.16
	कर्मचारी पेन्शन योजना 1995 मधील नियोक्त्यांचे योगदान	37.49	42.29

II.	**परिभाषित लाभ योजना:**		
	1) उपदान (ग्रॅच्युइटी) योजना:		
	उपदान (ग्रॅच्युइटी) ट्रस्ट फंडातील अंशदान भारतीय आयुर्विमा महामंडळाच्या 'ग्रुप ग्रॅच्युइटी कम टर्म ॲश्युरन्स पॉलिसी' अंतर्गत प्रीमियमच्या स्वरूपात भरले जाते. लेखा मानक 15 (सुधारित) नुसार, उपरोक्त परिभाषित लाभ योजनेच्या संदर्भात खालील गृहितकांच्या आधारे ॲक्चुअरियल मुल्यांकन करण्यात आले आहे:		
	सवलत दर (वार्षिक)	7.30%	6.79%
	भरपाईतील वाढीचा दर	8.00%	8.00%
	योजना मालमत्तेवरील परताव्याचा दर	6.67%	7.20%
	भविष्यातील भरपाईच्या पातळीत वाढ होण्याचे अंदाज, महागाई, ज्येष्ठता, पदोन्नती आणि इतर संबंधित घटकांचा विचार करुन तयार केले जातात	-	-
अ.	**दायित्वाच्या वर्तमान मूल्यामध्ये झालेले बदल:**		
	वर्षाच्या सुरुवातीचे दायित्व मूल्य	2300.92	2125.97
	व्याज शुल्क	138.48	126.11
	चालू सेवा शुल्क	68.12	86.11
	दिलेले लाभ	(523.04)	(303.64)
	दायित्वातील वास्तविक लाभ आणि हानी	9.49	266.36
	वर्षाच्या अखेरीस असलेले दायित्व मूल्य	1993.97	2300.92
ब.	**योजना मालमत्तेच्या वाजवी मूल्यामध्ये झालेले बदल:**		
	वर्षाच्या सुरुवातीचे मालमत्ता मूल्य	1775.43	1777.89
	योजनेच्या मालमत्तेवरील अपेक्षित परतावा	116.23	123.42
	दायित्वातील वास्तविक लाभ आणि हानी	0.25	1.70
	योगदान	457.33	176.07
	दिलेले लाभ	(523.04)	(303.64)
	वर्षाच्या अखेरीस मालमत्तेचे वाजवी मूल्य	1863.53	1775.43
क.	**ताळेबंदात नोंदवलेली रक्कम:**		
	वर्षाच्या अखेरीस असलेले दायित्व मूल्य	1993.97	2300.92
	वर्षाच्या अखेरीस मालमत्तेचे वाजवी मूल्य	1863.53	1775.43
	ताळेबंदात नोंदवलेले (दायित्व) / मालमत्ता	130.44	525.49

ड.	नफा-तोटा पत्रकात नोंदवलेला खर्च:		
	चालू सेवा शुल्क	68.12	86.11
	पूर्व सेवा शुल्क	-	-
	व्याज शुल्क	138.48	126.11
	योजनेच्या मालमत्तेवरील अपेक्षित परतावा	(116.23)	(123.42)
	कालखंडातील झालेला निव्वळ वास्तविक लाभ आणि हानी	9.24	264.66
	नफा-तोटा पत्रकात नोंदवलेला एकूण खर्च	99.61	353.47

ब) **रजा रोखीकरण:** कंपनी निवृत्तीच्या वेळी अस्तित्वात असलेल्या कर्मचाऱ्यांच्या रजा रोखीकरणासाठी ॲक्चुअरियल मुल्यांकनाच्या आधारावर तरतूद करते. चालू वर्षात, कंपनीने या दायित्वापोटी रु. 142.69 लाख (मागील वर्षी रु. 295.86 लाख) तरतूद केली आहे.

33) लेखापरीक्षणाधीन वर्षात, संचालक मंडळाच्या एकूण 4 सभा आयोजित करण्यात आल्या होत्या.

34) विभागनिहाय अहवाल: भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने जारी केलेल्या लेखा मानक 17 नुसार खालील प्राथमिक अहवालपात्र विभाग आहेत: खते, कीटकनाशके, कृषि अभियांत्रिकी, पशुखाद्य आणि प्रक्रिया केलेली फळे व भाजीपाला. विभागनिहाय माहिती परिशिष्ट 1 मध्ये देण्यात आली आहे.

35) (अ) संबंधित पक्षांची नावे आणि संबंध:

	प्रकार	नाव
अ)	संपूर्ण मालकीची उपकंपनी	दि महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड
ब)	मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचारी	1. श्री. अशोक करंजकर, भा.प्र.से., व्यवस्थापकीय संचालक 2. श्री. मंगेश गोंदावले, भा.प्र.से., व्यवस्थापकीय संचालक (01.09.2023 पासून)

(ब) पूर्ण मालकीच्या उपकंपनीसोबतचे संबंधित पक्ष व्यवहार:

(रुपये लाखात)

तपशील	चालू वर्ष	मागील वर्ष
वस्तूंची खरेदी	9289.66	5195.67
जुन्या बारदानांची विक्री	0.92	0
अहवाल तारखेला थकीत असलेले विविध धनको	2685.10	1560.58

(क) व्यवस्थापकीय संचालकांचे मानधन :

(रुपये लाखात)

तपशील	चालू वर्ष	मागील वर्ष
वेतन	9.87	30.59
रजा वेतन	0.00	1.03
पेन्शन योगदान	0.00	4.25

36) विविध ऋणको, विविध धनको, कर्जे आणि आगाऊ रकमांच्या नावे/जमा शिल्लक रकमांचा ताळमेळ बसवणे आणि त्यांचे पुष्टीकरण मिळवणे प्रलंबित आहे.

37) संचालक मंडळाच्या मते, ताळेबंदात दर्शवल्याप्रमाणे चालू मालमत्ता, कर्जे आणि आगाऊ रकमांचे मूल्य हे व्यवसायाच्या सामान्य ओघात वसूल केल्या जाणाऱ्या मूल्याइतकेच आहे.

38) कंपनीकडे पुरवठादारांकडून शिल्लक रकमांचे पुष्टीकरण मिळवण्याची आणि त्यांचा ताळमेळ बसवण्याची कोणतीही प्रक्रिया नाही. यामध्ये विशेषतः कृषि अभियांत्रिकी विभागाशी संबंधित मोठ्या शिल्लक रकमांचा समावेश आहे. ताळमेळ पूर्ण झाल्यानंतर आवश्यक असल्यास संबंधित समायोजन नोंदी केल्या जातील.

39) नागपूर येथील मोतीबाग फळ आणि भाजीपाला प्रक्रिया प्रकल्पातील न वापरल्या जाणाऱ्या मालमत्तेच्या घसारा मूल्यांकनाची प्रक्रिया अद्याप पूर्ण झालेली नाही. हे मूल्यांकन प्रलंबित असल्याने, भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने जारी केलेल्या AS-28 नुसार या मालमत्तेच्या मूल्यघटीसाठी कोणतीही तरतूद केलेली नाही.

40) लेखा मानक 19 - "लीज" अंतर्गत कार्यान्वित भाडेपट्ट्यासंबंधीचा खुलासा

(कंपनीकडे उपलब्ध असलेल्या माहितीच्या मर्यादेपर्यंत).

(रुपये लाखात)

तपशील	**चालू वर्ष**	**मागील वर्ष**
1 एप्रिल 2001 नंतर निवासी / कार्यालयीन जागा आणि गोदामे (त्यातील फर्निचर आणि फिटिंग्जसह) तसेच यंत्रसामग्री लीव्ह अँड लायसन्स / ऑपरेटिंग लीजवर घेण्यासाठी केलेल्या करारांबाबतचा खुलासा खालीलप्रमाणे आहे:		
1) वर्षासाठी नफा-तोटा खात्यात मान्यताप्राप्त भाडेपट्टा देयक	277.26	83.45
2) (i) काही करारांतर्गत, परत करण्यायोग्य व्याजमुक्त ठेव देण्यात आली आहे	-	-
(ii) करारामध्ये भाडेवाढीची तरतूद नाही	-	-
(iii) काही करारांमध्ये कोणत्याही पक्षाद्वारे 15 दिवसांपासून 3 महिन्यापर्यंतच्या नोटीस कालावधी देऊन मुदतपूर्व समाप्तीची तरतूद आहे	-	-
(iv) काही करारांमध्ये नूतनीकरणाची तरतूद आहे	-	-
3) करारांतर्गत किमान भाडेपट्टा देयके, जे रद्द न करण्यायोग्य आहेत, ती खालीलप्रमाणे आहेत:		
(i) एक वर्षापेक्षा जास्त नाही	-	-
(ii) एक वर्षापेक्षा जास्त आणि पाच वर्षांपेक्षा जास्त नाही	(निश्चित नाही)	(निश्चित नाही)
4) प्राप्त झालेले भाडेपट्टा देयक – नफा-तोटा खात्यात मान्यताप्राप्त कंपनीच्या मालकीच्या आणि 1 एप्रिल 2001 नंतर ऑपरेटिंग लीजवर दिलेल्या संयंत्र आणि यंत्रसामग्रीबाबतचा खुलासा:	350.65	215.12
(टिपणी 8 मधील स्थिर मालमत्तेत समाविष्ट)	शुन्य	शुन्य
वर्षाच्या शेवटी एकूण वाहून नेलेली रक्कम	शुन्य	शुन्य

वर्षाच्या शेवटी संचित घसारा	शुन्य	शुन्य
संयंत्र आणि यंत्रसामग्री ऑपरेटिंग लीजवर दिलेल्या कालावधीसाठीचा घसारा	शुन्य	शुन्य

41) सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्यम विकास अधिनियम, 2006 च्या कलम 22 मधील आवश्यकतेनुसार माहिती:

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	**तपशील**	**31 मार्च 2023**	**31 मार्च 2022**
अ)	(i) लेखा वर्षाच्या शेवटी कोणत्याही पुरवठादाराला देय असलेली आणि व्यापार देयकांमध्ये समाविष्ट असलेली मूळ रक्कम	762.58	791.84
	(ii) वरील रकमेवर देय असलेले व्याज	96.61	90.02
	एकूण (i) आणि (ii)	859.19	881.86
ब)	अधिनियमाच्या कलम 16 नुसार पुरवठादाराला दिलेली व्याजाची रक्कम	-	-
क)	लेखा वर्षात नियुक्त दिवसाच्या मर्यादेपलीकडे पुरवठादाराला दिलेली देय रक्कम	29.26	58.90
ड)	लेखा वर्षाच्या शेवटी जमा झालेले आणि न भरलेले व्याजाचे प्रमाण	96.61	90.02
इ)	देयके देण्यास झालेल्या विलंबाच्या कालावधीसाठी देय असलेले व्याज (जे वर्षात देय तारखेनंतर दिले गेले आहे) परंतु या अधिनियमांतर्गत निर्दिष्ट केलेले व्याज न जोडता	-	-
फ)	सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग विकास कायदा, 2006 च्या कलम 23 नुसार वजावटी खर्चाची परवानगी न देण्याच्या उद्देशाने, वरील व्याजाची रक्कम प्रत्यक्षात मिळेपर्यंत पुढील वर्षांतही देय राहणारे पुढील व्याज	-	-

42) प्रति भाग मिळकत:

कंपनीकडे कोणतीही थकबाकीदार कमी संभाव्य समभाग नाहीत.

परिणामी,प्रती शेअर मूलभूत आणि कमी उत्पन्न समान राहते.

	तपशील	**चालू वर्ष**	**मागील वर्ष**
(a)	करानंतरचा नफा (रुपये लाखात)	632.18	449.94
(b)	भाग संख्या	550000	550000
(c)	मूलभूत आणि द्राव्यकृत प्रति भाग मिळकत (रुपये)	114.94	81.81

43) परकीय चलन खर्च / उत्पन्न (ॲक्रुवल तत्त्वावर):

(रुपये स्वरुपात)

तपशील	**31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष**	**31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष**
	शुन्य	शुन्य

44) विश्लेषणात्मक प्रमाण :

प्रमाण	अंश	भाजक	चालू कालावधी	मागील कालावधी	फरक (%)	फरकाचे कारण (जर फरक 25% पेक्षा जास्त असेल तर)
चालू प्रमाण	चालू मालमत्ता	चालू देणी	1.27	1.33	-4.51	
कर्ज-इक्विटी प्रमाण	एकूण कर्ज	भागधारकांची इक्विटी	0.20	0.07	185.71	
कर्ज सेवा कव्हरेज प्रमाण	कर्ज सेवेसाठी उपलब्ध उत्पन्न	कर्ज सेवा	7.06	27.01	-73.86	
इक्विटीवरील परतावा	करानंतरचा नफा	सरासरी इक्विटी	2.93	2.14	36.92	
इन्व्हेंटरी उलाढाल प्रमाण (दिवसात)	विकलेल्या मालाची किंमत	सरासरी इन्व्हेंटरी	44	52	-15.38	
ऋणको उलाढाल प्रमाण (दिवसात)	निव्वळ उधारी विक्री	सरासरी व्यापार येणी	63	73	-13.70	
धनको उलाढाल प्रमाण (दिवसात)	निव्वळ उधारी खरेदी	सरासरी व्यापार देयके	79	129	-38.76	
निव्वळ भांडवल उलाढाल प्रमाण	विक्रीमधून महसूल	सरासरी खेळते भांडवल	7.52	6.81	10.43	
निव्वळ नफा प्रमाण	करानंतरचा नफा	विक्रीमधून महसूल	1.01	0.97	4.12	
गुंतवलेल्या भांडवलावर परतावा	व्याज आणि करापूर्वीचा नफा	गुंतवलेले भांडवल	4.34	3.21	35.20	
गुंतवणुकीवरील परतावा व्याज	मुदत ठेवींवर मुदत ठेवी	सरासरी	5.09	5.98	-14.88	

45) कंपनी सामाजिक दायित्व :

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 135 नुसार, पात्रतेचे निकष पूर्ण करणाऱ्या कंपनीने तिच्या लगतच्या मागील तीन वित्तीय वर्षांच्या सरासरी निव्वळ नफ्यापैकी किमान 2% रक्कम कंपनी सामाजिक दायित्व उपक्रमांवर खर्च करणे आवश्यक आहे. कंपनीने प्रस्तावित केलेली सीएसआर योजना प्रामुख्याने विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षणास प्रोत्साहन देणे, अनाथांचे पुनर्वसन, विशेष गरजा असलेली मुले, महिलांचे कौशल्य वृद्धिंगत करणे आणि स्थानिक क्षेत्र / समुदाय विकास यावर आधारित आहे.

नफा आणि तोटा पत्रकातील खर्चाच्या विविध शीर्षकांमध्ये समाविष्ट असलेला कंपनी सामाजिक दायित्व उपक्रमांवरील रोख खर्च शून्य (31 मार्च 2023 शून्य) आहे आणि भांडवली खर्चापोटी शून्य (31 मार्च 2023 शून्य) खर्च झाला आहे. सदर भांडवली खर्च हा कंपनी सामाजिक दायित्वाच्या उद्देशाने वापरल्या जाणाऱ्या मालमत्तेचे संपादन आणि मालकी मिळवण्यासाठी केला जातो.

अ. क्र.	तपशील	वित्तीय वर्ष 2022-23	वित्तीय वर्ष 2021-22
(अ)	वर्षाच्या सुरुवातीला खर्च न केलेली सीएसआर रक्कम	**248.34**	**314.66**
(ब)	कंपनीने खर्च करणे आवश्यक असलेली रक्कम	14.14	12.98
(क)	प्रत्यक्षात झालेला एकूण खर्च	0.00	79.30
(ड)	वर्षाच्या अखेरीस खर्च न झालेली रक्कम (मागील वर्षांच्या तुटीसह)	**262.48**	**248.34**

कंपनी सीएसआर खर्चासाठी क्षेत्रे निश्चित करण्याची प्रक्रिया करत आहे. तथापि, खर्च न केलेली रु. 262.48 लाख सीएसआर रक्कम कलम 135(5) आणि 135(6) च्या तरतुदींनुसार आवश्यक असलेल्या स्वतंत्र बँक खात्यात हस्तांतरित केलेली नाही.

46) लाभांश :

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षात, कंपनीने कोणताही लाभांश दिलेला नाही. वित्तीय वर्ष 2022-23 साठी, कंपनीने 38.50 लाख रुपयांचा लाभांश प्रस्तावित केला आहे.

47) इतर खुलासे:

अ) बेनामी मालमत्ता व्यवहार (प्रतिबंध) अधिनियम, 1988 आणि त्याखालील नियमांनुसार कोणतीही बेनामी मालमत्ता बाळगल्याबद्दल कंपनीविरुद्ध कोणतीही कार्यवाही सुरु केलेली नाही किंवा प्रलंबित नाही.

ब) कंपनीवर असे कोणतेही चार्जेस (बोजा) किंवा त्यांचे समाधान नाही, ज्यांची नोंदणी आरओसीकडे वैधानिक कालावधी संपल्यानंतरही करणे बाकी आहे.

क) कंपनीने वित्तीय वर्षात क्रिप्टो चलन किंवा व्हर्च्युअल चलनामध्ये कोणताही व्यापार किंवा गुंतवणूक केलेली नाही.

ड) आयकर अधिनियम, 1961 अंतर्गत कर निर्धारणादरम्यान (उदा. शोध, सर्वेक्षण किंवा इतर संबंधित तरतुदी) कंपनीकडे असा कोणताही व्यवहार नाही जो हिशोबाच्या वह्यांमध्ये नोंदवलेला नाही किंवा जो उत्पन्न म्हणून घोषित केला गेला आहे.

इ) कंपनीने कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 248 किंवा कंपनी कायदा, 1956 च्या कलम 560 अंतर्गत नोंदणी रद्द झालेल्या कंपन्यांशी कोणतेही व्यवहार केलेले नाहीत.

48) अंतिम लाभार्थी :

अ) कंपनीने कोणत्याही इतर व्यक्तीला किंवा संस्थेला, ज्यामध्ये परदेशी संस्थांचा ("मध्यस्थ") समावेश आहे, कोणताही निधी (कर्ज घेतलेला निधी किंवा शेअर प्रीमियम किंवा इतर कोणत्याही प्रकारचा निधी) आगाऊ रक्कम किंवा कर्ज म्हणून दिलेला नाही किंवा गुंतवलेला नाही, अशा कोणत्याही लेखी किंवा तोंडी समजातून की, तो मध्यस्थ कंपनीच्या वतीने किंवा कंपनीने ओळखलेल्या इतर कोणत्याही पक्षाला ("अंतिम लाभार्थी") कर्ज देईल किंवा त्यात गुंतवणूक करेल.

ब) कंपनीला कोणत्याही पक्षाकडून ("निधी पक्षाकडून") अशा समजातून कोणताही निधी मिळालेला नाही की, कंपनी प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे कंपनीच्या वतीने ओळखल्या जाणाऱ्या इतर व्यक्तींना किंवा संस्थांना ("अंतिम लाभार्थी") कर्ज देईल किंवा गुंतवणूक करेल किंवा अंतिम लाभार्थ्यांच्या वतीने कोणतीही हमी , सुरक्षा किंवा तत्सम काही प्रदान करेल.

49) मागील वर्षाचे आकडे चालू वर्षाच्या आकड्यांशी सुसंगत आणि तुलनात्मक करण्यासाठी आवश्यक असेल तेथे पुन्हा गटबद्ध आणि पुनर्वर्गीकृत करण्यात आले आहेत.

संचालक मंडळाच्या वतीने:

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी

(संचालक)

डॉ. मंगेश गोंदावले

(व्यवस्थापकीय संचालक)

सुजित पाटील

(महाव्यवस्थापक - वित्त व लेखा)

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

सोबत जोडलेल्या अहवालाप्रमाणे:

मे. एनबीएस अँड कंपनी

(सनदी लेखापाल)

कंपनीचा नोंदणी क्र. 110100W

राहुल जैन

(भागीदार)

सदस्यता क्र. 159635

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

परिशिष्ट I **आर्थिक वर्ष: 2022-23** **प्रमुख व्यवसाय विभाग प्रकटीकरण - स्वतंत्र** (रुपये लाखात)

	खते		कीटकनाशके		कृषी अभियांत्रिकी		पशुखाद्य		नोगा		अवर्गीकृत		एकूण	
	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष
महसूल														
बाह्य विक्री	50,345.94	38,726.04	11,222.93	6,683.99	432.89	278.91	209.59	182.67	444.63	403.76	-	-	62,655.98	46,275.37
इतर उत्पन्न	1,840.16	1,199.80	-	178.30	0.52	7.44	50.74	4.87	3.36	10.77	1,427.05	1,726.41	3,321.83	3,127.59
एकूण महसूल	**52,186.10**	**39,925.84**	**11,222.93**	**6,862.29**	**433.41**	**286.35**	**260.33**	**187.54**	**447.99**	**414.53**	**1,427.05**	**1,726.41**	**65,977.81**	**49,402.96**
खर्च														
महसूल खर्च	57,242.57	33,269.76	9,537.99	5,355.33	386.29	267.15	249.98	161.88	549.06	416.87	-	-	67,965.89	39,470.99
कर्मचारी लाभ खर्च	1,767.58	1,947.13	394.02	350.60	15.20	14.63	7.36	9.58	15.61	21.18	-	-	2,199.77	2,343.12
घसारा	31.99	33.26	-	-	1.90	3.50	4.39	4.39	15.48	15.41	-	-	53.76	56.56
स्टॉक मधील बदल	(6,865.11)	4,919.21	(27.39)	33.86	24.23	9.32	(1.73)	(6.76)	21.26	(69.32)	-	-	(6,848.74)	4,886.31
एकूण खर्च	**52,177.03**	**40,169.36**	**9,904.62**	**5,739.79**	**427.62**	**294.60**	**260.00**	**169.09**	**601.41**	**384.14**	**-**	**-**	**63,370.68**	**46,756.98**
परिणाम														
विभाग परिणाम	9.07	(243.52)	1,318.31	1,122.50	5.79	(8.25)	0.33	18.45	(153.42)	30.39	-	-	1,180.08	919.57
वजा: अवर्गीकृत खर्च	-	-	-	-	-	-	-		-	-	1,647.95	1,946.04	1,647.95	1,946.04
कार्यरत नफा/(तोटा)	9.07	(243.52)	1,318.31	1,122.50	5.79	(8.25)	0.33	18.45	(153.42)	30.39	(220.90)	(219.63)	959.18	699.94
करपूर्व नफा/(तोटा)	9.07	(243.52)	1,318.31	1,122.50	5.79	(8.25)	0.33	18.45	(153.42)	30.39	(220.90)	(219.63)	959.18	699.94
आयकराची तरतूद	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	327.00	250.00	327.00	250.00
निव्वळ नफा/(तोटा)	**9.07**	**(243.52)**	**1,318.31**	**1,122.50**	**5.79**	**(8.25)**	**0.33**	**18.45**	**(153.42)**	**30.39**	**(547.90)**	**(469.63)**	**632.18**	**449.94**
इतर माहिती														
विभाग मालमत्ता	16,938.01	8,821.79	5,190.51	2,789.72	2,659.09	2,733.82	310.35	275.12	761.60	705.54	33,299.71	35,663.20	59,159.27	50,989.19
विभाग दायित्वे	11,291.91	8,774.34	5,459.90	2,524.11	5,725.70	5,548.57	84.13	94.13	247.80	200.88	14,448.29	12,560.91	37,257.73	29,702.94
भांडवली खर्च	102.41	169.60	-	-	-	-	-	-	43.48	8.19	54.49	33.23	200.38	211.02
घसारा	31.99	33.26	-	-	1.90	3.50	4.39	4.39	15.48	15.41	59.78	49.68	113.54	106.24

एकत्रित लेखापरीक्षकाचा अहवाल

प्रति,

सदस्य,

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

एकत्रित वित्तीय विवरणांवरील अहवाल

पात्र मत :

आम्ही महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित आणि तिची उपकंपनी ज्यांचा एकत्रित उल्लेख गट असा केला आहे यांच्या सोबत जोडलेल्या एकत्रित वित्तीय विवरणांचे लेखापरीक्षण केले आहे. यामध्ये 31 मार्च 2023 रोजीचा एकत्रित ताळेबंद, त्या तारखेला संपलेल्या वर्षाचा एकत्रित नफा आणि तोटा पत्रक आणि एकत्रित रोख प्रवाह पत्रक, तसेच महत्त्वपूर्ण लेखा धोरणांचा सारांश आणि इतर स्पष्टीकरणात्मक माहिती यांचा समावेश आहे. याला एकत्रित वित्तीय विवरण असे संबोधले आहे.

आमच्या मते आणि आम्हाला मिळालेल्या सर्वोत्तम माहितीनुसार तसेच आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार, मर्यादित मताचा आधार या परिच्छेदामधील 1 ते 12 मध्ये वर्णन केलेल्या बाबींचे संभाव्य परिणाम वगळता, वरील एकत्रित वित्तीय विवरण कंपनी कायदा 2013 द्वारे आवश्यक असलेली माहिती योग्य प्रकारे देतात. तसेच भारतातील सामान्यतः स्वीकारल्या जाणाऱ्या लेखा तत्त्वांनुसार कंपनीच्या 31 मार्च 2023 रोजीच्या वित्तीय स्थितीचे, नफ्याचे आणि त्या तारखेला संपलेल्या वर्षाच्या रोख प्रवाहाचे सत्य आणि न्याय्य चित्र सादर करतात.

पात्र मताचा आधार

1. मालमत्तेचे नुकसान यावरील लेखा मानक 28 नुसार, होल्डिंग कंपनीने विहित केलेल्या पद्धतीनुसार स्थिर मालमत्तेचे नुकसान निश्चित करणे आवश्यक आहे. तथापि, होल्डिंग कंपनीच्या व्यवस्थापनाने एकत्रित वित्तीय विवरणातील टिपण क्रमांक 40 मध्ये नमूद केल्यानुसार अशी कोणतीही चाचणी केलेली नाही. लेखा मानक 28 नुसार स्थिर मालमत्तेच्या नुकसानासाठी कोणतेही काम उपलब्ध नसल्यामुळे, एकत्रित वित्तीय निकालांवर होणाऱ्या संभाव्य परिणामाचा अंदाज लावता येत नाही. 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या लेखापरीक्षण अहवालातही या बाबीबाबत मर्यादित मत व्यक्त करण्यात आले होते.
2. कंपनीने स्थगित कर मालमत्ता किंवा दायित्वे निश्चित केलेली नाहीत आणि त्यांची हिशोबात नोंद केलेली नाही. हे लेखा मानक 22 उत्पन्नावरील करांचे लेखांकन याचे उल्लंघन आहे.
3. एकत्रित वित्तीय विवरणातील टिपण क्रमांक 30 (a) मध्ये नमूद केल्यानुसार, ॲलायन्स ॲग्रो इंडिया लिमिटेड मधील 386.20 लाख रुपयांच्या 14% संचयी प्रतिदेय पसंती शेअर्सच्या गुंतवणुकीसाठी तरतूद केलेली नाही. आमच्या मते, 31 मार्च 2023 पर्यंत या गुंतवणुकीच्या वसुलीबद्दल मोठी अनिश्चितता आहे. याचा गुंतवणुकीवर आणि वर्षाच्या नफ्यावर होणारा परिणाम आम्ही निश्चित करू शकत नाही.
4. होल्डिंग कंपनीच्या अभियांत्रिकी विभागाचे राज्य सरकारकडून येणे असलेल्या अनुदानाच्या शिलकीचे मेळ आणि पुष्टीकरण प्रलंबित आहे. यामुळे होणाऱ्या संभाव्य समायोजनाचा परिणाम निश्चित करता येत नाही. (संदर्भ टीप 16(3))
5. 31 मार्च 2023 पर्यंत कंपनीने सहाव्या आणि सातव्या वेतन आयोगाच्या थकबाकीसाठी रु. 2,520.96 लाखांची तरतूद केली आहे, जी मेळ आणि समायोजनाच्या अधीन आहे. हा मेळ प्रलंबित असल्याने, याच्या अचूकतेबद्दल आणि नफा-तोटा किंवा मालमत्ता-दायित्वांवरील प्रभावाबद्दल आम्ही भाष्य करू शकत नाही. (संदर्भ टीप क्र. 1)

6. ग्राहकांकडून मिळालेल्या ठेवी, पुरवठादार, कंत्राटदार आणि इतर संबंधित पक्ष यांच्या ठेवींच्या शिल्लक रकमा, व्यापारी देणी, विविध योजनांसाठीचे आगाऊ निधी, असमायोजित अनुदान, ग्राहकांकडून मिळालेली आगाऊ रक्कम, विविध योजनांवर देय असलेले व्याज, इतर देय व्याज, सुरक्षा अनामत रक्कम, व्यापारी येणी, रोख किंवा वस्तू स्वरूपात येणी असलेली आगाऊ रक्कम आणि होल्डिंग कंपनीचे कर्ज व आगाऊ रकमा यांचे मेळ घालणे किंवा पुष्टीकरण होणे बाकी आहे. परिणामी, या संदर्भात करावे लागणारे आवश्यक समायोजन आणि त्याचा होणारा संभाव्य परिणाम सध्या निश्चित करता येत नाही, त्यामुळे त्याबद्दल कोणतेही भाष्य करता येणार नाही. (संदर्भ टीप 4, 7, 8, 13, 14, 16 आणि 18).

7. कर्जदारांनी कापलेला रु. 76.75 लाखांचा टीडीएस मागील वर्षांशी संबंधित असून तो होल्डिंग कंपनीच्या पुस्तकात देय म्हणून दिसत आहे. याचे व्यापारी येणीमध्ये समायोजन केलेले नाही, ज्यामुळे संशयास्पद कर्जासाठी जास्त तरतूद के:ली गेली आहे, ज्याचे प्रमाण निश्चित केलेले नाही. (संदर्भ टीप 16(4))

8. पुरवठादारांकडून खतांच्या मोठ्या प्रमाणात खरेदीवर मिळणारी सूट होल्डिंग कंपनीने पेमेंट केल्यावरच हिशोबात नोंदवली आहे. परिणामी, मालाची किंमत आणि धनको यांची रक्कम जास्त दाखवली गेली आहे आणि नफा कमी दाखवला गेला आहे. यामुळे जमा आधारित लेखांकन या संकल्पनेचा भंग झाला आहे.

9. एकत्रित वित्तीय विवरणातील टिपण क्रमांक 32 नुसार, होल्डिंग कंपनीला विविध योजनांसाठी सरकारकडून रु. 2014.94 लाख मिळाले आहेत ज्यावर वार्षिक 6.5% व्याज देय आहे. तसेच, 2010-11 ते 2016-17 या काळात विविध योजनांमध्ये कृषि निविष्ठा पुरवल्याबद्दल कंपनीला सरकारकडून रु. 5528.30 लाख मिळालेले नाहीत. हा मेळ प्रलंबित असल्यामुळे, होल्डिंग कंपनीने 2016-17 पासून देय व्याजाची तरतूद केलेली नाही, परिणामी नफा जास्त आणि दायित्वे कमी दिसत आहेत.

10. व्यापारी येणी, व्यापारी देणी, ग्राहकांकडून मिळालेले आगाऊ पैसे, पुरवठादारांना दिलेले आगाऊ पैसे, मिळालेल्या आणि दिलेल्या ठेवी आणि विविध सरकारी योजनांच्या येणी-देणी यांची अचूक वयोमर्यादा उपलब्ध नसल्यामुळे, आम्ही कंपनी कायदा 2013 च्या सुधारित अनुसूची III नुसार त्यांच्या मूल्यावर भाष्य करू शकत नाही.

11. होल्डिंग कंपनीच्या टीडीएस, सेवा कर आणि जीएसटीच्या तरतुदींच्या पालनाबाबत विविध खात्यांच्या मेळातून निर्माण होणारा संभाव्य वित्तीय परिणाम निश्चित झालेला नाही.

12. उपकंपनीच्या लेखापरीक्षकांनी अहवाल दिला आहे की, जीएसटी पोर्टलवरील आयटीसी आणि रोख खाते आणि उपकंपनीच्या वित्तीय नोंदींमधील आयटीसी यामध्ये रु. 1,72 लाख फरक आहे. यामुळे कंपनीने नफा आणि आयटीसी येणी रु. 1,72 लाख जास्त दाखवली आहे.

वरील सर्व बाबींचा 31 मार्च 2023 रोजीच्या एकत्रित नफा आणि तोटा पत्रक आणि एकत्रित ताळेबंदावर होणारा एकूण परिणाम निश्चित करता येत नाही आणि त्यावर भाष्य करता येत नाही.

मुद्द्यांवर विशेष भर :

आम्ही एकत्रित वित्तीय विवरणांमधील खालील टिपणांकडे लक्ष वेधून इच्छितो, ज्यामध्ये खालील बाबींचा समावेश आहे:

1. होल्डिंग कंपनीला विविध योजनांसाठी महाराष्ट्र शासन आणि केंद्र सरकारकडून मिळालेली रु. 2014.94 लाख (मागील वर्षी रु. 2014.94 लाख) आगाऊ रक्कम पुष्टीकरण आणि मेळ मिळण्याच्या अधीन आहे तसेच सरकारी विभागाकडून होणाऱ्या लेखापरीक्षणाच्या अधीन आहे. (टिप क्र. 8)

2. काही योजनांतर्गत मिळालेल्या रकमेच्या तुलनेत होल्डिंग कंपनीने केलेला रु. 4.62 लाख (मागील वर्षी रु. 4.62 लाख) जादा खर्च संबंधित सरकारी विभागांच्या मंजुरीच्या अधीन आहे.

3. किरकोळ धनको, किरकोळ ऋणको, कर्जे आणि आगाऊ रकमा, तसेच होल्डिंग कंपनीने सरकारला देय असलेली किंवा सरकारकडून येणे असलेली रक्कम यांमधील जमा-नावे शिल्लक पुष्टीकरण आणि मेळ मिळण्याच्या अधीन आहे. (टिप क्र. 37)

4. होल्डिंग कंपनीच्या कर्मचाऱ्यांच्या सानुग्रह अनुदानासाठी वित्तीय वर्ष 2013-14 मधील रु. 147.47 लाख आणि वित्तीय वर्ष 2014-15 मधील रु. 134.48 लाख यांची केलेली तरतूद राज्य सरकारच्या मंजुरीच्या अधीन आहे.

5. मार्गात असलेले रकमांमध्ये मागील सहा वर्षांपासून रु. 2.94 लाख (मागील वर्षी रु. 2.94 लाख) समावेश आहे, ज्याचा शोध घेण्यासाठी होल्डिंग कंपनीकडून कोणतेही प्रयत्न केलेले नाहीत.

6. होल्डिंग कंपनीच्या ऋणको शिलकीमध्ये रु. 3,301.00 लाख नावे शिल्लक दिसत आहे, ज्यामध्ये या वर्षात कोणताही व्यवहार झालेला नाही आणि ऋणको कडून येणे असलेल्या या रकमेची वयोमर्यादा तपशील दिलेला नाही.

7. होल्डिंग कंपनीने वित्तीय वर्ष 2022-23 (कर निर्धारण वर्ष 2023-24) चे आयकर विवरण पत्र 31 ऑक्टोबर 2023 रोजी दाखल केला आहे. आयकर पोर्टलवर अपलोड केलेला ताळेबंद आणि नफा-तोटा पत्रक हे अलेखापरीक्षित वित्तीय विवरणांवर आधारित आहे, त्यामुळे कर निर्धारणाच्या भविष्यातील दायित्वाचा अंदाज लावता येत नाही.

8. आम्ही या वस्तुस्थितीकडे लक्ष वेधतो की, सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांमध्ये असलेल्या कंपनीच्या बँक शिलकीबाबत आम्ही बँकांकडून थेट पुष्टीकरण मागवले होते. बँकांकडून अशी पुष्टीकरणे मिळणे प्रलंबित असताना, आम्ही कंपनीने उपलब्ध करुन दिलेली बँक स्टेटमेंट आणि बँक मेळ पत्रके तपासली आहेत. केलेल्या प्रक्रियेच्या आधारे, आम्ही या शिलकीच्या अचूकतेबद्दल समाधानी आहोत. या बाबीमुळे आमच्या मतात कोणताही बदल झालेला नाही.

वरील बाबींमुळे आमच्या मतात कोणताही बदल झालेला नाही.

मुख्य लेखापरीक्षण मुद्दे :

आमच्या व्यावसायिक निर्णयानुसार, 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वित्तीय वर्षाच्या एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणामध्ये जे मुद्दे सर्वात महत्त्वाचे होते, त्यांना मुख्य लेखापरीक्षण मुद्दे असे म्हटले आहे. हे मुद्दे एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या संपूर्ण लेखापरीक्षणाच्या संदर्भात आणि त्यावर आमचे मत तयार करताना विचारात घेतले आहेत. आम्ही या मुद्यांवर कोणतेही स्वतंत्र मत प्रदान करत नाही. खालील प्रत्येक मुद्यासाठी, आमच्या लेखापरीक्षणाने त्या मुद्याचे निराकरण कसे केले याचे वर्णन त्या संदर्भात दिले आहे.

आमच्या अहवालात कळवण्यासाठी खाली वर्णन केलेले मुद्दे आम्ही मुख्य लेखापरीक्षण मुद्दे म्हणून निर्धारित केले आहेत. आम्ही आमच्या अहवालातील एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणासाठी लेखापरीक्षकाची जबाबदारी या विभागात वर्णन केलेल्या जबाबदाऱ्या पूर्ण केल्या आहेत. त्यानुसार, आमच्या लेखापरीक्षणात एकत्रित वित्तीय विवरणांमधील चुकीच्या सादरीकरणाच्या जोखमीचे मूल्यांकन करुन त्यास प्रतिसाद देण्यासाठी तयार केलेल्या प्रक्रियांचा समावेश होता. खालील मुद्यांचे निराकरण करण्यासाठी केलेल्या प्रक्रियांसह आमच्या लेखापरीक्षण प्रक्रियेचे निकाल, सोबतच्या एकत्रित वित्तीय विवरणांवरील आमच्या लेखापरीक्षण मताचा आधार प्रदान करतात.

तपशील	लेखापरीक्षण प्रक्रिया
होल्डिंग कंपनीने स्वतंत्र वित्तीय विवरणांमधील टिपण क्रमांक 27 मध्ये प्रामुख्याने प्रलंबित खटले आणि दाव्यांमुळे उद्भवणारी काही आकस्मिक दायित्वे स्पष्ट केली आहेत. अशा दायित्वांच्या मूल्यांकनासाठी लागू असलेले कायदे, नियम आणि निकालांच्या संभाव्यतेचा अर्थ लावण्यासाठी व्यवस्थापनाच्या महत्त्वपूर्ण निर्णयाची तसेच कायदेशीर सल्ल्याची आवश्यकता असते. या प्रकरणांमध्ये समाविष्ट असलेली मोठी रक्कम आणि संसाधने खर्च होण्याची शक्यता तपासण्यासाठी आवश्यक असलेला उच्च स्तरावरील निर्णय विचारात घेता, हे क्षेत्र मुख्य लेखापरीक्षण मुद्दा म्हणून मानले गेले आहे.	आमच्या लेखापरीक्षण प्रक्रियेमध्ये खालील बाबींचा समावेश होता, परंतु त्या इतक्याच मर्यादित नव्हत्या: * आकस्मिक दायित्वे ओळखण्यासाठी आणि त्यांचे मूल्यांकन करण्यासाठी व्यवस्थापनाद्वारे राबवल्या जाणाऱ्या प्रक्रियेची माहिती घेतली. * अशा दायित्वांचे मूल्यांकन आणि प्रकटीकरण यांच्याशी संबंधित नियंत्रणांच्या आराखड्याचे मूल्यमापन केले आणि त्यांच्या कार्यक्षमतेची चाचणी घेतली. * व्यवस्थापनाशी महत्त्वपूर्ण खटले आणि दाव्यांबाबत चर्चा केली आणि जेथे लागू असेल तेथे कंपनीच्या बाह्य कायदेशीर सल्लागारांकडून पुष्टीकरण मिळवले. * निकालांची शक्यता आणि संभाव्य वित्तीय प्रभावाच्या अंदाजाबाबत व्यवस्थापनाने केलेल्या मूल्यांकनाची कायदेशीर मते आणि इतर उपलब्ध पुराव्यांच्या संदर्भात तपासणी केली. * AS 29 "तरतुदी, आकस्मिक दायित्वे आणि आकस्मिक मालमत्ता" नुसार एकत्रित वित्तीय विवरणांमधील प्रकटीकरणांची पर्याप्तता आणि योग्यतेची पडताळणी केली. वरील प्रक्रियेच्या आधारे, आम्हाला संपूर्ण वित्तीय विवरणांच्या संदर्भात आकस्मिक दायित्वांचे व्यवस्थापनाने केलेले मूल्यांकन आणि संबंधित प्रकटीकरणे वाजवी आणि पुरेशी आढळली.

इतर माहिती

होल्डिंग कंपनीचे व्यवस्थापन आणि संचालक मंडळ हे इतर माहितीसाठी जबाबदार आहेत. इतर माहितीमध्ये कंपनीच्या वार्षिक अहवालात समाविष्ट असलेल्या माहितीचा समावेश होतो, परंतु त्यामध्ये एकत्रित वित्तीय विवरण आणि त्यावरील आमच्या लेखापरीक्षकांचा अहवाल समाविष्ट नाही.

एकत्रित वित्तीय विवरणांवरील आमचे मत इतर माहितीचा समावेश करत नाही आणि आम्ही त्यावर कोणत्याही प्रकारचे आश्वासन किंवा निष्कर्ष व्यक्त करत नाही. एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या आमच्या लेखापरीक्षणाशी संबंधित, आमची जबाबदारी ही इतर माहिती वाचणे आणि तसे करताना, ती माहिती एकत्रित वित्तीय विवरणांशी किंवा लेखापरीक्षणादरम्यान आम्हाला मिळालेल्या ज्ञानाशी विसंगत आहे का किंवा त्यामध्ये इतर कोणत्याही प्रकारे मोठे चुकीचे सादरीकरण आहे का, याचा विचार करणे ही आहे. आम्ही केलेल्या कामाच्या आधारे, जर आम्हाला असे आढळले की या इतर माहितीमध्ये मोठे चुकीचे सादरीकरण आहे, तर आम्हाला त्या तथ्याचा अहवाल देणे आवश्यक आहे. या संदर्भात आम्हाला कळवण्यासारखे काहीही नाही.

एकत्रित वित्तीय विवरणांसाठी व्यवस्थापनाची जबाबदारी

होल्डिंग कंपनीचे व्यवस्थापन आणि संचालक मंडळ हे कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 134(5) मध्ये नमूद केलेल्या बाबींसाठी जबाबदार आहेत. यामध्ये भारतातील सामान्यतः स्वीकारल्या जाणाऱ्या लेखा तत्त्वांनुसार आणि कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 133 सह वाचल्या जाणाऱ्या नियम 7 नुसार विहित केलेल्या लेखा मानकांनुसार कंपनीच्या वित्तीय स्थितीचे, नफ्याचे आणि रोख प्रवाहाचे सत्य आणि न्याय्य चित्र सादर करणाऱ्या एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या तयारीचा समावेश होतो.

या जबाबदारीमध्ये कंपनीच्या मालमत्तेचे संरक्षण करण्यासाठी आणि फसवणूक व इतर अनियमितता रोखण्यासाठी आणि शोधण्यासाठी कायद्याच्या तरतुदींनुसार पुरेसे लेखा रेकॉर्ड ठेवणे; योग्य लेखा धोरणांची निवड आणि अवलंब करणे; वाजवी आणि विवेकपुर्ण निर्णय आणि अंदाज घेणे; तसेच अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांचा आराखडा तयार करणे, त्यांची अंमलबजावणी आणि देखभाल करणे यांचा समावेश होतो. ही नियंत्रणे लेखा रेकॉर्डची अचूकता आणि पूर्णता सुनिश्चित करण्यासाठी प्रभावीपणे कार्यरत असणे आवश्यक आहे, जेणेकरुन एकत्रित वित्तीय विवरण सत्य आणि न्याय्य चित्र सादर करतील आणि फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे उद्भवणाऱ्या कोणत्याही मोठ्या चुकीच्या सादरीकरणापासून मुक्त राहतील.

एकत्रित वित्तीय विवरण तयार करताना, व्यवस्थापन आणि संचालक मंडळ हे कंपनी कार्यरत राहण्याची क्षमता तपासण्यासाठी, आवश्यकतेनुसार संबंधित बाबी उघड करण्यासाठी आणि जोपर्यंत व्यवस्थापनाचा कंपनी बंद करण्याचा किंवा कामकाज थांबवण्याचा हेतू नसेल, तोपर्यंत लेखांकनाचा हाच आधार वापरण्यासाठी जबाबदार आहेत.

संचालक मंडळ कंपनीच्या वित्तीय अहवाल प्रक्रियेच्या देखरेखीसाठी देखील जबाबदार आहे.

एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणासाठी लेखापरीक्षकाची जबाबदारी

आमची उद्दिष्टे ही एकत्रित वित्तीय विवरणं एकूणच फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे उद्भवणाऱ्या कोणत्याही मोठ्या चुकीच्या सादरीकरणापासून मुक्त आहेत की नाही, याबाबत वाजवी खात्री मिळवणे आणि आमचे मत समाविष्ट असलेला लेखापरीक्षकाचा अहवाल जारी करणे ही आहेत. वाजवी खात्री ही खात्रीची उच्च पातळी आहे, परंतु अशी हमी नाही की लेखापरीक्षण मानकांनुसार (SAs) केलेले लेखापरीक्षण नेहमीच मोठे चुकीचे सादरीकरण शोधून काढेल. चुकीची सादरीकरणे फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे उद्भवू शकतात आणि जर ती स्वतंत्रपणे किंवा एकत्रितपणे, या एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या आधारावर वापरकर्त्यांनी घेतलेल्या वित्तीय निर्णयांवर परिणाम करू शकतात अशी अपेक्षा असेल, तर त्यांना महत्त्वपूर्ण मानले जाते. लेखापरीक्षण मानकांनुसार केलेल्या लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून, आम्ही संपूर्ण लेखापरीक्षण प्रक्रियेदरम्यान व्यावसायिक निर्णय घेतो आणि व्यावसायिक संशयास्पदता राखतो. आम्ही खालील बाबी देखील करतो:

* एकत्रित वित्तीय विवरणांमधील फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे उद्भवणाऱ्या मोठ्या चुकीच्या सादरीकरणाच्या जोखमी ओळखून त्यांचे मूल्यांकन करणे, त्या जोखमींना प्रतिसाद देतील अशा लेखापरीक्षण प्रक्रियांची आखणी आणि अंमलबजावणी करणे आणि आमच्या मतासाठी आधार प्रदान करेल असा पुरेसा आणि योग्य लेखापरीक्षण पुरावा मिळवणे. त्रुटीपेक्षा फसवणुकीमुळे उद्भवलेले मोठे चुकीचे सादरीकरण न ओळखले जाण्याची जोखीम जास्त असते, कारण फसवणुकीमध्ये संगनमत, बनावटगिरी, हेतुपुरस्सर वगळणे, चुकीचे सादरीकरण किंवा अंतर्गत नियंत्रणांचे उल्लंघन यांचा समावेश असू शकतो.
* परिस्थितीनुसार योग्य अशा लेखापरीक्षण प्रक्रिया तयार करण्यासाठी, लेखापरीक्षणाशी संबंधित अंतर्गत नियंत्रणांची माहिती मिळवणे. कायद्याच्या कलम 143(3)(i) नुसार, कंपनीकडे वित्तीय विवरणांच्या संदर्भात पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे आहेत की नाही आणि अशा नियंत्रणांच्या कार्यक्षमतेवर आमचे मत व्यक्त करण्यासाठी देखील आम्ही जबाबदार आहोत.
* वापरलेल्या लेखा धोरणांच्या योग्यतेचे आणि व्यवस्थापनाने केलेल्या लेखा अंदाजांच्या व संबंधित प्रकटीकरणांच्या वाजवीपणाचे मूल्यमापन करणे.
* व्यवस्थापनाने लेखांकनासाठी वापरलेल्या 'चालू राहण्याची क्षमता' या आधाराच्या योग्यतेबाबत निष्कर्ष काढणे आणि मिळालेल्या लेखापरीक्षण पुराव्याच्या आधारे, कंपनीच्या चालू राहण्याच्या क्षमतेवर मोठा संशय निर्माण होईल अशी एखादी महत्त्वपूर्ण अनिश्चितता किंवा परिस्थिती अस्तित्वात आहे का, हे तपासणे. जर आम्हाला अशी महत्त्वपूर्ण अनिश्चितता आढळली, तर आम्हाला आमच्या लेखापरीक्षण अहवालात एकत्रित वित्तीय विवरणांमधील संबंधित प्रकटीकरणांकडे लक्ष वेधणे आवश्यक आहे, किंवा जर अशी प्रकटीकरणे अपुरी असतील, तर आमच्या मतात बदल करणे आवश्यक आहे. आमचे निष्कर्ष हे आमच्या लेखापरीक्षण अहवालाच्या तारखेपर्यंत मिळालेल्या पुराव्यांवर आधारित आहेत. तथापि, भविष्यातील घटना किंवा परिस्थितीमुळे कंपनीची चालू राहण्याची क्षमता संपुष्टात येऊ शकते.
* प्रकटीकरणांसह एकत्रित वित्तीय विवरणांचे एकंदर सादरीकरण, संरचना आणि मजकूर याचे मूल्यमापन करणे आणि एकत्रित वित्तीय विवरणे मूळ व्यवहार आणि घटनांचे न्याय्य सादरीकरण होईल अशा पद्धतीने प्रतिनिधित्व करतात की नाही, हे तपासणे.

  आम्ही प्रशासकीय जबाबदारी असलेल्या व्यक्तींशी लेखापरीक्षणाची नियोजित व्याप्ती, वेळ आणि लेखापरीक्षणादरम्यान आढळलेले महत्त्वपूर्ण निष्कर्ष, ज्यामध्ये आम्हाला आढळलेल्या अंतर्गत नियंत्रणातील महत्त्वपूर्ण त्रुटींचा समावेश आहे, यावर संवाद साधतो. आम्ही प्रशासकीय जबाबदारी असलेल्या व्यक्तींना असे विधान देखील देतो की, आम्ही स्वातंत्र्याबाबतच्या संबंधित नैतिक गरजांचे पालन केले आहे आणि त्यांच्याशी असे सर्व संबंध आणि इतर बाबींवर संवाद साधतो ज्यांचा आमच्या स्वातंत्र्यावर परिणाम होऊ शकतो, आणि जेथे लागू असेल तेथे संबंधित सुरक्षा उपायांबाबत कळवतो.

  प्रशासकीय जबाबदारी असलेल्या व्यक्तींशी केलेल्या संवादातून आम्ही अशा बाबी निर्धारित करतो ज्या चालू कालावधीच्या एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणात सर्वात महत्त्वाच्या होत्या आणि म्हणूनच त्या मुख्य लेखापरीक्षण मुद्दे आहेत. जोपर्यंत कायदा किंवा नियमावली अशा बाबींचे सार्वजनिक प्रकटीकरण करण्यास मनाई करत नाही किंवा अत्यंत दुर्मिळ परिस्थितीत, जेव्हा आम्ही असे निर्धारित करतो की एखादा मुद्दा आमच्या अहवालात कळवू नये कारण तसे केल्याने होणारे विपरीत परिणाम हे अशा संवादातून मिळणाऱ्या सार्वजनिक हिताच्या फायद्यांपेक्षा जास्त असतील, तोपर्यंत आम्ही आमच्या लेखापरीक्षण अहवालात या बाबींचे वर्णन करतो.

इतर कायदेशीर आणि नियामक गरजांवरील अहवाल :

1. होल्डिंग कंपनीने वर्षाभरात संचालक मंडळाच्या चार सभा घेतल्या आहेत, ज्याद्वारे विहित केलेली किमान संख्या पूर्ण झाली आहे. तथापि, दोन सलग सभांमधील अंतर 120 दिवसांपेक्षा जास्त झाले आहे, परिणामी कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 173(1) चे उल्लंघन झाले आहे.
2. भारत सरकारच्या केंद्र सरकारने कायद्याच्या कलम 143 च्या उप-कलम (11) नुसार जारी केलेल्या कंपन्या (लेखापरीक्षकाचा अहवाल) आदेश 2020 नुसार आवश्यक असल्याप्रमाणे, आमच्या लेखापरीक्षणावर आधारित आणि भारतात नोंदणीकृत

असलेल्या उपकंपनीच्या स्वतंत्र आर्थिक विवरणांवरील आणि इतर आर्थिक माहितीवरील इतर लेखापरीक्षकांच्या अहवालाचा विचार करता, सदर आदेशाच्या परिच्छेद 3(xxi) मध्ये नमूद केल्यानुसार अहवाल देण्यासारखी कोणतीही बाब नाही. होल्डिंग कंपनीची भारतात नोंदणीकृत असलेली कोणतीही सहयोगी कंपनी नाही आणि तिचे भारतात नोंदणीकृत असलेल्या कोणत्याही संस्थेवर संयुक्त नियंत्रण नाही.

3. कायद्याच्या कलम 143(3) नुसार आवश्यक असल्याप्रमाणे, आम्ही असा अहवाल देतो की:

a) आमच्या माहिती आणि विश्वासाप्रमाणे, आमच्या लेखापरीक्षणाच्या हेतूसाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती आणि स्पष्टीकरणे आम्ही मागवली आणि प्राप्त केली आहेत.

b) आमच्या मते, कायद्याने आवश्यक केल्याप्रमाणे हिशोबाची योग्य पुस्तके होल्डिंग कंपनीने ठेवली आहेत, असे त्या पुस्तकांच्या आमच्या परीक्षणावरून दिसून येते आणि ज्या शाखांना आम्ही भेट दिली नाही त्यांच्याकडून लेखापरीक्षणाच्या हेतूसाठी पुरेसे परतावे प्राप्त झाले आहेत.

c) या अहवालाशी संबंधित एकत्रित ताळेबंद, एकत्रित नफा आणि तोटा पत्रक आणि एकत्रित रोख प्रवाह पत्रक हे हिशोबाच्या पुस्तकांशी आणि आम्ही भेट न दिलेल्या शाखा किंवा युनिट्सकडून प्राप्त झालेल्या परताव्यांशी सुसंगत आहेत.

d) मर्यादित मताचा आधार या परिच्छेदामधील 1 ते 12 मध्ये वर्णन केलेल्या बाबींचे परिणाम वगळता, आमच्या मते, उपरोक्त एकत्रित वित्तीय विवरणे कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 133 सह वाचल्या जाणाऱ्या नियम 7 नुसार विहित केलेल्या लेखा मानकांचे पालन करतात.

e) कंपनी ही एक सरकारी कंपनी असल्याने कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 164 (2) च्या तरतुदी कंपनीला लागू होत नाहीत.

f) कंपनीच्या वित्तीय विवरणांच्या संदर्भात अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांची पर्याप्तता आणि अशा नियंत्रणांच्या कार्यक्षमतेबाबत, आमचा स्वतंत्र अहवाल "परिशिष्ट A" पहा.

g) सुधारित कायद्याच्या कलम 197(16) नुसार लेखापरीक्षकाच्या अहवालात समाविष्ट करावयाच्या इतर बाबींच्या संदर्भात, आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने वर्षाभरात तिच्या संचालकांना दिलेले मानधन कलम 197 च्या तरतुदींनुसार आहे.

h) कंपनी नियम 2014 च्या नियम 11 नुसार लेखापरीक्षकाच्या अहवालात समाविष्ट करावयाच्या इतर बाबींच्या संदर्भात, आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार:

i. होल्डिंग कंपनीने 31 मार्च 2023 पर्यंतच्या प्रलंबित खटल्यांचा त्यांच्या वित्तीय स्थितीवर होणारा परिणाम एकत्रित वित्तीय विवरणात स्पष्ट केला आहे - वित्तीय विवरणांमधील टिपण क्रमांक 28 पहा.

ii. होल्डिंग कंपनीचे कोणतेही दीर्घकालीन करार नव्हते, ज्यामध्ये डेरिव्हेटिव्ह करारांचा समावेश आहे, ज्यासाठी कोणतेही महत्त्वपूर्ण अपेक्षित नुकसान होईल.

iii. होल्डिंग कंपनीकडे अशी कोणतीही रक्कम नव्हती जी गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधीकडे वर्ग करणे आवश्यक होते.

iv. a. होल्डिंग कंपनीच्या व्यवस्थापनाने असे प्रतिपादन केले आहे की, त्यांच्या सर्वोत्तम माहिती आणि विश्वासाप्रमाणे, एकत्रित वित्तीय विवरणांमधील टिपण क्रमांक 49 (a) मध्ये स्पष्ट केल्यानुसार, कंपनीने कोणत्याही व्यक्तीला किंवा संस्थेला, ज्यामध्ये परदेशी संस्थांचा समावेश आहे, कोणताही निधी आगाऊ किंवा कर्ज म्हणून दिलेला नाही किंवा गुंतवलेला नाही. हे या समजुतीने दिलेले नाहीत की ती मध्यस्थ संस्था प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे होल्डिंग कंपनीने किंवा त्यांच्या वतीने ओळखल्या गेलेल्या इतर व्यक्ती किंवा संस्थांना कर्ज देईल किंवा गुंतवणूक करेल किंवा त्यांच्या वतीने कोणतीही हमी किंवा सुरक्षा प्रदान करेल.

b. होल्डिंग कंपनीच्या व्यवस्थापनाने असे प्रतिपादन केले आहे की, त्यांच्या सर्वोत्तम माहिती आणि विश्वासाप्रमाणे, एकत्रित वित्तीय विवरणांमधील टिपण क्रमांक 49 (b) मध्ये स्पष्ट केल्यानुसार, कंपनीला कोणत्याही व्यक्तीकडून किंवा संस्थेकडून कोणताही निधी प्राप्त झालेला नाही. हे या समजुतीने घेतलेले नाहीत की कंपनी प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे निधी देणाऱ्या पक्षाने ओळखल्या गेलेल्या इतर व्यक्ती किंवा संस्थांना कर्ज देईल किंवा गुंतवणूक करेल किंवा त्यांच्या वतीने कोणतीही हमी किंवा सुरक्षा प्रदान करेल.

v. परिस्थितीनुसार वाजवी आणि योग्य मानल्या गेलेल्या लेखापरीक्षण प्रक्रियेच्या आधारे, वरील उप-कलम (a) आणि (b) अंतर्गत असलेल्या प्रतिपादनांमध्ये कोणतेही मोठे चुकीचे विधान आहे असे मानण्यास आम्हाला कोणतेही कारण आढळलेले नाही.

vi. एकत्रित वित्तीय विवरणांमधील टिपण क्रमांक 47 मध्ये नमूद केल्यानुसार, होल्डिंग कंपनीने वित्तीय वर्ष 2022-23 दरम्यान कोणताही लाभांश दिलेला नाही आणि संचालक मंडळाने वर्ष 2022-23 साठी 38.50 लाख रुपयांच्या लाभांशाचा प्रस्ताव दिला आहे.

i) कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 143(5) अंतर्गत आवश्यक असल्यानुसार, आमच्या वरील लेखापरीक्षणाच्या आधारे, आम्ही यासोबत परिशिष्ट B नुसार भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांनी जारी केलेले निर्देश, त्यावर केलेली कार्यवाही आणि कंपनीच्या खात्यांवर व वित्तीय विवरणांवर होणारा वित्तीय परिणाम जोडत आहोत.

एनबीएस ॲण्ड कंपनीसाठी

सनदी लेखापाल

फर्म नोंदणी क्रमांक. 110100W

राहुल जैन

भागीदार

सदस्यता क्र. 159635

यु.डी.आय.एन.: 25159635WZPEGA3023

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : 19/12/2025

एकत्रित लेखापरीक्षकाच्या अहवालातील परिशिष्ट - A

कंपनी कायदा 2013 ('कायदा') च्या कलम 143 च्या उप-कलम 3 च्या खंड (i) अंतर्गत अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांवरील अहवाल

आम्ही 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी **महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित** ("कंपनी") च्या एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या लेखापरीक्षणासोबतच, त्या तारखेला कंपनीच्या वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांचे लेखापरीक्षण केले आहे.

मत

A. वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या संरचनेच्या प्रभावीपणाच्या पर्याप्ततेवर पात्र मत.

आम्हाला मिळालेली माहिती आणि दिलेली स्पष्टीकरणे यानुसार आणि आमच्या लेखापरीक्षणाच्या आधारे, 31 मार्च 2023 रोजी होल्डिंग कंपनीच्या वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या पर्याप्ततेमध्ये खालील महत्त्वपूर्ण त्रुटी आढळल्या आहेत:

1. होल्डिंग कंपनीकडे वाढारांचे वाटप करण्याचे नियम आहेत, परंतु प्रमाण कार्यपद्धती पुस्तिका आणि जोखीम नियंत्रण आराखडा उपलब्ध नाही. कंपनीकडे वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांसाठी कोणतीही लिखित किंवा दस्तऐवजीकरण केलेली यंत्रणा नाही. तथापि, व्यवहार कमी गुंतागुंतीचे आहेत आणि व्यवस्थापनाचे स्तर फार कमी आहेत ही वस्तुस्थिती लक्षात घेऊन, आम्ही वर्षअखेर वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे आणि त्यांच्या कार्यक्षमतेबाबत पुरेसा लेखापरीक्षण पुरावा मिळवण्यासाठी थेट चौकशी, कामकाजाचे निरीक्षण आणि कमी औपचारिक कागदपत्रांची तपासणी यांसारख्या प्रक्रियांच्या आधारे नियंत्रणांच्या चाचणीवर विश्वास ठेवला आहे.
2. खतांच्या खरेदीवर मिळणारी सूट किंवा सवलत योग्य कालावधीत जमा करण्यासाठी होल्डिंग कंपनीकडे योग्य अंतर्गत नियंत्रण व्यवस्था नाही. सध्याच्या पद्धतीमुळे अशा सवलतींची नोंद केवळ पुरवठादाराला पैसे देतानाच केली जाते. परिणामी, प्रत्यक्ष खरेदीच्या कालावधीनंतरच्या काळात या सवलतींची नोंद होत असल्याने खरेदीची रक्कम आणि पुरवठादाराची देणी प्रत्यक्षात आहे त्यापेक्षा जास्त दिसतात. अशा प्रकारे, कंपनी हिशोबाच्या जमा-खर्च पद्धतीपासून विचलित होत आहे.
3. खरेदीच्या बीजकावर आधारित खरेदी म्हणून नोंदवलेले साहित्य प्रत्यक्षात कंपनीला प्राप्त झाले आहे की नाही, याची पडताळणी करण्यासाठी होल्डिंग कंपनीकडे योग्य अंतर्गत नियंत्रण व्यवस्था नाही. यामुळे खरेदीची रक्कम आणि पुरवठादाराची देणी प्रत्यक्षात आहे त्यापेक्षा जास्त नोंदवली जाण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.

B. वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या कार्यक्षमतेवर पात्र मत आणि अशा नियंत्रणांच्या पुरेपणावर विनाशर्त मत.

पात्र मत

आम्हाला मिळालेली माहिती आणि दिलेली स्पष्टीकरणे यानुसार आणि आमच्या लेखापरीक्षणाच्या आधारे, 31 मार्च 2023 रोजी होल्डिंग कंपनीच्या वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या कार्यक्षमतेमध्ये खालील महत्त्वाची त्रुटी आढळली आहे:

1. होल्डिंग कंपनीच्या यंत्रणेतून वर्षअखेरीस व्यापारी येणींची कालावधीनुसार वर्गवार काढण्यावर असलेले अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रभावीपणे कार्यरत नव्हते. यामुळे कंपनीकडून थकीत देयकांचा पाठपुरावा प्रभावीपणे न होण्याची आणि कंपनीच्या हिशोबात व्यापारी येणींसाठी कमी किंवा जास्त तरतूद केली जाण्याची शक्यता निर्माण होऊ शकते.
2. अभियांत्रिकी विभागातील थकीत व्यापारी येणींच्या बदल्यात सरकारकडून प्राप्त झालेले अनुदान समायोजित करण्यावर असलेले होल्डिंग कंपनीचे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रभावीपणे कार्यरत नव्हते. परिणामी व्यापारी येणी आणि अनुदान देयता प्रत्यक्षात आहे त्यापेक्षा जास्त दिसण्याची आणि संशयास्पद व्यापारी येणींसाठी चुकीची तरतूद केली जाण्याची शक्यता आहे.

3. पुरवठादारांच्या शिल्लक रकमेची पुष्टी मिळवणे आणि त्यांच्याशी ताळमेळ जुळवणे यावरील होल्डिंग कंपनीचे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रभावी नव्हते. यामुळे कंपनीच्या हिशोबात पुरवठादारांची शिल्लक रक्कम कमी किंवा जास्त दिसू शकते, तसेच काही तफावत आढळल्यास तिचे प्रमाण निश्चित करुन हिशोबात समायोजित करण्यास विलंब होऊ शकतो. सरकारी यंत्रणांकडून येणी आणि देणींबाबत पुष्टी मिळवण्याची कोणतीही व्यवस्था सध्या नाही.

4. खत विभागाच्या हस्तलिखित नोंदवहीतील पुरवठादारांच्या थकीत शिल्लक रकमेचा संगणकीय यंत्रणेतील शिलकीशी मेळ घालण्यावर होल्डिंग कंपनीचे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण होते, मात्र ती यंत्रणा प्रभावीपणे कार्यरत नव्हती. यामुळे पुरवठादारांची शिल्लक रक्कम कमी-जास्त दिसण्याची आणि अशा ताळमेळातून उद्भवणाऱ्या फरकांचे समायोजन करण्यास विलंब होण्याची शक्यता आहे.

5. ताळेबंदात दर्शवलेले होल्डिंग कंपनीचे प्रगतीपथावरील भांडवली काम, ताळेबंदाच्या तारखेपर्यंत केलेल्या प्रत्यक्ष देयकाच्या आधारावर नोंदवले गेले आहे, पूर्ण झालेल्या प्रत्यक्ष कामाच्या आधारावर नाही. यामुळे लेखांकन मानक-1 (अक्रुवल बेसिस) चे उल्लंघन होते आणि संबंधित कामाचे मूल्य कमी किंवा जास्त भरण्याची शक्यता निर्माण होते.

   वरील बाबींच्या मर्यादेपर्यंत आमचे मत सशर्त पात्र आहे.

महत्त्वाच्या बाबीवर जोर :

1. चालू वर्षात, कंपनीने मालमत्ता, संयंत्र आणि उपकरणे यांबाबतची आपली अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे लक्षणीयरीत्या मजबूत केली आहेत. व्यवस्थापनाने कंपनी कायदा 2013 आणि लागू असलेल्या लेखांकन मानकांच्या आवश्यकतेनुसार मालमत्तेची प्रत्यक्ष पडताळणी, मालमत्तेचे टॅगिंग, पूरक कागदपत्रांची देखभाल, भांडवलीकरण पद्धती आणि भंगार मूल्याची (स्क्रॅप व्हॅल्यू) ओळख यांसाठी नवीन कार्यपद्धती लागू केल्या आहेत. मागील वर्षाच्या तुलनेत स्थिर मालमत्तेवरील नियंत्रण वातावरणात लक्षणीय सुधारणा झाली असली तरी, वर्षभरात या नियंत्रणांचे सुसंगत आणि प्रभावी कार्य सुनिश्चित करण्यासाठी अंतर्गत प्रक्रिया आणि कागदपत्रांच्या काही पैलूंमध्ये आणखी सुधारणा करणे आवश्यक आहे. व्यवस्थापनाने असे स्पष्ट केले आहे की, स्थिर मालमत्ता नियंत्रण आराखड्यांतर्गत देखरेख, वेळोवेळी आढावा आणि कागदपत्रांची यंत्रणा अधिक सक्षम करण्यासाठी पावले उचलली जात आहेत. त्यानुसार, आमच्या मते, स्थिर मालमत्तेच्या संदर्भातील आर्थिक अहवालाशी संबंधित अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे बऱ्याच प्रमाणात सुधारली असून बहुतांश क्षेत्रांत ती प्रभावीपणे कार्यरत आहेत; तरीही, पूर्ण कार्यक्षमता आणि सुसंगतता प्राप्त करण्यासाठी ती अधिक बळकट करण्याची आवश्यकता आहे.

वरील बाबींच्या मर्यादेपर्यंत आमचे मत पात्र आहे.

'महत्वपूर्ण उणीव' म्हणजे वित्तीय अहवाल तयार करण्याच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणातील अशी कमतरता किंवा कमतरतांचे संयोजन आहे, ज्यामुळे कंपनीच्या वार्षिक किंवा हंगामी वित्तीय विवरणांमधील मोठी चूक वेळेवर रोखली जाण्याची किंवा शोधली जाण्याची वाजवी शक्यता असते.

आमच्या मते, वरील परिच्छेद A मध्ये वर्णन केलेल्या महत्वपूर्ण उणीवाचा नियंत्रण निकषांच्या उद्दिष्टांवर होणारा परिणाम किंवा संभाव्य परिणाम वगळता, कंपनीने वित्तीय अहवालावर सर्व महत्त्वाच्या बाबतीत पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे राखली आहेत. तसेच, वरील परिच्छेद B मध्ये वर्णन केलेल्या महत्वपूर्ण उणीवाचे परिणाम किंवा संभाव्य परिणाम वगळता, अशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे 31 मार्च, 2023 रोजी प्रभावीपणे कार्यरत होती. हे निष्कर्ष 'इन्स्टिट्यूट ऑफ चार्टर्ड अकाउंटंट्स ऑफ इंडिया'ने जारी केलेल्या 'गाईडन्स नोट' मध्ये नमूद केलेल्या अंतर्गत नियंत्रणाच्या आवश्यक घटकांचा विचार करून कंपनीने प्रस्थापित केलेल्या निकषांवर आधारित आहेत.

आम्ही 31 मार्च, 2023 च्या कंपनीच्या एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या ऑडिटमध्ये लागू केलेल्या ऑडिट चाचण्यांचे स्वरूप, वेळ आणि व्याप्ती निश्चित करताना वर नमूद केलेल्या महत्वपूर्ण उणीवाचा विचार केला आहे. या कमतरतांमुळे कंपनीच्या एकत्रित वित्तीय विवरणांवरील आमच्या मतावर कोणताही परिणाम होत नाही.

अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांसाठी व्यवस्थापनाची जबाबदारी :

होल्डिंग कंपनीचे व्यवस्थापन, 'इन्स्टिट्यूट ऑफ चार्टर्ड अकाउंटंट्स ऑफ इंडिया'ने जारी केलेल्या 'गाईडन्स नोट' मध्ये नमूद केलेल्या अंतर्गत नियंत्रणाच्या आवश्यक घटकांचा विचार करून कंपनीने प्रस्थापित केलेल्या निकषांच्या आधारे, अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे स्थापित करण्यासाठी आणि ती राखण्यासाठी जबाबदार आहे. या जबाबदाऱ्यांमध्ये व्यवसायाचे कामकाज सुव्यवस्थित आणि कार्यक्षमतेने चालवण्यासाठी, कंपनीच्या धोरणांचे पालन करणे, मालमत्तेचे रक्षण करणे, फसवणूक आणि चुका रोखणे व शोधणे, लेखा नोंदींची अचूकता आणि पूर्णता सुनिश्चित करणे आणि 'कंपनी कायदा, 2013' अंतर्गत आवश्यकतेनुसार विश्वसनीय वित्तीय माहिती वेळेवर तयार करणे यांसाठी प्रभावीपणे कार्यरत असलेल्या पुरेशा अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांची रचना, अंमलबजावणी आणि देखभाल यांचा समावेश होतो.

लेखापरीक्षकाची जबाबदारी :

आमची जबाबदारी आमच्या ऑडिटच्या आधारे, एकत्रित वित्तीय विवरणांच्या संदर्भात कंपनीच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांवर मत व्यक्त करणे ही आहे. आम्ही आमचे ऑडिट 'इन्स्टिट्यूट ऑफ चार्टर्ड अकाउंटंट्स ऑफ इंडिया'ने जारी केलेल्या 'गाईडन्स नोट' आणि ऑडिटिंग मानकांनुसार पार पाडले आहे, जे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या ऑडिटसाठी लागू आहेत. त्या मानकांचे आणि गाईडन्स नोटचे असे बंधन आहे की आम्ही नैतिक गरजांचे पालन करावे आणि वित्तीय अहवालावर पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे स्थापित आणि राखली गेली आहेत की नाही आणि अशी नियंत्रणे सर्व महत्त्वाच्या बाबतीत प्रभावीपणे कार्यरत होती की नाही, याबद्दल वाजवी खात्री मिळवण्यासाठी ऑडिटचे नियोजन आणि अंमलबजावणी करावी.

आमच्या ऑडिटमध्ये वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणालीची पर्याप्तता आणि त्यांच्या कार्यक्षमतेबद्दल ऑडिट पुरावे मिळवण्यासाठी विविध प्रक्रियांचा समावेश होतो. वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या ऑडिटमध्ये अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांची समज मिळवणे, 'महत्वपूर्ण उणीवा' असण्याच्या जोखमीचे मूल्यांकन करणे आणि मूल्यांकन केलेल्या जोखमीच्या आधारे अंतर्गत नियंत्रणाची रचना आणि कार्यक्षमतेची चाचणी व मूल्यमापन करणे यांचा समावेश होतो. निवडलेल्या प्रक्रिया लेखापरीक्षकाच्या निर्णयावर अवलंबून असतात, ज्यामध्ये फसवणूक किंवा चुकीमुळे एकत्रित वित्तीय विवरणांमध्ये मोठ्या चुकांच्या जोखमीचे मूल्यांकन समाविष्ट असते.

आमचा असा विश्वास आहे की, आम्ही मिळवलेले ऑडिट पुरावे कंपनीच्या वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणालीवर आमचे मत मांडण्यासाठी पुरेसे आणि योग्य आहेत.

वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांचा अर्थ :

वित्तीय अहवालावरील कंपनीचे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण ही एक अशी प्रक्रिया आहे जी वित्तीय अहवालाची विश्वासार्हता आणि सामान्यतः स्वीकारल्या गेलेल्या लेखा तत्त्वांनुसार बाह्य हेतूंसाठी वित्तीय विवरणे तयार करण्याबाबत वाजवी खात्री देण्यासाठी तयार केलेली असते. वित्तीय अहवालावरील कंपनीच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणामध्ये अशा धोरणांचा आणि कार्यपद्धतींचा समावेश होतो ज्या:

1. अशा नोंदी ठेवण्याशी संबंधित आहेत ज्या वाजवी तपशीलात, कंपनीच्या मालमत्तेचे व्यवहार आणि विल्हेवाट अचूकपणे आणि न्याय्यपणे प्रतिबिंबित करतात;
2. सामान्यतः स्वीकारल्या गेलेल्या लेखा तत्त्वांनुसार वित्तीय विवरणे तयार करण्यासाठी आवश्यकतेनुसार व्यवहार नोंदवले जातात आणि कंपनीच्या पावत्या व खर्च केवळ व्यवस्थापन आणि संचालकांच्या वाढ़ततेनुसार केले जात आहेत, याची वाजवी खात्री देतात; आणि

3. कंपनीच्या मालमत्तेचे अनधिकृत संपादन, वापर किंवा विल्हेवाट - ज्याचा वित्तीय विवरणांवर मोठा परिणाम होऊ शकतो—ती रोखण्याबाबत किंवा वेळेवर शोधण्याबाबत वाजवी खात्री देतात.

वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या अंगभूत मर्यादा:

वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या अंगभूत मर्यादांमुळे, ज्यामध्ये संगनमत किंवा व्यवस्थापनाद्वारे नियंत्रणांचे अयोग्य उल्लंघन होण्याच्या शक्यतेचा समावेश होतो, चुका किंवा फसवणुकीमुळे मोठी चुकीची विवरणे घडून येऊ शकतात आणि ती शोधली न जाण्याची शक्यता असते. तसेच, वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणांच्या कोणत्याही मूल्यमापनाचे भविष्यकाळासाठी केलेले अंदाज हे जोखमीच्या अधीन असतात, कारण बदलत्या परिस्थितीमुळे ही नियंत्रणे अपुरी पडू शकतात किंवा धोरणे आणि कार्यपद्धतींच्या पालनाचा दर्जा खालावू शकतो.

एनबीएस ॲण्ड कंपनीसाठी

सनदी लेखापाल

फर्म नोंदणी क्रमांक. 110100W

राहुल जैन

भागीदार

सदस्यता क्र. 159635

यु.डी.आय.एन.: 25159635WZPEGA3023

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : 19/12/2025

एकत्रित लेखापरीक्षकाच्या अहवालातील परिशिष्ट - B

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित च्या सदस्यांना,

आमच्या याच तारखेच्या लेखापरीक्षण अहवालातील 'इतर कायदेशीर आणि नियामक आवश्यकतांवरील अहवाल' या विभागातील परिच्छेद 2 मध्ये नमूद केल्यानुसार आणि कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 143(5) अंतर्गत भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक (CAG) कार्यालयाने जारी केलेल्या दिशा-निर्देशांनुसार, आम्ही त्यामध्ये नमूद केलेल्या बाबींवर आमचे भाष्य खालीलप्रमाणे देत आहोत.

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 143(5) अंतर्गत दिलेले दिशा-निर्देश

1. **सर्व लेखाव्यवहार माहिती तंत्रज्ञानद्वारे हाताळण्याची यंत्रणा कंपनीकडे उपलब्ध आहे का? असल्यास, माहिती तंत्रज्ञानाच्या बाहेरुन केलेल्या लेखाव्यवहारांचा खात्यांच्या सत्यतेवर होणारा परिणाम आणि त्याचा कोणताही वित्तीय परिणाम असल्यास तो नमूद करावा.**

   होल्डिंग कंपनीने आपले लेखा रेकॉर्ड टॅली ईआरपी मध्ये ठेवले आहेत. व्यवहार सुधारण्यावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी कंपनीने सिस्टीम ऑडिट केले आहे. प्रत्येक विक्रेत्याला स्वतंत्र वेंडर कोड दिला गेलेला नाही, परिणामी एजिंग, निव्वळ शिल्लक आणि टीडीएस सारख्या वैधानिक अनुपालनांची कामे हाताने केली जातात.

2. **कंपनी कर्ज परतफेड करण्यास असमर्थ असल्याने कर्जदात्याने विद्यमान कर्जाची पुनर्रचना केली आहे का किंवा कर्ज, व्याज माफी किंवा कर्ज निर्लेखित केल्याची काही प्रकरणे आहेत का? असल्यास, त्याचा वित्तीय परिणाम नमूद करावा. अशा प्रकरणांची योग्य नोंद केली आहे का? (कर्जदाता सरकारी कंपनी असल्यास, हे दिशा-निर्देश कर्जदार कंपनीच्या वैधानिक लेखापरीक्षकास देखील लागू होतात).**

   अशा कोणत्याही कर्जाची पुनर्रचना किंवा कर्ज, व्याज माफी किंवा कर्ज निर्लेखित करण्याची प्रकरणे नाहीत.

3. **केंद्र किंवा राज्य सरकार किंवा त्यांच्या संस्थांकडून विशिष्ट योजनांसाठी मिळालेल्या किंवा मिळण्यायोग्य निधीचा योग्य हिशोब ठेवला गेला आहे का आणि तो अटी व शर्तींनुसार वापरला गेला आहे का? नियमांचे उल्लंघन झालेल्या प्रकरणांची यादी द्या.**

   यासाठी मुख्य अहवालातील महत्वाच्या बाबीवर जोर मधील परिच्छेद 2 पहा.

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 143(5) अंतर्गत उप-दिशा-निर्देश

1. **बियाणे पॅकिंग, प्रमाणन साहित्य आणि इतर वस्तूंचा साठा हा प्रत्यक्ष पडताळणीमध्ये आढळलेली कमतरता किंवा जादा साठा यांची जुळवणी केल्यानंतर स्टॉक रेकॉर्डच्या आधारे घेण्यात आला आहे का? जुन्या साठ्याच्या गुणवत्तेत होणाऱ्या घसरणीचा योग्य विचार केला गेला आहे का, ज्यामुळे साठ्याचे मूल्य जास्त दिसू शकते?**

   होल्डिंग कंपनीकडे बियाणे, पॅकिंग, प्रमाणन साहित्य आणि अशा इतर वस्तूंचा साठा नाही.

2. **ऑडिट रिपोर्टमध्ये नमूद केलेला नफा किंवा तोटा कंपनीच्या नफा आणि तोटा खात्यानुसार आहे का?**

   हो, लेखा परिक्षण अहवालातील सशर्त मताचा आधार मधील परिच्छेद 1 ते 12 मध्ये वर्णन केलेल्या बाबींचे संभाव्य परिणाम वगळता, तो नफा आणि तोटा खात्यानुसार आहे.

3. **विशिष्ट उपक्रम राबवण्यासाठी केंद्र किंवा राज्य सरकार किंवा त्यांच्या संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या अनुदान किंवा सबसिडीच्या गैरवापराच्या प्रकरणांचा अहवाल द्या.**

सरकारकडून मिळालेले अनुदान आणि सबसिडी यांची जुळवणी अद्याप प्रलंबित आहे. ऑडिट रिपोर्टमधील वित्तीय अहवालावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावरील मत मधील टीप क्रमांक 4 आणि टीप क्रमांक 6 पहा.

4. **विशिष्ट प्रकल्प किंवा योजनांसाठी मिळालेल्या रकमेचा वापर न केल्यामुळे त्यावर मिळालेल्या व्याजाच्या चुकीच्या लेखांकनाची प्रकरणे कळवावीत.**

चालू वर्ष 2022-23 दरम्यान, योजनेच्या न वापरलेल्या रकमेवर सरकारसोबतच्या जुळवणीमुळे होल्डिंग कंपनीने देय व्याजासाठी कोणतीही तरतूद केलेली नाही.

5. **सर्व खर्चाच्या घटकांचा समावेश केला आहे याची खात्री करण्यासाठी कंपनीने तयार केलेल्या किंमत धोरणाची तपासणी करा.**

आम्हाला कळवल्यानुसार, कंपनीच्या विविध श्रेणीतील उत्पादन विक्रीसाठी विभागनिहाय किंमत धोरणे खालीलप्रमाणे आहेत:

खत विभाग:

खतांची विक्री सहसा वर्षातून दोन हंगामात होते. एप्रिल ते सप्टेंबर या कालावधीत खरीप हा मुख्य हंगाम असतो आणि ऑक्टोबर ते मार्च या कालावधीत रब्बी हा दुसरा हंगाम असतो. स्वतः उत्पादित केलेल्या खतांचे, म्हणजेच 18:18:10 ग्रेडचे कारखान्यातील दर कच्च्या मालाचा खर्च, पॅकिंग साहित्याचा खर्च, इंधन खर्च आणि कारखान्यातील इतर खर्चाच्या आधारे ठरवले जातात. स्वतः उत्पादित खतांचे विक्री दर हे तयार मालाचे कारखान्यातील दर, विक्री खर्च आणि नफा यांचा विचार करुन व्यवस्थापनाच्या मान्यतेने ठरवले जातात. इतर खरेदी केलेल्या खतांसाठी, खरेदी दरामध्ये ठराविक नफा जोडून विक्री दर निश्चित केले जातात.

कीटकनाशक विभाग:

विक्रीच्या किमती खरेदी खर्च वाढ कंपनीचा नफा या आधारे व्यवस्थापनाची मंजुरी घेऊन ठरवल्या जातात.

कृषि अभियांत्रिकी विभाग:

विक्रीच्या किमती खरेदी खर्च वाढ नफा या आधारे व्यवस्थापनाची मंजुरी मिळवून ठरवल्या जातात.

पशुखाद्य विभाग: पशुखाद्य उत्पादनांचे विक्री दर विभागाद्वारे तयार केले जातात आणि व्यवस्थापनाद्वारे मंजूर केले जातात. खर्चाचे घटक आणि नफा यांचा विचार करुन विक्री दर काढले जातात. व्यापाराच्या बाबतीत, उत्पादने खर्च वाढ नफा या दराने विकली जातात.

नोगा विभाग:

नोगा उत्पादनांचे विक्री दर मालाची खरेदी, उपयोगिता खर्च वाढ इतर खर्च आणि नफा या आधारे व्यवस्थापनाच्या मंजुरीनंतर ठरवले जातात.

6. **सीएसआर (सीएसआर) उपक्रमांचे अहवाल आणि प्रकटीकरण या संदर्भात कंपनी कायद्यातील तरतुदींचे पालन केले आहे का, याची तपासणी करा.**

कंपनीने सीएसआरशी संबंधित तरतुदी आणि प्रकटीकरणाचे पालन केले आहे.

एनबीएस अॅण्ड कंपनीसाठी

सनदी लेखापाल

फर्म नोंदणी क्रमांक. 110100W

राहुल जैन

भागीदार

सदस्यता क्र. 159635

यु.डी.आय.एन.: 25159635WZPEGA3023

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : 19/12/2025

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 129 (4) सह वाचल्या जाणाऱ्या कलम 143 (6) (B) अंतर्गत

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित यांच्या

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या एकत्रित वित्तीय विवरणपत्रांवर

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांचे अभिप्राय

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुंबई यांचे 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाचे एकत्रित वित्तीय विवरणपत्र कंपनी कायदा, 2013 अंतर्गत निश्चित केलेल्या वित्तीय अहवाल चौकटीनुसार तयार करणे ही कंपनीच्या व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. या कायद्याच्या कलम 143(10) अंतर्गत विहित केलेल्या अंकेक्षण मानकांनुसार स्वतंत्र अंकेक्षणाच्या आधारे, कलम 129 (4) सह वाचल्या जाणाऱ्या कलम 143 अंतर्गत वित्तीय विवरणपत्रांवर मत व्यक्त करण्याची जबाबदारी कायद्याच्या कलम 129 (4) सह वाचल्या जाणाऱ्या कलम 139 (5) अंतर्गत भारताच्या नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षकांनी नियुक्त केलेल्या वैधानिक अंकेक्षकांची आहे. त्यांनी ही प्रक्रिया पूर्ण करुन 19 डिसेंबर 2025 रोजीचा अंकेक्षण अहवाल सादर केल्याचे नमूद केले आहे.

मी, भारताच्या नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षकांच्या वतीने, महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुंबई यांच्या 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या एकत्रित वित्तीय विवरणपत्राचे कलम 129(4) सह वाचल्या जाणाऱ्या कलम 143(6)(a) अंतर्गत पूरक अंकेक्षण केले आहे. आम्ही महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुंबई यांच्या वित्तीय विवरणपत्रांचे पूरक अंकेक्षण केले, परंतु त्या तारखेला संपलेल्या वर्षासाठी महाराष्ट्र इंसेक्टिसायड्स लिमिटेड या दुय्यम कंपनीच्या वित्तीय विवरणपत्रांचे पूरक अंकेक्षण केलेले नाही. हे पूरक अंकेक्षण वैधानिक अंकेक्षकांच्या कामकाजी कागदपत्रांचा वापर न करता स्वतंत्रपणे केले गेले असून ते प्रामुख्याने वैधानिक अंकेक्षक आणि कंपनीच्या कर्मचाऱ्यांची चौकशी तसेच काही हिशोब नोंदींच्या निवडक तपासणीपुरते मर्यादित आहे.

माझ्या पूरक अंकेक्षणाच्या आधारे अशी कोणतीही महत्त्वपूर्ण बाब माझ्या निदर्शनास आलेली नाही, ज्यावर कलम 143(6)(b) अंतर्गत वैधानिक अंकेक्षकांच्या अहवालावर कोणतीही टिप्पणी करावी किंवा पूरक भर घालावी लागेल.

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक
यांच्याकरिता व त्यांच्या वतीने

स्थान: मुंबई

दिनांक: 02/09/2026

(डी. जयशंकर)
प्रधान महालेखापाल (अंकेक्षण)-I महाराष्ट्र

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

31 मार्च, 2023 रोजीचे एकत्रित ताळेबंद

(रु. लाखात)

	तपशील	नोंद क्र.	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
I.	**समभाग आणि दायित्वे**			
1.	**भागधारकांचा निधी**			
अ)	भाग भांडवल	2	550.00	550.00
ब)	राखीव निधी आणि संचित नफा	3	23,837.66	22,550.51
2.	**स्थिर दायित्वे**			
अ)	दीर्घकालीन कर्जे		-	-
ब)	स्थगित कर दायित्व - निव्वळ		-	-
क)	इतर दीर्घकालीन दायित्वे	4	4,138.04	3,953.90
ड)	दीर्घकालीन तरतुदी	5	1,323.53	1,781.60
3.	**चालू दायित्वे**			
अ)	अल्पकालीन कर्जे	6	2,704.02	-
ब)	व्यापारी देणी	7	15,979.39	10,871.53
क)	इतर चालू दायित्वे	8	9,681.92	9,312.80
ड)	अल्पकालीन तरतुदी	9	4,101.63	3,918.25
	एकूण		**62,316.19**	**52,938.59**
II.	**मालमत्ता**			
1.	**स्थायी मालमत्ता**			
अ)	स्थावर मालमत्ता, संयंत्रे, यंत्रसामुग्री आणि अमूर्त मालमत्ता			
i)	मालमत्ता, संयंत्रे आणि यंत्रसामुग्री	10	2,452.23	2,417.20
ii)	अमूर्त मालमत्ता		11.95	12.52
iii)	प्रगतीपथावरील भांडवली काम		838.88	753.20
ब)	चालू नसलेली गुंतवणूक	11	11,991.18	12,804.53
क)	स्थगित कर मालमत्ता -(निव्वळ)	12	45.00	44.03

ड)	दीर्घकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	13	2,987.44	2,727.87
इ)	इतर चालू नसलेली मालमत्ता	14	220.85	101.73
2.	**चालू मालमत्ता**			
अ)	चालू गुंतवणूक		0.60	0.57
ब)	वस्तूसुची	15	13,064.14	5,288.44
क)	व्यापारी येणी	16	13,923.90	7,792.51
ड)	रोख आणि बँकेतील शिल्लक	17	14,530.29	16,610.65
इ)	अल्पकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	18	993.09	2,566.79
फ)	इतर चालू मालमत्ता	19	1,256.64	1,818.55
	एकूण		**62,316.19**	**52,938.59**

महत्त्वाची लेखा धोरणे आणि वित्तीय विवरणे (1 आणि 2 ते 51)

संचालक मंडळाच्या वतीने:

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी

(संचालक)

डॉ. मंगेश गोंदावले

(व्यवस्थापकीय संचालक)

सुजित पाटील

(महाव्यवस्थापक - वित्त व लेखा)

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

सोबत जोडलेल्या अहवालाप्रमाणे:

मे. एनबीएस अँड कंपनी

(सनदी लेखापाल)

कंपनीचा नोंदणी क्र. 110100W

राहुल जैन

(भागीदार)

सदस्यता क्र. 159635

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीचे एकत्रित नफा आणि तोटा पत्रक

(रु. लाखात)

तपशील	नोंद क्र.	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2022 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
कार्यामधुन मिळालेला महसुल	20	62,766.29	46,360.22
इतर उत्पन्न	21	3,346.97	3,156.82
एकूण महसुल		**66,113.26**	**49,517.04**
खर्च:			
वापरलेल्या कच्च्या मालाची किंमत	22	13,616.84	10,134.11
व्यापारी मालाची खरेदी		48,072.40	28,682.12
मालसाठ्यातील बदल	23	(4,180.03)	3,059.01
कर्मचारी लाभ खर्च	24	3,061.94	3,554.14
वित्तीय शुल्क	25	193.99	42.93
घसारा	26	125.07	118.10
इतर खर्च	27	3,366.79	2,822.35
एकूण खर्च		**64,257.00**	**48,412.76**
अपवादात्मक आणि असाधारण बाबी व करापूर्वीचा नफा		**1,856.26**	**1,104.28**
अपवादात्मक आणि असाधारण बाबी		1.78	-
करापूर्वीचा नफा		**1,854.48**	**1,104.28**
कमी चालु कामकाजाचा कर खर्च:-			
(1) चालू कर		551.41	360.30
(2) स्थगित कर		(0.97)	(1.31)
(करानंतरचा) निव्वळ नफा		**1,304.04**	**745.29**
प्रति समभागउत्पन्न:			
(1) मूलभूत उत्पन्न		237.10	135.51
(2) सौम्यीकृत उत्पन्न		237.10	135.51

महत्वाची लेखा धोरणे व आर्थिक विवरणांतील नोंदी : 1 आणि 2 ते 51

संचालक मंडळाच्या वतीने:

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी

(संचालक)

डॉ. मंगेश गोंदावले

(व्यवस्थापकीय संचालक)

सुजित पाटील

(महाव्यवस्थापक - वित्त व लेखा)

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

सोबत जोडलेल्या अहवालाप्रमाणे:

मे. एनबीएस अँड कंपनी

(सनदी लेखापाल)

कंपनीचा नोंदणी क्र. 110100W

राहुल जैन

(भागीदार)

सदस्यता क्र. 159635

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीचे एकत्रित रोख प्रवाह पत्रक

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ. परिकर्मी उपक्रमांमधुन रोख प्रवाह		
करापूर्वीचा निव्वळ नफा	1,854.48	1,104.28
समायोजने :		
घसारा	125.07	118.10
व्याजातून उत्पन्न	(1,344.94)	(1,635.97)
भाडेपट्टा शुल्क	0.52	0.52
व्याज खर्च	193.99	42.93
स्थिर मालमत्तेच्या विक्रीवरील (नफा)/तोटा	(1.80)	0.12
मिळालेला लाभांश	(0.20)	(0.20)
खेळत्या भांडवलातील बदलापूर्वीचा कार्यान्वयन नफा	**827.12**	**(370.22)**
खेळत्या भांडवलातील बदलांसाठी समायोजन		
मालसाठ्यातील (वाढ)/घट	(7,775.70)	4,733.11
व्यापार प्राप्य रकमेतील (वाढ)/घट	(6,131.39)	3,036.66
व्यापार देय रकमेत वाढ/(घट)	5,107.86	(5,449.76)
अल्पकालीन कर्जामध्ये वाढ/(घट)	2,704.02	-
अल्पकालीन कर्जे आणि आगाऊ रकमेत (वाढ)/घट	1,573.70	(1,153.45)
इतर चालू दायित्वांमध्ये वाढ/(घट)	369.12	(1,138.49)
इतर चालू मालमत्तेत (वाढ)/घट	561.91	641.24
इतर चालु नसलेल्या मालमत्तेत (वाढ)/घट	(119.12)	19.02
इतर चालु नसलेल्या दायित्वांमध्ये वाढ/(घट)	184.14	139.93
इतर अल्पकालीन तरतुदींमध्ये वाढ/(घट)	183.38	(485.86)
इतर दीर्घकालीन तरतुदींमध्ये वाढ/(घट)	(458.07)	236.61
खेळत्या भांडवलातील बदलांतून निव्वळ रोख प्रवाह	**(3,800.15)**	**579.01**
परिकर्मी उपक्रमांतून मिळणारा रोख प्रवाह	**(2,973.03)**	**208.79**
कमी: भरलेला कर	(550.44)	(360.31)
परिकर्मी उपक्रमांतून निव्वळ रोख प्रवाह	**(3,523.47)**	**(151.52)**

ब. गुंतवणूक उपक्रमांतून निर्माण होणारा रोख प्रवाह		
स्थिर मालमत्तेची खरेदी	(277.47)	(226.26)
स्थिर मालमत्तेची विक्री	15.65	0.09
चालू नसलेली गुंतवणूक	813.35	1,679.61
दीर्घकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	(259.57)	12.92
व्याजातून उत्पन्न	1,344.94	1,635.97
गुंतवणूक उपक्रमांतून निव्वळ रोख प्रवाह	**1,636.90**	**3,102.33**
क. वित्तीय उपक्रमांतून निर्माण होणारा रोख प्रवाह		
दीर्घकालीन कर्ज	-	-
दिलेला लाभांश	-	-
दिलेले व्याज	(193.99)	(42.93)
प्राप्त लाभांश	0.20	0.20
वित्तीय उपक्रमांतून निव्वळ रोख प्रवाह	**(193.79)**	**(42.73)**
रोख आणि रोख समतुल्य रकमेतील निव्वळ घट	**(2,080.36)**	**2,908.08**
सुरुवातीची रोख आणि रोख समतुल्य रक्कम	**16,610.65**	**13,702.57**
अखेरची रोख आणि रोख समतुल्य रक्कम	**14,530.29**	**16,610.65**

संचालक मंडळाच्या वतीने:

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी

(संचालक)

डॉ. मंगेश गोंदावले

(व्यवस्थापकीय संचालक)

सुजित पाटील

(महाव्यवस्थापक - वित्त व लेखा)

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

सोबत जोडलेल्या अहवालाप्रमाणे:

मे. एनबीएस अँड कंपनी

(सनदी लेखापाल)

कंपनीचा नोंदणी क्र. 110100W

राहुल जैन

(भागीदार)

सदस्यता क्र. 159635

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीच्या एकत्रित वित्तीय विवरणांवरील टिप्पणी

इक्विटी आणि दायित्वे :

टिप्पणी क्र. 2 : भाग भांडवल

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी		31 मार्च 2022 रोजी	
	संख्या	रुपये लाखात	संख्या	रुपये लाखात
अधिकृत: प्रत्येकी रु. 100 चे 800,000 समभाग (मागील वर्षी प्रत्येकी रु. 100 चे 8,00,000 समभाग)	800,000	800.00	800,000	800.00
एकूण	**800,000**	**800.00**	**800,000**	**800.00**
निर्गमित, सबस्क्राईब केलेले आणि वसूल झालेले प्रत्येकी रु. 100 चे 5,50,000 पूर्ण भरणा झालेले समभाग (मागील वर्षी प्रत्येकी रु. 100 चे 5,50,000 पूर्ण भरणा झालेले समभाग)	5,50,000	550.00	5,50,000	550.00
एकूण	**5,50,000**	**550.00**	**5,50,000**	**550.00**

टिप्पणी क्र. 2 (अ) : वर्षाच्या सुरुवातीला आणि शेवटी थकीत असलेल्या शेअर्सच्या संख्येचा मेळ

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी		31 मार्च 2022 रोजी	
	संख्या	रुपये लाखात	संख्या	रुपये लाखात
समभाग :				
वर्षाच्या सुरुवातीला थकीत असलेले शेअर्स	550,000	550.00	550,000	550.00
वर्षाच्या दरम्यान जारी केलेले शेअर्स	-	-	-	-
वर्षाच्या दरम्यान पुनर्खरिदी केलेले शेअर्स	-	-	-	-
वर्षाच्या शेवटी थकीत असलेले शेअर्स	550,000	550.00	550,000	550.00

टिप्पणी क्र. 2(ब) : शेअर्सशी संबंधित वाढार, पसंती आणि निर्बंध

समभाग :

कंपनीकडे प्रत्येकी 100 रुपये दर्शनी मूल्य असलेला इक्विटी शेअर्सचा केवळ एकच वर्ग आहे. प्रत्येक शेअरधारक त्याच्याकडे असलेल्या प्रत्येक शेअरमागे एक मत देण्यासाठी पात्र आहे. संचालक मंडळाने प्रस्तावित केलेला लाभांश, अंतरिम लाभांश वगळता, आगामी वार्षिक सर्वसाधारण सभेत भागधारकांच्या मान्यतेच्या अधीन असतो. कंपनीच्या विसर्जनाच्या वेळी, सर्व अग्रक्रमित रकमांचे वितरण केल्यानंतर, इक्विटी शेअरधारक त्यांच्या शेअरहोल्डिंगच्या प्रमाणात कंपनीची उर्वरित मालमत्ता मिळविण्यास पात्र असतात.

टिप्पणी क्र. 2 (क) : 5% पेक्षा जास्त समभाग धारण करणाऱ्या प्रत्येक भागधारकाकडील शेअर्सचा तपशील

भागधारकाचे नाव	31 मार्च 2023 रोजी		31 मार्च 2022 रोजी	
	भाग संख्या	धारण केलेली टक्केवारी (%)	भाग संख्या	धारण केलेली टक्केवारी (%)
महाराष्ट्र शासन	300,000	54.55%	300,000	54.55%
भारत सरकार	250,000	45.45%	250,000	45.45%

टिप्पणी क्र. 2 (ड) : प्रवर्तकांचे भागभांडवल आणि वर्षादरम्यान झालेला टक्केवारीतील बदल

प्रवर्तकांकडील शेअर्स (वर्षाच्या शेवटी)	अहवाल कालावधीच्या अखेरची आकडेवारी (31 मार्च 2023 रोजी)			अहवाल कालावधीच्या अखेरची आकडेवारी (31 मार्च 2022 रोजी)		
	शेअर्सची संख्या	एकूण शेअर्सची टक्केवारी (%)	बदल (%)	शेअर्सची संख्या	एकूण शेअर्सची टक्केवारी (%)	बदल (%)
महाराष्ट्र शासन	300,000	54.55	-	300,000	54.55	-
भारत सरकार	250,000	45.45	-	250,000	45.45	-

टिप्पणी क्र. 3 : राखीव निधी आणि संचित नफा

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) भांडवली राखीव निधी:		
महाराष्ट्र शासनाकडून मिळालेला भांडवली राखीव निधी		
वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक	**20.00**	**20.00**
वाढ: वर्षभरात झालेली वाढ	-	-
कमी: वर्षभरात निर्लेखित केलेली रक्कम	-	-
वर्षाच्या अखेरची शिल्लक	**20.00**	**20.00**
ब) गुंतवणूक राखीव निधी:		
भारत सरकारकडून मिळालेले अनुदान		
वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक	**11.55**	**14.29**
वाढ: वर्षभरात झालेली वाढ	-	-
कमी: वर्षभरात निर्लेखित केलेली रक्कम (संदर्भ टिप्पणी 10)	2.75	2.74
वर्षाच्या अखेरची शिल्लक	**8.80**	**11.55**
क) सामान्य राखीव निधी:		
वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक	**22,518.96**	**21,786.65**
वाढ: वर्षाचा निव्वळ नफा	1,304.04	745.29
कमी: सी.एस.आर. निधीकडे वर्ग	14.14	12.98

कमी: लाभांश	-	-
वर्षाच्या अखेरची शिल्लक	**23,808.86**	**22,518.96**
एकूण	**23,837.66**	**22,550.51**

टिप्पणी क्र. 4 : इतर दीर्घकालीन दायित्वे

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
ग्राहक, पुरवठादार, कंत्राटदार आणि इतर मिळालेल्या ठेवी*	4,138.04	3,953.90
एकूण	**4,138.04**	**3,953.90**

* पुष्टीकरण/समेट होणे बाकी असल्याने आणि पूर्ण तपशिलांच्या अभावी, ही रक्कम 'दीर्घकालीन दायित्वे' म्हणून ग्राह्य धरण्यात आली आहे.
* यामध्ये 5 वर्षांहून वाढ काळापासून थकीत असलेल्या रु. 286.37 लाख (मागील वर्षी रु. 303.38 लाख) समावेश आहे, ज्याबाबत वर्षादरम्यान संबंधितांकडून कोणताही दावा प्राप्त झालेला नाही. योग्य पडताळणीनंतर ही रक्कम निर्लेखित करण्यासाठी विचारात घेतली जाईल.
* ही रक्कम रु. 3.18 लाख (मागील वर्षी रु. 0.90 लाख) 'नावे शिल्लक' कमी करून दर्शविली आहे, ज्याच्या विरुद्धची 'जमा शिल्लक' अद्याप ओळखणे बाकी आहे.

टिप्पणी क्र. 5 : दीर्घकालीन तरतुदी

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
रजा वेतन रोखीकरण	1,193.09	1,256.12
उपदान	130.44	525.48
एकूण	**1,323.53**	**1,781.60**

टिप्पणी क्र. 6 : अल्पकालीन कर्जे

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
सुरक्षित:		
बँकेकडून ओव्हरड्राफ्ट:		
स्टेट बँक ऑफ इंडिया	2,704.02	-
(बँकेकडून घेतलेला ओव्हरड्राफ्ट हा मुदत ठेवींच्या तारणावर सुरक्षित आहे)		
एकूण	**2,704.02**	**-**

टिप्पणी क्र. 7 : व्यापारी देणी

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
(अ) सूक्ष्म, लघू आणि मध्यम उद्योगांची एकूण थकीत देणी	778.27	826.47
(ब) सूक्ष्म, लघू आणि मध्यम उद्योगांव्यतिरिक्त इतर खर्चापोटी असणारी एकूण थकीत देणी	15,201.12	10,045.06
एकूण	**15,979.39**	**10,871.53**

टिप्पणी क्र. 7 (अ) : व्यापार देय रक्कमेचे वयोमानानुसार वेळापत्रक खालीलप्रमाणे आहे:

31 मार्च 2023 रोजी **(रु. लाखात)**

तपशील		देय तारखेपासून थकीत कालावधी				एकूण
	देय नाही	1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	
निर्विवाद देणी - एमएसएमई	-	11.71	0.12	0.48	765.96	778.27
निर्विवाद देणी - इतर	-	6,163.31	2,287.19	3,345.76	3,404.86	15,201.12
विवादित देणी - एमएसएमई	-	-	-	-	-	-
विवादित देणी - इतर	-	-	-	-	-	-
एकूण व्यापारी देणी	**-**	**6,175.02**	**2,287.31**	**3,346.24**	**4,170.82**	**15,979.39**

31 मार्च 2022 रोजी **(रु. लाखात)**

तपशील		देय तारखेपासून थकीत कालावधी				एकूण
	देय नाही	1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	
निर्विवाद देणी - एमएसएमई	-	30.78	0.49	3.36	791.84	826.47
निर्विवाद देणी - इतर	-	4,439.33	1,112.68	200.34	4,292.71	10,045.06
विवादित देणी - एमएसएमई	-	-	-	-	-	-
विवादित देणी - इतर	-	-	-	-	-	-
एकूण व्यापारी देणी	**-**	**4,470.11**	**1,113.17**	**203.70**	**5,084.55**	**10,871.53**

टिप्पणी क्र. 8 : इतर चालू दायित्वे

(रु. लाखात)

तपशील		31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ)	विविध योजनांसाठी मिळालेली आगाऊ रक्कम*	2,014.94	2,014.94
ब)	असमायोजित अनुदान **	1,624.90	1,624.90
क)	ग्राहकांकडून मिळालेली आगाऊ रक्कम***	2,242.46	1,667.29
ड)	भांडवली वस्तूंसाठी कर्जदार	28.99	38.80

इ)	विविध योजनांवरील देय व्याज****	2,535.77	2,535.77
फ)	वैधानिक दायित्वे	44.25	38.52
ग)	कर्मचारी संबंधित दायित्वे	19.41	12.32
ह)	इतर देय व्याज*****	96.61	90.02
इ)	ठेवी	12.00	12.00
ज)	देय जीएसटी	147.90	362.03
ट)	इतर दायित्वे******	694.91	696.21
ल)	भारत सरकारकडून प्राप्त अनुदान*******	219.78	220.00
	एकूण	**9,681.92**	**9,312.80**

* केंद्र आणि राज्य सरकारतर्फे विविध योजनांतर्गत शेतीकामासाठी कृषि निविष्ठांचा पुरवठा करण्यासाठी महामंडळाची 'नोडल एजन्सी' म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे. यातील असमायोजित रक्कम विविध योजनांसाठी आगाऊ रक्कम म्हणून दर्शविली आहे, जी सरकारी पुष्टीकरण/समेट आणि लेखापरिक्षणाच्या अधीन आहे.

** पुष्टीकरण आणि सामंजस्याच्या अधीन (टिप्पणी क्रमांक 37 पहा).

*** कर्जदारांच्या रु. 2179.71 लाख (मागील वर्षी रु. 1600.50 लाख) 'जमा शिल्लक' रकमेचा समावेश आहे, जी पुष्टीकरण/समेटच्या अधीन आहे.

**** विविध योजनांसाठी दरवर्षी 6.5% (मागील वर्षी 6.5%) दराने देय असलेल्या रु. 2535.77 लाख (मागील वर्षी रु. 2535.77 लाख) व्याजाचा समावेश आहे, जे पुष्टीकरणाच्या अधीन आहे.

***** 'सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग विकास अधिनियम 2006' अंतर्गत सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांच्या थकीत रकमेवर देय असलेल्या रु. 96.61 लाख (मागील वर्षी रु. 90.02 लाख) व्याजाचा समावेश आहे.

****** 3 वर्षांहून वाढ काळापासून थकीत असलेल्या रु. 56.38 लाख (मागील वर्षी रु. 56.38 लाख) रकमेचा समावेश आहे, ज्याबाबत संबंधितांकडून कोणताही दावा रेकॉर्डवर नाही. योग्य पडताळणीनंतर ही रक्कम निर्लेखित करण्यासाठी विचारात घेतली जाईल.

******* नोगा फॅक्टरी, नागपूर येथे 'इनक्युबेशन सेंटर' स्थापन करण्यासाठी वित्तीय वर्ष 2021-22 मध्ये भारत सरकारकडून प्राप्त झालेले अनुदान. इनक्युबेशन सेंटरच्या मालमत्तेवरील घसाऱ्यापोटी रु. 22,173/- 'स्थगित अनुदान उत्पन्न' म्हणून मान्य करण्यात आले आहे.

टिप्पणी क्र. 9 : अल्पकालीन तरतुदी

(रु. लाखात)

तपशील	**31 मार्च 2023 रोजी**	**31 मार्च 2022 रोजी**
अ) कर्मचारी लाभ तरतूद :		
(i) बोनस	1.33	1.56
(ii) प्रोत्साहन भत्ता/सानुग्रह अनुदान *	281.95	281.95
(iii) सहावी आणि सातवी वेतन सुधारणा	2,520.96	2,642.08
(iv) रजा रोखीकरण	235.36	271.18
(v) उपदान **	317.04	317.04

ब) इतर तरतुदी :		
(i) व्हॅट तरतूद	35.30	19.39
(ii) कर आकारणी	447.21	136.71
(iii) सी.एस.आर. निधी (टिप्पणी क्र. 45 पहा)	262.48	248.34
एकूण	**4,101.63**	**3,918.25**

* वित्तीय वर्ष 2013-14 साठी रु. 147.47 लाख आणि वित्तीय वर्ष 2014-15 साठी रु. 134.48 लाख इतकी कर्मचाऱ्यांच्या सानुग्रह अनुदानासाठीची तरतूद राज्य सरकारच्या मंजुरीच्या अधीन आहे.

** यामध्ये 1 जानेवारी 2006 ते 31 मार्च 2014 या कालावधीसाठी सेवानिवृत्त कर्मचाऱ्यांना तदर्थ आधारावर देय असलेल्या रु. 317.04 लाख (मागील वर्षी रु. 317.04 लाख) समावेश आहे.

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुख्य कार्यालय, मुंबई

टिप्पणी क्र. 10 : स्थिर मालमत्ता

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाची एकत्रित आर्थिक पत्रके

(रुपये लाखात)

अ.	तपशील	एकूण मूल्य							घसारा / कर्जमाफी							निव्वळ मूल्य	
		मूळ मूल्य 1 एप्रिल 2022 रोजी	वर्षा - दरम्यान समायोजन 2023	वर्षा - दरम्यान झालेली वाढ 2023	आंतर-युनिट हस्तांतरण 2023	आंतर-युनिट हस्तांतरण 2023	विक्री/ वजावट 2023	मूळ मूल्य 31 मार्च 2023 रोजी	एकत्रित घसारा 1 एप्रिल 2022 पर्यंत	वर्षा - दरम्यानचे समायोजन 2023	वर्षा - दरम्यान झालेली वाढ 2023	आंतर-युनिट हस्तांतरण 2023	आंतर-युनिट हस्तांतरण 2023	विक्री/ वजावट 2023	एकत्रित घसारा 31 मार्च 2023 पर्यंत	31 मार्च 2023 रोजी निव्वळ मूल्य	31 मार्च 2022 रोजी निव्वळ मूल्य
अ	**मूर्त मालमत्ता**																
1	जमीन : पूर्णपणे मालकीची	1,031.65	-	-	-	-	-	1,031.65	-	-	-	-	-	-	-	1,031.65	1,031.65
	भाडेपट्टा	71.93	(0.41)	48.38	-	-	-	119.91	21.74	0.75	-	-	-	-	22.49	97.41	50.19
2	इमारती	1,915.72	(1.95)	37.12	-	-	-	1,950.89	1,046.59	29.59	2.60	-	-	-	1,073.58	877.31	864.33
3	यंत्रसामग्री व स्वयंत्र	1,477.72	(0.00)	23.93	-	-	8.29	1,493.36	1,206.79	33.41	5.31	-	-	7.87	1,227.02	266.34	275.72
4	विद्युत मांडणी	187.52	(0.15)	-	-	-	0.68	186.69	172.07	1.37	(0.02)	-	-	0.64	172.81	13.88	15.46
5	फर्निचर व फिटिंग्ज	136.53	(0.01)	9.05	-	-	1.70	143.87	118.23	5.19	0.01	-	-	1.50	121.91	21.96	18.30
6	वाहने	457.11	(4.00)	27.00	-	-	6.50	473.61	345.33	31.72	(11.85)	-	-	6.50	382.41	91.21	107.78
7	संगणक	229.02	(0.01)	2.51	-	1.88	0.14	229.50	210.94	7.46	0.50	-	-	1.97	215.93	13.57	18.08
8	कार्यालयीन उपकरणे	200.14	-	7.29	-	-	0.55	206.88	172.10	7.98	0.03	-	-	0.53	179.53	27.36	28.04
9	भांडवली अनुदानातून मालमत्ता	38.62	-	6.84	-	-	-	45.45	30.96	2.97	-	-	-	-	33.93	11.53	7.66
	एकूण (अ)	**5,745.96**	**(6.53)**	**162.12**	**-**	**1.88**	**17.85**	**5,881.83**	**3,324.76**	**120.43**	**(3.41)**	**-**	**-**	**19.00**	**3,429.60**	**2,452.23**	**2,417.20**
ब	**अमूर्त मालमत्ता**																
1	संगणक सॉफ्टवेअर	28.51	0.00	3.93	-	-	-	32.44	15.99	4.46	(0.04)	-	-	-	20.49	11.95	12.52
	एकूण (B)	**28.51**	**0.00**	**3.93**	**-**	**-**	**-**	**32.44**	**15.99**	**4.46**	**(0.04)**	**-**	**-**	**-**	**20.49**	**11.95**	**12.52**
क	**प्रगतीपथावरील कामे**																
	CWIP	626.24	-	122.80	-	37.12	-	711.93	-	-	-	-	-	-	-	711.93	626.24
	मोर्शी प्रकल्प	126.95	-	-	-	-	-	126.95	-	-	-	-	-	-	-	126.95	126.95
	एकूण (क)	**753.19**	**-**	**122.80**	**-**	**37.12**	**-**	**838.88**	**-**	**-**	**(0.00)**	**-**	**-**	**-**	**0.00**	**838.88**	**753.19**
	एकूण (अ+ब+क)	**6,527.67**	**(6.53)**	**288.86**	**-**	**39.00**	**17.85**	**6,753.00**	**3,340.75**	**124.89**	**(3.45)**	**-**	**-**	**19.00**	**3,450.00**	**3,303.05**	**3,182.91**

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुख्य कार्यालय, मुंबई

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाची एकत्रित आर्थिक पत्रके

(रुपये लाखात)

अ. क्र.	तपशील	एकूण मूल्य							घसारा / कर्जमाफी							निव्वळ मूल्य	
		मूळ मूल्य 1 एप्रिल 2022 रोजी	वर्षा - दरम्यान समायोजन 2023	वर्षा - दरम्यान झालेली वाढ 2023	आंतर-युनिट हस्तांतरण 2023	आंतर-युनिट हस्तांतरण 2023	विक्री/ वजावट 2023	मूळ मूल्य 31 मार्च 2023 रोजी	एकत्रित घसारा 1 एप्रिल 2022 पर्यंत	वर्षा - दरम्यानचे समायोजन 2023	वर्षा - दरम्यान झालेली वाढ 2023	आंतर-युनिट हस्तांतरण 2023	आंतर-युनिट हस्तांतरण 2023	विक्री/ वजावट 2023	एकत्रित घसारा 31 मार्च 2023 पर्यंत	31 मार्च 2023 रोजी निव्वळ मूल्य	31 मार्च 2022 रोजी निव्वळ मूल्य
	सुग्रास कारखाना चिंचवड :-																
	यंत्रसामग्री आणि स्वयंत्र	38.62	0.00	0.00	0.00	-	-	38.62	30.96	2.74	0.00	-	-	-	33.70	4.91	7.66
	नाशिक चेहडी	0.00	-	-	-	-	-	0.00	0.00	-	-	-	-	-	0.00	-	-
	नोगा नागपूर इनक्युबेशन सेंटर	-	-	6.84	-	-	-	6.84	-	0.22	-	-	-	-	0.22	6.62	-
	एकूण	**38.62**	**-**	**6.84**	**0.00**	**-**	**-**	**45.45**	**30.96**	**2.97**	**-**	**-**	**-**	**-**	**33.93**	**11.53**	**7.66**

1) भांडवली अनुदानातून अर्थसहाय्यित मालमत्तेवर चालू वर्षात आकारलेला रु. 2.74 लाख (मागील वर्ष रु. 2.74 लाख) घसारा हा भांडवली राखीव निधीमध्ये समायोजित करण्यात आला आहे.

2) यामध्ये सहकारी गृहनिर्माण संस्था/अपार्टमेंट ओनर्स असोसिएशनमधील मालकीच्या सदनिकांचा (किंमत रु. 16.41 लाख) समावेश आहे.

3) ज्या मालमत्तांचे निव्वळ मूल्य प्रत्येकी 1 रुपया आहे, अशा मालमत्ता सध्या वापरात नाहीत आणि त्या अद्याप निकाली काढायच्या आहेत.

4) विनामूल्य धारण केलेल्या जमिनीमध्ये जळगाव येथील 2125 चौ. मीटर क्षेत्राच्या व्यावसायिक जमिनीचा समावेश आहे, जी स्थानिक महानगरपालिकेने विस्तारित जळगावच्या विकास आराखड्यात आरक्षित केली आहे. यासंदर्भात प्रत्यक्ष भरपाई मिळाल्यावर आवश्यक ती नोंद केली जाईल. विकास आराखड्याचा 15 वर्षांचा कालावधी उलटून गेल्यामुळे, महामंडळाने महानगरपालिका आणि सरकारकडे सदर आरक्षण रद्द करण्याची विनंती केली आहे.

5) 'नोगा' नागपूर इनक्यूबेशन सेंटर प्रकल्प हा पायाभूत सुविधा विकासासाठी मिळालेल्या सरकारी भांडवली अनुदानातून पूर्ण करण्यात आला आहे. ही रक्कम चालू वर्षात स्थिर मालमत्ता म्हणून भांडवलीकृत करण्यात आली आहे. लेखा धोरणानुसार, या मालमत्तेवर आकारलेला घसारा भांडवली राखीव निधीमध्ये समायोजित केला जातो. या मालमत्तेसाठी कोणताही महसुली खर्च नफा-तोटा पत्रकात आकारण्यात आलेला नाही.

टिप्पणी क्र. 11 : चालू नसलेली गुंतवणूक

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
I. सरकारी रोख्यांमध्ये :		
6 वर्षे राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे (अे.पी.ओ. अधिकारांच्या ताब्यात)	-	0.30
वाणिज्य कर अधिकारी सर्कल भोपाळ यांच्याकडे मुदत ठेव	0.05	0.05
एक वर्षापेक्षा जास्त मुदतीच्या बँकेतील मुदत ठेवी	11,603.78	12,416.83
(एसबीआय कडील ₹134 कोटींच्या ओव्हरड्राफ्ट सुविधेसाठी तारण म्हणून ठेवलेल्या मुदत ठेवींचा समावेश आहे)		
एकूण – सरकारी रोखे	**11,603.83**	**12,417.18**
II. समभागांमध्ये :		
व्यापार गुंतवणूक :		
कृषक भारती को-ऑप लिमिटेडचे प्रत्येकी ₹1,00,000/- चा शेअर्स	1.00	1.00
द को-ऑपरेटिव्ह स्टोअर्स लिमिटेड, नवी दिल्लीचे प्रत्येकी ₹10/- चे 1,000 शेअर्स	0.10	0.10
मेसर्स अलायन्स ॲग्रो इंडियाचे 14% संचयी अग्रहक्क शेअर्स (टिप्पणी क्र. 30 (a) पहा)	386.20	386.20
एकूण – व्यापार गुंतवणूक	**387.30**	**387.30**
III. व्यापार गुंतवणुकीव्यतिरिक्त – पूर्ण भरणा केलेले:		
महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लिमिटेडचा ₹1,000/- चा 1 शेअर	0.01	0.01
सहकारी औद्योगिक वसाहत लिमिटेड, पाचोरा जि. जळगाव ₹1,000/- चा 1 शेअर	0.01	0.01
को-ऑपरेटिव्ह हाऊसिंग सोसायटीज लिमिटेडचे प्रत्येकी ₹50/- चे 61 समभाग	0.03	0.03
एकूण – व्यावसायिक गुंतवणुकीव्यतिरिक्त	**0.05**	**0.05**
एकूण चालू नसलेली गुंतवणूक	**11,991.18**	**12,804.53**

टिप्पणी क्र. 12 : स्थगित कर मालमत्ता/दायित्व

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
स्थगित कर (मालमत्ता)/दायित्वाची सुरुवातीची शिल्लक	-44.03	-42.73
वाढ : स्थिर मालमत्तेवरील स्थगित कर मालमत्ता (घसारा)	0	0
वाढ/(कमी): आयकर कायद्यानुसार अस्वीकृतीवरील स्थगित कर मालमत्ता	-0.97	-1.3
एकूण	**-45.00**	**-44.03**

1. स्थगित कर मालमत्ता/दायित्वाची नोंद सुरुवातीची शिल्लक समायोजित केल्यानंतर केली जाते.

2. कायम स्वरूपाच्या फरकांच्या बाबी विचारात घेतल्या जात नाहीत.

टिप्पणी क्र. 13 : दीर्घकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
असुरक्षित, चांगले मानलेले		
a) भांडवली अग्रिम	-	-
b) संबंधित पक्षांना दिलेली कर्जे आणि अग्रिम	-	-
c) इतर कर्जे आणि अग्रिम		
i) विक्रीकर प्राधिकरणाकडील शिल्लक	2,540.77	2,551.52
ii) 'ॲग्रो ॲडव्हांटेज'साठी दिलेली अग्रिम*	230.68	230.68
iii) कर्मचाऱ्यांना दिलेली अग्रिम	0.72	0.72
iv) आगाऊ कर (तरतुदी कमीजाता)	455.32	185.00
एकूण	**3,227.49**	**2,967.92**
कमी: संशयास्पद आगाऊ रकमेसाठी तरतूद	240.05	240.05
अ) रोख किंवा वस्तू स्वरूपात मिळण्यायोग्य अग्रिम		
एकूण	**2,987.44**	**2,727.87**

***** 1998 मध्ये 'ॲग्रो ॲडव्हांटेज' शेतकरी मेळाव्याच्या आयोजनासाठी महामंडळाने भरलेल्या आगाऊ रकमेचा समावेश आहे, जी अद्याप महाराष्ट्र सरकारकडून प्राप्त झालेली नाही. 25 वर्षांहून वाढ काळ लोटल्यामुळे, या रकमेसाठी पूर्ण तरतूद करण्यात आली आहे.

टिप्पणी क्र. 14 : इतर चालू नसलेली मालमत्ता

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
मिळण्यायोग्य दावे (संशयास्पद मानलेले)	224.30	224.30
ठेवी	262.01	142.89
(यात रु. 41.16 लाख संशयास्पद रकमांचा समावेश आहे)		
एकूण	**486.31**	**367.19**
कमी: संशयास्पद बाबींसाठी तरतूद	265.46	265.46
एकूण	**220.85**	**101.73**

टिप्पणी क्र. 15 : मालाचा साठा

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
तयार माल	6,275.48	2,077.02
अर्ध-तयार माल	42.92	34.83
कच्चा माल	5,905.99	2,503.73
पॅकिंग साहित्य	537.72	460.56
उपभोग्य वस्तू	212.41	164.80
इतर साठा	114.79	72.67
एकूण साठा	**13,089.31**	**5,313.61**
कमी: कालबाह्य साठ्यासाठी तरतूद	25.17	25.17
निव्वळ साठा	**13,064.14**	**5,288.44**

व्यवस्थापनाद्वारे मूल्यमापन आणि प्रमाणित

टिप्पणी क्र. 16 : व्यापार प्राप्य रक्कम

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
असुरक्षित, चांगले मानलेले:		
देय तारखेपासून सहा महिन्यांहून वाढ काळ थकीत असलेली व्यापार प्राप्य रक्कम	9,043.49	6,462.24
इतर व्यापार प्राप्य रक्कम	6,610.55	3,060.41
	15,654.04	**9,522.65**
कमी: संशयास्पद कर्जासाठी तरतूद	1,730.14	1,730.14
एकूण	**13,923.90**	**7,792.51**

1. प्रणालीच्या मर्यादांमुळे ऋणकोंचे वयोमान अचूकपणे निश्चित करता येत नाही. उपलब्ध माहितीच्या मर्यादेपर्यंत ऋणकोंचे वर्गीकरण/वयोमान काढण्यात आले आहे.
2. व्यापार प्राप्य रक्कमेमध्ये रु. 236.85 लाख (मागील वर्षी रु. 311.20 लाख) समावेश आहे, ज्यासाठी महामंडळाकडे बँकांचे हमीपत्र आहे.
3. व्यापार प्राप्य रक्कमेमध्ये अभियांत्रिकी विभागाशी संबंधित ऋणकोंचा समावेश आहे. संबंधित प्राधिकरणांकडून आवश्यक सूचना उपलब्ध नसल्यामुळे, राज्य सरकारकडून महामंडळाला प्राप्त झालेली रक्कम विचारात न घेता तरतूद करण्यात आली आहे.
4. ऋणकोंनी कापलेला एकूण रु. 76.75 लाख (मागील वर्षी रु. 76.75 लाख) टीडीएस 31 मार्च 2023 रोजी महामंडळाच्या पुस्तकात जमा आहे. संशयास्पद प्राप्य रक्कमेसाठी तरतूद करताना हा टीडीएस व्यापार प्राप्य रक्कमेमध्ये समायोजित केलेला नाही, कारण अशा कापलेल्या टीडीएसचा पक्षनिहाय तपशील महामंडळाकडे उपलब्ध नाही.

टिप्पणी क्र. 16 (अ) : व्यापार प्राप्य रक्कमेचे वयोमानानुसार वेळापत्रक

31 मार्च 2023 रोजी **(रु. लाखात)**

तपशील	देय नाही	देय तारखेपासून खालील कालावधीसाठी थकीत					एकूण
		6 महिन्यां-पेक्षा कमी	6 महिने - 1 वर्ष	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	
अविवादित – चांगले मानलेले	-	6,610.55	1,347.77	1,870.81	266.01	5,558.90	15,654.04
अविवादित –							
संशयास्पद मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
विवादित - चांगले मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
विवादित - संशयास्पद मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
एकूण व्यापार प्राप्य	**-**	**6,610.55**	**1,347.77**	**1,870.81**	**266.01**	**5,558.90**	**15,654.04**

31 मार्च 2022 रोजी **(रु. लाखात)**

तपशील	देय नाही	देय तारखेपासून खालील कालावधीसाठी थकीत					एकूण
		6 महिन्यां-पेक्षा कमी	6 महिने - 1 वर्ष	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	
अविवादित – चांगले मानलेले	-	3,060.41	1,807.01	268.30	1,728.53	2,658.40	9,522.65
अविवादित –							
संशयास्पद मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
विवादित - चांगले मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
विवादित - संशयास्पद मानलेले	-	-	-	-	-	-	-
एकूण व्यापार प्राप्य	**-**	**3,060.41**	**1,807.01**	**268.30**	**1,728.53**	**2,658.40**	**9,522.65**

टिप्पणी क्र. 17 : रोख आणि बँकेतील शिल्लक

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) रोख रक्कम -	**-**	
ब) बँकांमधील शिल्लक		
i) 3 महिने ते 1 वर्षापर्यंतच्या मुदत ठेवी	13,280.54	15,551.97
(यात स्टेट बँक ऑफ इंडियाकडील 134 कोटी रुपयांच्या ओव्हरड्राफ्ट सुविधेसाठी तारण असलेल्या ठेवींचा समावेश आहे)		
ii) चालू खात्यांमध्ये	525.97	898.15
iii) संकलन खात्यांमध्ये	720.80	157.55

iv) संक्रमणावस्थेतील पाठविलेली रक्कम	2.94	2.94
c) बिगर-अनुसूचित बँकांमधील शिल्लक (चालू खाती)	0.04	0.04
एकूण	**14,530.29**	**16,610.65**

टिप्पणी क्र. 18 : अल्पकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
असुरक्षित, चांगले मानलेले:		
I) कर्जे आणि आगाऊ रक्कम		
अ) विक्रेत्यांना दिलेली आगाऊ रक्कम	1,141.53	2,946.31
ब) कर्मचाऱ्यांना दिलेली कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	17.71	25.92
II) इतर		
अ) आगाऊ खर्च	19.09	17.57
ब) सरकारी प्राधिकरणांकडील शिल्लक		
i) पी.एल.ए. खाते	1.13	1.13
ii) मिळण्यायोग्य जीएसटी	446.40	210.38
iii) आयकर आणि टीडीएस	12.72	10.97
	1,638.58	**3,212.28**
कमी: संशयास्पद आगाऊ रकमेसाठी तरतूद	645.49	645.49
एकूण	**993.09**	**2,566.79**

टिप्पणी क्र. 19 : इतर चालू मालमत्ता

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) मिळण्यायोग्य व्याज*	1,144.83	1,799.34
ब) मिळण्यायोग्य दावे	8.91	12.67
क) इतर प्राप्य रक्कम	102.90	6.54
ड) विल्हेवाटीसाठी ठेवलेली मालमत्ता**	-	-
एकूण	**1,256.64**	**1,818.55**

***** मुदत ठेवींवरील रु. 1101.53 लाख (मागील वर्षी रु. 915.27 लाख) जमा व्याजाचा समावेश आहे.

****** विल्हेवाटीसाठी ठेवलेली मालमत्ता: रु. 111.90 लाख (मागील वर्षी रु. 111.90 लाख).

टिप्पणी क्र. 20 : कामकाजातून महसूल

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
विक्री		
अ) उत्पादित उत्पादने:		
खते	10,572.46	12,868.96
कीटकनाशके	9,611.74	5,014.51
कृषि अभियांत्रिकी	2.44	7.78
प्रक्रिया केलेली फळे आणि भाज्या	438.71	402.78
एकूण (अ)	**20,625.35**	**18,294.03**
ब) खरेदी केलेली उत्पादने:		
पशुखाद्य	209.58	182.62
खते	39,715.96	25,716.71
कृषि अभियांत्रिकी	430.39	271.07
कीटकनाशके	1,715.42	1,754.07
इतर विक्री	69.59	141.72
एकूण (ब)	**42,140.94**	**28,066.19**
एकूण (अ+ब)	**62,766.29**	**46,360.22**

1. वरील दर्शवलेली विक्री रु. 229.05 लाख (मागील वर्षी रु. 1077.81 लाख) व्यापारी सवलत कमीकरून आहे.
2. विक्रीची रक्कम जीएसटी कमीकरून आहे.

टिप्पणी क्र. 21 : इतर उत्पन्न

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
अ) व्याजापासून उत्पन्न:		
ग्राहकांकडून	0.25	1.12
गुंतवणुकीवर (बँक ठेवींवरील व्याज)	1,344.55	1,634.71
इतर ठेवींवर -	-	
इतर	0.14	0.14
एकूण (अ)	**1,344.94**	**1,635.97**
ब) प्राप्त भाडे:		
कार्यालयीन जागेतून	336.61	209.32
निवासी इमारतींतून	14.04	5.80
गोदामातून	0.28	0.28
एकूण (ब)	**350.93**	**215.40**

क) इतर उत्पन्न:		
खरेदीवर मिळालेली रोख सवलत	688.78	1,022.58
प्राप्त लाभांश	0.20	0.20
इतर पावत्या**	960.10	282.62
स्थिर मालमत्ता विक्रीवरील नफा (निव्वळ)	1.80	0.05
मान्यताप्राप्त स्थगित अनुदान उत्पन्न	0.22	-
एकूण (क)	**1,651.10**	**1,305.45**
एकूण (अ+ब+क)	**3,346.97**	**3,156.82**

** मालाच्या वितरणापूर्वीच्या रु. 0.05 लाख (मागील वर्षी रु. 0.25 लाख) तपासणी शुल्काचा समावेश आहे, जे निव्वळ महामंडळाने केलेल्या खर्चाची प्रतिपूर्ती आहे. महामंडळाने संबंधित पक्षांना कोणतीही सेवा प्रदान केलेली नसल्यामुळे, हे सेवा उत्पन्नाऐवजी इतर उत्पन्न म्हणून दर्शविले आहे.

*** 'इनक्युबेशन सेंटर'च्या मालमत्तेवरील घसाऱ्यामुळे मान्यताप्राप्त स्थगित अनुदान उत्पन्न.

टिप्पणी क्र. 22 : कच्चा माल, पॅकिंग साहित्य आणि उपभोग्य वस्तूंचा वापर **(रु. लाखात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
कच्चा माल, पॅकिंग साहित्य आणि उपभोग्य वस्तूंचा सुरुवातीचा साठा	3,177.89	4,851.99
वाढ: कच्चा माल, पॅकिंग साहित्य आणि उपभोग्य वस्तूंची खरेदी	17,212.51	8,460.01
कमी: कच्चा माल, पॅकिंग साहित्य आणि उपभोग्य वस्तूंचा अंतिम साठा	6,773.56	3,177.89
एकूण	**13,616.84**	**10,134.11**

टिप्पणी क्र. 23 : मालाच्या साठ्यातील बदल **(रु. लाखात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
सुरुवातीचा साठा:		
तयार माल	707.68	2,399.33
अर्ध-तयार माल 34.83	38.33	
व्यापारी साठा	1,393.21	2,757.07
	2,135.72	**5,194.73**
अंतिम साठा:		
तयार माल	4,186.40	707.68
अर्ध-तयार माल 42.91	34.83	
व्यापारी साठा	2,086.44	1,393.21
	6,315.75	**2,135.72**
एकूण	**(4,180.03)**	**3,059.01**

टिप्पणी क्र. 24 : कर्मचारी लाभ खर्च

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
व्यवस्थापकीय संचालकांचे मानधन:		
वेतन	21.35	41.12
रजा वेतन अंशदान	-	1.04
निवृत्तीवेतन अंशदान	-	4.25
	21.35	**46.41**
कर्मचाऱ्यांचे मानधन:		
वेतन, मजुरी आणि बोनस*	2,625.84	2,778.38
भविष्य निर्वाह निधी आणि इतर निधींमधील अंशदान	257.71	267.79
उपदान	75.14	362.09
कल्याणकारी खर्च	81.90	99.47
	3,040.59	**3,507.73**
एकूण	**3,061.94**	**3,554.14**

* यामध्ये रु.1.33 लाख (मागील वर्षी रु. 1.56 लाख) बोनसच्या तरतुदीचा समावेश आहे.

टिप्पणी क्र. 25 : वित्त खर्च

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
ठेवींवरील व्याज	117.74	-
अनामत रकमांवरील व्याज	59.40	31.00
टीडीएस वरील व्याज	7.79	0.10
एम.एस.एम.ई. विक्रेत्यांच्या शिलकीवरील व्याज	9.06	11.83
एकूण	**193.99**	**42.93**

टिप्पणी क्र. 26 : घसारा आणि कर्जमाफी शुल्क

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
घसारा	125.07	118.10
एकूण	**125.07**	**118.10**

टिप्पणी क्र. 27 : इतर खर्च **(रु. लाखात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
प्रत्यक्ष खर्च		
वीज आणि इंधन वापर	137.88	117.02
पाणी पट्टी शुल्क	12.47	12.88
प्रक्रिया शुल्क आणि इतर उत्पादन खर्च	601.56	598.23
एकूण प्रत्यक्ष खर्च	**751.91**	**728.13**
अप्रत्यक्ष खर्च		
दुरुस्ती आणि देखभाल खर्च	67.16	75.54
सवलती / कमीवट	16.60	201.62
कमिशन खर्च	11.04	11.95
जाहिरात खर्च	25.74	24.33
बाह्य वाहतूक खर्च	553.93	234.09
भाडे खर्च	277.26	83.45
दर आणि कर	63.73	39.58
भाडेपट्टी शुल्क	0.52	0.52
छपाई आणि लेखनसामग्री	14.54	20.07
टपाल आणि दूरध्वनी	11.76	13.98
विमा खर्च	37.84	41.16
वाहन खर्च	129.23	146.93
बँक शुल्क	2.36	6.55
कायदेशीर आणि व्यावसायिक शुल्क	73.82	50.29
कृषि संशोधन आणि विकास खर्च	1.07	0.78
प्रवास आणि वाहतूक खर्च	56.25	33.60
सुरक्षा सेवा शुल्क	43.75	39.20
इतर खर्च	1,208.86	1,058.79
लेखापरीक्षक मानधन:		
अ) वैधानिक लेखापरीक्षण शुल्क	7.11	5.88
ब) अंतर्गत लेखापरीक्षण शुल्क	8.80	4.00
क) कर विषयक बाबी	3.25	1.65
ड) कंपनी कायदा विषयक बाबी	0.26	0.26
एकूण अप्रत्यक्ष खर्च	**2,614.88**	**2,094.22**
एकूण	**3,366.79**	**2,822.35**

टिप्पणी क्रमांक 1

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीच्या एकत्रित वित्तीय विवरणांचा भाग असलेली महत्त्वाची लेखा धोरणे:

I. महामंडळाची माहिती:

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित ('कंपनी') ची स्थापना 15 डिसेंबर 1965 रोजी कंपनी कायदा, 1956 अंतर्गत एक सरकारी कंपनी म्हणून करण्यात आली. कंपनीचे नोंदणीकृत कार्यालय कृषि उद्योग भवन, दिनकरराव देसाई मार्ग, आरे कॉलनी, गोरेगाव (पूर्व), मुंबई 400 065 येथे आहे. शेतीसाठी लागणारी यंत्रसामग्री तयार करणे आणि तिचे वितरण करणे, तसेच खते, कीटकनाशके यांसारख्या इतर कृषि निविष्ठा आणि दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन व संलग्न व्यापाराशी संबंधित उत्पादने आणि तत्सम पूरक सेवांचे उत्पादन व वितरण करणे हे कंपनीचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.

ही एकत्रित वित्तीय विवरणे तयार करताना विचारात घेतलेली उपकंपनी (जी मुख्य कंपनी महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित सोबत मिळून 'समूह' तयार करते) खालीलप्रमाणे आहे:

नाव आणि पत्ता	स्थापनेचा देश	31 मार्च 2023 रोजी मालकी हक्काची टक्केवारी	31 मार्च 2022 रोजी मालकी हक्काची टक्केवारी
महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईड्स लिमिटेड सी-4, एमआयडीसी क्षेत्र, शिवणी, अकोला-444104, महाराष्ट्र	भारत	100	100

II. सामान्य:

अ) एकत्रित वित्तीय विवरणे ऐतिहासिक खर्च पद्धतीनुसार, सर्वमान्य लेखा तत्त्वे आणि कंपनी कायदा 2013 मधील तरतुदींनुसार तयार केली आहेत. ही विवरणे लेखा मानके 21 मधील 'एकत्रित वित्तीय विवरणे' या विषयावरील आवश्यकतांनुसार तयार करण्यात आली आहेत.

ब) समूह सामान्यतः लेखांकनाची व्यापारी पद्धत पाळतो आणि लक्षणीय उत्पन्न व खर्च अर्जित तत्त्वावर नोंदवतो, अशा प्रकरणांशिवाय जिथे मोठी अनिश्चितता असेल.

III. मालाच्या साठ्याचे मूल्यमापन:

मालाच्या साठ्याचे मूल्यमापन खालील आधारावर केले जाते:

तपशील	मूल्यमापनाचा आधार
कच्चा माल आणि पॅकिंग साहित्य	सरासरी खर्च किंवा निव्वळ प्राप्तीयोग्य मूल्य, यापैकी जे कमी असेल ते.
तयार माल (उत्पादित)	भारित सरासरी खर्च किंवा निव्वळ प्राप्तीयोग्य मूल्य, यापैकी जे कमी असेल ते.
व्यापारी वस्तू (खरेदी-विक्रीच्या)	भारित सरासरी खर्च किंवा निव्वळ प्राप्तीयोग्य मूल्य, यापैकी जे कमी असेल ते.
अर्ध-तयार माल	सरासरी खर्चावर.
उपभोग्य वस्तू आणि सुटे भाग	सरासरी खर्चावर.
वापरलेली बारदाने आणि इतर साठा	अंदाजित मूल्यावर किंवा निविदा मागवल्या असल्यास त्या आधारावर.
पुर्ननिर्मिती/प्रक्रियेसाठी असलेला तयार साठा	गुणवत्तेतील अंदाजित घट कमीकरून सरासरी खर्चावर.

IV. स्थिर मालमत्ता: स्थिर मालमत्ता ऐतिहासिक खर्चावर दर्शवल्या जातात, ज्यात खरेदी, स्थापना आणि नोंदणीच्या खर्चाचा समावेश असतो.

V. **घसारा:**

अ) **मुर्त मालमत्ता:** घसारा मूळ खर्चावर 5% अवशिष्ट मूल्य राखून, मालमत्तेच्या अंदाजित उपयुक्त आयुष्यानुसार सरळ-रेषा पद्धतीद्वारे लावला जातो. रु. 5000 पर्यंतच्या मालमत्तेवर खरेदीच्याच वर्षी पूर्ण घसारा लावला जातो.

ब) **अमुर्त मालमत्ता:** सॉफ्टवेअर खर्च पाच वित्तीय वर्षांच्या कालावधीत समान रीतीने विभागला जातो. भाडेतत्त्वावरील जमिनीचा खर्च भाडेपट्टीच्या कालावधीत विभागला जातो.

VI. **महसूल ओळख:** महसूल तेव्हाच नोंदवला जातो जेव्हा वित्तीय लाभ महामंडळाकडे येण्याची शक्यता असते. विक्रीतून मिळणारा महसूल वस्तूंची मालकी आणि त्याशी संबंधित जोखीम खरेदीदाराकडे हस्तांतरित झाल्यावर नोंदवला जातो.

VII. **विक्री:** विक्रीची रक्कम जीएसटी, व्यापारी सवलत आणि घाऊक कमीवट देऊन निव्वळ स्वरूपात नोंदवली जाते. यामध्ये विभागांतर्गत होणाऱ्या हस्तांतरणाचा समावेश नसतो.

VIII. **खरेदी:** व्यापारी खरेदीची नोंद मालाच्या गंतव्य स्थानी प्राप्तीवर केली जाते.

IX. **जीएसटी:** संबंधित कच्च्या मालाच्या खरेदी खर्चातून जीएसटी क्रेडिट कमीकरून त्याची नोंद केली जाते.

X. **उत्पन्न आणि खर्च लेखांकन:**

अ) सरकारी अनुदान, विमा हप्ता आणि भाडेपट्ट्यावरील जमिनीचे शुल्क वगळता सर्व महत्त्वाचे उत्पन्न आणि खर्च अर्जित तत्त्वावर नोंदवले जातात.

ब) विमा दाव्याची रक्कम संबंधित वर्षात नोंदवली जाते आणि तडजोडीतील फरक त्या वित्तीय वर्षात समायोजित केला जातो.

XI. **गुंतवणूक:** दीर्घकालीन गुंतवणूक खर्चावर दर्शवली जाते. मूल्यामध्ये मोठी घट झाल्यास त्यासाठी योग्य तरतूद केली जाते.

XII. **सेवानिवृत्ती लाभ:** सेवानिवृत्ती लाभ खालीलप्रमाणे हाताळले जातात

अ) भविष्य निर्वाह निधी आणि उपदान निधीमधील अंशदान मान्यताप्राप्त निधींमध्ये जमा केले जाते.

ब) पालक कंपनीने कर्मचाऱ्यांच्या उपदानाचे दायित्व भारतीय आयुर्विमा महामंडळाच्या योजनेद्वारे पूर्ण केले आहे.

क) कर्मचाऱ्यांच्या रजा रोखीकरण लाभांची तरतूद सांख्यिकीय मूल्यमापनाच्या आधारावर केली जाते.

XIII. **संशोधन आणि विकास खर्च:** महसुली खर्च नफा-तोटा पत्रकात नोंदवला जातो आणि भांडवली खर्च मुदत मालमत्तेच्या मूल्यात जोडला जातो.

XIV. **शासकीय अनुदान:** विशिष्ट मालमत्तेसाठी मिळालेले भांडवली अनुदान मालमत्तेच्या एकूण मूल्यातून कमीकेले जाते. प्रकल्पासाठी मिळालेले भांडवली अनुदान भांडवली राखीव निधीमध्ये जमा केले जाते.

XV. **बुडीत आणि संशयास्पद कर्जांसाठी तरतूद:** महामंडळ खालीलप्रमाणे तरतूद करते:

अ) 3 वर्षांहून वाढ काळ थकीत असल्यास: 100%

ब) 2 वर्षांहून वाढ काळ थकीत असल्यास: 25%

क) 1 वर्षांहून वाढ काळ थकीत असल्यास: 10%

ड) वसुलीची शक्यता नसल्यास वयाचा विचार न करता 100% तरतूद केली जाते. सरकारी देण्यांवर तरतूद केली जात नाही.

XVI. **मागील वर्षांच्या बाबी:** मागील वर्षांशी संबंधित उत्पन्न किंवा खर्चाची नोंद "मागील वर्षांचे समायोजन" या शीर्षकाखाली केली जाते.

XVII. **चालू मालमत्ता:** चालू मालमत्ता, कर्जे आणि आगाऊ रकमा ताळेबंदात त्यांच्या वसुलीयोग्य मूल्यावर दर्शवल्या जातात.

XVIII. **अकस्मिक दायित्वे:** लेखांकन मानक-29 मध्ये परिभाषित केल्याप्रमाणे अकस्मिक दायित्वे आर्थिक खात्यांच्या नोंदीद्वारे स्वतंत्रपणे नमूद केली जातात.

XIX. उत्पन्नावरील कर:

चालू कर हा संबंधित कालावधीसाठीच्या करपात्र उत्पन्नावर देय असलेल्या कराच्या रकमेनुसार निश्चित केला जातो.

होल्डिंग कंपनीने सावधगिरीचे धोरण विचारात घेऊन लाभांश कराची नोंद केलेली नाही. ही नोंद प्रामुख्याने वेळोवेळच्या फरकांमुळे होणाऱ्या लाभांश कर मालमत्तेच्या संदर्भात टाळण्यात आली आहे. हा फरक करपात्र उत्पन्न आणि लेखांकन उत्पन्न यांच्यातील असतो, जो एका कालावधीत निर्माण होतो आणि पुढील एक किंवा अधिक कालावधीत पूर्ववत होऊ शकतो.

31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीच्या वित्तीय विवरणांचा भाग असलेल्या टिप्पण्या

टिप्पणी क्र. 28 : अकस्मिक दायित्वे

अ)

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजीची स्थिती	31 मार्च 2022 रोजीची स्थिती
भांडवली वचनबद्धता प्रदान केलेली नाही	निरंक	निरंक
महामंडळाविरुद्धचे दावे जे कर्ज म्हणून मान्य केलेले नाहीत	1590.38	1524.67
विवादित विक्रीकर/व्हॅट मागण्या	2110.84	2116.66
विवादित जीएसटी मागण्या	427.95	-
विवादित आयकर मागण्या	386.99	78.07

ब) उपकंपनीला विक्रीकर उपआयुक्त (प्रशासन), नागपूर यांच्याकडून वित्तीय वर्ष 1994-95 साठी रु. 7.78 लाख (मागील वर्षी रु. 7.78 लाख) मागणी प्राप्त झाली आहे. त्याविरुद्ध उपकंपनीने रु. 1.00 लाख निषेधार्थ भरुन महाराष्ट्र विक्रीकर न्यायाधिकरण, मुंबई येथे अपील दाखल केले आहे. ज्याचा निकाल अद्याप प्रलंबित आहे.

क) उपकंपनीला आयकर सहाय्यक आयुक्त, अकोला यांच्याकडून कर निर्धारण वर्ष 2012-13 आणि 2013-14 साठी अनुक्रमे रु. 3.67 लाख आणि रु. 1.50 लाख मागणी प्राप्त झाली आहे. त्याविरुद्ध कंपनीने आयकर आयुक्त (अपील), नागपूर यांच्याकडे अनुक्रमे रु. 0.08 लाख आणि रु. 0.30 लाख निषेधार्थ भरुन अपील केले आहे.

ड) मेसर्स देशमुख प्रिंटर्स, अकोला यांनी पत्रके छापण्याचे कंत्राट न मिळाल्यामुळे उपकंपनीवर रु. 2.54 लाख नुकसान भरपाईचा दावा दाखल केला आहे. या संदर्भात रु. 1.58 लाख उच्च न्यायालय, नागपूर खंडपीठ येथे जमा करण्यात आले आहेत. हे प्रकरण आता पुढील कार्यवाहीसाठी जिल्हा दिवाणी न्यायालय, अकोला येथे वर्ग करण्यात आले आहे.

टिप्पणी क्र. 29 : भांडवली वचनबद्धता - निरंक

टिप्पणी क्र. 30 :

अ) महाराष्ट्र सरकारने काटोल आणि मोर्शी येथे दोन बहु-फळ प्रक्रिया प्रकल्प उभारण्यासाठी मुख्य महामंडळाची 'नोडल एजन्सी' म्हणून नियुक्ती केली होती. काटोल प्रकल्प सरकारी आदेशानुसार मेसर्स अलायन्स ॲग्रो इंडिया लिमिटेडकडे सोपवण्यात आला असून, त्याबदल्यात त्यांनी महामंडळाला रु. 386.20 लाख 'लाभांश पात्र अग्रहक्क शेअर्स' दिले आहेत. यावर अद्याप कोणताही लाभांश मिळालेला नाही. महामंडळाने या कंपनीविरुद्ध उच्च न्यायालयात समाप्ती याचिका दाखल केली असून न्यायालयाने मालमत्तेची विल्हेवाट लावण्यासाठी लिक्विडेटरची नियुक्ती केली आहे. तथापि, सरकारच्या निर्देशानुसार काटोल प्रकल्प परत घेण्याची प्रक्रिया सुरु असल्याने सध्या या गुंतवणुकीवर कोणतीही घसारा तरतूद केलेली नाही. मोर्शी प्रकल्पावर रु. 126.95 लाख खर्च झाले असून ते 'प्रगतीपथावरील भांडवली काम' म्हणून दर्शवले आहेत.

ब) बुटीबोरी फूड पार्क येथे बांधलेले गोदाम एका पक्षाला भाड्याने देण्यात आले होते. वर्ष 2011-12 मध्ये होल्डिंग कंपनीच्या असे निदर्शनास आले की, संबंधित पक्ष त्या जागेचा वापर अनधिकृत कामासाठी करत आहे, त्यामुळे कंपनीने त्या पक्षाला भाडेपट्टा समाप्तीची नोटीस बजावली. या नोटिसीला संबंधित पक्षाने मुंबई उच्च न्यायालयात आव्हान दिले असून सध्या त्या जागेचा ताबा त्यांच्याकडेच आहे. गोदामाचा बेकायदेशीर वापर, जोडरस्त्याच्या नुकसानीमुळे सोसावा लागलेला तोटा, जागा रिकामी न केल्यामुळे झालेले नुकसान आणि इतर शुल्कांच्या वसुलीपोटी कंपनीने संबंधित पक्षाविरुद्ध रू. 102.97 लाख (मागील वर्षी रू. 102.97 लाख) अधिक 24% प्रतिवर्ष दराने व्याज मिळण्यासाठी लवादाकडे दाद मागितली आहे. ही येणी लवादाच्या निर्णयावर अवलंबून असल्याने आणि ती संभाव्य स्वरुपाची असल्याने होल्डिंग कंपनीने त्यांची नोंद केलेली नाही. तसेच, लवाद प्रक्रिया सुरु झाल्यापासून ते 31 मार्च 2023 पर्यंतच्या कालावधीचे भाडेदेखील संभाव्य स्वरुपाचे असल्याने त्याची नोंद करण्यात आलेली नाही.

क) पंतप्रधान विशेष पॅकेजअंतर्गत यवतमाळ येथे 'फॉडर ब्लॉक' (चारा पेंडी) उत्पादन प्रकल्प रू. 85.00 लाख खर्चात मंजूर झाला. यासाठी केंद्र आणि राज्य सरकारकडून रू. 74.37 लाख मिळाले. यंत्रसामग्री बसवून चाचणी झाली, परंतु मागणीअभावी व्यावसायिक उत्पादन सुरु झाले नाही. एकूण खर्च रू. 47.62 लाख (मागील वर्षी रू. 47.62 लाख) भांडवली स्वरुपात नोंदवला असून, अनुदानाची उर्वरित रू. 26.75 लाख (मागील वर्षी रू. 26.75 लाख) रक्कम 'इतर धनको' म्हणून दर्शवली आहे.

ड) संत्रा, इतर फळे, भाज्या आणि किरकोळ वनउत्पादने (मशरुम) यांच्या प्रक्रियेसाठी नोगो कारखाना, नागपूर येथे उष्मायन केंद्र (इन्क्युबेशन सेंटर) स्थापन करण्यासाठी 'पीएमएफएमई' योजनेअंतर्गत अन्न प्रक्रिया उद्योग मंत्रालय, भारत सरकारकडून महामंडळाला आर्थिक वर्ष 2021-22 मध्ये रू. 2.20 कोटी अनुदान प्राप्त झाले आहे. ही रक्कम 'इतर चालू देयता' गटांतर्गत "भारत सरकारकडून मिळालेले अनुदान खाते" मध्ये दर्शवण्यात आली आहे. आर्थिक वर्ष 2022-23 दरम्यान, महामंडळाने रू. 6.84 लाख मालमत्तेची खरेदी केली असून ती "टीप क्र. 9-स्थिर मालमत्ता" मध्ये दर्शवण्यात आली आहे. या मालमत्तेचा रू. 22,173/- घसारा नफा-तोटा खात्यात नावे (डेबिट) करण्यात आला आहे. त्याचबरोबर, हीच रक्कम अनुदानातून समायोजित करून नफा-तोटा खात्यात जमा (क्रेडिट) करण्यात आली आहे.

ई) मेसर्स पडगीलवार ॲग्रो इंडस्ट्रीज यांनी 15.11.2021 रोजी महामंडळाकडे रू. 14.80 कोटीची तक्रार दाखल केली. यात रू. 3.29 कोटी खरेदीचे असून उर्वरित रक्कम व्याजाची आहे. लवादाच्या आदेशानुसार महामंडळाने नागपूर जिल्हा न्यायालयात रू. 4.76 कोटी (एकूण दायित्वाच्या 75%) जमा केले असून, या आदेशाविरुद्ध अपील दाखल केले आहे. म्हणून ही रू. 14.80 कोटी रक्कम 'संभाव्य दायित्व' म्हणून दर्शवली आहे.

टिप्पणी क्र. 31 :

इतर चालू दायित्वांमध्ये महाराष्ट्र सरकारकडून मिळालेल्या रू. 1624.90 लाखांच्या (मागील वर्षी रू. 1624.90 लाख) अनुदानाचा समावेश आहे, जे शेतकऱ्यांना कृषि अभियांत्रिकी उत्पादने विकण्यासाठी मिळाले होते. याचे ताळमेळ आणि ऋणकोंशी समायोजन करण्याचे काम सुरु आहे. जो पर्यंत मंजुरी देणाऱ्या अधिकाऱ्याकंडून आवश्यक कागदपत्रे प्राप्त होत नाहीत.

टिप्पणी क्र. 32:

मुळ कंपनीला विविध योजनांसाठी सरकारकडून रू. 2014.94 लाख मिळाले होते, ज्यावर व्याज देय आहे. 2016-17 पर्यंत रू. 2535.77 लाखांची व्याज तरतूद केली आहे. मात्र, महामंडळालाही सरकारकडून विविध योजनांच्या पुरवठ्यापोटी 2010-11 ते 2016-17 या कालावधीत रू. 5528.30 लाख येणे बाकी आहे. त्यामुळे या वर्षी देय व्याजाची नवीन तरतूद केलेली नाही.

टिप्पणी क्र. 33 : सेवानिवृत्तीनंतरच्या लाभांबाबतचे खुलासे :

अ) लेखा मानक 15 कर्मचारी लाभ (सुधारीत) नुसार, महामंडळाने कर्मचाऱ्यांना दिलेल्या विविध सेवानिवृत्ती लाभ योजनांचे वर्गीकरण खालीलप्रमाणे केले आहे:

(रु. लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च 2022 रोजी संपलेले वर्ष
I. परिभाषित योगदान योजना		
अ. भविष्य निर्वाह निधी	-	-
ब. निवृत्तीवेतन निधी	-	-
क. राज्य परिभाषित योगदान योजना:		
कर्मचारी राज्य विमा योजनेतील नियोकत्यांचे योगदान	-	-
कर्मचारी निवृत्तीवेतन योजना 1995 मधील नियोकत्यांचे योगदान	-	-
चालू वर्षात नफा आणि तोटा पत्रकात नोंदवलेली रक्कम:		
भविष्य निर्वाह निधीतील नियोकत्यांचे योगदान	204.62	205.71
निवृत्तीवेतन निधीतील नियोकत्यांचे योगदान	-	-
कर्मचारी राज्य विमा योजनेतील नियोकत्यांचे योगदान	0.68	1.16
कर्मचारी निवृत्तीवेतन योजना 1995 मधील नियोकत्यांचे योगदान	37.49	42.29
II. परिभाषित लाभ योजना		
i) उपदान (ग्रॅच्युइटी) योजना		
उपदान विश्वस्त निधीमध्ये भारतीय आयुर्विमा महामंडळाच्या (LIC) समूह उपदान सह मुदत विमा पॉलिसी अंतर्गत हप्त्याद्वारे रक्कम भरली जाते. सुधारित लेखा मानक 15 नुसार, खालील गृहितकांवर आधारित सांख्यिकीय मूल्यमापन करण्यात आले आहे:		
सवलत दर (वार्षिक)	7.30%	6.79%
वेतनवाढीचा दर (भरपाई पातळीतील वाढ)	8.00%	8.00%
योजना मालमत्तेवरील परताव्याचा दर (निधी असलेल्या योजनेसाठी) भविष्यातील भरपाईच्या पातळीत वाढ होण्याचे अंदाज महागाई, ज्येष्ठता पदोन्नीती आणि इतर संबंधित घटकांचा विचार करून तयार केले जातात	6.67%	7.20%
अ. दायित्वाच्या वर्तमान मूल्यांमधील बदल		
वर्षाच्या सुरुवातीचे दायित्व मूल्य	2300.92	2125.97
व्याज दर	138.48	126.11
चालू सेवा शुल्क	68.12	86.11
दिलेले लाभ	(523.04)	(303.64)
दायित्वांवर विमांक (नफा) / तोटा	9.49	266.36
वर्षाच्या अखेरीस असलेले दायित्व मूल्य	1993.97	2300.92

ब. योजना मालमत्तेच्या उचित मूल्यांमधील बदल		
वर्षाच्या सुरुवातीचे योजना मालमत्तेचे मूल्य	1775.43	1777.89
मालमत्तेवरील अपेक्षित परतावा	116.23	123.42
विमांकीय नफा आणि (तोटा)	0.25	1.70
योगदान	457.33	176.07
दिलेले लाभ	(523.04)	(303.64)
वर्षाच्या अखेरीस मालमत्तेचे उचित मूल्य	1863.53	1775.43
क. ताळेबंदात नोंदवलेली रक्कम		
वर्षाच्या अखेरचे दायित्व मूल्य	1993.97	2300.92
वर्षाच्या अखेरचे मालमत्ता उचित मूल्य	1863.53	1775.43
ताळेबंदात नोंदवलेले निव्वळ (दायित्व) / मालमत्ता	130.44	(525.49)
ड. नफा आणि तोटा पत्रकात नोंदवलेला खर्च		
चालू सेवा शुल्क	68.12	86.11
मागील सेवा शुल्क	-	-
व्याज शुल्क	138.48	126.11
मालमत्तेवरील अपेक्षित परतावा	116.23	123.42
कालावधीत नोंदवलेला निव्वळ सांख्यिकीय (नफा) / तोटा	9.24	264.66
नफा-तोटा पत्रकात नोंदवलेला एकूण खर्च	99.61	353.47

ब) रजा रोखीकरण:

समूहाने निवृत्तीच्या वेळी विद्यमान कर्मचाऱ्यांच्या रजा रोखीकरणासाठी सांख्यिकीय मूल्यमापनाच्या आधारावर तरतूद केली आहे. चालू वर्षात समूहाने अशा दायित्वापोटी रु. 142.69 लाखांची (मागील वर्षी रु. 295.86 लाख) तरतूद केली आहे.

34) संचालक मंडळाच्या सभा:

लेखापरीक्षणांतर्गत असलेल्या वर्षात संचालक मंडळाच्या एकूण चार सभा झाल्या आहेत.

35) विभागनिहाय अहवाल :

'भारतीय सनदी लेखापाल संस्था' द्वारे जारी केलेल्या लेखा मानक 17 अंतर्गत खालील प्राथमिक नोंदणीयोग्य विभाग आहेत: खते, कीटकनाशके, कृषि अभियांत्रिकी, पशुखाद्य, प्रक्रिया केलेली फळे आणि भाज्या (नोगा) विभागांची सविस्तर माहिती 'परिशिष्ट 1' मध्ये दिली आहे.

36) (अ) संबंधित पक्षांची नावे आणि संबंध:

प्रमुख व्यवस्थापकीय व्यक्ती:

1. श्री. अशोक करंजकर (भा.प्र.से.) - व्यवस्थापकीय संचालक (मुळ कंपनी).
2. श्री. मंगेश गोंदावले (भा.प्र.से.) - व्यवस्थापकीय संचालक (01.09.2023 पासून).
3. श्री. व्ही. आर. पाथारकर - मुख्य कार्यकारी अधिकारी (उपकंपनी).

(ब) मुळ कंपनीच्या व्यवस्थापकीय संचालकांचे मानधन:

(रुपये लाखात)

तपशील	चालू वर्ष	मागील वर्ष
वेतन	9.87	30.59
रजा वेतन	0.00	1.03
निवृत्तीवेतन अंशदान	0.00	4.25

(क) उपकंपनीच्या मुख्य कार्यकारी वाढाऱ्यांचे/संचालकांचे मानधन

(रुपये लाखात)

तपशील	चालू वर्ष	मागील वर्ष
वेतन	11.48	10.54
भविष्य निर्वाह निधी अंशदान	1.19	1.08
इतर सोयी-सुविधा	0.16	0.15

37) विविध वितरक, पुरवठादार, कर्जे आणि आगाऊ रकमांच्या नावे/जमेच्या शिलकी या ताळमेळ आणि पुष्टीकरणाच्या अधीन आहेत.

38) संचालक मंडळाच्या मते, चालू मालमत्ता, कर्जे आणि आगाऊ रकमांचे मूल्य व्यवसायाच्या सामान्य ओघात किमान तितकेच आहे जितके ते ताळेबंदात दर्शविण्यात आले आहे.

39) समूहाकडे पुरवठादारांकडून शिलकीचे पुष्टीकरण घेण्याची आणि त्यांचा ताळमेळ करण्याची प्रक्रिया अद्याप पूर्ण नाही, विशेषतः कृषि अभियांत्रिकी विभागाच्या मोठ्या शिलकीबाबत. ताळमेळ पूर्ण झाल्यानंतर आवश्यक असल्यास समायोजन नोंदी केल्या जातील.

40) समूहाने मोतीबाग नागपूर येथील फळ आणि भाजीपाला प्रक्रिया प्रकल्पातील न वापरल्या जाणाऱ्या मालमत्तेच्या मूल्यांमधील घटीचे मूल्यमापन अद्याप केलेले नाही. हे मूल्यमापन प्रलंबित असल्याने, लेखा मानक 28 नुसार मालमत्तेच्या मूल्यांमधील घटीसाठी कोणतीही तरतूद करण्यात आलेली नाही.

41) लेखा मानक 19 - "भाडेपट्टी" अंतर्गत कार्यान्वित भाडेपट्टीबाबतचे खुलासे

(कंपनीकडे उपलब्ध असलेल्या माहितीनुसार):

(रुपये लाखात)

तपशील	चालू वर्ष	मागील वर्ष
1 एप्रिल, 2001 नंतर निवासी/कार्यालयीन जागा आणि गोदामांसाठी (त्यातील फर्निचर आणि उपकरणांसह) तसेच यंत्रसामग्रीसाठी केलेल्या भाडेपट्टी किंवा रजा आणि परवाना करारांबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे:		
1) वर्षाच्या नफा आणि तोटा पत्रकात नोंदवलेला भाडेपट्टी देयक	277.26	83.45
2) (i) काही करारांनुसार, परत करण्यायोग्य व्याजमुक्त अनामत रकमा देण्यात आल्या आहेत.	-	-

(ii) करारांमध्ये भाडेवाढीची कोणतीही तरतूद नाही.	-	-
(iii) काही करारांमध्ये कोणत्याही पक्षाद्वारे ठराविक कालावधीची (15 दिवस ते 3 महिने) पूर्वसूचना देऊन करार मुदतपूर्व समाप्त करण्याची तरतूद आहे.	-	-
(iv) काही करारांमध्ये नूतनीकरणाची तरतूद आहे.	-	-
3) करारानुसार किमान भाडेपट्टी रक्कम (जे करार रद्द होऊ शकत नाहीत):		
(i) एक वर्षापेक्षा कमी कालावधीसाठी	-	-
(ii) एक वर्षापेक्षा जास्त आणि पाच वर्षांपेक्षा कमी कालावधीसाठी	(निश्चित केलेले नाही)	(निश्चित केलेले नाही)
4) प्राप्त भाडेपट्टी रक्कम – नफा आणि तोटा पत्रकात नोंदवलेली.	350.65	215.12
1 एप्रिल, 2001 नंतर कंपनीच्या मालकीची असलेली आणि भाडेतत्त्वावर दिलेली यंत्रसामग्री व प्रकल्पाबाबतचे प्रकटीकरण:	निरंक	निरंक
वर्षाच्या अखेरीस असलेले एकूण वहन रक्कम	निरंक	निरंक
वर्षाच्या अखेरीस असलेला एकूण संचित घसारा	निरंक	निरंक
भाडेतत्त्वावर दिलेल्या कालावधीसाठीचा प्रमाणबद्ध घसारा	निरंक	निरंक

42) सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग विकास अधिनियम, 2006 च्या कलम 22 मधील आवश्यकतेनुसार माहिती:

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	**तपशील**	**31 मार्च, 2023 रोजीची स्थिती**	**31 मार्च, 2022 रोजीची स्थिती**
[अ]	(i) लेखा वर्षाच्या शेवटी कोणत्याही पुरवठादाराला देणे असलेली आणि व्यापारी देयकांमध्ये समाविष्ट असलेली मुद्दल रक्कम	778.27	826.46
	(ii) वरील रकमेवर देय असलेले व्याज	96.61	90.02
	एकुण (i) आणि (ii)	**874.88**	**916.48**
[ब]	अधिनियमाच्या कलम 16 नुसार खरेदीदाराने दिलेली व्याजाची रक्कम	-	-
[क]	लेखा वर्षात नियुक्त केलेल्या दिवसांनंतर पुरवठादाराला केलेल्या देयकाची रक्कम	48.19	34.11
[ड]	वित्तीय वर्षाच्या अखेरीस जमा झालेले आणि देणे बाकी असलेले व्याजाचे मूल्य	96.61	90.02
[इ]	देयके देण्यास झालेल्या विलंबासाठी देय असलेली व्याजाची रक्कम (जी वर्षादरम्यान देय तारखे नंतर भरली गेली आहे, परंतु या अधिनियमांतर्गत नमूद व्याज न जोडता)	-	-
[फ]	सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग विकास अधिनियम, 2006 च्या कलम 23 अंतर्गत कमीवट न मिळणाऱ्या खर्चाच्या उद्देशाने,		

	जोपर्यंत वरील व्याजाची प्रत्यक्ष अदायगी होत नाही, तोपर्यंत पुढील वर्षांमध्येही देय असलेले व्याजाचे मूल्य	-	-

43) प्रति भाग मिळकत :

कंपनीकडे कोणतेही प्रलंबित परिवर्तनीय समभाग नाहीत. परिणामी, मूळ आणि द्राव्यकृत प्रति भाग उत्पन्न सारखेच आहे.

तपशील	चालू वर्ष	मागील वर्ष
(अ) करानंतरचा निव्वळ नफा (रुपये लाखात)	1304.04	745.29
(ब) भाग संख्या	5,50,000	5,50,000
(क) मूळ आणि द्राव्यकृत प्रति भाग उत्पन्न (रुपये)	237.10	135.51

44) परकीय चलनातील खर्च / उत्पन्न (अर्जित तत्त्वावर):

(रुपये मुल्यात)

तपशील	31 मार्च, 2023 रोजी संपलेले वर्ष	31 मार्च, 2022 रोजी संपलेले वर्ष
निरंक		

45) विश्लेषणात्मक गुणोत्तरे :

गुणोत्तर	अंश	छेद	चालू कालावधी	मागील कालावधी	फरक (%)	फरकाचे कारण (जर फरक 25% पेक्षा जास्त असेल तर)
चालू गुणोत्तर	चालू मालमत्ता	चालू दायित्वे	1.35	1.41	-4.26	
कर्ज-इक्विटी गुणोत्तर	एकूण कर्ज	भागधारकांचे भांडवल	0.18	0.06	200.00	
कर्ज सेवा व्याप्ती गुणोत्तर	कर नंतरचा नफा	कर्ज सेवा	12.18	40.43	-69.87	
भांडवलावरील परतावा गुणोत्तर	करानंतरचा नफा	सरासरी भांडवल	5.50	3.32	65.66	
मालसाठा उलाढाल गुणोत्तर (दिवसांत)	विकलेल्या मालाची किंमत	सरासरी मालसाठा	57	66	-13.64	
कर्जावरील उलाढाल गुणोत्तर (दिवसांत)	निव्वळ उधारीची विक्री	सरासरी व्यापारी येणे रकमा	63	73	-13.70	
व्यापार उलाढाल गुणोत्तर (दिवसांत)	निव्वळ उधारीची खरेदी	सरासरी व्यापारी देय रकमा	79	128	-38.28	
निव्वळ भांडवल उलाढाल गुणोत्तर	कार्यान्वित महसूल	सरासरी खेळते भांडवल	5.90	5.38	9.67	

निव्वळ नफा गुणोत्तर	करानंतरचा नफा	कार्यान्वित महसूल	2.08	1.61	29.19	
गुंतवलेल्या भांडवलावरील परतावा	व्याज आणि करापूर्वीचा नफा	गुंतवलेले एकूण भांडवल	7.09	4.62	53.46	
गुंतवणुकीवरील परतावा	मुदत ठेवींवर मिळालेले व्याज	सरासरी मुदत ठेवी	5.09	5.98	-14.88	

46) कंपनी सामाजिक दायित्व :

कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 135 नुसार, विहित निकषांमध्ये बसणाऱ्या कंपनीने तिच्या मागील तीन वित्तीय वर्षांच्या सरासरी निव्वळ नफ्याच्या किमान 2% रक्कम 'कंपनी सामाजिक दायित्व' उपक्रमांवर खर्च करणे आवश्यक आहे. महामंडळाने प्रस्तावित केलेल्या सामाजिक दायित्व योजनेमध्ये प्रामुख्याने विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाला प्रोत्साहन देणे, अनाथ मुलांचे पुनर्वसन, विशेष गरजा असलेल्या मुलांची काळजी, महिलांचे कौशल्य विकास आणि स्थानिक क्षेत्र किंवा समुदायाचा विकास या बाबींचा समावेश आहे. नफा आणि तोटा पत्रकातील विविध खर्च शीर्षांतर्गत नोंदवलेला कंपनी सामाजिक दायित्व उपक्रमांवरील रोख खर्च निरंक आहे (31 मार्च 2023 रोजी निरंक) आणि भांडवली खर्चाच्या स्वरूपातील खर्चही निरंक आहे (31 मार्च 2023 रोजी निरंक). सदर भांडवली खर्च हा कंपनी सामाजिक दायित्व उद्देशासाठी वापरल्या जाणाऱ्या मालमत्तेच्या संपादनासाठी आणि मालकीसाठी केला जातो.

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	**तपशील**	**वित्तीय वर्ष 2022-23**	**वित्तीय वर्ष 2021-22**
(अ)	वर्षाच्या सुरुवातीला खर्च न झालेली सामाजिक दायित्व रक्कम	248.34	314.66
(ब)	चालू वर्षात खर्च करणे आवश्यक असलेली रक्कम	14.14	12.98
(क)	प्रत्यक्ष झालेला खर्च	0.0	79.30
(ड)	वर्षाच्या अखेरीस खर्च न झालेली रक्कम (मागील वर्षांच्या तुटीसह)	262.48	248.34

महामंडळ सध्या कंपनी सामाजिक दायित्व अंतर्गत खर्च करण्यासाठी योग्य क्षेत्रांची निवड करण्याची प्रक्रिया राबवत आहे. तथापि, सामाजिक उत्तरदायित्वासाठीची खर्च न झालेली रु. 262.48 लाखांची रक्कम कंपनी कायद्याच्या कलम 135(5) आणि 135(6) मधील तरतुदींनुसार आवश्यक असलेल्या स्वतंत्र बँक खात्यात अद्याप हस्तांतरित केलेली नाही.

47) लाभांश :

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षात महामंडळाने कोणताही लाभांश दिलेला नाही. वित्तीय वर्ष 2022-23 साठी महामंडळाने रु. 38.50 लाखांचा लाभांश प्रस्तावित केला आहे.

48) इतर खुलासे:

अ) 'बेनामी मालमत्ता व्यवहार (प्रतिबंध) अधिनियम, 1988' आणि त्याखालील नियमांनुसार, महामंडळाकडे कोणतीही बेनामी मालमत्ता असल्याबाबतची कोणतीही कार्यवाही सुरु झालेली नाही किंवा प्रलंबित नाही.

ब) कंपनीचे असे कोणतेही बोजा किंवा त्यांचे निराकरण नाही, ज्यांची नोंदणी 'कंपनी निबंधकांकडे' विहित मुदतीनंतरही झालेली नाही.

क) कंपनीने चालू वित्तीय वर्षात क्रिप्टो करन्सी किंवा कोणत्याही आभासी चलनामध्ये व्यवहार किंवा गुंतवणूक केलेली नाही.

ड) आयकर अधिनियम, 1961 अंतर्गत कर निर्धारण प्रक्रियेदरम्यान (जसे की शोध, पाहणी किंवा इतर कोणत्याही संबंधित तरतुदींनुसार), महामंडळाने असे कोणतेही व्यवहार केलेले नाहीत जे हिशोब पुस्तकात नोंदवलेले नाहीत किंवा जे उत्पन्न म्हणून जाहीर केले आहेत.

इ) महामंडळाने 'कंपनी कायदा, 2013' चे कलम 248 किंवा 'कंपनी कायदा, 1956' चे कलम 560 अंतर्गत नाव काढून टाकलेल्या कंपन्यांशी कोणताही व्यवहार केलेला नाही.

49) अंतिम लाभार्थी :

अ) कंपनीने कोणत्याही व्यक्तीला किंवा संस्थेला, ज्यामध्ये परदेशी संस्थांचा ("मध्यस्थ") समावेश आहे, कोणताही निधी (कर्ज घेतलेला निधी किंवा शेअर प्रीमियम किंवा इतर कोणत्याही प्रकारचा निधी) या समजुतीने आगाऊ दिलेला नाही, कर्ज म्हणून दिलेला नाही किंवा गुंतवलेला नाही की, तो मध्यस्थ महामंडळाच्या वतीने ओळखल्या गेलेल्या इतर पक्षांमध्ये ("अंतिम लाभार्थी") तो निधी कर्ज म्हणून देईल किंवा गुंतवेल. अशा प्रकारची कोणतीही लेखी किंवा तोंडी समज दिलेली नाही.

ब) कंपनीला कोणत्याही पक्षाकडून ("निधी देणारा पक्ष") या समजुतीने कोणताही निधी प्राप्त झालेला नाही की, कंपनी प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे त्या निधीचा वापर कंपनीच्या वतीने ओळखल्या गेलेल्या इतर व्यक्ती किंवा संस्थांमध्ये ("अंतिम लाभार्थी") कर्ज देण्यासाठी किंवा गुंतवणुकीसाठी करेल, अथवा अशा अंतिम लाभार्थ्यांच्या वतीने कोणतीही हमी , तारण किंवा तत्सम सुरक्षा प्रदान करेल.

50) कंपनी कायदा, 2013 च्या अनुसूची III मधील एकत्रित वित्तीय पत्रके तयार करण्याच्या सर्वसाधारण सूचनांच्या परिच्छेद 2 नुसार आवश्यक अतिरिक्त माहिती:

	संस्थेचे नाव	निव्वळ मालमत्ता		नफ्यातील वाटा किंवा तोटा	
		(एकत्रित निव्वळ मालमत्तेच्या तुलनेत %)	रक्कम (रुपये लाखात)	(एकत्रित नफा/ तोट्याच्या तुलनेत %)	रक्कम (रुपये लाखात)
पालक	महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित	89.81	21901.54	48.48	632.18
उपकंपनी	महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड	10.19	2486.12	51.52	671.86
एकूण		**100.00**	**24387.66**	**100.00**	**1304.04**

51) मागील वर्षाची आकडेवारी चालू वर्षाच्या आकडेवारीशी तुलना करण्यायोग्य करण्यासाठी जिथे आवश्यक आहे तिथे पुनर्गठित आणि पुनर्वर्गिकृत करण्यात आली आहे.

संचालक मंडळाच्या वतीने:

श्री. विकास चंद्र रस्तोगी

(संचालक)

डॉ. मंगेश गोंदावले

(व्यवस्थापकीय संचालक)

सुजित पाटील

(महाव्यवस्थापक - वित्त व लेखा)

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/20025

सोबत जोडलेल्या अहवालाप्रमाणे:

मे. एनबीएस अँड कंपनी

(सनदी लेखापाल)

कंपनीचा नोंदणी क्र. 110100W

राहुल जैन

(भागीदार)

सदस्यता क्र. 159635

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 19/12/2025

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

परिशिष्ट I **आर्थिक वर्ष: 2022-23** **प्राथमिक व्यवसाय विभागांचे प्रकटीकरण - एकत्रित** (रुपये लाखात)

	खते		कीटकनाशके		कृषी अभियांत्रिकी		पशुखाद्य		नोगा		अवर्गीकृत		एकूण	
	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष	चालू वर्ष	मागील वर्ष
महसूल														
बाह्य विक्री	50,345.94	38,726.04	11,334.16	6,768.84	432.89	278.91	209.59	182.67	444.63	403.76	-	-	62,767.21	46,360.22
इतर उत्पन्न	1,840.16	1,199.80	25.14	207.52	0.52	7.44	50.74	4.87	3.36	10.77	1,427.05	1,726.41	3,346.97	3,156.81
एकूण महसूल	**52,186.10**	**39,925.84**	**11,359.30**	**6,976.36**	**433.41**	**286.35**	**260.33**	**187.54**	**447.99**	**414.53**	**1,427.05**	**1,726.41**	**66,114.18**	**49,517.03**
खर्च														
महसूल खर्च	57,242.57	33,269.76	9,171.02	5,053.89	386.29	267.15	249.98	161.88	549.06	416.87	-	-	67,598.92	39,169.55
कर्मचारी लाभ खर्च	1,767.58	1,947.13	510.41	503.12	15.20	14.63	7.36	9.58	15.61	21.18	-	-	2,316.16	2,495.64
घसारा	31.99	33.26	11.53	11.85	1.90	3.50	4.39	4.39	15.48	15.41	-	-	65.29	68.41
स्टॉक मधील बदल	(6,865.11)	4,919.21	(547.27)	(119.34)	24.23	9.32	(1.73)	(6.76)	21.26	(69.32)	-	-	(7,368.62)	4,733.11
एकूण खर्च	**52,177.03**	**40,169.36**	**9,145.69**	**5,449.52**	**427.62**	**294.60**	**260.00**	**169.09**	**601.41**	**384.14**	**-**	**-**	**62,611.75**	**46,466.71**
परिणाम														
विभाग परिणाम	9.07	(243.52)	2,213.61	1,526.84	5.79	(8.25)	0.33	18.45	(153.42)	30.39	-	-	2,075.38	1,323.91
वजा: अवर्गीकृत खर्च	-	-	-	-	-	-	-		-	-	1,647.95	1,946.04	1,647.95	1,946.04
कार्यरत नफा/(तोटा)	9.07	(243.52)	2,213.61	1,526.84	5.79	(8.25)	0.33	18.45	(153.42)	30.39	(220.90)	(219.63)	1,854.48	1,104.28
मागील कालावधीचे उत्पन्न/खर्च														
करपूर्व नफा/(तोटा)	9.07	(243.52)	2,213.61	1,526.84	5.79	(8.25)	0.33	18.45	(153.42)	30.39	(220.90)	(219.63)	1,854.48	1,104.28
आयकराची तरतूद	-	-	223.44	108.99	-	-	-	-	-	-	327.00	250.00	550.44	358.99
निव्वळ नफा/(तोटा)	**9.07**	**(243.52)**	**1,990.17**	**1,417.85**	**5.79**	**(8.25)**	**0.33**	**18.45**	**(153.42)**	**30.39**	**(547.90)**	**(469.63)**	**1,304.04**	**745.29**
इतर माहिती														
विभागाची मालमत्ता	16,938.01	8,821.79	8,347.43	4,739.12	2,659.09	2,733.82	310.35	275.12	761.60	705.54	33,299.71	35,663.20	62,316.19	52,938.59
विभागाची दायित्वे	11,095.25	8,774.34	6,130.70	2,659.25	5,725.70	5,548.57	84.13	94.13	247.80	200.88	14,448.29	12,560.91	37,731.87	29,838.08
भांडवली खर्च	102.41	169.60	-	-	-	-	-	-	43.48	8.19	54.49	33.23	200.38	211.02
घसारा (इतर)	31.99	33.26	11.53	11.85	1.90	3.50	4.39	4.39	15.48	15.41	59.78	61.53	125.07	129.94

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईडस् लिमिटेड

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित, मुंबई यांची उपकंपनी
(महाराष्ट्र शासनाचा उपक्रम)

नोंदणीकृत कार्यालय:
C-4 एमआयडीसी औद्योगिक क्षेत्र, विमानतळासमोर,
शिवणी, अकोला-444104 (महाराष्ट्र)
Email : milakola1@gmail.com
Phone No.: 0724-2258052

CIN : U24210MH1984SGC032856

३९ वा
वार्षिक अहवाल
२०२२-२३

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईडस् लिमिटेड

CIN:- U24210MH1984SGC032856

नोंदणीकृत कार्यालय: C-4 एमआयडीसी औद्योगिक क्षेत्र, विमानतळासमोर, शिवणी, अकोला-444104 (महाराष्ट्र)

Email : milakola1@gmail.com Phone No.: 0724-2258052

संचालक मंडळाचा अहवाल

सभासदांना,

संचालक मंडळाला कंपनीचा 39 वा वार्षिक अहवाल आणि 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाचे लेखापरीक्षित आर्थिक विवरणपत्र सादर करताना आनंद होत आहे.

1. आर्थिक निकाल :

पुनरावलोकनाधीन आर्थिक वर्षातील कंपनीच्या आर्थिक कामगिरीची आकडेवारी खालीलप्रमाणे आहे:

(रुपये शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023	31 मार्च 2022
घसारा आणि कर्जमाफीपूर्वीचा नफा किंवा तोटा	**908614.17**	**416201.34**
वर्षाचा घसारा आणि कर्जमाफी	11529.35	11855.06
घसारा आणि कर्जमाफीनंतरचा निव्वळ नफा किंवा तोटा	**897084.82**	**404346.28**
अपवादात्मक वस्तू	1781.30	0.00
असाधारण वस्तू आणि करापूर्वीचा नफा	895303.52	404346.28
असाधारण वस्तू	0.00	0.00
करापूर्वीचा नफा	**895303.52**	**404346.28**
चालू कर खर्च	217618.00	110000.00
मागील वर्षाचा आयकर	6790.40	305.95
स्थगित कर खर्च	-962.60	-1307.13
चालू कामकाजातून झालेला नफा किंवा तोटा	**671857.72**	**295347.45**
बंद झालेल्या कामकाजातून झालेला नफा किंवा तोटा	0.00	0.00
बंद झालेल्या कामकाजावरील कर खर्च	0.00	0.00
बंद झालेल्या कामकाजातून झालेला नफा किंवा तोटा (करानंतर)	0.00	0.00
सामान्य राखीव निधीकडे हस्तांतरित किंवा समायोजित नफा	0.00	0.00
प्रति समभाग मूलभूत उत्पन्न - रुपयांत	**6.72**	**2.95**
प्रति समभाग सौम्यीकृत उत्पन्न - रुपयांत	**6.72**	**2.95**

2. लाभांश

नफा राखून ठेवण्याच्या उद्देशाने, चालू आर्थिक वर्षासाठी कोणताही लाभांश जाहीर करण्यात आलेला नाही.

3. व्यवसाय कार्याचे पुनरावलोकन आणि भविष्यातील आढावा

मागील वर्षाच्या तुलनेत चालू वर्षात साध्य केलेले उत्पादन खालीलप्रमाणे आहे:

तपशील	2022-23	2021-22
डब्ल्यूडीपी (मे. टन)	180.51	214.04
ईसी/डब्ल्यूएससी (कि. लि.)	212.53	172.15
ईसी बल्क (कि. लि.)	343.42	238.76
डब्ल्यूडीपी (मे. टन) सूक्ष्म अन्नद्रव्य खते	1096.43	0.00
ईसी (कि. लि.) सूक्ष्म अन्नद्रव्य खते	613.47	0.00
एकूण	**2233.83**	**624.95**

4. हे आर्थिक विवरण ज्या आर्थिक वर्षाशी संबंधित आहे त्या आर्थिक वर्षाच्या अखेरीस आणि अहवालाच्या तारखेदरम्यान कंपनीच्या आर्थिक स्थितीवर परिणाम करणारे महत्त्वाचे बदल आणि वचनबद्धता

ज्या कालावधीसाठी हे आर्थिक विवरण तयार केले आहे, त्या आर्थिक वर्षाचा शेवट आणि या अहवालाच्या दिनांकाच्या दरम्यान कंपनीच्या आर्थिक स्थितीवर परिणाम करतील असे कोणतेही महत्त्वाचे बदल किंवा वचनबद्धता घडून आलेल्या नाहीत.

5. ऊर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान आत्मसात करणे, परकीय चलन उत्पन्न आणि खर्च

कंपन्या कायदा 2013 च्या कलम 134 (3)(एम) आणि कंपन्या (लेखा) नियम 2014 च्या नियम 8(3) नुसार आवश्यक असलेली ऊर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान आत्मसात करणे, परकीय चलन उत्पन्न आणि खर्चाबाबतची माहिती आर्थिक विवरणाच्या परिशिष्ट-1 मध्ये दिलेली आहे.

6. कंपनीच्या जोखीम व्यवस्थापन धोरणाचा विकास आणि अंमलबजावणीबाबतचे विधान

कंपनीच्या अस्तित्वास धोका निर्माण करणारे घटक अत्यंत कमी असल्याने, कंपनीकडे कोणतेही स्वतंत्र जोखीम व्यवस्थापन धोरण नाही.

7. कंपनी सामाजिक जबाबदारी (सीएसआर) उपक्रमांबाबत विकसित आणि अंमलबजावणी केलेल्या धोरणांचा तपशील

कंपनी सामाजिक जबाबदारीबाबतच्या तरतुदी कंपनीला लागू होत नसल्यामुळे, कंपनीने असे कोणतेही उपक्रम विकसित किंवा अंमलात आणलेले नाहीत.

8. कंपन्या कायदा 2013 च्या कलम 186 अंतर्गत दिलेली कर्जे, हमी किंवा केलेली गुंतवणूक

कंपनी कायदा 2013च्या कलम 186 अंतर्गत कंपनीने आर्थिक वर्षात दिलेली कर्जे, हमी किंवा केलेल्या गुंतवणुकीचा तपशील आर्थिक विवरणाच्या टिप क्र. 11 आणि 12 मध्ये दिलेला आहे.

9. संबंधित पक्षांशी केलेल्या करारांचा किंवा व्यवहारांचा तपशील

आर्थिक वर्षात कंपनीने संबंधित पक्षांशी केलेले सर्व करार, व्यवस्था किंवा व्यवहार व्यवसायाच्या सामान्य ओघात आणि रास्त किमतीच्या तत्त्वावर करण्यात आले आहेत.

कंपन्या कायदा 2013 च्या कलम 188 नुसार संबंधित पक्षांशी केलेल्या करारांचा किंवा व्यवहारांचा तपशील विहित नमुना AOC-2 मध्ये परिशिष्ट-2 म्हणून या अहवालाला जोडला आहे.

10. लेखापरीक्षक आणि व्यवहार करणाऱ्या कंपनी सचिवानी त्यांच्या अहवालात नमूद केलेल्या त्रुटी किंवा प्रतिकूल शेऱ्यांवरील स्पष्टीकरण किंवा टिप्पण्या

ज्या कालावधीसाठी हे आर्थिक विवरण तयार केले आहे, त्या आर्थिक वर्षाचा शेवट आणि या अहवालाच्या दिनांकाच्या दरम्यान कंपनीच्या आर्थिक स्थितीवर परिणाम करतील असे कोणतेही महत्त्वाचे बदल किंवा वचनबद्धता घडून आलेल्या नाहीत.

11. संचालकांची नियुक्ती, मोबदला आणि कर्तव्यांच्या पालनाबाबतचे कंपनीचे धोरण

नामांकन आणि मोबदला समिती स्थापन करण्याबाबतच्या कलम 178(1) मधील तरतुदी कंपनीला लागू होत नाहीत. त्यामुळे, कंपनीने संचालकांची नियुक्ती, व्यवस्थापकीय मोबदला, संचालकांची पात्रता, सकारात्मक गुणविशेष, संचालकांचे स्वातंत्र्य आणि कंपन्या कायदा 2013 च्या कलम 178(3) मध्ये प्रदान केलेल्या इतर संबंधित बाबींबाबत कोणतेही धोरण तयार केलेले नाही.

12. वार्षिक विवरण

कंपन्या कायदा 2013 च्या कलम 134(3)(a) नुसार, कंपनीने ज्या वेब पत्त्यावर कलम 92(3) अंतर्गत वार्षिक विवरण ठेवले आहे, त्याचा उल्लेख करणे आवश्यक असते. परंतु, कंपनीचे स्वतःचे संकेतस्थळ नसल्यामुळे, कलम 134(3)(a) मधील तरतुदी कंपनीला लागू होत नाहीत.

13. पुनरावलोकना अंतर्गत वर्षात आयोजित केलेल्या संचालक मंडळाच्या सभांची संख्या

पुनरावलोकनाधीन आर्थिक वर्षात कंपनीच्या संचालक मंडळाच्या एकूण 3 (तीन) सभा पार पडल्या.

14. संचालक जबाबदारी विधान

कंपन्या कायदा 2013 च्या कलम 134(5) च्या तरतुदींनुसार, संचालक मंडळ याद्वारे आपली जबाबदारी विधान सादर करत आहे.

अ) वार्षिक हिशोब तयार करताना, लागू असलेल्या लेखा मानकांचे पालन करण्यात आले आहे आणि त्यातील कोणत्याही महत्त्वपूर्ण विचलनाबद्दल योग्य स्पष्टीकरण देण्यात आले आहे.

ब) आर्थिक वर्षाच्या शेवटी कंपनीच्या व्यवहारांची स्थिती आणि त्या कालावधीतील कंपनीचा नफा-तोटा याचे सत्य आणि रास्त दृश्य मांडण्यासाठी संचालकांनी योग्य लेखा धोरणे निवडली आहेत व ती सातत्याने लागू केली आहेत. तसेच, वाजवी आणि विवेकी निर्णय व अंदाज घेतले आहेत.

क) कंपनीच्या मालमत्तेचे रक्षण करण्यासाठी आणि फसवणूक तसेच इतर अनियमितता रोखण्यासाठी व शोधण्यासाठी संचालकांनी या कायद्याच्या तरतुदींनुसार पुरेसे लेखा रेकॉर्ड ठेवण्याची योग्य आणि पुरेशी काळजी घेतली आहे.

ड) संचालकांनी कंपनीचे वार्षिक हिशोब 'सुरु राहणारी संस्था' या तत्त्वावर तयार केले आहेत.

इ) सर्व लागू कायद्यांच्या तरतुदींचे पालन सुनिश्चित करण्यासाठी संचालकांनी योग्य प्रणाली विकसित केली आहे आणि ही प्रणाली पुरेशी व प्रभावीपणे कार्यरत आहे.

15. उपकंपन्या, संयुक्त उपक्रम आणि सहयोगी कंपन्या

ही कंपनी महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादितची उपकंपनी आहे. या महामंडळाकडे कंपनीच्या एकूण समभागांपैकी 99.99% समभाग आहेत. आर्थिक वर्ष 2022-23 दरम्यान या भागधारणामध्ये कोणताही बदल झालेला नाही.

16. ठेवी

पुनरावलोकनाधीन वर्षात कंपनीने कोणत्याही ठेवी स्वीकारलेल्या नाहीत किंवा त्यांचे नूतनीकरण केलेले नाही.

17. स्वतंत्र संचालकांचे घोषणापत्र

स्वतंत्र संचालकांच्या नियुक्तीशी संबंधित कंपन्या कायद्याच्या कलम 149 मधील तरतुदी कंपनीला लागू होत नाहीत.

18. वैधानिक लेखापरीक्षक

- **वैधानिक लेखापरीक्षक आणि त्यांचा अहवाल**

  भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक यांच्याद्वारे मेसर्स रतन राठी अँड कंपनी, सनदी लेखापाल, खामगाव-बुलढाणा यांची आर्थिक वर्ष 2022-23 साठी वैधानिक लेखापरीक्षक म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे.

- **मुल्य लेखापरीक्षक**

  कंपन्या कायदा 2013 चे कलम 148 आणि कंपन्या (खर्च नोंदी आणि लेखापरिक्षण) नियम 2014 नुसार कंपनीद्वारे परिव्यय रेकॉर्ड ठेवले जातात. परंतु, कंपनीला मुल्य लेखापरीक्ष लागू होत नाही.

- **सचिवीय लेखापरीक्षक**

  कंपन्या कायदा 2013 चे कलम 204 आणि कंपन्या (व्यवस्थापकीय कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती आणि मोबदला) नियम 2014 मधील तरतुदींच्या अंतर्गत येत नसल्यामुळे, कंपनीला सचिवीय लेखापरीक्षण लागू होत नाही.

19. लेखापरीक्षण समितीची रचना आणि दक्षता यंत्रणेचे प्रकटीकरण

कंपन्या कायदा 2013 चे कलम 177 आणि कंपन्या (संचालक मंडळाच्या सभा आणि त्याचे अधिकार) नियम 2013 मधील नियम 6 आणि 7 च्या तरतुदी कंपनीला लागू होत नाहीत.

20. समभाग

अ. **प्रतिभूतींची पुनर्खरेदी :**

पुनरावलोकनाधीन वर्षात कंपनीने कोणत्याही शेअर्सची पुनर्खरेदी केलेली नाही.

ब. **स्वेट इक्विटी :**

पुनरावलोकनाधीन वर्षात कंपनीने कोणतेही स्वेट इक्विटी शेअर्स जारी केलेले नाहीत.

क. **बोनस शेअर्स:**

पुनरावलोकनाधीन वर्षात कोणतेही बोनस समभाग जारी करण्यात आलेले नाहीत.

ड. **कर्मचारी स्टॉक पर्याय योजना :**

कंपनीने कर्मचाऱ्यांसाठी कोणतीही स्टॉक पर्याय योजना उपलब्ध करून दिलेली नाही.

21. लेखापरीक्षकांनी नोंदवलेल्या फसवणुकीचा तपशील

पुनरावलोकनाधीन वर्षात लेखापरीक्षकांना कंपनीच्या कारभारात कोणतीही फसवणूक आढळलेली नाही किंवा तसा अहवाल त्यांनी दिलेला नाही. त्यामुळे, या विषयांतर्गत संचालक मंडळाकडे नोंदवण्यासारखी कोणतीही माहिती नाही.

22. आर्थिक विवरणांच्या संदर्भात अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांच्या पर्याप्ततेचा तपशील

कंपन्या कायदा 2013 मध्ये कंपनीतील प्रभावी 'अंतर्गत आर्थिक नियंत्रण' प्रणालीच्या आवश्यकतेवर पुन्हा भर देण्यात आला आहे.

ही प्रणाली प्रभावीपणे तयार केलेली आणि कार्यरत असणे आवश्यक आहे. कंपन्या (लेखा) नियम 2014 च्या नियम 8(5)(viii) नुसार, आर्थिक विवरणांच्या संदर्भात अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांच्या पर्याप्ततेची माहिती संचालक मंडळाच्या अहवालात उघड करणे आवश्यक आहे. प्रभावी अंतर्गत आर्थिक नियंत्रण सुनिश्चित करण्यासाठी कंपनीने खालील उपाययोजना केल्या आहेत:

- सर्व कामकाज हे 'मानक कार्यप्रणाली' (SOPs) द्वारे पार पाडले जाते. यासाठी सर्व कार्यात्मक उपक्रमांच्या मुख्य मार्गदर्शिका तयार करण्यात आल्या आहेत. या मार्गदर्शिका वेळोवेळी अद्ययावत आणि प्रमाणित केल्या जातात.
- सर्व कायदेशीर आणि वैधानिक पालनांची खात्री दरमहा घेतली जाते. कोणत्याही त्रुटीची किंवा नियमांच्या उल्लंघनाची व्यवस्थापनाद्वारे गंभीर दखल घेतली जाते आणि त्वरित सुधारात्मक पावले उचलली जातात. कायद्यातील कोणताही बदल अंतर्गत तसेच बाह्य यंत्रणांमार्फत प्रणालीमध्ये नियमितपणे अद्ययावत केला जातो.
- सर्व व्यवहारांची मंजुरी ही 'पूर्व-मंजूर अधिकार सोपवणूक वेळापत्रका'द्वारे सुनिश्चित केली जाते, ज्याचा व्यवस्थापनाकडून वेळोवेळी आढावा घेतला जातो.
- कंपनी एका भक्कम अंतर्गत लेखापरीक्षण प्रक्रियेचे पालन करते. आर्थिक अहवालाची अचूकता सुनिश्चित करण्यासाठी आणि सर्व मालमत्तेच्या रक्षणासाठी नियमितपणे व्यवहार लेखापरीक्षण केले जाते. 'स्थिर मालमत्तेची' पडताळणी वार्षिक आधारावर केली जाते. वरील लेखापरीक्षणांचे अहवाल संकलित करुन पुनरावलोकनासाठी आणि आवश्यक कारवाईसाठी व्यवस्थापकीय संचालक आणि संचालक मंडळाकडे सादर केले जातात.

23. महत्त्वपूर्ण आणि महत्त्वाचे आदेश

नियामक, न्यायालये किंवा न्यायाधिकरणांमार्फत असा कोणताही महत्त्वपूर्ण आणि महत्त्वाचा आदेश पारित करण्यात आलेला नाही, ज्याचा परिणाम कंपनीच्या भविष्यातील कामकाजावर किंवा कंपनी 'सुरु राहणारी संस्था' असण्याच्या स्थितीवर होईल.

24. वर्षभरात नियुक्त झालेले किंवा राजीनामा दिलेले संचालक किंवा मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचारी यांचा तपशील

नियमावलीनुसार, या आर्थिक वर्षात पदसिद्ध क्षमतेमुळे संचालक मंडळात कोणतेही बदल झालेले नाहीत किंवा कोणीही नवीन नियुक्त झालेले नाही अथवा कोणाचेही पद समाप्त झालेले नाही. त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे:

अ. क्र.	संचालकाचे नाव	पासून	पर्यंत
1	**डॉ. अशोक करंजकर, भा.प्र.से.** व्यवस्थापकीय संचालक, म.कृ.उ.वि.म. लि., मुंबई	08.08.2016	09.06.2022
2	**श्री. गणेश पाटील** सहसचिव, महाराष्ट्र शासन, कृषी विभाग, मुंबई	22.02.2019	आजपर्यंत
3	**श्री. सुनील चव्हाण, भा.प्र.से.** व्यवस्थापकीय संचालक, म.कृ.उ.वि.म. लि., मुंबई	13.03.2023	31.08.2023
4	**श्री. सुनील सी. बोरकर** मुख्य गुणवत्ता नियंत्रण अधिकारी, कृषी आयुक्तालय, एम.एस., पुणे	26.08.2019	06.04.2023
5	**श्री. सुजित सोनावणे (पाटील)** महाव्यवस्थापक (वित्त व लेखा), म.कृ.उ.वि.म. लि., मुंबई	29.01.2020	आजपर्यंत
6	**श्री. विजय आर. पाथरकर** मुख्य कार्यकारी अधिकारी, एमआयएल (MIL)	31.07.2019	आजपर्यंत

25. सचिवीय मानकांचे पालन

कंपनीने चालू वर्षात सर्व लागू सचिवीय मानकांच्या तरतुदींचे योग्य पालन केले आहे.

26. कामाच्या ठिकाणी महिलांच्या लैंगिक छळास प्रतिबंध

कंपनीमध्ये एकही महिला कर्मचारी नसल्यामुळे, 'कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ (प्रतिबंध, मनाई आणि निवारण) कायदा, 2013' अंतर्गत आवश्यक असलेली 'अंतर्गत तक्रार समिती' स्थापन केलेली नाही.

27. भाग भांडवल

वर्षभरात कंपनीच्या अधिकृत आणि वसूल भाग भांडवलात कोणताही बदल झालेला नाही.

28. गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधी प्राधिकरणाकडे हस्तांतरण

'गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधी प्राधिकरण (लेखा, लेखापरीक्षण, हस्तांतरण आणि परतावा) नियम, 2016' नुसार कंपनीकडे हस्तांतरित करण्यायोग्य कोणतीही थकबाकी शिल्लक नाही.

29. कर्मचाऱ्यांचा तपशील

'कंपन्या (व्यवस्थापकीय कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती आणि मोबदला) नियम, 2014' मधील नियम 5(2) अंतर्गत विहित केलेल्या मर्यादेपेक्षा जास्त वेतन घेणारा एकही कर्मचारी कंपनीत नसल्यामुळे, सदर तरतुदीनुसार कोणतीही माहिती दिलेली नाही.

आभार प्रदर्शन

पुनरावलोकनाधीन आर्थिक वर्षात कंपनीच्या कामकाजासाठी मिळालेल्या सातत्यपूर्ण सहकार्याबद्दल तुमचे संचालक; बँका, व्यावसायिक सहयोगी, सल्लागार आणि विविध शासकीय प्राधिकरणांचे मनापासून आभार मानतात. तसेच, कंपनीवर दाखवलेला विश्वास आणि दिलेल्या पाठिंब्याबद्दल संचालक मंडळ सर्व भागधारकांचे कृतज्ञतापूर्वक आभार मानत आहे.

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड करिता,

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले
अध्यक्ष
DIN : 10375630

दिनांक : 10/03/2025
स्थळ : मुंबई

परिशिष्ट-1

ऊर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान आत्मसात करणे, परकीय चलन उत्पन्न आणि खर्च

संचालक मंडळाच्या अहवालाचा भाग असलेल्या, कंपन्या कायदा 2013 च्या कलम 134(3)(m) आणि कंपन्या (लेखा) नियम 2014 नुसार ऊर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान आत्मसात करणे आणि परकीय चलन उत्पन्न व खर्चाबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे आहे:

A. ऊर्जा संवर्धन

a) ऊर्जा संवर्धनासाठी घेतलेली पावले किंवा झालेला परिणाम:

कंपनी आपल्या युनिट्समधील शक्य असलेल्या प्रत्येक क्षेत्रात ऊर्जेचा वापर कमीत कमी करण्यावर सातत्याने भर देत आहे. वेळोवेळी विविध पर्यायांचा शोध घेतला जात असून, काळजीपूर्वक विश्लेषण आणि नियोजनानंतर ऊर्जा वापरणाऱ्या उपकरणांच्या इष्टतम वापराद्वारे ऊर्जेचा वापर कमी करण्यासाठी उपाययोजना केल्या जात आहेत.

B. तंत्रज्ञान आत्मसात करणे

या विषयांतर्गत संचालक मंडळाकडे नोंदवण्यासारखी कोणतीही माहिती नाही.

C. परकीय चलन उत्पन्न आणि खर्च

कंपनीचे कोणतेही परकीय चलन उत्पन्न किंवा खर्च झालेला नाही.

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड करिता,

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले

अध्यक्ष

DIN : 10375630

दिनांक : 10/03/2025

स्थळ : मुंबई

परिशिष्ट-2

संबंधित पक्षांशी केलेल्या करारांचा किंवा व्यवहारांचा तपशील

1. **रास्त किमतीच्या तत्त्वावर नसलेल्या करारांचा, व्यवहारांचा किंवा व्यवस्थांचा तपशील:** शुन्य

2. **रास्त किमतीच्या तत्त्वावर केलेल्या करारांचा, व्यवहारांचा किंवा व्यवस्थांचा तपशील:**

   खालीलप्रमाणे आहेत:

(अ) संबंधित पक्षाचे नाव आणि संबंधाचे स्वरूप	(ब) करार/ व्यवस्था/ व्यवहाराचे स्वरुप	(क) करार/ व्यवस्था/ व्यवहाराचा कालावधी	(ड) करार/ व्यवस्था/ व्यवहारांच्या प्रमुख अटी मुल्यासह जर असेल तर	(इ) अशा करारांमध्ये किंवा व्यवहार कृतींमध्ये प्रवेश करण्याचे औचित्य	(फ) संचालक मंडळाच्या मंजुरीचा दिनांक	(ग) आगाऊ रक्कम म्हणून दिलेली रक्कम जर असेल तर	(ह) कलम 188 च्या पहिल्या तरतुदीनुसार आवश्यकते नुसार सर्वसाधारण सभेत विशेष ठराव मंजुर झाल्याची तारीख
एमएआयडीसी लि. (महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित)	विक्री / भाडे / खरेदी	एक वर्ष	खात्यांच्या नोंदीनुसार	रास्त किमतीच्या तत्त्वावर	व्यवहार जुन्या व्यवस्थेनुसार असल्याने नवीन मंजुरी घेतलेली नाही.	खात्यांच्या नोंदीनुसार	लागू नाही
व्ही. आर. पाथरकर	वेतन, पीपीएफ, इतर लाभ	एक वर्ष	खात्यांच्या नोंदीनुसार	रास्त किमतीच्या तत्त्वावर	व्यवहार जुन्या व्यवस्थेनुसार असल्याने नवीन मंजुरी घेतलेली नाही.	खात्यांच्या नोंदीनुसार	लागू नाही

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड करिता,

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले

अध्यक्ष

DIN : 10375630

दिनांक : 10/03/2025

स्थळ : मुंबई

परिशिष्ट-3

फॉर्म क्र. MGT-9

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेडच्या 2023 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षाच्या

वार्षिक विवरणाचा सारांश

[कंपन्या कायदा 2013 चे कलम 92(3) आणि कंपन्या (व्यवस्थापन आणि प्रशासन) नियम 2014 मधील नियम 12(1) नुसार]

I. नोंदणी आणि इतर तपशील:

अनु. क्र.	तपशील	माहिती
1	सीआयएन	U24210MH1984SGC032856
2	नोंदणी दिनांक	10/05/1984
3	कंपनीचे नाव	महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड
4	कंपनीची श्रेणी / उप-श्रेणी	शेअर्सद्वारे मर्यादित कंपनी / राज्य सरकारी कंपनी
5	नोंदणीकृत कार्यालयाचा पत्ता आणि संपर्क तपशील	सी-4 एमआयडीसी इंडस्ट्रियल एरिया, विमानतळासमोर, शिवणी, अकोला - 444104, (महाराष्ट्र).
6	कंपनी सूचीबद्ध आहे का?	नाही
7	रजिस्ट्रार आणि ट्रान्सफर एजंटचे नाव, पत्ता आणि संपर्क तपशील (असल्यास)	लागू नाही

II. कंपनीचे मुख्य व्यवसाय उपक्रम

कंपनीच्या एकूण उलाढालीमध्ये 10% किंवा त्यापेक्षा जास्त वाटा असलेल्या सर्व व्यवसाय उपक्रमांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे:-

अ. क्र.	मुख्य उत्पादने/सेवांचे नाव आणि वर्णन एनआयसी कोड	उत्पादनाचा/सेवेचा उलाढालीची टक्केवारी	कंपनीच्या एकूण
1	रासायनिक खते, कीटकनाशके	31059090	100%

III. होल्डिंग, उपकंपनी आणि सहयोगी कंपन्यांचा तपशील

अ. क्र.	कंपनीचे नाव आणि पत्ता	सीआयएन	होल्डिंग/ उपकंपनी/ सहयोगी	धारण केलेल्या शेअर्सची टक्केवारी	लागू असलेले कलम
1	म.कृ.उ.वि.म. मर्या.	U05000MH1965SGC013380	होल्डिंग	99.99	2(87)(i)

IV. भाग धारण पद्धत (एकूण इक्विटीच्या टक्केवारीनुसार इक्विटी शेअर भांडवलाचा तपशील)

(i) श्रेणीनिहाय भाग धारण

भागधारकांची श्रेणी	वर्षाच्या सुरुवातीला असलेले शेअर्सची संख्या				वर्षाच्या अखेरीस असलेले शेअर्सची संख्या				
	डीमॅट	भौतिक	एकूण	एकूण शेअर्सच्या %	डीमॅट	भौतिक	एकूण	एकूण शेअर्सच्या %	वर्षातील बदल %
अ. प्रवर्तक									
(1) भारतीय									
अ) वैयक्तिक/एचयुएफ	-	7.00	7.00	0.007	-	6.00	6.00	0.006	(0.001)
ब) केंद्र सरकार	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
क) राज्य सरकार	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ड) संस्थात्मक संस्था	-	99993.00	99993.00	99.993	-	99994.00	99994.00	99.994	0.001
इ) बँका / वित्तीय संस्था	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
फ) इतर	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
पोट एकूण (अ) (1) :-	**-**	**100000.00**	**100000.00**	**100.00**	**-**	**100000.00**	**100000.00**	**100.00**	**0.00**
(2) परदेशी									
अ) अनिवासी भारतीय	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ब) इतर व्यक्ती	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
क) संस्थात्मक संस्था	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ड) बँका / वित्तीय संस्था	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
फ) इतर	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
पोट एकूण (अ) (2) :-	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
प्रवर्तकांचे एकूण भाग धारक (अ) = (अ)(1) + (अ)(2)	**-**	**100000.00**	**100000.00**	**100.00**	**-**	**100000.00**	**100000.00**	**100.00**	**0.00**
ब. सार्वजनिक भाग धारक									
1. संस्था									
अ) म्युच्युअल फंड	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ब) बँका / वित्तीय संस्था	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
क) केंद्र सरकार	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ड) राज्य सरकार	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
इ) व्हेंचर कॅपिटल फंड	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
फ) विमा कंपन्या	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ग) एफ.आय.आय.एस.	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ह) परदेशी उद्दम भांडवल निधी	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
इतर (स्पष्ट करा)	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण (ब) (1) :-	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**

2. बिगर संस्थात्मक									
अ) संस्थात्मक संस्था									
i) भारतीय	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ii) परदेशी	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ब) वैयक्तिक									
i) 1 लाख रुपयांपर्यंत नाममात्र									
भागभांडवल असलेले									
वैयक्तिक भागधारक	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
ii) 1 लाख रुपयांपेक्षा जास्त									
नाममात्र भागभांडवल असलेले									
वैयक्तिक भागधारक	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
क) इतर	-	0.00	0.00	0.00	-	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण (ब) (2) :-	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
एकूण सार्वजनिक भागधारक (ब) = (ब)(1) + (ब)(2) :-	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
क. GDRs आणि ADRs साठी									
कस्टोडियनकडे असलेले भाग	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**-**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
एकूण बेरीज (अ) + (ब) + (क)	**-**	**100000.00**	**100000.00**	**100.00**	**-**	**100000.00**	**100000.00**	**100.00**	**0.00**

(ii) प्रवर्तकांचे भाग धारण

अ. क्र.	**भागधारकाचे नाव**	**वर्षाच्या सुरुवातीला शेअरहोल्डिंग**			**वर्षाच्या अखेरीस शेअरहोल्डिंग**			**वर्षातील**
		शेअर्सची संख्या	**कंपनीच्या एकूण शेअर्सचे %**	**गहाण ठेवलेले / भारित शेअर्सचे %**	**शेअर्सची संख्या**	**कंपनीच्या एकूण शेअर्सचे %**	**गहाण ठेवलेले / भारित शेअर्सचे %**	**शेअरहोल्डिंग मधील % बदल**
1	महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित	99,993	99.993	0.00	99,994	99.994	0.00	0.001
2	अशोक नागुराव करंजकर	1.00	0.001	0.00	0.00	0.000	0.00	(0.001)
3	सुनील बोरकर	1.00	0.001	0.00	1.00	0.001	0.00	0.00
4	गणेश पाटील	1.00	0.001	0.00	1.00	0.001	0.00	0.00
5	सुजित सोनावणे (पाटील)	1.00	0.001	0.00	1.00	0.001	0.00	0.00
6	महेंद्र बोरसे	1.00	0.001	0.00	1.00	0.001	0.00	0.00
7	विजय पाथरकर	1.00	0.001	0.00	1.00	0.001	0.00	0.00
8	रामचंद्र उद्धव लोकरे	1.00	0.001	0.00	0.00	0.000	0.00	(0.001)
9.	सुनिल चव्हाण	0.00	0.00	0.00	1.00	0.001	0.00	0.00
	एकूण	**1,00,000**	**100.00**	**0.00**	**1,00,000**	**100.00**	**0.00**	**0.00**

(iii) प्रवर्तकांच्या शेअरहोल्डिंगमधील बदल (जर कोणताही बदल नसेल तर निर्दिष्ट करा)

अ. क्र.	तारीख	शेरा	शेअर्सची संख्या	वर्षादरम्यान एकत्रित भागधारकता	
				एकूण शेअर्सची संख्या	कंपनीच्या एकूण शेअर्सचे %
1	01/04/2022	वर्षाच्या सुरुवातीला भागधारक	-	1,00,000	100.00
2	31/03/2023	वर्षाच्या अखेरीस भागधारक	-	1,00,000	100.00

iv) टॉप टेन भागधारकांचे भागधारण पॅटर्न (जीडीआर आणि एडीआरचे संचालक, प्रवर्तक आणि धारकांव्यतिरिक्त)

अ. क्र.	तारीख	शेरा	शेअर्सची संख्या	वर्षादरम्यान एकत्रित भागधारकता	
				एकूण शेअर्सची संख्या	कंपनीच्या एकूण शेअर्सचे %
-	-	शुन्य	-	-	-

(v) संचालक आणि मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचाऱ्यांचे शेअरहोल्डिंग

अ. क्र.	तारीख	शेरा	शेअर्सची संख्या	वर्षादरम्यान एकत्रित भागधारकता	
				एकूण शेअर्सची संख्या	कंपनीच्या एकूण शेअर्सचे %
सुजित शशिकांत सोनावणे (पाटील)					
1	01/04/2022	वर्षाच्या सुरुवातीला भागधारक	-	1	0.001
2	31/03/2023	वर्षाच्या अखेरीस भागधारक	-	1	0.001
गणेश पाटील					
1	01/04/2022	वर्षाच्या सुरुवातीला भागधारक	-	1	0.001
2	31/03/2023	वर्षाच्या अखेरीस भागधारक	-	1	0.001
सुनील बोरकर					
1	01/04/2022	वर्षाच्या सुरुवातीला भागधारक	-	1	0.001
2	31/03/2023	वर्षाच्या अखेरीस भागधारक	-	1	0.001
विजय पाथरकर					
1	01/04/2022	वर्षाच्या सुरुवातीला भागधारक	-	1	0.001
2	31/03/2023	वर्षाच्या अखेरीस भागधारक	-	1	0.001
सुनील चव्हाण					
1	01/04/2022	वर्षाच्या सुरुवातीला भागधारक	-	1	0.001
2	31/03/2023	वर्षाच्या अखेरीस भागधारक	-	1	0.001

V. कर्जबाजारीपणा

देय असलेल्या परंतु देय न झालेल्या व्याजासह कंपनीचा एकूण कर्जबाजारीपणा:

तपशील	सुरक्षित कर्ज (ठेवी वगळून)	असुरक्षित कर्ज	ठेवी	एकूण कर्जबाजारीपणा
आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीला असलेला कर्जबाजारीपणा				
I) मुद्दल रक्कम	0.00	0.00	0.00	0.00
ii) व्याज थकबाकी (देय परंतु न दिलेले)	0.00	0.00	0.00	0.00
iii) जमा व्याज (परंतु देय न झालेले)	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण (i + ii + iii)	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
आर्थिक वर्षादरम्यान कर्जबाजारीपणातील बदल				
* वाढ	0.00	0.00	0.00	0.00
* घट	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण बदल	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
आर्थिक वर्षाच्या अखेरीस असलेला कर्जबाजारीपणा				
i) मुद्दल रक्कम	0.00	0.00	0.00	0.00
ii) व्याज थकबाकी (देय परंतु न दिलेले)	0.00	0.00	0.00	0.00
iii) जमा व्याज (परंतु देय न झालेले)	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण (i + ii + iii)	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**

VI. संचालक आणि मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचाऱ्यांचे मानधन

अ. व्यवस्थापकीय संचालक, पूर्णवेळ संचालक आणि/किंवा व्यवस्थापक यांना दिलेले मानधन:

(रक्कम शंभर मध्ये)

अ. क्र.	मानधनाचा तपशील	संचालक/पुर्ण वेळ संचालक व्यवस्थापकाचे नाव
		विजय आर. पाथरकर
1	**एकूण वेतन**	
	अ) आयकर कायदा, 1961 च्या कलम 17(1) मधील तरतुदींनुसार वेतन	11,476.80
	ब) आयकर कायदा, 1961 च्या कलम 17(2) नुसार सवलतींचे मूल्य	160.00
2	**स्टॉक पर्याय**	**0.00**
3	**स्वेट इक्विटी**	**0.00**
4	**कमिशन**	
	- नफ्याची टक्केवारी म्हणून	0.00
	- इतर, कृपया निर्दिष्ट करा	0.00
5	**इतर**	**1,190.00**
	एकूण (अ)	**12,826.80**
	कायद्यानुसार असलेली कमाल मर्यादा	**-**

ब. इतर संचालकांचे मानधन

(रक्कम शंभर मध्ये)

अ. क्र.	मानधनाचा तपशील	संचालकांचे नाव					एकूण रक्कम
		अशोक नागुराव करंजकर	गणेश पाटील	महेंद्र भिका बोरसे	सुजित शशिकांत सोनावणे	सुनील चंद्रकांत बोरकर	
1	**स्वतंत्र संचालक** • बोर्ड समिती सभेला उपस्थित राहण्यासाठी शुल्क	-	-	निरंक	-	-	-
	एकूण (1)	**-**	**-**	**निरंक**	**-**	**-**	**-**
2	**इतर बिगर-कार्यकारी संचालक** • बोर्ड समिती सभेला उपस्थित राहण्यासाठी शुल्क	-	-	-	-	-	-
	• कमिशन	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	• इतर	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	एकूण (2)	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
	एकूण (ब) = (1+2)	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
	एकूण व्यवस्थापकीय मानधन	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**
	कायद्यानुसार असलेली एकूण कमाल मर्यादा	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

क. व्यवस्थापकीय संचालक/व्यवस्थापक/पूर्णवेळ संचालक वगळता इतर मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचाऱ्यांचे मानधन

अ. क्र.	मानधनाचा तपशील	संचालकांची नावे	एकूण रक्कम
-	व्यवस्थापकीय संचालक/व्यवस्थापक/पूर्णवेळ संचालक वगळता इतर कोणतेही मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचारी उपस्थित नाहीत.	-	-

VII. दंड / शिक्षा / गुन्ह्यांचे तडजोडीकरण

प्रकार	कंपनी कायद्याचे कलम	संक्षिप्त वर्णन	लादलेल्या दंड / शिक्षा / तडजोड शुल्काचा तपशील	प्राधिकरण [RD / NCLT / न्यायालय]	केलेली अपील, असल्यास (तपशील द्या)
अ. कंपनी					
दंड	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही
शिक्षा	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही
तडजोडीकरण	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही
ब. संचालक					
दंड	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही
शिक्षा	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही
तडजोडीकरण	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही
क. इतर कसूरदार अधिकारी					
दंड	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही
शिक्षा	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही
तडजोडीकरण	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही	लागू नाही

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड करिता,

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले

अध्यक्ष

DIN : 10375630

दिनांक : 10/03/2025

स्थळ : मुंबई

स्वतंत्र लेखापरीक्षकाचा अहवाल

प्रति,

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईड्स लिमिटेडचे सदस्य,

आर्थिक विवरणावरील अहवाल

आम्ही महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईड्स लिमिटेड ('कंपनी') च्या सोबत जोडलेल्या आर्थिक विवरणांचे लेखापरीक्षण केले आहे. यामध्ये 31 मार्च 2023 रोजीचा ताळेबंद, त्याच तारखेला संपलेल्या वर्षाचा नफा आणि तोटा पत्रक आणि रोख प्रवाह पत्रक, तसेच महत्त्वपूर्ण लेखा धोरणांचा सारांश आणि इतर स्पष्टीकरणात्मक माहिती यांचा समावेश आहे.

आमच्या मते आणि आम्हाला मिळालेल्या सर्वोत्तम माहितीनुसार तसेच आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार, **आमच्या अहवालातील 'सशर्त अभिप्रायाचा आधार' या परिच्छेदात वर्णन केलेल्या बाबींचे परिणाम वगळता,** वरील आर्थिक विवरणे कंपनी कायदा, 2013 ('कायदा') द्वारे आवश्यक असलेली माहिती योग्य रीतीने देतात. तसेच, भारतात सामान्यतः स्वीकारल्या गेलेल्या लेखा तत्त्वांनुसार, 31 मार्च 2023 रोजीची कंपनीची आर्थिक स्थिती, त्या तारखेला संपलेल्या वर्षाचा नफा आणि रोख प्रवाह यांचे 'सत्य आणि न्याय्य' दृश्य सादर करतात.

सशर्त अभिप्रायाचा आधार

आर्थिक नोंदींमधील इन्पुट टॅक्स क्रेडिट आणि जीएसटी पोर्टलवरील कॅश लेजर व ITC च्या ताळमेळ पत्रकानुसार , भरलेले व्याज आणि नाकारण्यात आलेले ITC यामध्ये ₹ 1,72,239/- चा फरक आढळला आहे. यामुळे, कंपनीने आपला नफा आणि येणे असलेले ITC प्रत्येकी ₹ 1,72,239/- ने जास्त दर्शविले आहे. परिणामी, आम्ही या मर्यादेपर्यंत आमचा सशर्त अभिप्राय देत आहोत.

आम्ही आमचे लेखापरीक्षण कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 143 (10) अंतर्गत निर्दिष्ट केलेल्या लेखापरीक्षण मानकांनुसार पूर्ण केले आहे. या मानकांनुसार आमची जबाबदारी आमच्या अहवालातील 'आर्थिक विवरणांच्या लेखापरीक्षणासाठी लेखापरीक्षकाची जबाबदारी' या विभागात पुढे वर्णन केली आहे. आम्ही 'इन्स्टिट्यूट ऑफ सनदी लेखापाल ऑफ इंडिया' द्वारे जारी केलेल्या नैतिक संहितेसह आणि कंपनी कायद्याच्या तरतुदींनुसार आमच्या लेखापरीक्षणाशी संबंधित नैतिक आवश्यकतांचे पालन केले आहे आणि त्यानुसार आम्ही आमच्या इतर नैतिक जबाबदाऱ्या पूर्ण केल्या आहेत.

आम्हाला विश्वास आहे की, आम्हाला मिळालेला लेखापरीक्षण पुरावा आमच्या अभिप्रायासाठी आधार प्रदान करण्यास पुरेसा आणि योग्य आहे.

मुख्य लेखापरीक्षण बाबी

मुख्य लेखापरीक्षण बाबी अशा बाबी आहेत ज्या आमच्या व्यावसायिक निर्णयानुसार चालू कालावधीच्या आर्थिक विवरणांच्या लेखापरीक्षणात सर्वात महत्त्वाच्या होत्या. या बाबींचा विचार संपूर्ण आर्थिक विवरणांचे लेखापरीक्षण करताना आणि त्यावरील आमचा अभिप्राय तयार करताना करण्यात आला आहे; आम्ही या बाबींवर स्वतंत्र अभिप्राय प्रदान करत नाही.

एसए 701 नुसार मुख्य लेखापरीक्षण बाबी सादर करणे या कंपनीला लागू होत नाही, कारण ही एक असूचीबद्ध कंपनी आहे.

आर्थिक विवरणे आणि त्यावरील लेखापरीक्षकांच्या अहवालाव्यतिरिक्त इतर माहिती

कंपनीचे संचालक मंडळ इतर माहिती तयार करण्यासाठी जबाबदार आहे. या इतर माहितीमध्ये संचालक मंडळाचा अहवाल आणि त्यासोबत जोडलेली परिशिष्टे, व्यवसाय जबाबदारी अहवाल यांचा समावेश होतो, परंतु यामध्ये आर्थिक विवरणे आणि त्यावरील आमचा लेखापरीक्षण अहवाल यांचा समावेश नाही.

आर्थिक विवरणांवरील आमचा अभिप्राय या इतर माहितीवर लागू होत नाही आणि आम्ही त्यावर कोणत्याही स्वरूपाचे आश्वासन किंवा निष्कर्ष व्यक्त करत नाही.

आर्थिक विवरणांच्या लेखापरीक्षणाशी संबंधित आमची जबाबदारी ही इतर माहिती वाचणे आणि तसे करताना, ही इतर माहिती आर्थिक विवरणांशी किंवा लेखापरीक्षणादरम्यान आम्हाला मिळालेल्या माहितीशी विसंगत आहे का किंवा ती चुकीच्या पद्धतीने सादर केली गेली आहे का, याचा विचार करणे ही आहे.

आम्ही केलेल्या कामाच्या आधारावर, जर आम्हाला असे आढळले की या इतर माहितीमध्ये मोठी त्रुटी किंवा चुकीची माहिती आहे, तर आम्हाला त्या तथ्याचा अहवाल देणे आवश्यक आहे. या संदर्भात आम्हाला कोणताही प्रतिकूल अहवाल द्यायचा नाही.

आर्थिक विवरणांसाठी व्यवस्थापनाची जबाबदारी

कंपनीचे व्यवस्थापन या आर्थिक विवरणांच्या निर्मितीसाठी जबाबदार आहे, जी विवरणे कायद्याच्या कलम 133 मध्ये नमूद केलेल्या लेखा मानकांनुसार आणि भारतात सामान्यतः स्वीकारल्या गेलेल्या लेखा तत्त्वांनुसार (ज्यात कंपनी खाते नियम 2014 च्या नियम 7 सह वाचलेल्या कायद्याच्या कलम 133 अंतर्गत निर्दिष्ट लेखा मानकांचा समावेश आहे) कंपनीची आर्थिक स्थिती आणि कामगिरीचे सत्य आणि न्याय्य दर्शन घडवतात.

या जबाबदारीमध्ये कंपनीच्या मालमत्तेचे संरक्षण करण्यासाठी आणि फसवणूक व इतर अनियमितता रोखण्यासाठी आणि शोधण्यासाठी कायद्याच्या तरतुदींनुसार पुरेसे लेखा रेकॉर्ड ठेवणे; योग्य लेखा धोरणांची निवड आणि अंमलबजावणी करणे; वाजवी आणि विवेकी निर्णय व अंदाज वर्तवणे; आणि पुरेशा अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांची रचना, अंमलबजावणी आणि देखभाल करणे यांचा समावेश होतो. ही नियंत्रणे लेखा रेकॉर्डची अचूकता आणि पूर्णता सुनिश्चित करण्यासाठी प्रभावीपणे कार्यरत होती, जी आर्थिक विवरणांच्या सादरीकरणासाठी आणि निर्मितीसाठी संबंधित आहेत, जेणेकरून ती विवरणे सत्य व न्याय्य असतील आणि फसवणूक किंवा चुकीमुळे होणाऱ्या मोठ्या त्रुटींपासून मुक्त असतील.

आर्थिक विवरणे तयार करताना, व्यवस्थापन आणि संचालक मंडळ कंपनीची 'सलग कार्यरत संस्था' म्हणून चालू राहण्याच्या क्षमतेचे मूल्यमापन करण्यासाठी, आवश्यकतेनुसार सलग कार्यरत संस्थेशी संबंधित बाबी उघड करण्यासाठी आणि लेखांकनाचा सलग कार्यरत संस्था आधार वापरण्यासाठी जबाबदार आहेत; जोपर्यंत व्यवस्थापनाचा हेतू कंपनी बंद करण्याचा किंवा कामकाज थांबवण्याचा नसेल किंवा तसे करण्याशिवाय दुसरा कोणताही वास्तववादी पर्याय उपलब्ध नसेल.

संचालक मंडळ कंपनीच्या आर्थिक अहवाल प्रक्रियेवर देखरेख ठेवण्यासाठी देखील जबाबदार आहे.

आर्थिक विवरणांच्या लेखापरीक्षणासाठी लेखापरीक्षकाची जबाबदारी

आर्थिक विवरणे फसवणूक किंवा चुकीमुळे होणाऱ्या मोठ्या त्रुटींपासून मुक्त आहेत की नाही, याबद्दल वाजवी खात्री मिळवणे आणि आमच्या अभिप्रायासह लेखापरीक्षकाचा अहवाल सादर करणे हे आमचे उद्दिष्ट आहे. वाजवी खात्री ही खात्रीची उच्च पातळी आहे, परंतु लेखापरीक्षण मानकांनुसार केलेले लेखापरीक्षण हे अस्तित्वात असलेली प्रत्येक मोठी त्रुटी नेहमी शोधून काढेलच, याची ती हमी नाही. त्रुटी फसवणूक किंवा चुकीमुळे उद्भवू शकतात आणि जर त्या स्वतंत्रपणे किंवा एकत्रितपणे, या आर्थिक विवरणांच्या आधारे वापरकर्त्यांनी घेतलेल्या आर्थिक निर्णयांवर परिणाम करू शकतात असे वाटत असेल, तर त्या त्रुटी मोठ्या मानल्या जातात.

लेखापरीक्षण मानकांनुसार केलेल्या लेखापरीक्षणाचा भाग म्हणून, आम्ही संपूर्ण लेखापरीक्षण प्रक्रियेदरम्यान व्यावसायिक निर्णय घेतो आणि व्यावसायिक संशयवाद कायम ठेवतो. आम्ही खालील बाबी देखील पार पाडतो:

- आर्थिक विवरणांमध्ये फसवणूक किंवा चुकीमुळे होणाऱ्या मोठ्या त्रुटींच्या जोखमींचे वर्गीकरण आणि मूल्यमापन करणे; त्या जोखमींना प्रतिसाद देतील अशा लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींची आखणी व अंमलबजावणी करणे आणि आमच्या अभिप्रायासाठी आधार म्हणून पुरेसा आणि योग्य लेखापरीक्षण पुरावा मिळवणे. चुकीमुळे होणाऱ्या त्रुटींपेक्षा फसवणुकीमुळे होणारी मोठी त्रुटी न शोधली जाण्याची जोखीम जास्त असते, कारण फसवणुकीमध्ये संगनमत, बनावटगिरी, हेतुपुरस्सर केलेली वगळणूक, चुकीचे सादरीकरण किंवा अंतर्गत नियंत्रणांचे उल्लंघन यांचा समावेश असू शकतो.
- परिस्थितीनुसार योग्य अशा लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींची आखणी करण्यासाठी लेखापरीक्षणाशी संबंधित अंतर्गत नियंत्रणांची समज प्राप्त करणे. कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 143(3)(i) नुसार, कंपनीकडे पुरेशी अंतर्गत आर्थिक नियंत्रण प्रणाली आहे की नाही आणि अशा नियंत्रणांच्या कार्यक्षमतेवर आमचे मत व्यक्त करण्यासाठी देखील आम्ही जबाबदार आहोत.

वापरलेल्या लेखा धोरणांच्या योग्यतेचे आणि व्यवस्थापनाने केलेल्या लेखा अंदाजांच्या व संबंधित खुलाशांच्या तर्कसंगततेचे मूल्यमापन करणे.

- व्यवस्थापनाने लेखांकनाचा 'सलग कार्यरत संस्था' आधार वापरल्याच्या योग्यतेबद्दल निष्कर्ष काढणे आणि प्राप्त झालेल्या लेखापरीक्षण पुराव्याच्या आधारे, कंपनीच्या सलग कार्यरत राहण्याच्या क्षमतेवर शंका निर्माण होईल अशी कोणतीही मोठी अनिश्चितता अस्तित्वात आहे का, याचा निर्णय घेणे. जर मोठी अनिश्चितता अस्तित्वात आहे असा आमचा निष्कर्ष असेल, तर आम्हाला आमच्या अहवालात आर्थिक विवरणांमधील संबंधित खुलाशांकडे लक्ष वेधणे आवश्यक आहे किंवा जर असे खुलासे अपुरे असतील, तर आमच्या अभिप्रायात बदल करणे आवश्यक आहे. आमचे निष्कर्ष हे लेखापरीक्षण अहवालाच्या तारखेपर्यंत प्राप्त झालेल्या पुराव्यांवर आधारित आहेत. तथापि, भविष्यातील घटना किंवा परिस्थितीमुळे कंपनीचे अस्तित्व संपुष्टात येऊ शकते.
- प्रकटीकरण समाविष्ट करून, आर्थिक विवरणांचे एकूण सादरीकरण, संरचना आणि मजकूर यांचे मूल्यमापन करणे आणि आर्थिक विवरणांमध्ये संबंधित व्यवहार व घटनांचे सादरीकरण न्याय्य पद्धतीने झाले आहे का, याची तपासणी करणे.

आम्ही प्रशासकीय जबाबदारी असलेल्या व्यक्तींशी लेखापरीक्षणाची नियोजित व्याप्ती, वेळ आणि लेखापरीक्षणादरम्यान आढळलेले महत्त्वपूर्ण निष्कर्ष, तसेच अंतर्गत नियंत्रणातील आम्हाला आढळलेल्या कोणत्याही महत्त्वपूर्ण त्रुटींबाबत संवाद साधतो.

आम्ही प्रशासकीय जबाबदारी असलेल्या व्यक्तींना असे विधान देखील देतो की, आम्ही स्वातंत्र्याशी संबंधित नैतिक आवश्यकतांचे पालन केले आहे; तसेच आमच्या स्वातंत्र्यावर परिणाम करू शकतील अशा सर्व संबंधांबाबत आणि इतर बाबींबाबत आम्ही त्यांच्याशी संवाद साधतो आणि जिथे लागू असेल तिथे संबंधित सुरक्षा उपायांबाबतही माहिती देतो.

प्रशासकीय जबाबदारी असलेल्या व्यक्तींशी चर्चा केलेल्या बाबींमधून, आम्ही चालू कालावधीच्या आर्थिक विवरणांच्या लेखापरीक्षणातील सर्वात महत्त्वाच्या बाबी निश्चित करतो, ज्यांना 'मुख्य लेखापरीक्षण बाबी' म्हटले जाते. जोपर्यंत कायदा किंवा नियम अशा बाबी जाहीर करण्यास प्रतिबंध करत नाहीत, तोपर्यंत आम्ही आमच्या अहवालात या बाबींचे वर्णन करतो. अत्यंत दुर्मिळ परिस्थितीत, आम्ही आमच्या अहवालात एखाद्या बाबीचा उल्लेख न करण्याचा निर्णय घेऊ शकतो, जर आम्हाला असे वाटले की अशा संवादामुळे होणारे प्रतिकूल परिणाम हे सार्वजनिक हिताच्या फायद्यांपेक्षा अधिक असतील.

इतर कायदेशीर आणि नियामक आवश्यकतांवरील अहवाल

i) केंद्र सरकारने कंपनी कायद्याच्या कलम 143 (11) नुसार जारी केलेल्या 'कंपनी (लेखापरीक्षक अहवाल) आदेश, 2016' च्या आवश्यकतेनुसार आणि आम्हाला योग्य वाटलेल्या तपासणीच्या आधारे तसेच आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, आम्ही या आदेशातील परिच्छेद 3 आणि 4 मध्ये नमूद केलेल्या बाबींचे विवरण, ज्या मर्यादेपर्यंत लागू आहेत, परिशिष्ट अ मध्ये दिले आहे.

ii) कायद्याच्या कलम 143 (3) च्या आवश्यकतेनुसार, आम्ही अहवाल देतो की:

1. आम्ही आमच्या लेखापरीक्षणाच्या हेतूसाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती आणि स्पष्टीकरणे मागवून घेतली आहेत आणि आमच्या सर्वोत्तम ज्ञानानुसार व विश्वासाप्रमाणे ती प्राप्त झाली आहेत.
2. आमच्या मते, सर्व महत्त्वाच्या व्यवहारांच्या संदर्भात कंपनीने कायद्याने आवश्यकतेनुसार हिशेब वह्या ठेवल्या आहेत, असे सदर वह्यांच्या आमच्या तपासणीवरून दिसून येते.
3. या अहवालात नमूद केलेला ताळेबंद, नफा आणि तोटा पत्रक आणि रोख प्रवाह पत्रक हे कंपनीच्या हिशेब वह्यांशी सुसंगत आहेत.
4. आमच्या मते, उपरोक्त आर्थिक विवरणे कंपनी (खाते) नियम, 2014 च्या नियम 7 सह वाचलेल्या कायद्याच्या कलम 133 मध्ये नमूद केलेल्या लेखा मानकांचे पालन करतात.
5. 31 मार्च 2023 रोजी मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्यांकडून प्राप्त झालेल्या आणि संचालक मंडळाने दप्तरी घेतलेल्या लेखी

निवेदनांच्या आधारे, कायद्याच्या कलम 164(2) अंतर्गत 31 मार्च 2023 रोजी कोणताही संचालक कंपनीचा संचालक म्हणून नियुक्त होण्यास अपात्र नाही.

6. कंपनीच्या आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांची पर्याप्तता आणि अशा नियंत्रणांच्या कार्यक्षमतेबाबत, आमचा स्वतंत्र अहवाल परिशिष्ट ब मध्ये पहावा.

7. कायद्याच्या कलम 173 नुसार, दरवर्षी किमान चार संचालक मंडळ सभा होणे आवश्यक आहे आणि दोन सलग सभांमधील अंतर 120 दिवसांपेक्षा जास्त नसावे. कंपनीने या वर्षात 3 संचालक मंडळ सभा घेतल्या आणि तिसरी सभा 120 दिवसांच्या मर्यादेनंतर घेतली गेली.

8. कंपनी (लेखापरीक्षण आणि लेखापरीक्षक) नियम, 2014 च्या नियम 11 नुसार लेखापरीक्षकाच्या अहवालात समाविष्ट करावयाच्या इतर बाबींच्या संदर्भात, आमच्या मते आणि आम्हाला मिळालेल्या सर्वोत्तम माहिती व स्पष्टीकरणानुसार:

   i. कंपनीने प्रलंबित खटले आणि त्यांचा आर्थिक स्थितीवर होणारा परिणाम हिशेबावरील टिपणीमध्ये स्पष्ट केला आहे.

   ii. कंपनीने असे कोणतेही दीर्घकालीन करार केलेले नाहीत, ज्यातून भविष्यात मोठ्या प्रमाणात आर्थिक नुकसान होण्याची शक्यता आहे.

   iii. कंपनीद्वारे गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधीकडे हस्तांतरित करावी लागणारी कोणतीही रक्कम थकीत नव्हती.

   iv. कलम 197(16) अंतर्गत लेखापरीक्षण अहवालात समाविष्ट करावयाच्या बाबींच्या संदर्भात: आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार, चालू वर्षात कंपनीने आपल्या संचालकांना दिलेले मानधन हे कायद्याच्या कलम 197 च्या तरतुदींनुसार आहे. संचालकांना दिलेले मानधन हे कलम 197 अंतर्गत ठरवून दिलेल्या मर्यादेपेक्षा जास्त नाही.

   v. सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग विकास कायदा 2006 नुसार, देय रक्कम विहित वेळेत, म्हणजेच 15 दिवसांच्या आत अदा केलेली नाही. 31.03.2023 पर्यंतची एकूण थकीत रक्कम ₹ 15,68,900.62 आहे, ज्यापैकी ₹ 9,25,455.00 हे 15 दिवसांच्या आत भरले गेले नाहीत आणि ₹ 4,01,463.00 देणे अद्याप बाकी आहे.

रतन राठी अँड कंपनीसाठी

सनदी लेखापाल

(सीए. रतन के. राठी)

भागीदार

सदस्यत्व क्रमांक - 036429

फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

ठिकाण: खामगाव

दिनांक: 10/03/2025

UDIN: 25036429BMINNF4550

लेखापरीक्षण अहवालाचे परिशिष्ट अ

(लेखापरीक्षण अहवालातील परिच्छेद 1 मध्ये नमूद केल्यानुसार)

(i) स्थिर मालमत्ता

(अ) लोटे युनिट वगळता, व्यवस्थापनाद्वारे वर्षादरम्यान स्थिर मालमत्तेची प्रत्यक्ष पडताळणी करण्यात आली आहे. व्यवस्थापनाने कळवल्यानुसार, प्रत्यक्ष पडताळणीत कोणत्याही मोठ्या त्रुटी आढळल्या नाहीत.

(ब) कंपनीने स्थिर मालमत्तेचा परिमाणवाचक तपशील आणि ठिकाणासह पूर्ण तपशील दर्शवणारे योग्य रेकॉर्ड ठेवले आहेत.

(क) स्थावर मालमत्तेची मालकी हक्क कागदपत्रे कंपनीच्या नावावर आहेत. भाडेतत्त्वावर घेतलेल्या आणि स्वतंत्र आर्थिक विवरणांमध्ये स्थिर मालमत्ता म्हणून दर्शविलेल्या जमीन आणि इमारतीच्या स्थावर मालमत्तेच्या संदर्भात, भाडेकरार कंपनीच्या नावावर आहेत.

(ii) मालसाठा

(अ) व्यवस्थापनाद्वारे मालसाठ्याची प्रत्यक्ष पडताळणी ठराविक अंतराने केली गेल्याचे कळवण्यात आले आहे. मालसाठ्याच्या प्रत्यक्ष पडताळणी अहवालाची प्रत दप्तरी उपलब्ध आहे. व्यवस्थापनाने अवलंबलेली प्रत्यक्ष पडताळणीची कार्यपद्धती, कंपनीचा आकार आणि व्यवसायाचे स्वरूप लक्षात घेता वाजवी आणि पुरेशी आहे. व्यवस्थापनाने कळवल्यानुसार, प्रत्यक्ष पडताळणीत कोणत्याही मोठ्या त्रुटी आढळल्या नाहीत.

(iii) कलम 189 अंतर्गत समाविष्ट पक्षांना दिलेली कर्जे

आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने कायद्याच्या कलम 189 अंतर्गत ठेवलेल्या नोंदवहीत समाविष्ट असलेल्या पक्षांना कोणतेही कर्ज दिलेले नाही.

(iv) कर्जे, गुंतवणूक, हमी आणि सुरक्षा

आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने कायद्याच्या कलम 185 मध्ये नमूद केलेल्या व्यक्तींना कोणतेही कर्ज, आगाऊ रक्कम किंवा कोणतीही हमी/सुरक्षा दिलेली नाही. कंपनीने कायद्याच्या कलम 186 अंतर्गत येणारी कोणतीही गुंतवणूक केलेली नाही.

(v) सार्वजनिक ठेवी

कंपनीने जनतेकडून ठेवी स्वीकारलेल्या नाहीत, त्यामुळे भारतीय रिझर्व्ह बँकेने जारी केलेल्या निर्देशांचे आणि कंपनी कायद्याच्या कलम 73 ते 76 किंवा इतर कोणत्याही संबंधित तरतुदींचे पालन करण्याबाबतचा 'कंपनी (लेखापरीक्षक अहवाल) आदेश, 2016' मधील खंड (v) कंपनीला लागू होत नाही.

(vi) खर्चाच्या नोंदी

कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 148 अंतर्गत आवश्यक असलेल्या आणि लेखापरीक्षणाधीन आर्थिक वर्षासाठी लागू असलेल्या खर्च नोंदी तयार करण्याची प्रक्रिया सुरु असल्याचे सांगण्यात आले होते, त्यामुळे आमच्या लेखापरीक्षण पुराव्याच्या पडताळणी प्रक्रियेदरम्यान त्या उपलब्ध नव्हत्या. तथापि, व्यवस्थापनाने आम्हाला सादर केलेल्या खर्च लेखापालाच्या दिनांक 24.10.2024 च्या प्रमाणपत्राच्या आधारे, खर्च नोंदींचे काम लेखापरीक्षण अहवाल अंतिम करण्याच्या प्रक्रियेदरम्यान पूर्ण झाले आहे.

(vii) वैधानिक दायित्वे

(अ) आम्हाला मिळालेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनी आयकर, विक्री कर, मूल्यवर्धित कर, भविष्य निर्वाह निधी, कर्मचारी राज्य विमा देयके, उपकर आणि इतर कोणतीही वैधानिक देयके संबंधित प्राधिकरणांकडे जमा करण्याबाबत साधारणपणे नियमित आहे. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार, 31 मार्च 2023 पर्यंत आयकर, विक्री कर, मूल्यवर्धित कर, उपकर किंवा इतर वैधानिक देयकांपैकी कोणतीही विवादरहित रक्कम ती देय झाल्याच्या तारखेपासून सहा महिन्यांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी थकीत नव्हती.

(ब) कंपनीची विविध कायद्यांतर्गत विवादित देयके आहेत, ज्यांच्या अपील प्रलंबित आहेत. या संदर्भातील सविस्तर तपशील हिशेबावरील टिपणी क्रमांक 27 (2) मध्ये दिला आहे, जो या प्रकरणांची सद्यस्थिती दर्शवतो.

(viii) हिशेब वह्यांमध्ये नोंद नसलेले व्यवहार

केलेल्या लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींच्या आधारे आणि आम्हाला मिळालेल्या माहितीनुसार, या वर्षात असे कोणतेही व्यवहार आढळले नाहीत ज्यांची हिशेब वह्यांमध्ये नोंद नाही आणि जे आयकर कायदा, 1961 अंतर्गत कर आकारणी दरम्यान उत्पन्न म्हणून घोषित केले गेले आहेत.

(ix) आर्थिक संस्थांची देयके

ताळेबंदाच्या तारखेनुसार, कंपनीने कोणत्याही आर्थिक संस्थेच्या किंवा बँकेच्या कर्जाची परतफेड करण्यात कसूर केलेली नाही.

(x) सार्वजनिक ऑफर आणि मुदत कर्ज

कंपनीने सार्वजनिक ऑफर किंवा मुदत कर्जाद्वारे कोणताही निधी उभा केलेला नाही. त्यामुळे या आदेशातील खंड (x) कंपनीला लागू होत नाही.

(xi) फसवणूक

केलेल्या लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींच्या आधारे आणि आम्हाला मिळालेल्या माहितीनुसार, अहवाल कालावधीत कंपनीद्वारे किंवा कंपनीवर कोणतीही फसवणूक झाल्याचे निदर्शनास आलेले नाही किंवा तसा अहवाल प्राप्त झालेला नाही.

(xii) निधी कंपनी

ही कंपनी निधी कंपनी नाही, त्यामुळे या आदेशातील खंड (xii) लागू होत नाही.

(xiii) संबंधित पक्षांशी व्यवहार

आम्हाला मिळालेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणानुसार, संबंधित पक्षांशी केलेल्या सर्व व्यवहारांबाबत कंपनीने जेथे लागू असेल तेथे कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 188 चे पालन केले आहे आणि या व्यवहारांचा तपशील हिशेबावरील टिपणी क्रमांक 27(12) मध्ये देण्यात आला आहे.

(xiv) अंतर्गत लेखापरीक्षण

(अ) आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीला अंतर्गत लेखापरीक्षण प्रणाली लागू नाही, तथापि वर्षादरम्यान अंतर्गत लेखापरीक्षण करण्यात आले असून त्याची व्याप्ती कंपनीचा आकार आणि व्यवसायाच्या स्वरूपाशी सुसंगत आहे.

(ब) अहवाल तयार करताना लेखापरीक्षणाधीन कालावधीसाठीच्या अंतर्गत लेखापरीक्षकाच्या अहवालांचा विचार करण्यात आला आहे.

(xv) रोख रकमेशिवाय व्यवहार

केलेल्या लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींच्या आधारे आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार, वर्षादरम्यान कंपनीने आपल्या संचालकांशी किंवा त्यांच्याशी संबंधित व्यक्तींशी कोणताही रोख रकमेशिवाय व्यवहार केलेला नाही आणि त्यामुळे कंपनी कायदा, 2013 च्या कलम 192 च्या तरतुदी लागू होत नाहीत.

(xvi) भारतीय रिझर्व्ह बँकेकडील नोंदणी

भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 च्या कलम 45-आयए अंतर्गत कंपनीला नोंदणी करण्याची आवश्यकता नाही.

(xvii) रोख नुकसान

केलेल्या लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींच्या आधारे आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार, कंपनीला चालू आर्थिक वर्षात आणि त्याच्या आधीच्या आर्थिक वर्षात कोणताही रोख नुकसान झालेला नाही.

(xviii) वैधानिक लेखापरीक्षकाचा राजीनामा

लेखापरीक्षणाधीन वर्षात कंपनीच्या वैधानिक लेखापरीक्षकांनी कोणताही राजीनामा दिलेला नाही.

(xix) भौतिक अनिश्चितता

केलेल्या लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींच्या आधारे आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार; आर्थिक गुणोत्तर, आर्थिक मालमत्तेच्या वसुलीचा अंदाजित काळ आणि आर्थिक दायित्वांची देय तारीख, आर्थिक विवरणांसोबत असलेली इतर माहिती, संचालक मंडळाची माहिती आणि व्यवस्थापनाच्या योजनांच्या आधारे, लेखापरीक्षण अहवालाच्या तारखेला कोणतीही भौतिक अनिश्चितता अस्तित्वात नाही. ताळेबंदाच्या तारखेपासून एक वर्षाच्या कालावधीत देय होणारी आपली सर्व दायित्वे पूर्ण करण्यास कंपनी सक्षम आहे.

(xx) न वापरलेली रक्कम निधीमध्ये हस्तांतरित करणे

केलेल्या लेखापरीक्षण कार्यपद्धतींच्या आधारे आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार, हा खंड कंपनीला लागू होत नाही.

(xxi) एकत्रित आर्थिक विवरणांमधील प्रतिकूल शेरे

आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती व स्पष्टीकरणानुसार, ही कंपनी उपकंपनी असल्याने हा खंड कंपनीला लागू होत नाही.

रतन राठी अँड कंपनीसाठी
सनदी लेखापाल
(सीए. रतन के. राठी)
भागीदार
सदस्यत्व क्रमांक - 036429
फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

ठिकाण: खामगाव
दिनांक: 10/03/2025
UDIN: 25036429BMINNF4550

लेखापरीक्षण अहवालाचे परिशिष्ट 'ब'

कंपनी कायदा, 2013 ("कायदा") च्या कलम 143 च्या पोट-कलम 3 मधील खंड (i) अंतर्गत अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांवरील अहवाल

आम्ही 31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठी महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड ("कंपनी") च्या आर्थिक विवरणांच्या लेखापरीक्षणासोबतच, कंपनीच्या आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांचे लेखापरीक्षण केले आहे.

अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांसाठी व्यवस्थापनाची जबाबदारी

कंपनीचे व्यवस्थापन हे 'इन्स्टिट्यूट ऑफ सनदी लेखापल ऑफ इंडिया' (ICAI) द्वारे जारी केलेल्या 'आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांच्या लेखापरीक्षणावरील मार्गदर्शन टिपणी'मध्ये नमूद केलेल्या अंतर्गत नियंत्रणाच्या आवश्यक घटकांचा विचार करून, कंपनीने स्थापित केलेल्या निकषांच्या आधारे अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे स्थापित करण्यासाठी आणि ती टिकवून ठेवण्यासाठी जबाबदार आहे. या जबाबदाऱ्यांमध्ये व्यवसायाचे कामकाज सुव्यवस्थित आणि कार्यक्षमतेने चालवणे सुनिश्चित करण्यासाठी पुरेशी अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे तयार करणे, त्यांची अंमलबजावणी करणे आणि ती प्रभावीपणे सुरू ठेवणे याचा समावेश होतो. यामध्ये कंपनीच्या धोरणांचे पालन, मालमत्तेचे रक्षण, फसवणूक आणि त्रुटी रोखणे व शोधणे, लेखा नोंदींची अचूकता आणि पूर्णता आणि कंपनी कायदा 2013 अंतर्गत आवश्यकतेनुसार विश्वसनीय आर्थिक माहिती वेळेवर तयार करणे यांचा समावेश आहे.

लेखापरीक्षकाची जबाबदारी

आमची जबाबदारी आमच्या लेखापरीक्षणाच्या आधारे कंपनीच्या आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांवर मत व्यक्त करणे ही आहे. आम्ही आमचे लेखापरीक्षण ICAI द्वारे जारी केलेल्या आणि कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 143(10) अंतर्गत विहित केलेल्या लेखापरीक्षण मानकांनुसार आणि 'आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांच्या लेखापरीक्षणावरील मार्गदर्शन टिपणी'नुसार केले आहे. ही मानके आणि मार्गदर्शन टिपणी अशी आवश्यकता व्यक्त करतात की, आम्ही नैतिक गरजांचे पालन करावे आणि आर्थिक अहवालावर पुरेशी अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे स्थापित केली आहेत की नाही आणि ती सर्व महत्त्वाच्या बाबींमध्ये प्रभावीपणे कार्यरत आहेत की नाही, याबद्दल वाजवी खात्री मिळवण्यासाठी लेखापरीक्षणाचे नियोजन व अंमलबजावणी करावी.

आमच्या लेखापरीक्षणामध्ये आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रण प्रणालीची पर्याप्तता आणि त्यांच्या कार्यक्षमतेबद्दल पुरावे मिळवण्यासाठी कार्यपद्धतींचा समावेश आहे. यामध्ये अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांची समज प्राप्त करणे, एखादी मोठी उणीव असण्याच्या जोखमीचे मूल्यांकन करणे आणि मूल्यांकित जोखमीच्या आधारे अंतर्गत नियंत्रणांची रचना आणि कार्यक्षमतेची चाचणी व मूल्यमापन करणे यांचा समावेश होतो. निवडलेल्या कार्यपद्धती लेखापरीक्षकाच्या निर्णयावर अवलंबून असतात, ज्यामध्ये फसवणूक किंवा त्रुटीमुळे आर्थिक विवरणांमध्ये चुकीची माहिती असण्याच्या जोखमीच्या मूल्यांकनाचा समावेश होतो. आमचा असा विश्वास आहे की, आम्ही मिळवलेले लेखापरीक्षण पुरावे कंपनीच्या आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रण प्रणालीवर मत व्यक्त करण्यासाठी पुरेसे आणि योग्य आहेत.

आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांचा अर्थ

कंपनीच्या आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रण ही एक अशी प्रक्रिया आहे, जी आर्थिक अहवालाची विश्वसनीयता आणि सामान्यतः स्वीकारलेल्या लेखा तत्त्वांनुसार बाह्य हेतूंसाठी आर्थिक विवरणे तयार करण्याबाबत वाजवी खात्री देण्यासाठी तयार केली जाते. यामध्ये अशा धोरणांचा आणि कार्यपद्धतींचा समावेश होतो ज्या: (1) कंपनीच्या मालमत्तेचे व्यवहार आणि विल्हेवाट अचूकपणे आणि न्याय्यपणे प्रतिबिंबित करणाऱ्या नोंदी ठेवण्याशी संबंधित आहेत; (2) सामान्यतः स्वीकारलेल्या लेखा तत्त्वांनुसार आर्थिक विवरणे तयार करण्यास परवानगी देण्यासाठी आवश्यकतेनुसार व्यवहार नोंदवले जातात आणि कंपनीच्या पावत्या व खर्च केवळ व्यवस्थापन आणि

संचालकांच्या अधिकृततेनुसार केले जात आहेत, याची वाजवी खात्री देतात; आणि (3) कंपनीच्या मालमत्तेचा अनधिकृत वापर किंवा विल्हेवाट रोखण्याबाबत किंवा वेळेवर शोध घेण्याबाबत वाजवी खात्री देतात, ज्याचा आर्थिक विवरणांवर मोठा परिणाम होऊ शकतो.

आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांच्या अंतर्निहित मर्यादा

अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांच्या अंतनिर्हित मर्यादांमुळे (जसे की संगनमत किंवा व्यवस्थापनाद्वारे नियंत्रणांचे उल्लंघन होण्याची शक्यता), त्रुटी किंवा फसवणुकीमुळे होणारी मोठी चूक शोधली न जाण्याची शक्यता असते. तसेच, भविष्यातील कालावधीसाठी अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांच्या मूल्यमापनाचे केलेले अंदाज हे अशा जोखमीच्या अधीन असतात की, बदलत्या परिस्थितीमुळे अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे अपुरी पडू शकतात किंवा धोरणे व कार्यपद्धतींच्या पालनाचा स्तर खालावू शकतो.

मत

आमच्या मते, इन्स्टिट्यूट ऑफ सनदी लेखापाल ऑफ इंडियाने जारी केलेल्या 'आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांच्या लेखापरीक्षणावरील मार्गदर्शन टिपणी'मध्ये नमूद केलेल्या अंतर्गत नियंत्रणाच्या आवश्यक घटकांचा विचार करून, कंपनीने स्थापित केलेल्या निकषांच्या आधारे; कंपनीकडे 31 मार्च 2023 रोजी सर्व महत्त्वाच्या बाबींमध्ये आर्थिक अहवालावर आधारित पुरेशी अंतर्गत आर्थिक नियंत्रण प्रणाली होती आणि अशी नियंत्रणे प्रभावीपणे कार्यरत होती.

इतर बाबी

कंपनीकडे आर्थिक अहवालावरील अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणांसाठी कोणतीही लेखी किंवा दस्तऐवजीकरण केलेली नियमावली नव्हती. तथापि, कंपनीचे व्यवहार मर्यादित आणि कमी क्लिष्ट आहेत तसेच व्यवस्थापनाचे स्तरही मोजकेच आहेत ही बाब लक्षात घेऊन, आम्ही थेट चौकशी, उपक्रमांचे निरीक्षण आणि कमी औपचारिक दस्तऐवजांची तपासणी यांसारख्या इतर कार्यपद्धतींद्वारे नियंत्रणांच्या चाचणीवर विश्वास ठेवला आहे. वर्षाच्या अखेरीस अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणे आणि त्यांच्या कार्यक्षमतेबद्दल पुरेसे लेखापरीक्षण पुरावे मिळवण्यासाठी आम्ही ही पद्धत अवलंबली आहे.

या कारणास्तव आमच्या मतात कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.

रतन राठी अँड कंपनीसाठी

सनदी लेखापाल

(सीए. रतन के. राठी)

भागीदार

सदस्यत्व क्रमांक - 036429

फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

ठिकाण: खामगाव

दिनांक: 10/03/2025

UDIN: 25036429BMINNF4550

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड

31 मार्च 2023 रोजीचा ताळेबंद

(रक्कम शंभर रुपयांत)

तपशील	टिपणी क्र.	31 मार्च 2023 पर्यंत	31 मार्च 2022 पर्यंत
I. इक्विटी आणि दायित्वे			
1. भागधारकांचा निधी			
(अ) भाग भांडवल	1	100,000.00	100,000.00
(ब) राखीव निधी आणि जादा रक्कम	2	24,86,117.40	18,14,259.68
(क) भाग वॉरंटच्या बदल्यात मिळालेले पैसे	-	0.00	0.00
2. भाग वाटपासाठी प्रलंबित असलेले अर्ज शुल्क	-	-	-
3. चालू नसलेले दायित्वे			
(अ) इतर दीर्घकालीन दायित्वे	3	2,82,080.86	2,04,364.97
(ब) दीर्घकालीन तरतुदी	4	26,172.79	34,656.99
4. चालू दायित्वे			
(अ) व्यापारी देयके:			
(A) सूक्ष्म आणि लघु उद्योगांची एकूण थकीत देयके	5	15,689.01	34,626.83
(B) सूक्ष्म आणि लघु उद्योगां व्यतिरिक्त			
इतर कर्जदारांचे एकूण थकीत देयके	5	27,57,853.72	11,71,929.37
(ब) इतर चालू दायित्वे	6	29,048.55	39,597.75
(क) अल्पकालीन तरतुदी	7	2,45,051.66	2,10,554.89
एकूण		**59,42,013.99**	**36,09,990.48**
II. मालमत्ता			
1. चालू नसलेली मालमत्ता			
(अ) मालमत्ता, संयंत्र आणि उपकरणे			
(i) मूर्त मालमत्ता	8	1,86,319.18	1,25,577.51
(ii) अमूर्त मालमत्ता	8	0.00	0.00
(iii) प्रगतीपथावर असलेले भांडवली काम	8	7,830.16	0.00
(ब) स्थगित कर मालमत्ता - निव्वळ	10	44,996.61	44,034.01
(क) दीर्घकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	11	14,843.11	25,588.49
2. चालू मालमत्ता			
(अ) चालू गुंतवणूक	12	602.74	571.80
(ब) मालसाठा	13	24,95,720.32	15,68,755.89
(क) व्यापारी येणी	14	26,85,732.85	15,60,899.62
(ड) रोख आणि रोख समतुल्य	15	38,319.83	59,829.51

(इ) अल्पकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	16	4,64,471.19	2,24,597.09
(फ) इतर चालू मालमत्ता	17	3,178.00	136.56
एकूण		**59,42,013.99**	**36,09,990.48**
आर्थिक स्टेटमेंट सोबत टिप्पणी 27 पहा		0.00	0.00

आमच्या सम तारखेच्या अहवालानुसार,

रतन राठी अँड कंपनीसाठी
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

सीए. रतन के. राठी
भागीदार
सदस्यत्व क्रमांक: 036429

ठिकाण: खामगाव
दिनांक: 10/03/2025
UDIN: 25036429BMINNF4550

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले
अध्यक्ष
DIN क्रमांक: 10375630

व्ही. आर. पाथरकर
मुख्य कार्यकारी अधिकारी
DIN क्रमांक: 08566469

एस. एस. सोनावणे (पाटील)
कार्यकारी संचालक / संचालक
DIN क्रमांक: 06994382

ठिकाण: मुंबई
दिनांक: 10/03/2025

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाचे नफा आणि तोटा पत्रक

(रक्कम शंभर रुपयांत)

तपशील	टिपणी क्र.	31 मार्च 2023	31 मार्च 2022
I. कामकाजातून मिळणारा महसूल	18	94,00,892.31	52,80,524.71
II. इतर उत्पन्न	19	25,142.99	29,222.89
III. एकूण उत्पन्न (I + II)	-	**94,26,035.30**	**53,09,747.60**
IV. खर्च:			
वापरलेल्या साहित्याचा खर्च	20	13,65,552.15	8,30,309.61
मोठ्या प्रमाणात साहित्याची खरेदी	21	71,96,334.37	38,19,057.81
तयार माल आणि प्रगतीपथावरील मालाच्या साठ्यातील बदल	22	-5,19,884.00	-1,43,796.59
कर्मचारी लाभ खर्च	23	1,16,390.94	1,52,522.55
घसारा आणि कर्जमाफी खर्च	8	11,529.35	11,855.06
इतर खर्च	24	3,59,027.66	2,35,452.89
एकूण खर्च	-	**85,28,950.47**	**49,05,401.32**
V. अपवादात्मक बाबी आणि करापूर्वीचा नफा (III–IV)	-	8,97,084.82	4,04,346.27
VI. अपवादात्मक बाबी	25	1,781.30	0.00
VII. असाधारण बाबी आणि करापूर्वीचा नफा (V–VI)	-	8,95,303.52	4,04,346.27
VIII. असाधारण बाबी	-	0.00	0.00
IX. करापूर्वीचा नफा (VII–VIII)	-	**8,95,303.52**	**4,04,346.27**
X. कर खर्च:			
1. चालू कर	-	2,17,618.00	1,10,000.00
2. मागील वर्षाचा आयकर	-	6,790.40	305.95
3. स्थगित कर	-	-962.60	-1,307.13
XI. निरंतर कामकाजातून झालेला नफा (तोटा)	-	6,71,857.72	2,95,347.45
XII. बंद झालेल्या कामकाजातून झालेला नफा/(तोटा)	-	0.00	0.00
XIII. बंद झालेल्या कामकाजावरील कर खर्च	-	0.00	0.00
XIV. बंद झालेल्या कामकाजातून झालेला नफा/(तोटा) (करानंतर)	-	0.00	0.00
XV. वर्षाच्या कालावधीसाठीचा नफा (तोटा) (XI + XIV)	-	**6,71,857.72**	**2,95,347.45**
XVI. प्रति शेअर कमाई: (शंभर वगळून प्रति शेअर रक्कम)	26		
मूलभूत	-	671.86	295.35
सौम्यीकृत केलेले	-	671.86	295.35

आमच्या सम तारखेच्या अहवालानुसार,

रतन राठी अँड कंपनीसाठी
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले
अध्यक्ष
DIN क्रमांक: 10375630

सीए. रतन के. राठी
भागीदार
सदस्यत्व क्रमांक: 036429

व्ही. आर. पाथरकर
मुख्य कार्यकारी अधिकारी
DIN क्रमांक: 08566469

एस. एस. सोनावणे (पाटील)
कार्यकारी संचालक / संचालक
DIN क्रमांक: 06994382

ठिकाण: खामगाव
दिनांक: 10/03/2025
UDIN: 25036429BMINNF4550

ठिकाण: मुंबई
दिनांक: 10/03/2025

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड, अकोला

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाचा रोख प्रवाह विवरणपत्र

अ. क्र.	तपशील	31 मार्च 2023		31 मार्च 2022	
		(शंभर रु.)	(शंभर रु.)	(शंभर रु.)	(शंभर रु.)
(A)	**कार्यान्वयन क्रियाकलापांतून रोख प्रवाह:**				
-	करपूर्व निव्वळ नफा		8,95,303.52		4,04,346.27
	अधिक: समायोजन				
-	घसारा आणि कर्जमाफी	11,940.27		11,855.06	
-	स्थिर मालमत्तेच्या विक्रीवर तोटा	-		168.90	
-	वर्षादरम्यान भरलेला आयकर	(2,17,618.00)		(1,10,000.00)	
-	व्याज	(140.30)		(125.73)	
-	तरतुदी	26,012.57	(1,79,805.45)	(5,98,878.74)	(6,96,980.51)
-	**कार्यरत भांडवल बदलापूर्वीचा कार्यान्वयन नफा**		**7,15,498.07**		**(2,92,634.24)**
-	**कार्यरत भांडवल बदलांसाठी समायोजन:**				
-	व्यापार देय रक्कमेतील बदल	15,66,986.52		4,22,715.40	
-	इतर चालू दायित्वामधील बदल	(10,549.20)		23,066.34	
-	चालू नसलेलीदायित्वामधील बदल	-		-	
-	चालू गुंतवणुकीमधील बदल	(30.94)		(30.06)	
-	मालसाठ्यातील बदल	(9,26,964.43)		(1,53,191.42)	
-	व्यापार येणे रक्कमेतील बदल	(11,24,833.23)		(5,14,153.91)	
-	इतर चालू मालमत्तेमधील बदल	(3,041.45)	(4,98,432.72)	5.03	(2,21,588.62)
-	**कार्यान्वयनातून रोख प्रवाह**		**2,17,065.35**		**(5,14,222.86)**
-	वर्षादरम्यान भरलेला आयकर		(6,790.40)		(305.95)
-	**कार्यान्वयन क्रियाकलापांतून निव्वळ रोख प्रवाह (A)**		2,10,274.95		(5,14,528.81)
(B)	**गुंतवणूक क्रियाकलापांतून रोख प्रवाह:**				
-	स्थिर मालमत्तेची खरेदी आणि CWIP मध्ये वाढ	(80,512.11)		(6,121.93)	
-	स्थिर मालमत्तेच्या विक्रीतून मिळालेली रक्कम	-		-	
-	निर्लेखित केलेली गुंतवणूक	-		-	
-	कर्जे आणि आगाऊ रक्कम	(2,29,128.72)		5,70,549.33	
-	मिळवलेले व्याज	140.30		125.73	
-	इतर चालू नसलेली दायित्वामधील बदल	77,715.89		(22,030.12)	

-	**गुंतवणूक क्रियाकलापांसाठी वापरलेली निव्वळ रोख (B)**		**(2,31,784.64)**		**5,42,523.00**
(C)	**वित्तीय क्रियाकलापांतून रोख प्रवाह:**				
-	वितरित भागभांडवल	-		-	
-	शेअर्स वाटपावरील सुरक्षा प्रीमियम	-		-	
-	दीर्घकालीन कर्ज आणि इतर दीर्घकालीन दायित्वे	-		-	
-	अल्पकालीन कर्ज	-		-	
-	कर्जावर दिलेले व्याज	-		-	
-	**वित्तीय क्रियाकलापांतून निव्वळ रोख प्रवाह (C)**		**-**		**-**
	वर्षादरम्यान निर्माण झालेली रोख (A+B+C)		**(21,509.68)**		**27,994.19**
	वर्षाच्या सुरुवातीची रोख आणि रोख समतुल्य		**59,829.51**		**31,835.32**
	वर्षाच्या शेवटीची रोख आणि रोख समतुल्य		**38,319.83**		**59,829.51**

आमच्या सम तारखेच्या अहवालानुसार,

रतन राठी अँड कंपनीसाठी
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

सीए. रतन के. राठी
भागीदार
सदस्यत्व क्रमांक: 036429

ठिकाण: खामगाव
दिनांक: 10/03/2025
UDIN: 25036429BMINNF4550

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले
अध्यक्ष
DIN क्रमांक: 10375630

व्ही. आर. पाथरकर
मुख्य कार्यकारी अधिकारी
DIN क्रमांक: 08566469

एस. एस. सोनावणे (पाटील)
कार्यकारी संचालक / संचालक
DIN क्रमांक: 06994382

ठिकाण: मुंबई
दिनांक: 10/03/2025

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड, अकोला

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणांवरील टिपणी

टिपणी क्र. 1: भाग भांडवल

(रक्कम शंभर रुपयांत)

तपशील	31 मार्च 2023	31 मार्च 2022
अधिकृत भाग भांडवल:		
2,00,000 समभाग, प्रत्येकी रु. 100/-प्रमाणे	2,00,000.00	2,00,000.00
विक्री केलेले आणि पूर्ण भरलेले भांडवल:	1,00,000.00	1,00,000.00
1,00,000 समभाग, प्रत्येकी रु. 100/- प्रमाणे	1,00,000.00	1,00,000.00

(i) अहवाल कालावधीच्या सुरुवातीला आणि शेवटी थकीत असलेल्या समभाग संख्येचा मेळ

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी		31 मार्च 2022 रोजी	
	संख्या	रक्कम	संख्या	रक्कम
वर्षाच्या सुरुवातीला थकीत असलेले समभाग	1,00,000	1,00,000	1,00,000	1,00,000
वर्षादरम्यान निर्गमित केलेले समभाग	---	---	---	---
वर्षादरम्यान परत खरेदी केलेले समभाग	---	---	---	---
इतर कोणतीही हालचाल	---	---	---	---
वर्षाच्या शेवटी थकीत असलेले समभाग	1,00,000	1,00,000	1,00,000	1,00,000

(ii) 5% पेक्षा जास्त भाग असलेल्या प्रत्येक भागधारकाचा तपशील

भागधारकाचे नाव	31 मार्च 2023 रोजी		31 मार्च 2022 रोजी	
	धारण केलेल्या भाग संख्या	धारणेची टक्केवारी	धारण केलेल्या भाग संख्या	धारणेची टक्केवारी
महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ मर्या. (धारक कंपनी)	99,994	99.99%	99,994	99.99%

(iii) प्रवर्तकांची भाग धारणा आणि वर्षादरम्यान झालेला टक्केवारीतील बदल

वर्ष	31 मार्च 2023 रोजीची स्थिती			31 मार्च 2022 रोजीची स्थिती		
	धारण केलेल्या भाग संख्या	एकूण शेअर्सची टक्केवारी (%)	बदल (%)	धारण केलेल्या भाग संख्या	एकूण शेअर्सची टक्केवारी (%)	बदल (%)
संचालक मंडळ	6	0.01%	0.00%	6	0.01%	0.00%

टिप्पणी क्र. 2.: राखीव आणि अतिरिक्त निधी

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
(अ) अतिरिक्त म्हणजेच नफा आणि तोटा पत्रकातील शिल्लक		
सुरुवातीची शिल्लक	18,14,259.68	15,18,912.23
(+) चालू वर्षाचा निव्वळ नफा / (निव्वळ तोटा)	6,71,857.72	2,95,347.45
(+) राखीव निधीतून हस्तांतरण	0.00	0.00
(-) प्रस्तावित लाभांश	0.00	0.00.
(-) अंतरिम लाभांश	0.00	0.00
(+) 2014-15 मधील घसारा फरक - WDV ते SLM	0.00	0.00
(-) आयुर्मान संपलेल्या मालमत्तांवरील घसारा - अनुसूची II कायदा 13	0.00	0.00
अखेरची शिल्लक	**24,86,117.40**	**18,14,259.68**
एकूण रुपये	**24,86,117.40**	**18,14,259.68**

टिप्पणी क्र. 3 : इतर दीर्घकालीन दायित्वे

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
(अ) व्यापारी देणी	**11,280.10**	**11,632.65**
(ब) इतर		
- डीलर्सकडून मिळालेली ईएमडी, सुरक्षा ठेव आणि डीलरशिप ठेव	2,63,864.14	1,90,015.22
- सी एण्ड एफ थकीत रक्कम	0	0
- तरतूद केलेले वेतन आणि सुरक्षा खर्च	0.00	0.00
- इतर देय रक्कम	6,936.62	2,717.10
- विक्री करासाठी स्थगित देय दायित्व	0.00	0.00
(प्रोत्साहन योजना 1993 अंतर्गत विक्री कर सवलत लाभ घेतल्याच्या वर्षापासून 10 वर्षांनंतर 5 समान हप्त्यांत परतफेड करण्यायोग्य)		
एकूण रुपये	**2,82,080.86**	**2,04,364.97**

टिप्पणी क्र. 4 : दीर्घकालीन तरतुदी

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
कर्मचारी सेवानिवृत्ती लाभ तरतूद		
रजा रोखीकरण तरतूद	26,172.79	34,656.99
एकूण रुपये	**26,172.79**	**34,656.99**

टिप्पणी क्र. 5: व्यापारी देणी

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
वस्तू, माल आणि सेवांचा पुरवठा तसेच माल, सेवा पुरवठादार आणि कंत्राटदारांकडून आगाऊ रक्कम/ठेवी		
(अ) सूक्ष्म उपक्रम आणि लघु उपक्रमांची थकबाकी	15,689.01	34,626.83
(ब) सूक्ष्म उपक्रम आणि लघु उपक्रमांव्यतिरिक्त इतर कर्जदारांची थकबाकी	27,57,853.72	11,71,929.37
एकूण रुपये	**27,73,542.72**	**12,06,556.20**

टिप्पणी क्र. 5 (अ) : देय असलेल्या व्यापाऱ्यांचे वृध्दत्व वेळापत्रक

31 मार्च 2023 रोजी **(रक्कम रु. शंभरात)**

तपशील	देय नाही	1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	एकूण
निर्विवाद देणी - एमएसएमई	0.00	11,708.60	128.68	488.06	3,363.67	15,689.01
निर्विवाद देणी - इतर	0.00	25,81,101.44	1,47,575.44	20,429.21	8,747.62	27,57,853.71
विवादित देणी - एमएसएमई	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
विवादित देणी - इतर	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण व्यापारी देणी	**0.00**	**25,92,810.04**	**1,47,704.12**	**20,917.27**	**12,111.29**	**27,73,542.72**

31 मार्च 2022 रोजी **(रक्कम रु. शंभरात)**

तपशील	देय नाही	1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	एकूण
निर्विवाद देणी - एमएसएमई	0.00	30,775.10	488.06	3,363.67	0.00	34,626.83
निर्विवाद देणी - इतर	0.00	11,27,697.51	31,243.90	8,006.42	4,981.54	1,171,929.37
विवादित देणी - एमएसएमई	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
विवादित देणी - इतर	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
एकूण व्यापारी देणी	**0.00**	**11,58,472.61**	**31,731.96**	**11,370.09**	**4,981.54**	**12,06,556.20**

टीप: व्यापारी देणींच्या शिलकी पुष्टीकरणास अधीन आहेत

टिप्पणी क्र. 6 : इतर चालू देयता

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
(अ) ग्राहक, पुरवठादार आणि कंत्राटदारांकडून आगाऊ रक्कम/ठेवी	54.77	800.12
(ब) इतर देणी आणि तरतुदी	28,993.78	38,797.63
एकूण रुपये	**29,048.55**	**39,597.75**

टिप्पणी क्र. 7 : अल्पकालीन तरतुदी

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
कर्मचारी लाभ तरतूद - वेतन थकबाकी (7 वा वेतन आयोग)	1,62,867.78	1,62,867.78
टीडीएस तरतूद (सीजीएसटी, एसजीएसटी आणि आयजीएसटी)	31,614.50	15,698.71
सीजीएसटी, एसजीएसटी आणि आयजीएसटी देय	0.00	0.00
आयकरासाठी तरतूद	50,569.38	31,988.40
एकूण रुपये	**2,45,051.66**	**2,10,554.89**

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईडस् लिमिटेड, अकोला

टीप ८ चालू नसलेल्या मालमत्तेपैकी – स्थिर मालमत्ता.

(अ) मालमत्ता, प्लांट आणि उपकरणे

३१ मार्च २०२३ रोजी बॅलन्स शीटचा भाग

(रुपये शंभरमध्ये)

अ. क्र.	तपशील	सुरुवातीची ढोबळ शिल्लक (1.4.22)	वाढ (30/09 आधी)	वाढ (30/09 नंतर)	विक्री/ विल्हेवाट	एकूण ढोबळ ब्लॉक (31.3.23)	घसारा (1.4.22 पर्यंत)	वर्षाचा घसारा (22-23)	विक्रीवरील घसारा	घसारा समायोजन	एकूण घसारा (31.3.23)	निव्वळ ब्लॉक (31.3.23)	निव्वळ ब्लॉक (31.3.22)
अ.	**मूर्त मालमत्ता**												
1	कार्यालयीन इमारत	22426.09	0.00	0.00	0.00	22426.09	14753.68	241.34	0.00	0.00	14995.02	7431.07	7672.41
2	कारखाना इमारत	145936.97	0.00	0.00	0.00	145936.97	120573.59	3158.41	0.00	0.00	123732.00	22204.97	25363.38
3	गोदाम इमारत	37472.36	0.00	0.00	0.00	37472.36	27416.95	900.31	0.00	0.00	28317.26	9155.11	10055.42
4	कामगार विश्रांती कक्ष	3048.93	0.00	0.00	0.00	3048.93	2896.48	0.00	0.00	0.00	2896.48	152.45	152.45
5	रस्ता	13185.92	0.00	0.00	0.00	13185.92	12526.62	0.00	0.00	0.00	12526.62	659.30	659.30
6	संयंत्र व यंत्रसामग्री	309863.35	9928.38	5.90	0.00	319797.63	262557.45	3926.11	0.00	0.00	266483.56	53314.07	47305.90
7	विद्युत मांडणी	56176.97	0.00	0.00	0.00	56176.97	54066.49	23.43	0.00	0.00	54089.92	2087.05	2110.48
8	फर्निचर व फिक्स्चर	13083.50	635.16	285.17	0.00	14003.83	8560.15	512.31	0.00	0.00	9072.46	4931.38	4523.36
9	प्रयोगशाळा उपकरणे	31232.76	8200.00	797.00	0.00	40229.76	30268.08	283.68	0.00	0.00	30551.76	9678.01	964.69
10	कार्यालयीन उपकरणे	8098.49	274.58	0.00	0.00	8373.07	6845.71	633.38	0.00	0.00	7479.09	893.98	1252.78
11	वर्कशॉप उपकरणे	247.92	0.00	0.00	0.00	247.92	247.92	0.00	0.00	0.00	247.92	0.00	0.00
12	माल हाताळणी उपकरणे	1195.82	1340.55	798.80	0.00	3335.17	1078.55	83.63	0.00	0.00	1162.18	2172.99	117.27
13	वातानुकूलित उपकरणे	2906.44	0.00	0.00	0.00	2906.44	2775.75	7.22	0.00	0.00	2782.97	123.47	130.69
14	प्रदूषण नियंत्रण उपकरणे	10483.64	0.00	1350.10	0.00	11833.74	10437.50	13.35	0.00	0.00	10450.85	1382.88	46.13
15	अग्निशमन उपकरणे	2439.61	0.00	0.00	0.00	2439.61	2278.76	83.39	0.00	0.00	2362.15	77.46	160.85
16	वाहने	25095.39	0.00	0.00	6497.10	18598.29	20068.38	859.79	6497.10	0.00	14431.07	4167.22	5027.01
17	इलेक्ट्रॉनिक उपकरणे	21285.43	0.00	0.00	0.00	21285.43	19093.55	333.59	0.00	0.00	19427.14	1858.29	2191.88
18	वजन काटा	2310.34	456.36	0.00	0.00	2766.70	2086.71	29.46	0.00	0.00	2116.17	650.53	223.64
19	बायो-पेस्ट प्रयोगशाळा	1939.17	0.00	0.00	0.00	1939.17	1842.21	0.00	0.00	0.00	1842.21	96.96	96.96
20	संगणक	3483.91	131.36	96.00	0.00	3711.26	3087.47	214.98	0.00	0.00	3302.45	408.81	396.44
	एकूण अ	**711913.02**	**20966.38**	**3332.97**	**6497.10**	**729715.26**	**603461.98**	**11304.38**	**6497.10**	**0.00**	**608269.27**	**121445.99**	**108451.02**

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईडस् लिमिटेड, अकोला

टीप ८ चालू नसलेल्या मालमत्तेपैकी – स्थिर मालमत्ता.

(अ) मालमत्ता, प्लांट आणि उपकरणे

३१ मार्च २०२३ रोजी बॅलन्स शीटचा भाग

(रुपये शंभरमध्ये)

अ. क्र.	तपशील	सुरुवातीची ढोबळ शिल्लक (1.4.22)	वाढ (30/09 आधी)	वाढ (30/09 नंतर)	विक्री/ विल्हेवाट	एकूण ढोबळ ब्लॉक (31.3.23)	घसारा (1.4.22 पर्यंत)	वर्षाचा घसारा (22-23)	विक्रीवरील घसारा	घसारा समायोजन	एकूण घसारा (31.3.23)	निव्वळ ब्लॉक (31.3.23)	निव्वळ ब्लॉक (31.3.22)
ब.	**मूर्त मालमत्ता**												
1	भाडेतत्वावरील जमीन	22497.45	48382.60	0.00	0.00	70880.05	5370.97	224.97	0.00	410.92	5595.94	64873.19	17126.48
	पोटएकूण (ब)	**22497.45**	**48382.60**	**0.00**	**0.00**	**70880.05**	**5370.97**	**224.97**	**0.00**	**410.92**	**5595.94**	**64873.19**	**17126.48**
	एकूण (अ+ब) 22-23	**734410.47**	**69348.98**	**3332.97**	**6497.10**	**800595.31**	**608832.95**	**11529.35**	**6497.10**	**410.92**	**613865.21**	**186319.18**	**125577.51**
	एकूण (अ+ब) 21-22	**735361.40**	**6121.93**	**0.00**	**7072.86**	**734410.47**	**603881.86**	**11855.06**	**6903.96**	**0.00**	**608832.95**	**125577.51**	**131479.54**
क.	**प्रगतीपथावरील भांडवली काम (2022-23)**												
1	**कारखाना इमारत 22-23**	**0.00**	**0.00**	**7830.16**	**0.00**	**7830.16**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**7830.16**	**0.00**
2	**कारखाना इमारत 21-22**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**0.00**

वर्ष 2022-23 मध्ये मिनी बसची विक्री झाल्यामुळे, तिची मूळ खरेदी किंमत आणि आजवरचा एकत्रित घसारा (रु. 6497.10 शंभर) हे ढोबळ ब्लॉक आणि एकत्रित घसारा मूल्यातून कमी करण्यात आले आहेत.

अजंग मालेगाव युनिटचे वर्ष 2022-23 कालावधीसाठीचे रु. 410.92 (शंभर) भाडेतत्वावरील शुल्क हे 'इतर चालू मालमत्ता' शीर्षांतर्गत 'पूर्व-कार्यरत खर्च' मध्ये हस्तांतरित करण्यात आले आहे.

टिप्पणी क्र. 9: चालू नसलेली गुंतवणूक

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
(अ) सरकारी किंवा ट्रस्ट सिक्युरिटीजमधील गुंतवणूक		
(विक्री कर विभाग, श्रीगंगानगर यांच्याकडे एनएससी)	0.00	0.00
एकूण रुपये	**0.00**	**0.00**

टिप्पणी क्र. 10: स्थगित कर मालमत्ता / दायित्व

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
स्थगित कराची सुरुवातीची शिल्लक - (मालमत्ता) / दायित्व	(44,034.01)	(42,726.88)
करपूर्व पुस्तकानुसार नफा	8,95,303.52	4,04,346.28
जमा: हिशेब पुस्तकांनुसार घसारा	11,529.35	11,855.06
वजा: आयकर कायद्यानुसार घसारा	11,087.53	9,141.22
जमा: आयकर कायद्यानुसार तात्पुरते अस्वीकृत	(4,116.40)	(2,934.46)
(रजा रोखीकरण तरतूद इ.)		
जमा: आयकर कायद्यानुसार तात्पुरते अस्वीकृत	-	1,035.29
(PF तरतूद - 7 वा वेतन आयोग)		
जमा: आयकर कायद्यानुसार तात्पुरते अस्वीकृत (ग्रेच्युटी न भरलेली)	7,376.89	4,212.75
वजा: मागील वर्षी उलट केलेली एंडोसल्फान विल्हेवाट खर्चाची तरतूद	-	-
आयकराप्रमाणे उत्पन्न (वेळेच्या फरकासह)	8,99,005.84	4,09,373.69
करपूर्व पुस्तकानुसारनफा	8,95,303.52	4,04,346.28
वजा: आयकर कायद्यानुसार उत्पन्न	8,99,005.84	4,09,373.69
वेळेचा फरक : खर्च / उत्पन्न	(3,702.31)	(5,027.42)
वेळेच्या फरकावर 26% स्थगित कर दायित्व / मालमत्ता	(962.60)	(1,307.13)
स्थगित कराची अखेरची शिल्लक - मालमत्ता / दायित्व	**(44,996.61)**	**(44,034.01)**

टीप: स्थगित कर मालमत्ता/देयता ही सुरुवातीची शिल्लक समायोजित केल्यानंतर आणि त्यातील फरक वजा किंवा अधिक केल्यानंतर निश्चित केली जाते. कायमस्वरुपी फरकाच्या बाबी यामध्ये विचारात घेतल्या जात नाहीत.

टिप्पणी क्र. 11: दीर्घकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम **(रक्कम रु. शंभरात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
(अ) भांडवली आगाऊ रक्कम		
(i) सुरक्षित, चांगले मानलेले	0.00	0.00
(ii) असुरक्षित, चांगले मानलेले	0.00	0.00
(iii) संशयास्पद	-	-
ब) सुरक्षा ठेव		
(i) सुरक्षित, चांगले मानलेले	7,077.12	17,842.50
क) संबंधित पक्षांना दिलेली कर्जे आणि आगाऊ रक्कम		
(i) म.कृ.उ.वि.म. मर्यादित (धारक कंपनी)	0.00	0.00
ड) इतर कर्जे आणि आगाऊ रक्कम		
(i) असुरक्षित, चांगले मानलेले	3,209.99	3,209.99
- वीज शुल्क येणे बाकी (दावा येणे बाकी)	0.00	0.00
- सेनवॅट (CENVAT) येणे बाकी	2,005.02	2,005.02
- सेवा कर येणे बाकी	1,050.98	1,050.98
- व्हॅट (VAT) येणे बाकी	0.00	0.00
- महसूल प्राधिकरणांकडे असलेली शिल्लक:		
विक्री कर (विरोध दर्शवून भरलेला)	1,000.00	1,000.00
व्हॅट दंड (विरोध दर्शवून भरलेला)	0.00	0.00
आयकर (विरोध दर्शवून भरलेला)	375.00	375.00
(ii) संशयास्पद		
- संशयास्पद मानलेले (लोटे पुरवठादाराचा आगाऊ समावेश)	9,491.19	9,471.19
वजा: संशयास्पद कर्जे आणि आगाऊ रकमेसाठी केलेली तरतूद	-9,366.19	-9,366.19
एकूण	**14,843.11**	**25,588.49**

टिप्पणी क्र. 12: चालू गुंतवणूक **(रक्कम रु. शंभरात)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
i) सिंडिकेट / कॅनरा बँकेतील ठेव		
(एमपीसीबी बँक हमीसाठी बंधनकारक)	602.74	571.80
एकूण	**602.74**	**571.80**

टिप्पणी क्र. 13: इन्व्हेंटरीज

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ)		
(i) कच्चा माल		
- तांत्रिक श्रेणी	3,52,475.64	1,72,846.93
- सहाय्यक सामग्री	1,37,826.13	95,977.19
(ii) प्रगतीपथावरील काम	42,914.00	34,823.75
(iii) तयार माल / व्यापारातील साठा	1,76,977.45	1,17,084.74
(iv) स्टोअर्स आणि सुटे भाग	74,551.79	43,105.75
ब) निर्मित घटक		
i) मोठ्या प्रमाणात प्रक्रिया केलेले घटक	12,66,337.33	8,09,673.78
ii) प्रलंबित पुनर्रचना साहित्य	1,12,402.89	48,523.43
iii) गळती झालेले साहित्य	272.61	272.61
iv) बांधणी साहित्य	3,31,962.48	2,46,447.70
एकूण	**24,95,720.32**	**15,68,755.89**

टिप्पणी क्र. 14: व्यापारी येणी /विविध कर्जदार

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
6 महिन्यांपेक्षा कमी कालावधीसाठी		
असुरक्षित, चांगले मानलेले – एम.ए.आय.डी.सी. लिमिटेड	26,85,095.65	15,60,581.02
इतर विविध कर्जदार	637.20	318.60
एकूण	**26,85,732.85**	**15,60,899.62**
6 महिन्यांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी		
असुरक्षित, संशयास्पद मानलेले	44,154.02	44,154.02
वजा: संशयास्पद कर्जासाठी केलेली तरतूद	-44,154.02	-44,154.02
एकूण	**0.00**	**0.00**
एकूण	**26,85,732.85**	**15,60,899.62**

टिप्पणी क्र. 14(अ) : व्यापार प्राप्त करण्यायोग्य वृद्धत्व वेळापत्रक

31 मार्च 2023 रोजी

(रक्कम रु.शंभरात)

तपशील	देय नाही	6 महिन्यां-पेक्षा कमी	6 महिने - 1 वर्ष	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	एकूण
निर्विवाद – चांगले मानलेले	0.00	26,85,095.65	318.60	318.60	0.00	0.00	26,85,732.85
निर्विवाद – संशयास्पद मानलेले	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
विवादित - चांगले मानलेले	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
विवादित - संशयास्पद मानलेले	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	44,154.02	44,154.02
कमी: संशयास्पद कर्जासाठी तरतूद	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-44,154.02	-44,154.02
एकूण	**0.00**	**26,85,095.65**	**318.60**	**318.60**	**0.00**	**0.00**	**26,85,732.85**

31 मार्च 2022 रोजी

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	देय नाही	6 महिन्यां-पेक्षा कमी	6 महिने - 1 वर्ष	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षांपेक्षा जास्त	एकूण
निर्विवाद – चांगले मानलेले	0.00	15,60,581.02	318.60	0.00	0.00	0.00	15,60,899.62
निर्विवाद – संशयास्पद मानलेले	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
विवादित - चांगले मानलेले	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
विवादित - संशयास्पद मानलेले	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	44,154.02	44,154.02
कमी: संशयास्पद कर्जासाठी तरतूद	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-44,154.02	-44,154.02
एकूण	**0.00**	**15,60,581.02**	**318.60**	**0.00**	**0.00**	**0.00**	**15,60,899.62**

टीप: व्यापारी येणींच्या शिल्लकी पुष्टीकरणास अधीन आहेत.

टिप्पणी क्र. 15 : रोख आणि रोख समतुल्य

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) बँकेतील शिल्लक		
स्टेट बँक ऑफ इंडिया, अकोला (11125283962)	34,569.65	56,316.36
सिंडिकेट / कॅनरा बँक, अकोला (51101010000340)	3,750.18	3,513.15
ब) हातात रोख (शिल्लक)	0.00	0.00
एकूण रुपये	**38,319.83**	**59,829.51**

टिप्पणी क्र. 16 : अल्पकालीन कर्जे आणि आगाऊ रक्कम

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) इतर (निसर्ग निर्दिष्ट करा)		
i) इतर (निसर्ग निर्दिष्ट करा)		
ii) असुरक्षित, चांगले मानलेले		
- रोखीने किंवा वस्तू स्वरुपात वसूल करण्यायोग्य आगाऊ रक्कम	4,167.22	1,935.15
- कर्मचारी किंवा इतरांना दिलेली आगाऊ रक्कम	1,188.78	1,307.48
- आगाऊ आयकर आणि टीडीएस व टीसीएस	12,717.67	10,970.24
- टीडीएस (सीजीएसटी आणि एसजीएसटी)	0.00	0.00
- सीजीएसटी, एसजीएसटी आणि आयजीएसटी येणे बाकी	4,46,397.52	2,10,384.22
एकूण रुपये	**4,64,471.19**	**2,24,597.09**

टिप्पणी क्र. 17 : इतर चालू मालमत्ता

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
i) येणे बाकी व्याज	134.56	134.56
ii) येणे बाकी भाडे	0.00	2.00
iii) पूर्व-कार्यरत खर्च - अजंग मालेगाव	3,043.45	0.00
एकूण रुपये	**3,178.00**	**136.56**

संचालक मंडळाच्या मते:

1. चालू मालमत्ता व्यवसायाच्या सामान्य ओघात वसूल केल्यास, त्याचे मूल्य ताळेबंदात दर्शविलेल्या मूल्याच्या अंदाजे इतकेच असेल.

2. ज्या मालमत्ता अहवालाच्या तारखेपासून 12 महिन्यांच्या आत वसूल होतील, त्यांना 'चालू मालमत्ता' मानले जाते आणि इतरांना 'बिगर-चालू मालमत्ता' मानले जाते.

टिप्पणी क्र. 18 : विक्री

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) उत्पादनांची विक्री		
i) उत्पादित उत्पादने (एम.एस.)	9,44,760.16	5,50,896.46
ii) मोठ्या प्रमाणात प्रक्रिया केलेली उत्पादने (एम.एस.)	46,68,773.41	29,75,295.58
iii) इतर विक्री	6,997.24	261.15
iv) सापळा आणि आमिष विक्री	17,15,422.95	17,54,071.52
v) मोठ्या प्रमाणात प्रक्रिया केलेली सूक्ष्म अन्नद्रव्ये उत्पादने	20,64,938.55	0.00
वजा: (ड) उत्पादन शुल्क	0.00	0.00
एकूण रुपये	**94,00,892.31**	**52,80,524.71**

टिप्पणी क्र. 19 : इतर उत्पन्न

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) व्याज उत्पन्न (वित्त कंपनीव्यतिरिक्त इतर कंपन्यांसाठी)	140.30	125.73
ब) पुनर्रचना शुल्क	0.00	0.00
क) मिळालेले भाडे	282.00	282.00
ड) इतर पावत्या	1,487.03	50.26
इ) संयंत्र आणि यंत्रसामग्रीवरील नफा	627.86	1.10
फ) मिळालेली सवलत	22,605.80	28,763.80
एकूण रुपये	**25,142.99**	**29,222.89**

टिप्पणी क्र. 20 : वापरलेला कच्चा माल, बांधणी साहित्य आणि उपभोग्य वस्तूंचा खर्च

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) सुरुवातीचा साठा	**6,07,173.61**	**5,97,778.78**
जमा: खरेदी	17,72,632.58	8,39,704.44
कमी: अखेरचा साठा	10,14,254.04	6,07,173.61
वापरलेला कच्चा माल, बांधणी साहित्य आणि उपभोग्य वस्तूंचा खर्च	**13,65,552.15**	**8,30,309.61**

टिप्पणी क्र. 21 : व्यापारातील साठ्याची खरेदी

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) मोठ्या प्रमाणात साहित्याची खरेदी	71,96,334.37	38,19,057.81
एकूण रुपये	**71,96,334.37**	**38,19,057.81**

टिप्पणी क्र. 22 : साठ्यातील बदल

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) सुरुवातीचा साठा	**9,61,582.28**	**8,17,785.69**
- अर्ध-तयार माल	34,823.75	38,328.00
- तयार माल	1,17,084.74	2,60,377.88
- मोठ्या प्रमाणात प्रक्रिया केलेले साहित्य	8,09,673.78	5,19,079.81
ब) अखेरचा साठा	**14,81,466.28**	**9,61,582.28**
- अर्ध-तयार माल	42,914.00	34,823.75
- तयार माल	1,76,977.45	1,17,084.74
- मोठ्या प्रमाणात प्रक्रिया केलेले साहित्य	12,61,574.83	8,09,673.78
साठ्यातील बदल	**5,19,884.00**	**- 1,43,796.59**

टिप्पणी क्र. 23 : कर्मचारी लाभ खर्च

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) वेतन आणि मजुरी		
i) मुख्य कार्यकारी	11,476.80	10,542.85
ii) कर्मचारी	75,141.28	1,16,975.90
ब) निवृत्तीवेतन निधीत योगदान	8,785.10	11,878.75
क) उपदान निधीत योगदान	9,075.78	5,168.48
ड) वैद्यकीय आणि शिक्षण प्रतिपूर्ती (मुख्य कार्यकारी)	150.00	150.00
इ) कर्मचारी कल्याण खर्च	11,761.98	7,806.57
एकूण रुपये	**1,16,390.94**	**1,52,522.55**

टीप: वेतन आणि मजुरीमध्ये वेतन, मजुरी, बोनस, नुकसान भरपाई रजा आणि सेवा करारांतर्गत त्यांच्या रोजगाराच्या अटींनुसार दिलेल्या सेवेबद्दल कर्मचाऱ्यांना देय असलेल्या इतर सर्व रकमांचा समावेश आहे.

टिप्पणी क्र. 24 : इतर खर्च

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) प्रत्यक्ष / उत्पादन खर्च	**2,21,139.84**	**1,23,046.06**
- वीज आणि इंधन	17,203.48	13,687.94
- पाणी पट्टी	4,881.03	4,956.73
- अंतर्गत वाहतूक खर्च	274.07	0.00
- कारखाना आणि इतर उत्पादन खर्च	1,94,562.20	99,084.30
- संयंत्र आणि यंत्रसामग्री दुरुस्ती व देखभाल	4,219.06	5,317.09
ब) प्रशासकीय खर्च	**1,36,727.82**	**1,11,146.83**
- कार्यालयीन खर्च	5,914.24	4,272.08
- बँक शुल्क	104.00	48.05

- दर आणि कर	1,642.25	1,652.25
- जावक वाहतूक खर्च	55,103.65	26,066.17
- विमा	11,325.18	19,392.78
- कायदेशीर आणि व्यावसायिक शुल्क	3,189.90	1,452.60
- जाहिरात	1,330.23	1,459.39
- छपाई आणि लेखनसामग्री	1,230.96	1,112.18
- टपाल आणि टेलिफोन	677.19	657.11
- वाहन खर्च	4,912.48	4,595.94
- प्रवास खर्च	1,326.01	963.30
- व्हॅट खर्च	0.00	126.48
- इतर विक्री खर्च	3,908.45	2,359.03
- सुरक्षा खर्च	17,586.07	17,304.04
- टीडीएस / व्हॅट उशिरा भरल्याबद्दलचे व्याज	516.05	348.56
- निर्लेखित केलेल्या छोट्या शिल्लक	(0.37)	0.33
- लेखा आणि प्रशासकीय खर्च (कंत्राटी मनुष्यबळ)	27,961.53	29,336.54
- दंड	0.00	0.00
क) लेखापरीक्षक मानधन	**1,160.00**	**1,260.00**
अ) वैधानिक लेखापरीक्षण शुल्क	600.00	600.00
ब) कर संबंधित बाबी	300.00	400.00
क) कंपनी कायदा बाबी	260.00	260.00
एकूण रुपये	**3,59,027.66**	**2,35,452.89**

टिप्पणी क्र. 25 : अपवादात्मक वस्तू

(रक्कम रु. शंभरात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
अ) अपवादात्मक आणि विलक्षण वस्तू	1,781.30	-
एकूण रुपये	**1,781.30**	**-**

टिप्पणी क्र. 26 : प्रति शेअर कमाई (EPS)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
समभागधारकांसाठी उपलब्ध करानंतरचा निव्वळ नफा	6,71,857.72	2,95,347.45
समभागांची सरासरी संख्या	1,00,000	1,00,000
समभागांची भारित सरासरी संख्या	1,00,000	1,00,000
मूलभूत प्रति शेअर कमाई (रुपये)	671.86	295.35
सौम्यीकृत प्रति शेअर कमाई (रुपये)	671.86	295.35
समभागाचे दर्शनी मूल्य (रुपये)	100	100

टिप्पणी क्र. 27: महत्त्वपूर्ण लेखा धोरणे आणि खात्यांवरील टिपणी

1. महत्त्वपूर्ण लेखा धोरणे

अ) **आर्थिक विवरणे तयार करण्याचा आधार:**

ही आर्थिक विवरणे ऐतिहासिक खर्च संमेलनानुसार तयार करण्यात आली आहेत. जोपर्यंत इतर काही स्पष्टपणे नमूद केलेले नसेल, तोपर्यंत ही विवरणे सामान्यतः स्वीकारल्या जाणाऱ्या लेखा तत्त्वांच्या, कंपनी (लेखा नियम) 2014 च्या नियम 7 अंतर्गत अधिसूचित लेखा मानकांच्या आणि कंपनी कायदा, 2013 च्या तरतुदींनुसार तयार केलेली आहेत.

ब) **मालमत्ता, संयंत्र आणि उपकरणे (पीपीई):**

मालमत्ता, संयंत्र आणि उपकरणे ही त्यांच्या खरेदी किमतीतून एकत्रित घसारा वजा करुन दर्शविली जातात. खर्चामध्ये कर आणि शुल्कांचा समावेश होतो (मात्र ज्यासाठी 'सेनवट' क्रेडिट उपलब्ध आहे अशा उत्पादन शुल्काचा समावेश होत नाही), तसेच मालमत्ता मिळवण्यासाठी लागणारा वाहतूक खर्च, उभारणी खर्च आणि इतर प्रत्यक्ष खर्चांचा समावेश होतो.

कंपनीकडे कोणतीही अमूर्त मालमत्ता नाही.

क) **घसारा:**

भाडेतत्वावरील जमिनीचा घसारा हा भाडेपट्ट्याच्या कालावधीत विभागला जातो. त्याव्यतिरिक्त इतर सर्व स्थिर मालमत्तांवर 'सरळ रेषा पद्धती'नुसार घसारा आकारला जातो. कंपनी कायदा 2013 च्या अनुसूची II मध्ये नमूद केल्यानुसार मालमत्तेचे उपयुक्त आयुष्य स्वीकारण्यात आले आहे. त्यानुसार, कंपनी कायदा 2013 च्या तरतुदीनुसार मालमत्तेच्या वहन मूल्यावर घसारा आकारला जातो. मालमत्तेचे वहन मूल्य हे 'मूळ किंमत वजा 31.03.2014 पर्यंत आकारलेला घसारा' असे निश्चित केले जाते. मालमत्तेचे उर्वरित आयुष्य हे 'एकूण उपयुक्त आयुष्य वजा मालमत्तेचे संपलेले आयुष्य' असे मानले जाते. मालमत्तेचे कोणतेही नुकसान झालेले नाही.

ड) **गुंतवणूक:**

गुंतवणूक ही तिच्या खरेदी किमतीवर दर्शविली जाते.

इ) **इन्व्हेंटरीज (मालसाठा):**

मालसाठ्याचे मूल्यांकन खालीलप्रमाणे केले जाते:

i) कच्चा माल, बांधणी साहित्य आणि उपभोग्य वस्तू - भारित सरासरी आधारावर खरेदी किमतीनुसार. खर्चामध्ये वस्तूंच्या खरेदी किमतीचा समावेश होतो परंतु अप्रत्यक्ष करांचा समावेश होत नाही.

ii) प्रक्रियाधीन साठा - कच्च्या मालाच्या अंतर्भूत मूल्यानुसार.

iii) तयार माल - खरेदी किंमत किंवा निव्वळ वसुलीयोग्य मूल्य, यापैकी जे कमी असेल त्यानुसार. खर्चामध्ये कच्चा माल, प्रत्यक्ष मजुरी आणि विक्री व वितरण खर्चांव्यतिरिक्त इतर ओव्हरहेड्सचा समावेश होतो, परंतु त्यावर आकारलेल्या अप्रत्यक्ष करांचा समावेश होत नाही.

iv) गळती किंवा खराब झालेला माल आणि पुनर्रचनेसाठी प्राप्त झालेला माल - यांचा अखेरचा साठा कच्च्या मालाच्या अंतर्भूत मूल्यानुसार मोजला जातो.

फ) **महसूल मान्यता:**

विक्रीची नोंद बीजकांच्या आधारावर केली जाते. ती विक्री परत केलेली रक्कम वजा करुन आणि त्यावर गोळा केलेले अप्रत्यक्ष कर वगळून दर्शविली जाते.

जी) **निवृत्ती लाभ:**

उपदान संदर्भात, कंपनी 1.04.1989 पासून 'ग्रुप ग्रॅच्युइटी कम लाइफ अश्युरन्स' योजनेत योगदान देत आहे, जे दरवर्षी महसुलातून खर्च म्हणून आकारले जाते. भविष्य निर्वाह निधी संदर्भात, कंपनी नियमितपणे सरकारी भविष्य निर्वाह निधीमध्ये योगदान देत आहे. संबंधित नियमांनुसार मासिक योगदानाशिवाय कंपनीची इतर कोणतीही जबाबदारी नाही. कंपनी नियमांनुसार मासिक योगदान देत असून ते प्रोद्भवन आधारावर नफा-तोटा पत्रकात खर्च म्हणून दाखवले जाते. मिळवलेल्या रजेच्या बाबतीत, कर्मचाऱ्यांना देय असलेले रजा रोखीकरण लाभ हे ॲक्चुअरियल व्हॅल्युएशनच्या आधारावर मोजले जातात.

ह) **उत्पन्नावरील कर:**

चालू कर हा आयकर कायदा 1961 च्या तरतुदींनुसार देय कराच्या रकमेनुसार निश्चित केला जातो. 'डिफर्ड टॅक्स' (स्थगित कर) हा करपात्र उत्पन्न आणि लेखा उत्पन्न यांच्यातील वेळेच्या फरकावर आधारित असतो. हा फरक एका कालावधीत निर्माण होतो आणि पुढील एक किंवा अधिक कालावधीत उलट होऊ शकतो. वर्षाच्या शेवटी लागू असलेल्या कर दरांच्या आधारावर हा कर मोजला जातो.

आय) **प्रति शेअर कमाई:**

प्रति शेअर कमाई ही समभागधारकांसाठी उपलब्ध असलेला निव्वळ नफा किंवा तोटा, याला त्या कालावधीतील थकीत समभागांच्या भारित सरासरी संख्येने भागून काढली जाते.

जे) **तरतुदी, आकस्मिक दायित्व आणि आकस्मिक मालमत्ता:**

भूतकाळातील घटनांमुळे उद्भवलेल्या सद्य जबाबदाऱ्यांच्या संदर्भात, जेव्हा अशा जबाबदारीच्या रकमेचा विश्वासार्ह अंदाज लावला जाऊ शकतो, तेव्हा खात्यांमध्ये तरतूद केली जाते. आकस्मिक दायित्वाचा खुलासा तेव्हा केला जातो जेव्हा एखादी आकस्मिक जबाबदारी असते, ज्यासाठी संसाधने खर्च होण्याची शक्यता कमी असते. आकस्मिक मालमत्ता ही आर्थिक विवरणांमध्ये ओळखली जात नाही किंवा उघड केली जात नाही. निसर्गाने आकस्मिक असलेल्या देयकांसाठी कोणतीही तरतूद केली जात नाही, परंतु त्या महत्त्वाच्या असल्यास टिपणीद्वारे स्पष्ट केल्या जातात.

खात्यांवरील टिपणी:

2. आकस्मिक दायित्व ज्यांची तरतूद केलेली नाही:

अ) कंपनीची विक्रीकर आकारणी आर्थिक वर्ष 2004-2005 पर्यंत पूर्ण झाली आहे. तथापि, कंपनीला आर्थिक वर्ष 1994-95 साठी उप विक्रीकर आयुक्त (प्रशासन), नागपूर यांच्याकडून रु. 7,748.53/- शंभर रुपयांची मागणी प्राप्त झाली आहे. त्याविरुद्ध कंपनीने महाराष्ट्र विक्रीकर न्यायाधिकरण, मुंबई यांच्याकडे अपील दाखल केले असून, निषेध म्हणून रु. 1,000/- शंभर रुपयांचा आंशिक भरणा केला आहे. या प्रकरणाचा निर्णय अद्याप प्रलंबित आहे.

ब) मेसर्स देशमुख प्रिंटर्स, अकोला यांनी पत्रके (लीफलेट्स) छापण्याचे कंत्राट न मिळाल्यामुळे कंपनीविरुद्ध रु. 2,536.46/- शंभर रुपयाच्या नुकसानीचा दावा दाखल केला आहे. त्यासंदर्भात रु. 1,576.35/- शंभर रुपयाची रक्कम उच्च न्यायालय, नागपूर खंडपीठ येथे जमा करण्यात आली आहे. हे प्रकरण पुढील कार्यवाहीसाठी माननीय जिल्हा दिवाणी न्यायालय, अकोला कडे वर्ग करण्यात आले आहे.

क) कंपनीला कर आकारणी वर्ष 2012-13 साठी सहाय्यक आयकर आयुक्त, अकोला परिमंडळ यांच्याकडून रु. 3,666.10/- शंभर रुपयाची मागणी प्राप्त झाली आहे. त्याविरुद्ध कंपनीने आयकर आयुक्त (अपील), नागपूर यांच्याकडे अपील दाखल केले असून, निषेध म्हणून रु. 75.00/- शंभर रुपयाचा आंशिक भरणा केला आहे. या प्रकरणाचा निर्णय अद्याप प्रलंबित आहे.

ड) कंपनीला कर आकारणी वर्ष 2013-14 साठी सहाय्यक आयकर आयुक्त, अकोला परिमंडळ, अकोला यांच्याकडून रु. 1,500.00/- शंभर रुपयाची मागणी प्राप्त झाली आहे. त्याविरुद्ध कंपनीने आयकर आयुक्त (अपील), नागपूर यांच्याकडे अपील दाखल केले असून, निषेध म्हणून रु. 300.00/- शंभर रुपयाचा आंशिक भरणा केला आहे. या प्रकरणाचा निर्णय अद्याप प्रलंबित आहे.

3. दि. 26.09.2019 रोजी झालेल्या संचालक मंडळाच्या बैठकीत मंजूर ठराव क्र. 667 नुसार, कंपनीने 7 व्या वेतन आयोगाच्या थकबाकीसाठी तरतूद केली आहे. या ठरावाद्वारे 7 व्या वेतन आयोगाची दि. 01.01.2016 ते 31.03.2019 या कालावधीतील थकबाकी, राज्य सरकारची मान्यता मिळाल्यानंतर देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे. तसेच, सदर ठरावानुसार एप्रिल 2019 पासून 7 व्या वेतन आयोगानुसार वाढीव वेतन कर्मचाऱ्यांना देय आहे. वेतन थकबाकीसाठी एकूण रु. 1,62,867.78/- शंभर रुपयाची तरतूद करण्यात आली आहे (यामध्ये रु. 15,194.96/- नियोक्ता भविष्य निर्वाह निधी योगदानाचा समावेश आहे).

4. एकूण निर्गमित आणि भरलेले भांडवल रु. 1,00,000.00/- शंभर आहे (मागील वर्षी रु. 1,00,000.00/- शंभर). यापैकी रु. 6.00/- शंभर भांडवल 'एम.ए.आय.डी.सी.' च्या नामनिर्देशित व्यक्तींकडे असून, उर्वरित रु. 99,994.00/- शंभर भांडवल 'एम.ए.आय.डी.सी. लिमिटेड' कडे आहे.

5. अ) ज्या पक्षकारांशी व्यवहार थांबले आहेत आणि कायदेशीर कार्यवाही सुरू झाली आहे, अशा कर्जदारांच्या थकबाकीच्या कालावधीचा विचार न करता कंपनी 100% तरतूद करते. तसेच, तीन वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी थकीत असलेल्या आगाऊ रकमांच्या संदर्भात कंपनी 100% तरतूद करते.

ब) विविध वितरक, विविध पुरवठादार, कर्जे आणि आगाऊ रकमांच्या शिलकी ताळमेळ आणि पुष्टीकरणाच्या अधीन आहेत.

6. संचालक मंडळाच्या मते, चालू मालमत्ता, कर्जे आणि आगाऊ रकमांचे मूल्य व्यवसायाच्या सामान्य ओघात वसूल झाल्यास ते नमूद केल्याप्रमाणेच असेल; मात्र यामध्ये रु. 53,520.21/- शंभर ही रक्कम संशयास्पद मानली गेली आहे (मागील वर्षी रु. 53,520.21/- शंभर). संशयास्पद कर्जे आणि आगाऊ रकमांसाठी रु. 53,520.21/- शंभर ची तरतूद करण्यात आली आहे (मागील वर्षी रु. 53,520.21/- शंभर).

7. कच्चा माल, बांधणी साहित्य, भांडवली वस्तूंची खरेदी आणि नागरी कामे यांचे नियंत्रण 'एम.ए.आय.डी.सी. लिमिटेड' या होल्डिंग कंपनीद्वारे केले जाते. भंगार विक्री वगळता सर्व विक्री होल्डिंग कंपनीलाच केली जाते. विक्रीच्या किमती होल्डिंग कंपनीच्या मार्गदर्शनाखाली इनपुट खर्चाच्या आधारावर वेळोवेळी निश्चित केल्या जातात.

8. तयार माल, स्टोअर्स आणि स्पेअर्स, कच्चा माल आणि प्रगतीपथावरील कामाच्या साठ्याची वर्षाच्या शेवटी व्यवस्थापनाद्वारे प्रत्यक्ष पडताळणी केली गेली आहे. त्यामध्ये कोणतेही मोठे फरक आढळलेले नाहीत आणि जे काही किरकोळ फरक लक्षात आले त्यांचा ताळमेळ घालण्यात आला आहे.

9. अ) 3 वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी थकीत असलेले एकूण कर्जदार, ज्यांच्याशी व्यवहार थांबले आहेत आणि कायदेशीर कार्यवाही सुरू करण्यात आली आहे, त्यांची एकूण रक्कम रु. 44,154.02/- शंभर आहे. या रक्कमेसाठी कंपनीने 100% तरतूद केली असून ती एकूण रु. 44,154.02/- शंभर आहे (मागील वर्षी रु. 44,154.02/- शंभर).

मिळण्यायोग्य उत्पादन शुल्क रु. 2,005.02/- शंभर आणि मिळण्यायोग्य सेवा कर रु. 1,050.98/- शंभर हे संबंधित प्राधिकरणाकडून परतावा म्हणून मागणे आवश्यक आहे किंवा हिशेब पुस्तकात समायोजित करणे आवश्यक आहे.

ब) 3 वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी थकीत असलेल्या एकूण आगाऊ रकमा रु. 9,366.19/- शंभर आहेत. कंपनीने या रकमा 100% संशयास्पद मानल्या असून त्यानुसार या आगाऊ रकमांसाठी 100% तरतूद करण्यात आली आहे (मागील वर्षी रु. 9,366.19/- शंभर).

10. चालू वर्षासाठीची स्थगित कर देयता स्थगित कर मालमत्तेमध्ये समायोजित करण्यात आली आहे आणि रु. 962.60 शंभर चा निव्वळ फरक नफा आणि तोटा खात्यात तोटा म्हणून दर्शविला गेला आहे.

स्थगित कर मालमत्तेचा तपशील **(रक्कम शंभरमध्ये)**

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
स्थगित कर मालमत्ता	44,034.01	42,726.88
अधिक: स्थगित कर मालमत्ता / (देयता) साठी तरतूद	962.60	1,307.13
निव्वळ स्थगित कर मालमत्ता	44,996.61	44,034.01

11. **लेखापरीक्षक मानधन**

(रक्कम शंभरमध्ये)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	31 मार्च 2022 रोजी
वैधानिक लेखापरीक्षण शुल्क	600.00	600.00
एकूण	**600.00**	**600.00**

12 **संबंधित पक्ष प्रकटीकरण**

अ) संबंधित पक्षकारांची नावे आणि संबंध:

अ) मुख्य व्यवस्थापन कर्मचारी:

श्री. व्ही. आर. पाथरकर — मुख्य कार्यकारी अधिकारी

ब) सहयोगी संस्था:

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित — धारक कंपनी

ब. संबंधित पक्षकारांसोबतच्या व्यवहारांचा सारांश

अ) महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित (धारक कंपनी)

(रक्कम शंभरमध्ये)

	तपशील	चालू वर्ष	मागील वर्ष
1.	मालाची विक्री	93,93,895.07	52,80,263.55
2.	खरेदी - पुनर्रचना	1,04,191.72	96,358.30
3.	प्राप्त भाडे	270.00	270.00

ब) मुख्य कार्यकारी/संचालक यांचे मानधन

(रक्कम शंभरमध्ये)

	तपशील	चालू वर्ष	मागील वर्ष
1.	**श्री. व्ही. आर. पाथरकर**		
	1. वेतन	11,476.80	1,054.85
	2. पी.एफ./एफ.पी.एफ. योगदान	1,190.00	1,008.00
	3. लाभ	160.00	150.00

13. चालू वर्षाच्या आकडेवारीशी तुलना करण्यायोग्य बनवण्यासाठी, जिथे आवश्यक आहे तिथे मागील वर्षाची आकडेवारी पुनर्गठित आणि पुनर्रचित करण्यात आली आहे.
14. वर्षाच्या अखेरीस गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधीकडे वर्ग करण्यासाठी कोणतीही रक्कम देय नाही. (मागील वर्षी निरंक).
15. **प्रति शेअर कमाई (EPS):** प्रति शेअर कमाईची गणना लेखा मानक-20 (AS-20) नुसार करण्यात आली आहे.

(रक्कम शंभरमध्ये)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2022 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
प्रत्येकी रु. 100/- च्या मूलभूत प्रति शेअर कमाईसाठी नफा गणना		
अ) समभागधारकांसाठी उपलब्ध असलेला नफा आणि तोटा पत्रकानुसार निव्वळ नफा/ (तोटा) (रक्कम)	6,71,857.72	2,95,347.45
ब) प्रति शेअर कमाई गणनेसाठी समभागांची भारित सरासरी संख्या (संख्या)	1,00,000	1,00,000
क) प्रति शेअर कमाई रुपये (रक्कम)	671.86	295.35

आमच्या सम तारखेच्या अहवालानुसार,

रतन राठी अँड कंपनीसाठी
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

सीए. रतन के. राठी
भागीदार
सदस्यत्व क्रमांक: 036429
UDIN: 25036429BMINNF4550

ठिकाण: खामगाव
दिनांक: 10/03/2025

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले
अध्यक्ष
DIN क्रमांक: 10375630

व्ही. आर. पाथरकर
मुख्य कार्यकारी अधिकारी
DIN क्रमांक: 08566469

एस. एस. सोनावणे (पाटील)
कार्यकारी संचालक / संचालक
DIN क्रमांक: 06994382

ठिकाण: मुंबई
दिनांक: 10/03/2025

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाइड्स लिमिटेड, अकोला

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीच्या आर्थिक विवरणांवरील टिपणी

27. कंपनी कायदा, 2013 च्या तरतुदींनुसार माहिती (व्यवस्थापनाद्वारे प्रमाणित केल्यानुसार)

31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीचा परिमाणात्मक तपशील

(रक्कम लाखात)

	विभाग	तपशील	एकक	2022-23		2021-22	
				प्रमाण	मूल्य	प्रमाण	मूल्य
अ)	**क्षमतेचा तपशील**						
अ)	क्षमतेचा तपशील परवानाकृत क्षमता : (सर्व प्रकारच्या फॉर्म्युलेशन्ससाठी तांत्रिक संदर्भात)						
	डब्लू.डी.पी.	डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	5000.00		5000.00	
	ई.सी.	ई.सी.	कि.ली.	3000.00		3000.00	
	दाणेदार कीडनाशक		मे.ट.	1800.00		1800.00	
ब)	स्थापित क्षमता (तयार कीटकनाशकांच्या संदर्भात)						
	तयार कीटकनाशके						
	ई.सी.	ई.सी.	कि.ली.	3000.00		3000.00	
क)	**उत्पादनाचा तपशील (माल पुन: पॅकिंगसह)**						
	तयार कीटकनाशके						
	ई.सी.	ई.सी.	कि.ली.	212.53		172.15	
	व्यापारी साठा (बल्क प्रक्रिया केलेली उत्पादने)						
	डब्लू.डी.पी. (बल्क)		मे.ट.	102.90		122.76	
	ई.सी. बल्क		कि.ली.	343.42		238.76	
	दाणेदार कीडनाशक		मे.ट.	77.61		91.28	
	डब्लू.डी.पी. (सूक्ष्म अन्नद्रव्ये)		मे.ट.	1096.43		0.00	
	ई.सी. (सूक्ष्म अन्नद्रव्ये)		कि.ली.	613.47		0.00	
ड)	**प्रारंभीच्या साठ्याचा तपशील**						
1)	**कच्चा माल**						
अ)	तांत्रिक श्रेणी						
		ई.सी.	मे.ट.	30.74	172.85	31.64	164.98
		एकूण 1			**172.85**		**164.98**

ब)	बल्क प्रक्रिया केलेली उत्पादने						
		डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	64.24	153.76	43.32	86.30
		ई.सी.	ली.	35400.00	242.28	37515.00	138.84
		दाणेदार	मे.ट.	39.40	413.63	44.67	293.94
		एकूण 2			**809.67**		**519.08**
क)	सहायक सामग्री		मे.ट./कि.ग्रॅ.	186.59	95.98	220.43	106.48
		एकूण 3			**95.98**		**106.48**
		एकूण (1+2+3)			**1078.50**		**790.54**
2)	**अर्ध-तयार उत्पादने**						
		डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	4.12	15.40	6.15	25.52
		ई.सी.	ली.	6140.00	19.42	5130.00	12.81
		एकूण			**34.82**		**38.33**
3)	**तयार उत्पादने**						
अ)	उत्पादित उत्पादने						
		ई.सी.	ली.	9150.00	32.69	15300.00	43.63
		एकूण 1			**32.69**		**43.63**
ब)	बल्क प्रक्रिया केलेली उत्पादने						
		डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	9.64	48.75	27.08	152.83
		ई.सी.	ली.	6579.00	35.64	19960.00	63.92
		एकूण 2			**84.39**		**216.75**
		एकूण 1 + 2			**117.08**		**260.38**
4)	पुनर्रचना साहित्य			48.80		65.01	
ई)	**खरेदी केलेल्या साहित्याचा तपशील**						
अ)	तांत्रिक श्रेणी	ई.सी.	मे.ट.	111.91	838.78	60.90	365.51
		एकूण 1			**838.78**		**365.51**
ब)	बल्क व्यापारी साहित्य						
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	109.60	418.43	140.98	304.67
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	ई.सी.	ली.	382370.00	3086.97	227902.60	1178.12
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	दाणेदार	मे.ट.	90.10	709.20	80.40	825.06
		एकूण 2			**4214.60**		**2307.85**
क)	सूक्ष्म अन्नद्रव्ये						
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	1108.46	689.82	0.00	0.00
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	ई.सी.	ली.	617286.00	771.61	0.00	0.00
		एकूण 3			**1461.43**		**0.00**
ड)	पुनर्रचना साहित्य	**(एकूण 4)**			**104.19**		**96.36**
इ)	सहायक सामग्री	**(एकूण 5)**	**विविध**	**122.31**	**174.56**	**70.30**	**62.48**
फ)	ट्रॅप्स आणि ल्युअर्स	**(एकूण 6)**	**नग**	**7814775.00**	**1519.77**	**8054318.00**	**1511.21**
	एकूण	**(1+2+3+4+5+6)**			**8313.33**		**4343.41**

फ)	**विक्रीचा तपशील**						
अ)	उत्पादित उत्पादने	ई.सी.	ली.	202840.00	944.76	173010.00	550.90
		एकूण 1			**944.76**		**550.90**
ब)	बल्क प्रक्रिया केलेली उत्पादने						
		डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	176.43	1229.47	231.24	1526.55
		ई.सी.	ली.	329236.00	3439.31	252851.00	1448.75
		एकूण 2			**4668.78**		**2975.30**
क)	सूक्ष्म अन्नद्रव्ये						
		डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	1095.85	832.83	0.00	0.00
		ई.सी.	ली.	613400.00	1232.11	0.00	0.00
		एकूण 3			**2064.94**		**0.00**
ड)	ट्रॅप्स आणि ल्युअर्स	**(एकूण 4)**	**नग**	**7814775.00**	**1715.42**	**8054318.00**	**1754.07**
		एकूण (1+2+3+4)			**939390**		**5280.27**
जी)	**अखेरच्या साठ्याचा तपशील**						
1)	**कच्चा माल**						
अ)	तांत्रिक श्रेणी	ई.सी.	ली.	50.10	352.48	19.94	105.80
		एकूण 1			**352.48**		**105.80**
ब)	बल्क प्रक्रिया केलेली उत्पादने						
		डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	74.47	300.32	64.24	153.76
		ई.सी.	ली.	77650.00	471.73	35400.00	242.51
		दाणेदार	मे.ट.	54.13	469.35	39.40	413.63
		एकूण 2			**1241.40**		**809.90**
क)	सूक्ष्म अन्नद्रव्ये						
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	4.88	3.02	0.00	0.00
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	ई.सी.	ली.	13350.00	16.69	0.00	0.00
	एकूण 3			**19.71**		**0.00**	
ड)	सहायक सामग्री		मे.ट./कि.ग्रॅ.	144.32	137.83	186.59	95.98
		एकूण 4			**137.83**		**95.98**
	एकूण	**(1+2+3+4)**			**1751.42**		**1011.68**
2)	**अर्ध-तयार उत्पादने**						
		डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	3.643	13.14	4.12	15.40
		ई.सी.	ली.	8290.00	29.77	6140.00	19.42
		एकूण			**42.91**		**34.82**
3)	**तयार उत्पादने**						
अ)	उत्पादित उत्पादने	ई.सी.	ली.	16480.00	58.98	9510.00	32.69
		एकूण 1			**58.98**		**32.69**

ब)	बल्क प्रक्रिया केलेली उत्पादने						
		डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	12.66	47.73	9.64	48.75
		ई.सी.	ली.	16841.00	69.35	6579.00	35.64
		एकूण 2			**117.08**		**84.39**
क)	सूक्ष्म अन्नद्रव्ये						
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	डब्लू.डी.पी.	मे.ट.	1.00	0.78	0.00	0.00
	बल्क प्रक्रिया उत्पादने	ई.सी.	ली.	90.00	0.14	0.00	0.00
		एकूण 3			**0.92**		**0.00**
		एकूण (1+2+3)			**176.98**		**117.08**
4)	पुनर्रचना साहित्य			112.67		48.80	
एच)	**कच्च्या मालाचा वापर**						
1)	तांत्रिक श्रेणी	ई.सी.			659.15		357.65
2)	सहायक सामग्री			132.71		72.98	
3)	बल्क साहित्य			5224.59		2017.26	
4)	इतर (गळती आणि मुदत संपत आलेले)			40.32		112.57	
		एकूण			**6056.77**		**2560.46**
आय)	**आयातित आणि स्वदेशी कच्च्या मालाचे मूल्य आणि एकूण वापराशी त्यांची टक्केवारी**						
i)	आयातित			0.00		0.00	
	टक्केवारी			0.00		0.00	
ii)	स्वदेशी			6056.77		2560.46	
	टक्केवारी			100.00%		100.00%	
जे)	**आयातीचे सी.आय.एफ. मूल्य**			**0.00**		**0.00**	
के)	**परकीय चलनात झालेला खर्च**			**0.00**		**0.00**	
एल)	**परकीय चलनात झालेली कमाई**			**0.00**		**0.00**	

आमच्या सम तारखेच्या अहवालानुसार,

रतन राठी अँड कंपनीसाठी
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले
अध्यक्ष
DIN क्रमांक: 10375630

सीए. रतन के. राठी
भागीदार
सदस्यत्व क्रमांक: 036429
UDIN: 25036429BMINNF4550

व्ही. आर. पाथरकर
मुख्य कार्यकारी अधिकारी
DIN क्रमांक: 08566469

एस. एस. सोनावणे (पाटील)
कार्यकारी संचालक / संचालक
DIN क्रमांक: 06994382

ठिकाण: खामगाव
दिनांक: 10/03/2025

ठिकाण: मुंबई
दिनांक: 10/03/2025

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईड्स लिमिटेड, अकोला

अतिरिक्त नियामक माहिती

(रक्कम शंभरमध्ये)

अ. क्र.	गुणोत्तर	गुणोत्तर घटक	2022-23		2020-21		बदल
			(रक्कम)	(%)	(रक्कम)	(%)	%
1	चालू गुणोत्तर	चालू मालमत्ता	5688024.92	1.87	3414790.47	2.34	-20.38
		चालू दायित्वे	3047642.93	1.00	1456708.84	1.00	
2	ऋण समभाग गुणोत्तर	कर्ज दायित्व	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		भांडवल + निव्वळ नफा	2586117.40	1.00	1914259.68	1.00	
3	कर्ज सेवा कव्हरेज गुणोत्तर	EBIDT + बिगर रोख खर्च					
		व्याज + मुद्दल परतफेड					
4	इक्विटीवरील परतावा गुणोत्तर	करानंतरचा नफा - लाभांश	671857.72	6.72	295347.45	2.95	127.48
		सरासरी भागधारक इक्विटी	100000.00	1.00	100000.00	1.00	
5	मालसाठा उलाढाल गुणोत्तर	विक्री	9400892.31	4.63	5280524.71	3.54	30.72
		सरासरी मालसाठा	2032238.10	1.00	1492160.18	1.00	
6	व्यापार येणे उलाढाल गुणोत्तर	निव्वळ उधारी विक्री	9393895.07	4.42	5280263.56	4.05	9.24
		सरासरी व्यापार येणे	2123316.24	1.00	1303822.67	1.00	
7	व्यापार देय उलाढाल गुणोत्तर	निव्वळ उधारी खरेदी	8864775.23	4.43	4562403.95	4.53	-2.26
		सरासरी व्यापार देय	2001505.84	1.00	1006823.87	1.00	
8	निव्वळ भांडवल उलाढाल गुणोत्तर	निव्वळ विक्री	9400892.31	4.09	5280524.71	2.89	41.46
		सरासरी कार्यरत भांडवल	2299231.81	1.00	1826948.16	1.00	
9	निव्वळ नफा गुणोत्तर	निव्वळ नफा	671857.72	0.07	295347.45	0.06	27.78
		विक्री	9400892.31	1.00	5280524.71	1.00	
10	गुंतवलेल्या भांडवलावर परतावा	व्याज आणि करपूर्व नफा	895303.52	0.35	404346.28	0.20	77.65
		गुंतवलेले भांडवल	2523826.35	1.00	2024923.78	1.00	
11	गुंतवणुकीवर परतावा	गुंतवणुकीवरील व्याज	30.94	0.05	30.06	0.06	-2.48
		गुंतवणूक	571.80	1.00	541.74	1.00	

1. मागील वर्षाच्या (2021-22) तुलनेत चालू वर्षी (2022-23) विक्री आणि करानंतरच्या नफ्यात वाढ झाल्यामुळे इक्विटीवरील परतावा गुणोत्तर 25% पेक्षा जास्त वाढले आहे.
2. मागील वर्षाच्या (2021-22) तुलनेत चालू वर्षी (2022-23) विक्री वाढल्यामुळे मालसाठा गुणोत्तर 25% पेक्षा जास्त वाढले आहे.
3. मागील वर्षाच्या (2021-22) तुलनेत चालू वर्षी (2022-23) निव्वळ नफ्यात वाढ झाल्यामुळे निव्वळ नफा गुणोत्तर 25% पेक्षा जास्त वाढले आहे.
4. चालू वर्षी (2022-23) निव्वळ नफ्यात वाढ झाल्यामुळे निव्वळ नफा गुणोत्तर 25% पेक्षा जास्त वाढले आहे.
5. मागील वर्षाच्या (2021-22) तुलनेत चालू वर्षी (2022-23) निव्वळ नफ्यात वाढ झाल्यामुळे गुंतवलेल्या भांडवलावरील परतावा गुणोत्तर 25% पेक्षा जास्त वाढले आहे.

आमच्या सम तारखेच्या अहवालानुसार,

रतन राठी अँड कंपनीसाठी
सनदी लेखापाल
फर्म नोंदणी क्रमांक: 108698W

सीए. रतन के. राठी
भागीदार
सदस्यत्व क्रमांक: 036429
UDIN: 25036429BMINNF4550

ठिकाण: खामगाव
दिनांक: 10/03/2025

डॉ. मंगेश एम. गोंदावले
अध्यक्ष
DIN क्रमांक: 10375630

व्ही. आर. पाथरकर
मुख्य कार्यकारी अधिकारी
DIN क्रमांक: 08566469

एस. एस. सोनावणे (पाटील)
कार्यकारी संचालक / संचालक
DIN क्रमांक: 06994382

ठिकाण: मुंबई
दिनांक: 10/03/2025

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

कृषी उद्योग भवन, आरे मिल्क कॉलनी, दिनकरराव देसाई मार्ग, गोरेगाव (पूर्व), मुंबई – 400 065

भारत सरकारच्या राष्ट्रीय मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार शेतकऱ्यांना निविष्ठा वितरणाची व्यवस्था सुरळीत करणे आणि इतर कृषी सेवांचा विस्तार करणे या उद्देशाने भारत सरकारने 17 राज्य कृषी उद्योग महामंडळांच्या स्थापनेला प्रोत्साहन दिले. "कृषी उद्योग" म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या 'एम.ए.आय.डी.सी. लिमिटेड'ची स्थापना 15.12.1965 रोजी कंपनी कायदा, 1956 अंतर्गत एक सरकारी कंपनी म्हणून करण्यात आली. महामंडळाचे अधिकृत भांडवल रु. 8.00 कोटी असून, 31.3.2023 पर्यंत महामंडळाचे भरलेले भांडवल रु. 5.50 कोटी आहे. यामध्ये भारत सरकारचे रु. 2.50 कोटी आणि महाराष्ट्र सरकारचे रु. 3.00 कोटी योगदान आहे.

महामंडळाच्या स्थापनेमागील मुख्य उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे होती:

1. शेतीसाठी लागणाऱ्या यंत्रसामग्रीची निर्मिती आणि वितरण करणे.
2. खते, कीटकनाशके इत्यादींसारख्या इतर कृषी निविष्ठांची निर्मिती आणि वितरण करणे.
3. दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन आणि संबंधित व्यापाराशी निगडित उत्पादनांची निर्मिती आणि वितरण करणे.
4. कृषी प्रक्रियेसाठी कृषी-आधारित उद्योगांचा विकास करणे आणि अशा उद्योगांना मदत करणे.
5. कृषी आणि संलग्न उद्योग क्षेत्रातील व्यक्तींना त्यांच्या शेतीचे आणि उद्योगांचे आधुनिकीकरण करण्यासाठी सहाय्य करणे.

वरील उद्दिष्टांच्या आधारे महामंडळाने खाली नमूद केलेले उपक्रम हाती घेतले आहेत. महामंडळाचे नोंदणीकृत कार्यालय/मुख्य कार्यालय मुंबई येथे आहे. तसेच, उत्पादन युनिट्स आणि प्रादेशिक कार्यालये (विपणन कार्यालये) संपूर्ण राज्यात पसरलेली आहेत.

कार्यात्मक/आर्थिक निकाल (मागील तीन वर्षे)

(रुपये लाखात)

तपशील	2020-21	2021-22	2022-23
भरलेले भांडवल	550.00	550.00	550.00
राखीव निधी आणि अधिक्य	20,302.03	20,736.25	21,351.54
राबविलेले भांडवल	8,721.41	11,069.41	11,770.23
विक्री	49,914.62	46,275.37	62,655.98
करपूर्व नफा	710.00	699.94	959.18
करपश्चात नफा	525.00	449.94	632.18
लाभांश	27.50	38.50	38.50

महामंडळाचे उपक्रम

1. i) एन.पी.के. खतांची निर्मिती आणि विक्री:

महामंडळ एन.पी.के. (नत्र, स्फुरद, पालाश) खतांच्या खालील ग्रेड्सची निर्मिती करते आणि **"कृषी उद्योग"** या ब्रँड नावाखाली त्यांची विक्री करते.

20:10:10 18:18:10 10:20:20 17:17:17

"कृषी उद्योग" एन.पी.के. खतांची निर्मिती खालील ठिकाणी केली जाते:

1. रसायनी, जिल्हा रायगड
2. पाचोरा, जिल्हा जळगाव
3. नांदेड, जिल्हा नांदेड

4. वर्धा, जिल्हा वर्धा
5. कोल्हापूर, जिल्हा कोल्हापूर
6. जालना, जिल्हा जालना

प्रकल्पांची क्षमता आणि त्यामधील एकूण गुंतवणुकीचा तपशील :

(रुपये लाखात)

प्रकल्प	**क्षमता (मे. टन) (वार्षिक आधार)**	**31 मार्च 2021 पर्यंतची गुंतवणूक**	**31 मार्च 2022 पर्यंतची गुंतवणूक**	**31 मार्च 2023 पर्यंतची गुंतवणूक**
रसायनी	60,000	182.00	182.00	182.25
पाचोरा	70,000	312.14	312.14	347.56
नांदेड	70,000	237.88	237.88	234.99
वर्धा	65,000	519.70	522.00	522.00
कोल्हापूर	30,000	222.85	222.85	222.67
जालना	30,000	261.44	261.68	264.52

मागील तीन वर्षांतील एन.पी.के. खतांचे प्रत्यक्ष उत्पादन आणि विक्रीचा तपशील

वर्ष	**उत्पादन (मे. टन)**	**विक्री (मे. टन)**
2020-2021	72,843	74,165
2021-2022	63,081	73,398
2022-2023	68,100	69,979

II) खत व्यापार :

महामंडळ महाराष्ट्र राज्यामध्ये युरिया, डी.ए.पी., एम.ओ.पी., एस.एस.पी. इत्यादी खतांची विक्री करते. मागील तीन वर्षांतील विक्रीचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे:

वर्ष	**विक्री (मे. टन)**	**मूल्य (लाखात)**
2020-2021	2,32,937	32,210.69
2021-2022	2,19,639	25,716.71
2022-2023	32,264	39,715.96

2. कीटकनाशकांची निर्मिती आणि विक्री

सर्व महत्त्वाची कीटकनाशके **मे. महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईड्स लिमिटेड, अकोला** या पूर्ण मालकीच्या उपकंपनीद्वारे उत्पादित केली जातात आणि महामंडळाद्वारे "कृषी उद्योग" या ब्रँड नावाखाली त्यांची विक्री केली जाते. यामध्ये प्रामुख्याने सी.ओ.सी., मॅलेथिऑन, डायमेथोएट, क्विनॉलफॉस, सायपरमेथ्रिन, फेनव्हलरेट, मोनोक्रोटोफॉस, क्लोरपायरीफॉस, डायकोफोल, इथिऑन, फोरेट 10 जी इत्यादींचा समावेश होतो. मागील तीन वर्षांतील कीटकनाशकांची एकूण विक्री खालीलप्रमाणे आहे:

(रुपये लाखात)

वर्ष	विक्री
2020-2021	4,389.48
2021-2022	6,683.99
2022-2023	11,222.93

3. शेती यंत्रसामग्रीची निर्मिती आणि विक्री

महामंडळ खालील शेती यंत्रसामग्री आणि अवजारांची निर्मिती व विक्री करते.

i) ट्रॅक्टर्स आणि अवजारे:

महामंडळाकडे खालील बनावटीच्या ट्रॅक्टर्सची डीलरशिप आहे:

मित्सुबिशी : 18.5 एचपी, 24 एचपी, 35 एचपी, 50 एचपी

इंडो फार्म : 40 एचपी, 50 एचपी

ii) पॉवर टिलर:

मित्सुबिशी: 8-10 एचपी, 12 एचपी

कामको : 8-10 एचपी

श्राची : 12 एचपी

iii) कृषिव्हेटर्स

iv) इलेक्ट्रिक पंप संच

v) "कृषी उद्योग" अवजारे:

1) पॉवर स्प्रेअर-कम-डस्टर
2) हस्तचलित पीक संरक्षण उपकरणे
3) भात कापणीचे विळे
4) धान्य साठवणूक डबे
5) पेरणी यंत्र
6) सारायंत्र
7) बैल केणी
8) रोटाव्हेटर
9) मल्टि-क्रॉप थ्रेशर (मळणी यंत्र)

"कृषी उद्योग" शेती अवजारांची निर्मिती **कृषी अभियांत्रिकी कार्यशाळा, चिंचवड, पुणे** येथे केली जाते.

मागील तीन वर्षांतील कृषी उत्पादनांची एकूण विक्री खालीलप्रमाणे आहे:

(रुपये लाखात)

वर्ष	विक्री
2020-2021	88.12
2021-2022	278.91
2022-2023	432.89

4. पशुखाद्याची निर्मिती आणि विक्री

पशुखाद्याचे खालील मुख्य प्रकार मॅश आणि पेलट स्वरुपात उत्पादित केले जातात आणि **"सुग्रास"** या ब्रँड नावाखाली त्यांची विक्री केली जाते.

i. पशुखाद्य

ii. कुक्कुटपालन खाद्य

iii. इतर

पशुखाद्य कारखाना खालील ठिकाणी स्थित आहे:

i. चिंचवड, पुणे

(रुपये लाखात)

प्रकल्प	**क्षमता (स्थापित - तीन पाळीच्या आधारावर)**	**31.3.2020 पर्यंतची गुंतवणूक**	**31.3.2021 पर्यंतची गुंतवणूक**	**31.3.2022 पर्यंतची गुंतवणूक**
सुग्रास कारखाना, चिंचवड	30,000	168.47	167.34	167.34

मागील तीन वर्षांतील **"सुग्रास/महाॲग्रो"** खाद्याचे प्रत्यक्ष उत्पादन आणि विक्री मूल्य खालीलप्रमाणे आहे:

वर्ष	**उत्पादन (मे. टन)**	**विक्री मूल्य (रुपये लाखात)**
2020-2021	311.850	67.32
2021-2022	840.050	182.67
2022-2023	866.100	209.59

5. फळ आणि भाजीपाला प्रक्रिया

महामंडळाने 1972 मध्ये नागपूर येथील 'नोगो' (NOGA) कारखाना ताब्यात घेतला. या प्रकल्पाची क्षमता वार्षिक 4,950 मे. टन इतकी आहे. मागील तीन वर्षांतील "नोगो" या ब्रँड नावाखाली झालेले प्रत्यक्ष उत्पादन आणि विक्री मूल्य खालीलप्रमाणे आहे:

वर्ष	**उत्पादन (मे. टन)**	**विक्री मूल्य (रुपये लाखात)**
2020-2021	428	339.18
2021-2022	627	403.76
2022-2023	619	444.63

चालू प्रकल्प/भविष्यातील योजना

देशातील बदलती आर्थिक परिस्थिती आणि विशेषतः उदारीकरणाची संकल्पना लक्षात घेता, महामंडळाची उद्दिष्टे आणि उपक्रमांकडे नव्याने पाहणे आवश्यक झाले आहे. या पार्श्वभूमीवर, मी खालीलप्रमाणे प्रस्ताव मांडत आहे:-

अ) उत्पादनांचे विविधीकरण:

i) महामंडळाने आपल्या उत्पादनांच्या यादीत झिंक सल्फेट आणि फेरस सल्फेट यांसारख्या सूक्ष्म अन्नद्रव्यांचा समावेश केला आहे. नजीकच्या भविष्यात सिंचनाखालील क्षेत्रात होणारी अंदाजित वाढ लक्षात घेता, विद्राव्य खते आणि द्रव खते यांसारख्या नवीन उत्पादनांचा व्यापार सुरु करण्याचा प्रस्ताव आहे.

ii) सीताफळ गर काढण्याचे यंत्र, गव्हाच्या तृणांकुराची पावडर बनवण्याचे यंत्र आणि न्यूमॅटिक प्लांटर यांच्या उत्पादनासाठी अनुक्रमे पंजाबराव कृषी विद्यापीठ, अकोला आणि महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ, राहुरी यांच्याशी सामंजस्य करार करण्याचा प्रस्ताव आहे. ही उत्पादने विक्रेत्यांमार्फत महामंडळाच्या ब्रँड नावाखाली तयार केली जातील. तसेच, खुल्या बाजारपेठेसाठी शुगरकेन बड चिपर तयार करण्याचाही महामंडळाचा प्रस्ताव आहे.

iii) महामंडळाद्वारे कमी खर्चाचे युरिया ब्रिकेटिंग मशीन विकसित करण्यात आले आहे. यासाठी कृषी विद्यापीठाकडून आवश्यक प्रमाणपत्र प्राप्त झाले आहे. हे यंत्र कृषी आयुक्तांमार्फत खरेदीच्या प्रस्तावांमध्ये समाविष्ट केले जाऊ शकते. तसेच, भात उत्पादक पट्ट्यातील प्राथमिक कृषी पतसंस्था आणि शेतकरी गटांना या यंत्राची विक्री करण्याच्या शक्यता महामंडळ पडताळून पाहू शकते.

iv) महामंडळ नवीन उपक्रम म्हणून पथदर्शी तत्त्वावर फळ आणि भाजीपाला विपणन क्षेत्रात उतरण्याचा विचार करत आहे. यामुळे आपल्याला थेट शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचण्यास मदत होईल आणि परिणामी खते, कीटकनाशके आणि पशुखाद्य उत्पादनांच्या विक्रीलाही चालना मिळेल.

ब) नवीन सानुकुलित खत प्रकल्पाची स्थापना:

i) महामंडळ राहाता-पुणतांबा, जिल्हा अहमदनगर येथे पीपीपी तत्त्वावर सानुकुलित खत प्रकल्प उभारण्याच्या प्रक्रियेत आहे. सानुकुलित खतांची संकल्पना जमीन आणि पिकांच्या गरजेनुसार खते उपलब्ध करून देते. यामुळे खतांचा योग्य वापर होऊन शेतकऱ्यांचा खर्च कमी होण्यास आणि पिकांचे उत्पादन वाढण्यास मदत होईल.

ii) नोगो कारखान्याबाबत बोलायचे झाल्यास, किरकोळ बाजारपेठेत आता डब्यांमध्ये (कॅन्स) मिळणाऱ्या उत्पादनांना मागणी कमी असल्याने, आम्ही ज्यूस, सरबते आणि इतर द्रव उत्पादनांसाठी पेट बॉटलिंग सुविधा उभारण्याचे नियोजन केले आहे. या सुविधेमुळे बाजारपेठेतील आमचा सहभाग वाढेल.

iii) पाचोरा, जिल्हा जळगाव येथे केंद्र आणि राज्य सरकारच्या विविध योजनांतर्गत आवश्यक असणाऱ्या कृषी अवजारांच्या चाचणीसाठी संशोधन आणि विकास पायाभूत सुविधा व प्रयोगशाळा विकसित करण्याचे काम सुरु आहे.

iv) शेतकऱ्यांना विक्री आणि सेवा उपलब्ध करुन देण्यासाठी प्रत्येक तालुका स्तरावर 'कृषी अभियांत्रिकी सेवा केंद्र' स्थापन करण्याचे प्रस्तावित आहे. यामध्ये भाडेतत्त्वावर अवजार केंद्र (कस्टम हायरिंग सेंटर), साठवणूक आणि विविध शासकीय योजनांतर्गत निविष्ठांचे वितरण यांसारख्या सेवांचा समावेश असेल.

क) महामंडळाची पुनर्रचना:

सतत बदलणाऱ्या आर्थिक पर्यावरणाच्या पार्श्वभूमीवर, महामंडळाच्या विद्यमान उपक्रमांचा आणि व्यवसायाचा आढावा घेणे तसेच त्याची पुनर्रचना करणे आवश्यक झाले आहे. त्यानुसार, महामंडळ आपल्या सध्याच्या व्यवसायात आणि उत्पादनांमध्ये सर्व पैलूंनी महत्त्वपूर्ण बदल करून स्वतःला बळकट करण्यासाठी प्रयत्नशील आहे. यामध्ये खालील बाबींचा समावेश आहे –

1. व्यवसायाचे स्तरीकरण .
2. मानवी संसाधन व्यवस्थापन विकास आणि ऑटोमेशन.
3. अद्ययावत माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर करुन व्यवसाय प्रक्रियेचा पुनर्विकास आणि ऑटोमेशन.
4. आर्थिक पुनर्रचना तसेच एम.आय.एस. आणि आर्थिक लेखांकनासह प्रणाली व पॅकेजेसचा विकास.

    i) वरील उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी महामंडळ सल्लागाराची नियुक्ती करण्याच्या प्रक्रियेत आहे, जे सूक्ष्म स्तरावर या प्रक्रियेवर देखरेख ठेवतील आणि पुनर्रचनेची उद्दिष्टे गाठण्यासाठी मूलभूत, किफायतशीर आणि व्यवहार्य मॉडेल प्रदान करतील.

    ii) सध्याच्या Foxpro base या सिंगल यूजर अकाउंटिंग प्रणालीवरून पूर्णपणे वेब-आधारित ई.आर.पी./एस.ए.पी.

(ERP/SAP) प्रणालीकडे वळणे. या संगणकीकरणामागील मुख्य उद्देश विविध वैधानिक पूर्तता सुलभ करण्यासाठी अचूक आणि वेळेवर डेटा उपलब्ध करून देणे आणि सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे व्यवस्थापनाला वेळेवर निर्णय घेण्यास मदत करणे हा आहे.

ड) अतिरिक्त महसूल स्त्रोत:

सध्या महामंडळ खते, कीटकनाशके, कृषी अभियांत्रिकी, पशुखाद्य आणि अन्न प्रक्रिया या उपक्रमांमध्ये कार्यरत आहे. हे सर्व उपक्रम कंपनीच्या मुख्य उद्दिष्टांशी संबंधित आहेत. महामंडळ अशा व्यवहार्य आणि महत्त्वाच्या उपक्रमांमध्ये विविधीकरण करू शकते का, जे खऱ्या अर्थाने राज्यातील शेतकऱ्यांच्या गरजा पूर्ण करतील, हे तपासणे आवश्यक आहे. नजीकच्या भविष्यात उपलब्ध संसाधनांचा वापर करून लॉजिस्टिक सुविधा निर्माण करणे, गोदामांचे बांधकाम करणे आणि अशाच प्रकारच्या संलग्न उपक्रमांच्या शक्यता महामंडळ पडताळून पाहत आहे.

महामंडळाच्या तीन वर्षांच्या कामगिरीचा संक्षिप्त आढावा

(रुपये लाखात)

तपशील	2020-21	2021-22	2022-23
कार्यरत निकाल			
विक्री	49,914.62	46,275.37	62,655.98
इतर उत्पन्न	3,017.11	3,127.59	3,321.83
एकूण कमाई	52,931.73	49,402.96	65,977.81
कार्यान्वित नफा	891.50	849.11	1,266.71
घसारा	127.13	106.24	113.54
व्याज	54.37	42.93	193.99
करपूर्व नफा	710.00	699.94	959.18
आयकर आणि इतर कर	185.00	250.00	327.00
करोत्तर निव्वळ नफा	525.00	449.94	632.18
आर्थिक स्थिती			
भरलेले भागभांडवल	550.00	550.00	550.00
राखीव निधी आणि संचित नफा	20,302.03	20,736.25	21,351.54
निव्वळ मूल्य	20,852.03	21,286.25	21,901.54
गुंतवलेले भांडवल	8,721.41	11,069.41	11,770.23
स्थिर मालमत्ता			
एकूण	5,575.13	5,793.26	5,945.13
निव्वळ	2,959.71	3,057.34	3,108.91
निव्वळ चालू मालमत्ता	5,761.70	8,012.07	8,661.32

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळ मर्यादित

प्रादेशिक कार्यालये:

1) सिव्हिल लाईन रोड, आकाशवाणी केंद्रासमोर, आय. एम. ए. हॉल शेजारी, अकोला - 444 001.
मोबाईल क्र. 8888842357

2) चौधरी कॉम्प्लेक्स, चौधरी चौक, विलासनगर रोड, अमरावती - 444 601.
मोबाईल क्र. 8888842375

3) "शक्ती सहकार बिल्डिंग", सी.बी.एस. रोड, कार्तिक हॉटेल समोर, छत्रपती संभाजीनगर - 431 001.
मोबाईल क्र. 8888842396

4) वसाडे बिल्डिंग, नागपूर रोड, सिव्हिल लाईन्स, चंद्रपूर - 442 401.
मोबाईल क्र. 8888842338

5) 537, ट्रेडर्स कॉम्प्लेक्स, मार्केट यार्ड, दिंडोरी रोड, पंचवटी पोलीस स्टेशन समोर, नाशिक - 422 003.
मोबाईल क्र. 8888842360

6) कृषी उद्योग भवन, प्लॉट नं. पी-73, एम.आय.डी.सी. मिरजोळे परिसर, रत्नागिरी - 415 639.
मोबाईल क्र. 8888842303

7) कृषी उद्योग भवन, दिनकरराव देसाई मार्ग, आरे मिल्क कॉलनी, गोरेगाव (पूर्व), मुंबई - 400 065.
मोबाईल क्र. 8888842293

8) 48, हाऊसिंग सोसायटी, जिल्हा सहकारी बोर्ड, शाहू नगर, जळगाव - 425 001.
मोबाईल क्र. 8888842351

9) 517, ई-वॉर्ड, महाराणी ताराराणी चौक, कावळा नाका,
कोल्हापूर - 416 001.
मोबाईल क्र. 8888842340

10) प्लॉट नं. बी-17 ते बी-20, भगत पेट्रोल पंप शेजारी, नोगो कंपनी, हिंगणा रोड, नागपूर - 440 016.
मोबाईल क्र. 8888842342

11) अग्रवाल बिल्डिंग, पहिला मजला, काँग्रेस ऑफिस शेजारी, नवीन मोंढा, नांदेड - 431 602.
मोबाईल क्र. 8888842343

12) "आनंदकृपा" बिल्डिंग, गायकवाडी नगर, विसर्जन विहिरीजवळ,
धाराशिव - 413 501.
मोबाईल क्र. 8888842384

13) प्लॉट नं. 657 ते 660, गुलटेकडी, मार्केट यार्ड, पुणे - 411 037.
मोबाईल क्र. 8888842281

उप-प्रादेशिक कार्यालय:

"साधना रत्न", कोटेचा कॉलनी,
जालना रोड,बीड - 431 122.
मोबाईल क्र. 8888842396

खत निर्मिती केंद्रे:

1) रसायनी, ता. पनवेल,
जि. रायगड - 410 207.
मोबाईल क्र. 8888842320

2) उपविभागीय पोलीस अधिकारी कार्यालयासमोर, गिर्ड रोड, पाचोरा,जि. जळगाव - 424 201.
मोबाईल क्र. 8888842351

3) प्लॉट नं. बी-2 (1-2), एम.आय.डी.सी. क्षेत्र, देगलूर रोड, नांदेड - 431 603.
मोबाईल क्र. 8888842326

4) प्लॉट नं. एफ-1/1, एफ 1/2, एम.आय.डी.सी. क्षेत्र, इंद्रशहा सूत गिरणीजवळ, बर्बडी रोड, एफ.सी.आय. गोदामाच्या मागे,वर्धा - 442 001.
मोबाईल क्र. 8888842328

5) प्लॉट नं. सी-19, एम.आय.डी.सी. क्षेत्र, गोकुळ शिरगाव,कोल्हापूर - 416 234.
मोबाईल क्र. 8888842324

6) प्लॉट नं. सी-51, इंडस्ट्रियल इस्टेट, जालना - 431 203.
मोबाईल क्र. 8888842322

पशुखाद्य निर्मिती केंद्र:

प्लॉट नं. 52, डी-2, इंडस्ट्रियल इस्टेट, चिंचवड, पुणे - 411 019.
मोबाईल क्र. 8888842308

अन्न प्रक्रिया केंद्र:

नोगो कारखाना हिंगणा: प्लॉट नं. बी-17 ते बी-20, एम.आय.डी.सी. इंडस्ट्रियल एरिया, हिंगणा रोड, नागपूर - 440 016.
मोबाईल क्र. 9503211255

कृषी अभियांत्रिकी कार्यशाळा:

बॅक्टेरियल कल्चर प्रयोगशाळा, द्वारा सुग्रास कारखाना, एम.आय.डी.सी. इंडस्ट्रियल इस्टेट, प्लॉट नं. डी-11/52, चिंचवड, पुणे - 411 019.

संशोधन आणि विकास केंद्र:

संशोधन आणि विकास केंद्र, गिर्ड रोड, पाचोरा, जिल्हा जळगाव - 424 201.

उपकंपनी:

महाराष्ट्र इन्सेक्टिसाईड्स लिमिटेड, सी-4, इंडस्ट्रियल एरिया, फेज नं. 3, शिवणी, अकोला - 444 104.
मोबाईल क्र. 8805010529 / 9850522133

ALL UNDER ONE ROOF

57th YEARS OF ONE SERVICE

- कृषिउद्योग मिश्र खते
- सरळ खते
- कृषिउद्योग किटकनाशके
- पशुखाद्ये
- कृषिव्हेटर
- कृषि अभियांत्रिकी अवजारे
- नोगा- जॅम, केचप, सरबते इत्यादी

M.A.I.D.C.

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ लिमिटेड

(महाराष्ट्र शासनाचा अंगिकृत व्यवसाय)

नोंदणीकृत कार्यालय : कृषि उद्योग भवन, आरे दुग्ध वसाहत, दिनकरराव देसाई मार्ग, गोरेगाव (पूर्व), मुंबई ४०००६५

